

องค์การศึกษา
วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ

ISBN 1513-6787

ตุลาคม 2545

คู่มือ รูปโฉมใหม่

อัฟกานิสถาน ประเทศชาติบนทางแพร่ง

ภาพถ่าย
ยุโรปหลังจากอุกตภัย

โจเซฟ สติกลิสต์
เผชิญกับปัญหาโลกาภิวัตน์

ครบรอบ 30 ปี
ของการคุ้มครองมรดกโลก

อาซิฟครุ
ในภาวะวิกฤต

สัญญาณที่น่าจับตามอง

5

แอฟริกา อิตาลี สหรัฐ ตุรกี เอลนีโญ
ศาลอาญาโลก การศึกษาเพื่อปวงชน

สัมภพณ์ 8

โจเซฟ สติกลิสต์ : เงื่อนปมที่แฝงเร้นของโลกาภิวัตน์

ยูเนสโกภาคปฏิบัติ

วัฒนธรรม 12

มรดกโลก : จุดเด่นและจุดด้อย

ครบรอบ 30 ปี ที่อนุสัญญามรดกโลกประสบความสำเร็จอันยิ่งใหญ่ ทว่าเพียงเท่านั้นยังไม่

วิทยาศาสตร์ 18

ทรัพยากรน้ำที่เร้นภายใต้พิภพ

การจัดทำรายการแหล่งน้ำใต้ดินครั้งแรกของโลก แสดงให้เห็นถึงแหล่งทรัพยากรใหม่ที่น้ำอัสการ
การจัดการร่วมกันอย่างระมัดระวัง

การศึกษา 22

อาชีพครูในภาวะวิกฤต

สถานภาพรวมทั้งสภาพการทำงานของครูทั่วทุกแห่งกำลังย่ำแย่อย่างหนัก และจะทำให้เกิด
ขาดแคลนครูจำนวนมากในอนาคต นี่คือนโยบายอันตรายต่อเป้าหมายของการศึกษาเพื่อป
ในปี 2015

สังคมศาสตร์ 26

ยาเสพติด

รายงานฉบับใหม่ของยูเนสโกมุ่งไปยังเรื่องการค้ายาเสพติดที่มีอิทธิพลต่อสังคมของเรา

การสื่อสาร 30

สื่อเอสไอเอส

การเสริมสร้างสื่อมวลชนอิสระและน่าเชื่อถือในพื้นที่หลังความขัดแย้งสงบลง เป็นสิ่งจำเป็น
สำหรับการปรองดอง การฟื้นฟูบูรณะประเทศและประชาธิปไตย ซึ่งยูเนสโกดำเนินการอยู่

สรุปข่าวยูเนสโก 34

- สิทธิมนุษยชนในแวดวงมหาวิทยาลัย
- หนังสือที่พิมพ์ในกัมพูชา
- อานิสงส์ของการอนุรักษ์ในเทือกเขาแอลป์ของสวิส
- เปิดประตูสู่ความร่วมมือในตะวันออกกลาง
- พันฟูมรดกวัฒนธรรมของอัฟกานิสถาน
- ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกรับรางวัล
- ผลงานอันโดดเด่น
- แหล่งมรดกโลกใหม่ 9 แห่ง
- มรดกวัฒนธรรมของติมอร์
- อัตราการรู้หนังสือ : คืบหน้าช้า
- สอนวิทยาศาสตร์ให้สนุก
- แผนที่มหาสมุทรแบบปฏิสัมพันธ์
- ระดมสรรพกำลังปกป้องมรดกซึ่งไม่อาจจับต้อง

โฟกัส 38

อัฟกานิสถาน : ประเทศชาติบนทางแพร่ง

สันติภาพอันเปราะบาง 41

ใต้เงาอันตราย : หอคอยแห่งจาม 43

ตามรอยเส้นทางสายแพรไหม 44

เส้นทางสายแพรไหม : เส้นทางแห่งการปฏิสัมพันธ์ 46

อาชญากรรมทางวัฒนธรรม 48

ชุมทางประวัติศาสตร์ 50

อนุรักษ์วัฒนธรรมอัฟกานิสถานให้ยืนยาว 51

ศิลปหัตถกรรมและงานวิจิตรศิลป์ 53

บูรณะอุทยานกษัตริย์บาบัวร์จากราชวงศ์โมกุล 55

หวนคืนสู่การศึกษาหาความรู้ 58

สตรีขอทวงสิทธิดำรงชีวิตเยี่ยงปुरुชน 60

เผยความรู้อีก 61

ประทับประคองสื่อสิ่งพิมพ์อิสระในอัฟกานิสถาน 62

เอกสารสำคัญของยูเนสโก 64

ยูเนสโกกับอัฟกานิสถาน

เพื่อนร่วมทาง 66

- เด็กๆ คือ เหล่าดารานางานเทศกาลภาพยนตร์ CIAK ที่อิตาลี
- กองกำลังของสหรัฐให้ความช่วยเหลือวิทยุชุมชนในบามิยัน
- มหาวิทยาลัยโคลัมเบียจัดตั้งคณะทำงานเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- อลิเซีย ล็องโซ, ซายง คามาร่า และไมเคิล ชูมัทเกอร์ ช่วยเผยแพร่สารจากยูเนสโก
- คนหนุ่มสาวร่วมกันต่อต้านเอตส์
- มุลนิฮิสหประชาชาติเจาะลึกเรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ

สองกล้อง 70

อุทกภัยเมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมาทำให้เกิดความเสียหายต่อมรดกวัฒนธรรมของยุโรป

เยี่ยมชมผลงานศิลป์ 76

ความกลมกลืนท่ามกลางอุทยานงานศิลป์

สื่อสนทนาของยูเนสโก 78

หนังสือจากการผลิตของยูเนสโก เพื่อผู้อ่านทุกกลุ่ม

เครือข่ายเพื่อติดต่อ 82

3

ตุลาคม 2545

ปก :

แต่งภาพโดย แอนดรูว์ เทสทา/
พานอส พิคเจอร์, ลอนดอน

ที่ปรึกษา

สาวตรี สุวรรณสถิตย์

บรรณาธิการอำนวยการ

สุจิตรา จิตรานุกาณะ

ผู้จัดการการพิมพ์

มานะ ภรแก้วจันทร์

คณะบรรณาธิการ

ไพศาล วิชาลาภรณ์
ภัสศรี ศิริประภา
ปนัดดา งามสมพล

ผู้ตรวจแก้ไข

พิทวัส ปทุมรัตน์

ผู้แปล

พิทวัส ปทุมรัตน์
อรวรรณ นาวายุทธ
นุชนาฏ เนตรประเสริฐศรี
ชุตินา ศิริสมรรถการ

จัดพิมพ์

สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติ
ว่าด้วยการการศึกษา สหประชาชาติ
กองการสัมพันธ์ต่างประเทศ
กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ 10300
โทร. 0 2628 5649
โทรสาร 0 2281 0953
e-mail : thainat@emisc.moe.go.th

ศิลปกรรมฉบับภาษาไทย

รณกร เล็กชะอุม

พิมพ์ที่

โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
2249 ถนนลาดพร้าว
แขวงวังทองหลาง กรุงเทพฯ 10310
โทร. 0 2538 3033
โทรสาร 0 2539 3215

บทความที่ตีพิมพ์เป็นความคิดเห็นเฉพาะตัวของผู้เขียน ยูเนสโก
หรือกองบรรณาธิการยูเนสโก คุริเย ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป
ทีมงานยูเนสโก คุริเย เป็นผู้เขียนคำบรรยายภาพและหัวเรื่องใน
ส่วนของเส้นแบ่งเขตแดนในแผนที่นั้นมิได้แสดงนัยว่า ยูเนสโก
หรือประเทศ และดินแดนที่เป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติ
ให้การยอมรับอย่างเป็นทางการ

หนึ่งปี

กับอีกหนึ่งวันให้หลังวิกฤตการณ์วันที่ 11 ก.ย. 2001 ประธานาธิบดีจอร์จ ดับเบิลยู บุช ก็ประกาศในที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การ

สหประชาชาติว่าสำหรับอเมริกาจะกลับเข้าเป็นสมาชิกยูเนสโกอีกคำรบหนึ่งหลังจากที่ว่างเว้นมานานถึง 18 ปี ในฐานะสมาชิกผู้ร่วมก่อตั้งองค์การฯ ในปี 1945 สหรัฐอเมริกาในห้วงเวลานั้นได้แสดงบทบาทสำคัญในการกำหนดภารกิจขององค์การ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมทางด้าน : สิทธิมนุษยชน การถ่ายทอดข่าวสารและแนวคิดอย่างเสรี ความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม ตลอดจนการเปิดโอกาสทางการศึกษาให้เข้าถึงปวงชนทุกคนในปัจจุบัน ภารกิจทั้งหลายเหล่านี้ก็ยังคงเป็นเรื่องเร่งด่วนพอๆ กับเมื่อครึ่งศตวรรษที่แล้ว และในบรรยากาศระหว่างประเทศที่เป็นไปในทุกวันนี้ ก็ไม่มีอะไรที่จะสำคัญยิ่งไปกว่าปณิธานสูงสุดของยูเนสโก นั่นคือ การระดมประชาชาติ สถาบันวิทยาศาสตร์และวิชาการ สถานศึกษา ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สถาบันประกอบการ และปวงชนคนธรรมดาทุกหมู่เหล่า ผู้ซึ่งตระหนักดีว่าพวกเขาต้องรับผิดชอบร่วมกันเพื่อวางฐานรากให้ก่อเกิดปฏิสัมพันธ์ที่ยั่งยืนอย่างแท้จริงระหว่างวัฒนธรรมอันหลากหลาย

2-3 สัปดาห์หลังวิกฤตการณ์วันที่ 11 ก.ย. 2001 ที่ประชุมสมัชชาสามัญของยูเนสโก (ซึ่งเป็นเวทีสากลที่นำผู้นำระดับรัฐมนตรีมาพบปะกันเป็นครั้งแรกหลังวินวินโยค) ได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยความหลากหลายทางวัฒนธรรม* อย่างเป็นทางการ ปฏิญญานี้มองว่าความหลากหลายทางวัฒนธรรม คือ หนึ่งในรากเหง้าของการพัฒนา “ซึ่งจำเป็นต่อมนุษยชาติเฉกเช่นที่ความหลากหลายทางชีวภาพจำเป็นต่อธรรมชาติ” และเน้นย้ำว่า “การเคารพยึดมั่นต่อความหลากหลายทางชีวภาพ ชันดิธรรม ปฏิสัมพันธ์ และความร่วมมือท่ามกลางบรรยากาศของความไว้วางใจ และความเข้าใจในกันและกัน คือหนทางที่ดีที่สุดทางหนึ่งในการประกันเสถียรภาพและสันติภาพในระดับสากล” ภาคีสมาชิก 188 ชาติของยูเนสโกให้การรับรองปฏิญญาบุกเบิกฉบับนี้ โดยปฏิเสธไม่ยอมรับทฤษฎีที่ว่าด้วยการปะทะทางอารยธรรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในขณะที่เดียวกันก็ประณามหมยเหยียดลัทธิคลั่งไคล้ศาสนาในทุกรูปแบบที่เน้นการใช้ความรุนแรง

อัฟกานิสถานซึ่งเป็นหัวข้อของแฟ้มโฟกัสในฉบับนี้ (ที่เป็นฉบับเต็มรูปแบบฉบับแรกในรูปแบบลักษณะใหม่) ดินแดนที่ตกอยู่ในสภาพปรักหักพังและสิ้นหวังอันเนื่องมาจากสงคราม ลัทธิความแบ่งแยกก็กัดกินความไม่รู้ ตลอดจนความรุนแรง และในปัจจุบันต้องเผชิญภารกิจอันยากเย็นแสนเข็ญในการฟื้นฟูประเทศ

ไม่เฉพาะแต่สาเหตุดังกล่าวเท่านั้นที่เราควรใส่ใจและหยิบยื่นความเอื้ออาทรให้ชาวอัฟกัน แต่เนื่องเพราะครั้งหนึ่งในอดีต อัฟกานิสถานเคยเป็นแหล่งหลอมรวมวัฒนธรรมอันนำพิภพที่สุดแห่งหนึ่งมานานหลายศตวรรษ...ซึ่งบางทีอาจไม่มีที่อื่นใดในประวัติศาสตร์มาเสมอเหมือนก็เป็นได้ ชาวที่หลงเหลืออยู่เพียงน้อยนิดจึงมีคุณค่าทางจิตใจจนสุดประมาณต่อมโนทัศน์ “มรดกของมวลมนุษยชาติ”

ไมเคิล บาร์ตัน

พิทวัส ปทุมรัตน์ แปล

* ดูปฏิญญาฉบับเต็มทางอินเทอร์เน็ต ที่ <http://www.unesco.org/culture>

แอฟริกา : วจรจรณะ ระหว่างเอดส์กับความอดอยาก

ทวีปแอฟริกาได้กำลังประสบปัญหาสภาวะอดอยากที่ร้ายแรงที่สุดของทศวรรษนี้ โครงการอาหารโลก (WFP) คาดว่าประชากร 7 ล้านคนต้องการอาหารในทันทีทันใด และตัวเลขนี้อาจสูงถึง 14.4 ล้านคน ในช่วง ค.ศ. 2002 - ค.ศ. 2003 WFP จึงวิ่งวอนขอความช่วยเหลือฉุกเฉินให้กับ

6 ประเทศก่อน คือ เลโซโท มาลาวี โมซัมบิก สวาซิแลนด์ แซมเบีย และซิมบับเว โดยพุ่งเป้าหมายไปที่ครอบครัวที่ประสบภัยเอดส์/เอชไอวี วิกตอร์ แองเจโล ผู้แทนสหประชาชาติในซิมบับเวกล่าวว่า ความเชื่อมโยงระหว่างความอดอยากกับเอดส์/เอชไอวี "ทำให้การควบคุมสถานการณ์เป็นไปได้

ไม่ได้ในหลายๆประเทศ" เขาคาดว่าผู้ป่วยด้วยโรคเอดส์/เอชไอวี คงจะล้มตายมากขึ้น เพราะขาดอาหาร ผลการศึกษาของ UNAIDS บ่งชี้ว่าครอบครัวที่ติดโรคเอดส์ใช้เวลาทำการเกษตรได้เพียงครึ่งหนึ่งของครอบครัวปกติ ในบูร์กินาฟาโซ โรคเอดส์ทำให้แรงงานภาคเกษตรลดลงร้อยละ 20

© Dieter Telerman/Photo Pictures, London

การบริโภคอาหารในแทนซาเนียลดลงร้อยละ 15 เนื่องจากผู้หาเลี้ยงเสียชีวิต ส่วนในแซมเบีย รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ลดลงร้อยละ 80 ส่วนในมาลาวี หัวหน้าครอบครัวของหลายพันครัวเรือนคือเด็กกำพร้าที่สูญเสียพ่อแม่เพราะโรคเอดส์

พิศวงโรมซ้ำ 2 ครา

เมื่อคราวสายฟ้าฟาดจนทำให้ส่วนยอดของเสาหินสลักอักษมนที่สำนักงานใหญ่องค์การอาหารและการเกษตรในกรุงโรมเสียหายในคืนวันที่ 27 พ.ค. นั้น รัฐบาลอิตาลี มิได้คาดคิดว่าตนจะโดนซ้ำด้วยเหมือนกัน ทว่าครั้งนี้สายฟ้ามิได้มาจากฟ้า แต่มาจากรัฐบาลเอธิโอเปีย แอดดิส อบาบา ยื่นคำร้องต่อองค์กรเพื่อเอกภาพแอฟริกาขอให้อิตาลีส่งคืนอนุสรณ์ 'ของเอธิโอเปีย' ที่มีชื่อเรื่องใหม่ ในปี 1937 กองทัพมุสโสลินีได้ปล้นเอาเสาหินพิศพรางสูง 24 ม. ในแบบเยเมน ซึ่งตั้งอยู่ในอาณาจักรอักษมนโบราณมาตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 4 ในปี 1947 ภายหลัง

สงครามโลกครั้งที่ 2 อิตาลีและสหประชาชาติลงนามจะส่งเสาหินนี้คืนเจ้าของ และแม้จะถูกเอธิโอเปียทวงถามหลายครั้ง การเคลื่อนย้ายซึ่งทั้งยากและแพงก็มิได้เกิดขึ้น ความเสียหายจากสายฟ้าฟาดจึงทำให้เรื่องนี้คุุณขึ้นใหม่อีก

© Gregorio Borgia/AP/Spa/Paris

จำนวนช่างฝีมือในอุตสาหกรรมมากกว่าในสถาบันอุดมศึกษา

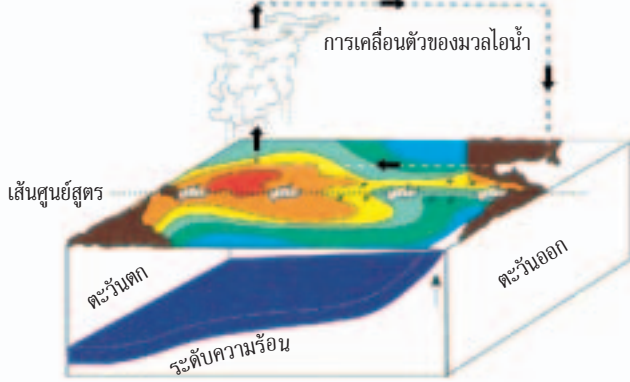

© AP/Spa/Paris

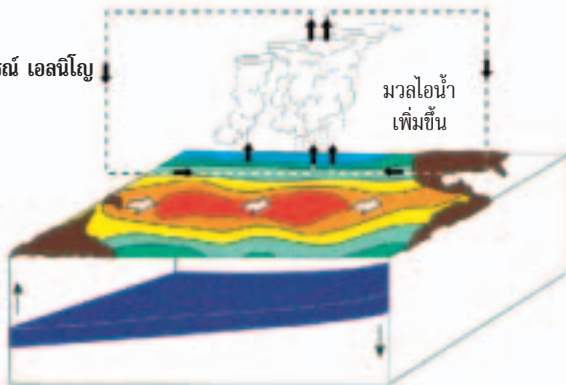
ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมาจำนวนช่างฝีมือที่ถูกจองจำในอเมริกาเพิ่มขึ้นถึง 5 เท่าตัว และมากกว่าจำนวนในสถาบันอุดมศึกษาเสียอีก ข้อมูลจากสถาบันนโยบายตุลาการที่กรุงวอชิงตันระบุว่าในปี 2000 จำนวนช่างฝีมือในคุกมี 791,600 คน ขณะที่มีเพียง 603,032 คนในสถาบันอุดมศึกษา ส่วนในปี 1980 ตัวเลขคือ 143,000 คน และ

463,700 คน ตามลำดับ ฮิลารี เชลดอน ผู้อำนวยการสมาคมศาสนาวอชิงตันเพื่อชนผิวสี กล่าวกับ New York Times ว่า "เป็นเรื่องน่าเศร้ามากที่รัฐบาลของเรานำเงินภาษีอากรอันมีค่าไปลงทุนในการจองจำคนอเมริกันเชื้อสายแอฟริกา มากกว่าการลงทุนเพื่อการอุดมศึกษาของพวกเขา

สภาวะปกติ

ปรากฏการณ์ เอลนีโญ

50 ปีให้หลังความเพียรพยายาม ศาลอาญาโลก (ICC) ก็ถือกำเนิดขึ้นเมื่อวันที่ 1 ก.ค. 2002 โดยมีอำนาจนำตัวปัจเจกชนผู้กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชนและกฎหมายมนุษยธรรมสากลอย่างโหดร้ายที่สุด เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมที่ไร้มนุษยธรรม รวมถึงอาชญากรรมอันก้าวร้าว รุกราน (เน้นที่ที่มีการกำหนดนิยามได้) มาพิจารณาตัดสิน ศาล ICC จะตั้งที่ทำการถาวร ณ กรุงเฮก และจะทำหน้าที่เสริมกฎหมายในประเทศ รัฐบาลมีหน้าที่เป็นลำดับแรกที่จะนำคดี

อาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรงที่สุดขึ้นฟ้องศาล หากรัฐบาลกระทำไม่ได้หรือไม่ยินยอมกระทำหน้าที่ของตน ศาลอาญาโลกจะเข้ามาดำเนินการ หลักการเช่นนี้จะเป็นแรงกระตุ้นให้รัฐบาลปรับปรุงระบบตุลาการของตน รวมทั้งเน้นความเป็นอิสระของอำนาจศาล และการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายตำรวจกับฝ่ายตุลาการ ICC ทำให้อาชญากรรมทางเพศ (การข่มขืน ทาสทางเพศ) และคดีฟ้องร้องทางเพศได้รับการยอมรับให้เป็นอาชญากรรมสงครามเป็นครั้งแรก การประชุมเป็นครั้งแรกของสภาภาคีสมาชิก ICC จะมีขึ้นในเดือน ก.ย. 2002

6

อุทกภัย อดภัย ภัยแล้ง หมอกควัน และ...เอลนีโญ

นักวิทยาศาสตร์ได้ยืนยันสิ่งที่หลายคนได้คาดการณ์เอาไว้แล้ว นั่นคือ เอลนีโญ หรือปรากฏการณ์อุ่นตัวของมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน กำลังก่อตัวขึ้นอีกครั้งหนึ่ง แต่ครั้งนี้ไม่รุนแรงเท่าปี 1997-98 ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายทั่วโลกราว 32,000-96,000 ล้านดอลลาร์ อย่างไรก็ตาม เมื่อเดือน ก.ค./ส.ค. ที่ผ่านมา ทางตอนใต้ของจีน เนปาล และเอเชียอาคเนย์ก็ต้องเผชิญกับพายุไซรอนร้อนและแผ่นดินโคลน ประชากรครึ่งล้าน

ในบังกลาเทศประสบอุทกภัยขณะที่ลมมรสุมส่งผลให้เกิดอุทกภัยกว่า 1,000 หมู่บ้านในรัฐอัสสัมของอินเดีย ทำให้ประชากร 700,000 คน ไร้ที่อยู่ อีกฝั่งหนึ่งของทวีป คือ ในรัฐบิญจาบและราชสถาน ผลกลับไม่ตกต้องตามฤดูกาลมาเป็นปีที่ 4 แล้ว ซึ่งอาจเป็นเพราะเมฆหมอกควันที่หนาถึง 3 กม. ที่ปกคลุมเอเชียใต้อยู่ก็เป็นได้ โมซัมบิกต้องประสบภัยแล้งที่ยาวนาน ขณะที่สภาพแห้งแล้งสุดโต่งในออสเตรเลียกลางและ

ตะวันออก ทำความเสียหายถึง 1,600 พันล้านเหรียญสหรัฐ ไฟป่าในอเมริกาเหนือก็ลุกลามอาณาเขตที่ไพศาลในขณะเดียวกัน ในเดือน ส.ค. พายุฝนที่รุนแรงที่สุดในยุโรปในรอบ

200 ปี ส่งผลให้ตลิ่งในแม่น้ำหลายสายพังทลายและเมืองประวัติศาสตร์เดรสเดน และกรุงปรากต้องจมอยู่ในน้ำ

© AP/Siparbus

ทางด่วนสู่ “การศึกษาเพื่อปวงชน”

ผู้ที่ได้รับรางวัลจากโครงการทางด่วนสู่ “การศึกษาเพื่อปวงชน” ของธนาคารโลก รุ่นแรกคือ 23 ประเทศในอนุภูมิภาคซาราว่าของแอฟริกา เอเชียใต้และเอเชียตะวันออกเฉียง ยุโรป ตะวันออก ละตินอเมริกา และตะวันออกกลาง 18 ประเทศ ในจำนวนนี้จะได้รับเงินช่วยเหลือพิเศษ เพื่อมุ่งให้การศึกษามีคุณภาพแก่เด็กทุกคนภายในปี 2015 ส่วนอีก 5 ประเทศ (อินเดีย ปากีสถาน บังกลาเทศ คองโก และไนจีเรีย) ซึ่งมีประชากรเด็กที่ไร้การศึกษาอายุถึง 50 ล้านคน จากจำนวน 113 ล้านคนทั่วโลก ก็จะได้รับความช่วยเหลือแก้ปัญหาทางด้านข้อมูล

นโยบาย และขีดความสามารถ เพื่อให้มีคุณสมบัติในการรับเงินช่วยเหลือพิเศษนี้คือ 23 จาก 88 ชาติที่มีรายได้ในระดับต่ำถึงปานกลาง และหากปราศจากเงินช่วยเหลือก็จะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายการศึกษาเพื่อปวงชนซึ่งชัดเจนตายใจในปี 2015 ได้

ในการประชุมเมื่อเดือนมิ.ย. ที่แคนาดา กลุ่มประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม (G.8) ให้คำมั่นว่าจะเพิ่มเงินช่วยเหลือในระดับทวิภาคีเพื่อการศึกษาให้กับประเทศกำลังพัฒนาที่มุ่งมั่นให้การศึกษาพื้นฐานแก่ปวงชน

<http://www.worldbank.org/education/>

ธุรกิจกเลิกโทษประหารชีวิต

เมื่อวันที่ 3 ส.ค. 2002 รัฐสภาตุรกี ลงมติยกเลิกโทษประหาร (ยกเว้นในช่วงสงคราม) เพื่อให้มีคุณสมบัติเข้าเกณฑ์เป็นสมาชิกสหภาพยุโรป นอกจากนี้ยังผ่านกฎหมายยอมรับสิทธิทางวัฒนธรรมของชาวเคิร์ดซึ่งมีจำนวน 12 ล้านจาก

ประชากรทั้งหมด 60 ล้านคน กุนเธอร์ เวอร์เกน กรรมการบริหารสหภาพยุโรป กล่าวว่า “การกระทำเยี่ยงนี้บ่งชี้ว่าสหภาพยุโรปคิดว่ามีจุดยืนมั่นคงในเรื่องสิทธิมนุษยชนและการปกป้องชนกลุ่มน้อย เพราะผลพวงเริ่มปรากฏให้เห็น”

ในเดือน มี.ค. 2002 มีคนต้องโทษประหาร 124 คนในตุรกีและรอการประหารอีก 1,467 คนที่ รัสเซีย และอาร์มีเนีย คือ 2 ประเทศในสหภาพยุโรปที่ยังไม่ได้ยกเลิกโทษประหาร

วิถุชุมชนในแอฟริกา

“เสียงจากชุมชน” คือชื่อโครงการล่าสุดของ Echo des Ondes Libres ซึ่งเป็นสมาพันธ์ของสถานีวิทยุท้องถิ่น 60 แห่งใน 30 ประเทศของทวีปแอฟริกา โครงการนี้เปิดตัวเมื่อเดือน ก.ย. 2002

โดยมีเป้าหมายจัดวางแนวทางการจัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนในภูมิภาคแอฟริกาที่พูดภาษาฝรั่งเศสพร้อมทั้งวางเครือข่ายรายการ สถานีวิทยุ 23 แห่งในโครงการจะได้รับงานดาวเทียม 1 งาน เป็นการแลกเปลี่ยน

เกี่ยวกับการนำเสนอส่วนหนึ่งของรายการเรื่องสุขอนามัย การเกษตร เป็นประจำทุกเดือน เนื้อหาเหล่านี้จะถูกนำไปถ่ายทอดออกอากาศซ้ำทั่วทวีปผ่านทางสถานีการศึกษาภาคภาษาฝรั่งเศสของหน่วยงานภาษาฝรั่งเศสระหว่างรัฐบาล

ข้อมูลเพิ่มเติม : ติดต่อ Matthias Balagny + 33 (0) 6 7944 7885 หรือ www.ondeslibres.com

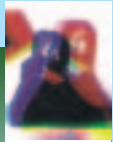
© L'Echo Des Ondes Libres

โจเซฟ สติกลิสต์

เพื่อนปมที่เฟื่องรับของโลกาภิวัตน์

พิศवास ปญฺ์ณธ์ธํย ๓๓๓

เขาคือวีรบุรุษในสายตาของกลุ่มนักเคลื่อนไหวต่อต้านโลกาภิวัตน์ ขณะเดียวกัน ก็เป็นศัตรูตัวฉกาจของเหล่าผู้ยึดมั่นในระบบเศรษฐกิจเสรีแบบสุดโต่ง “โจ” สติกลิสต์ ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างมากก่อนได้รับการประกาศชื่อให้เป็นผู้รับรางวัลโนเบล สาขาเศรษฐศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะเขาพบว่าโลก “ไร้ความยุติธรรม” และปรารถนา จะเข้าไปแก้ไขปรับเปลี่ยน

8

ในหนังสือเล่มล่าสุดของคุณ “Globalization and its Discontents” ท่าน คุณเน้นย้ำว่าโลกาภิวัตน์นั้นเป็นกาลโลกที่มันทำงาน ?

➤ เพราะว่าโลกาภิวัตน์มิได้มุ่งสร้างผลประโยชน์ให้กับคนทุกๆ คน ถึงแม้ว่าจะมีบางคนและคนมากมายในบางภูมิภาคของโลกได้รับผลกำไรจากมันก็ตามที่ จีน และประเทศในเอเชียอีกหลายประเทศ สามารถเพิ่มปริมาณการส่งออก แต่การปฏิรูปในตลาดอเมริกาในทศวรรษ 1990 กลับก่อให้เกิดภาวะไร้เสถียรภาพขึ้น ในหลายๆ กรณีการขยายตัวอยู่ในแวดวงจำกัดและผลประโยชน์ก็ตกอยู่ในมือคนรวยเสียเป็นส่วนใหญ่

คุณคิดว่าวิกฤตการณ์ที่มีผลกระทบต่อตลาดการเงินในประเทศร่ำรวยนั้นเกี่ยวข้องกับคนที่โลกาภิวัตน์ไม่ทำงานหรือไม่ ?

➤ ทั้งเกี่ยวและไม่เกี่ยวครับ ปัญหาไม่ได้ อยู่ที่โลกาภิวัตน์ แต่อยู่ที่สถาบันเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งหลาย โดยเฉพาะกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ที่ผลักดันแนวคิดออกมาเป็นชุด เช่น ระบบตลาดเสรีอย่างสุดโต่ง หรือ ทัศนคติที่มองว่าระบบทุนนิยมเป็นระบบที่ดีที่สุดเพียงระบบเดียว

© Ulf Andersen/Gamma, Paris

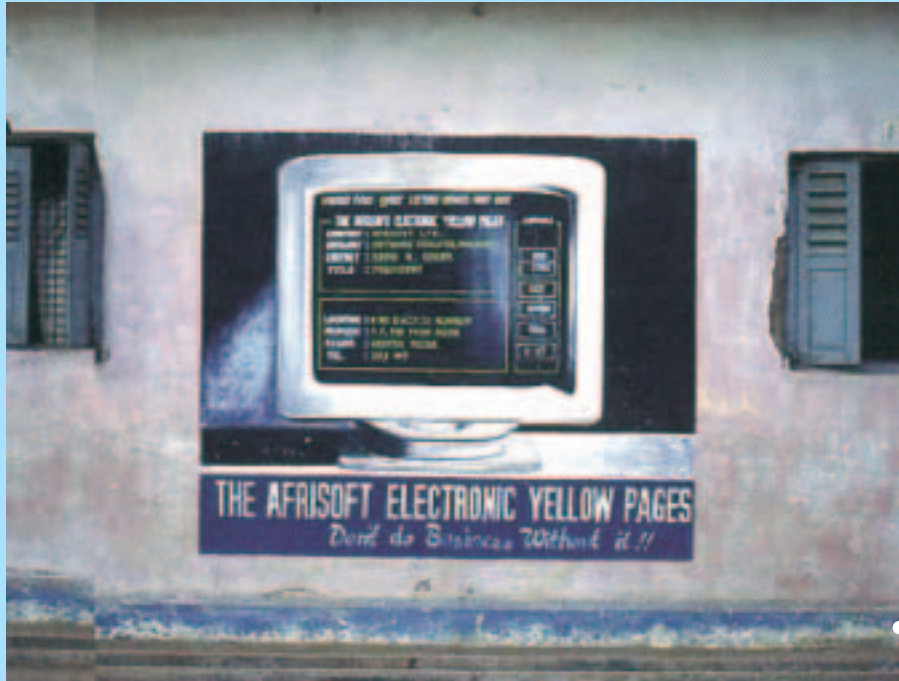
เป็นต้น ปัญหาต่างๆ รวมทั้งเรื่องอีคอมเมิร์ซที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ ทั้งในสหรัฐและที่อื่นๆ ชี้ให้เห็นว่าระบบทุนนิยมในแบบอเมริกันก่อให้เกิดปัญหาทางเศรษฐกิจหลายประการ นอกจากนี้ยังช่วยให้เห็นชัดถึงความเชื่อมโยงระหว่างเศรษฐกิจกับการเมือง ซึ่งกลายเป็นปัญหาได้ แม้กระทั่งในสหรัฐและในประเทศอุตสาหกรรม ช่วงที่ผมอยู่ในคณะที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจของทำเนียบขาว เราสนับสนุนแนวคิดริเริ่มให้ปรับเปลี่ยนมาตรฐานการลงบัญชีเรื่องเอกสารสิทธิ์ซื้อหุ้นของบริษัทสำหรับผู้บริหารเสียใหม่ แต่ทางกระทรวงการคลังประชาคมการเงิน และพวกบริษัทพากันต่อต้านจนสามารถเลื่อนการปฏิรูปนี้ไปได้อีก 8 ปีข้างหน้า ซึ่งทำให้เศรษฐกิจของอเมริกาเสียหายอย่างหนัก

ระบบเศรษฐกิจเสรีเอื้อประโยชน์ให้กับคนกลุ่มใดเป็นพิเศษในประเทศตะวันตก ?

➤ มันไม่ได้เอื้อประโยชน์ให้กับคนเฉพาะกลุ่มในตะวันตกเท่านั้นหรอกครับ แต่ยังรวมถึงคนบางกลุ่มในซีกโลกเหนือและซีกโลกใต้ด้วยทั้งหมด ตัวอย่างเช่น โลกาภิวัตน์ทางด้านตลาดทุนก็ให้ประโยชน์กับนักเก็งกำไรและผู้ที่ชอบซื้อขายหลักทรัพย์ในระยะเวลายาวๆ ในขณะที่เดียวกันหลักเกณฑ์ทางการค้าที่ไร้ดุลยภาพ เช่น ระบบทรัพย์สินทางปัญญาก็ถูกบรรดาบริษัทขายยาและอุตสาหกรรมด้านความบันเทิงผลักดันให้ผลประโยชน์ของพวกเขาตกอยู่ในมือผลประโยชน์ของประชาคมวิทยาศาสตร์ในวงกว้าง และกลุ่มผู้ที่ห่วงใยใคร่จะดูแลสุขภาพของคนยากจน

แต่คุณไม่เชื่อใน “กฎบัตรรวมหัวกัน” ซึ่งแพร่หลายในเอเชียและรัสเซียกำลังจะเป็นเช่นนั้น ?

➤ “การรวมหัว” ปังบอกนัยการดำเนินงานร่วมกันอย่างแข็งขัน แต่ผมไม่คิดว่ามัน

© Caspin Hughes/Panos Pictures - London

เทคโนโลยีใหม่ๆ จะสามารถลดช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยและยากจนได้ ก็ต่อเมื่อประเทศยากจนอยู่ในฐานะรายพอที่จะหาซื้อมันมาใช้สอยได้

คำถามที่พบบ่อย

“ผมหวังว่าหนังสือของผมจะช่วยจุดประกายให้เกิดการถกเถียงขึ้น”
 โจเซฟ สติกลิสต์ ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 2001 พร้อมกับปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ในสาขาเศรษฐศาสตร์ในปี 2002 ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างรุนแรงทั่วทุกมุมโลก ในขณะที่เดียวกันก็ถูกโจมตีอย่างหนักหน่วงจากกลุ่มผู้สนับสนุน “อสูร” ของโจเซฟ นั่นคือ IMF นักเศรษฐศาสตร์แนวนีโอเคนส์ผู้นี้ไม่เคยหยุดประณาม “กลุ่มมืด

มันระบบเสรีนิยมจนสุดโต่ง” ของ IMF ชายผู้เคยเข้าไปอยู่ในวงในของกลุ่มผู้บริหารระดับโลกคนนี้นักล่าที่จู่โจมใจดี “ความลวงโลกของบุคคลเหล่านี้” พุดสั้นๆ คือ เขากลายเป็นคนทรยศถือกำเนิดในปี 1943 ที่เมืองแกรี (รัฐอินเดียนา) สติกลิสต์ ได้รับการยกย่องว่าเป็นหนึ่งในนักเศรษฐศาสตร์ที่ปราดเปรื่องที่สุดของยุคสมัยในช่วงที่ศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัยเยล พรินซ์ตัน อ็อกซ์ฟอร์ด และสแตนฟอร์ด (ซึ่งเขาสอนอยู่ในขณะนี้) เขาได้ช่วยรังสรรค์สาขาใหม่ของเศรษฐศาสตร์ขึ้น นั่นคือเศรษฐกิจสนเทศ ในปี 1993 เขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นหนึ่งในคณะที่ปรึกษาทางด้าน

เศรษฐกิจของทำเนียบขาว จนกลายมาเป็นหัวหน้าที่ปรึกษาด้านเศรษฐกิจของประธานาธิบดีบิล คลินตัน ในปี 1997 เขาย้ายไปรับตำแหน่งหัวหน้านักเศรษฐศาสตร์และรองประธานธนาคารโลก แต่ “โจ” สติกลิสต์ก็ต้องเผชิญกับอุปสรรคเป็นครั้งแรกในอาชีพเมื่อปี 2000 ในเดือน ม.ค. เขาทำให้ผู้คนฮือฮาด้วยการลาออกจากตำแหน่งโดยให้เหตุผลว่า IMF “ไม่เหลือช่องทางให้เขาได้สานปณิธานของธนาคารโลก “ความใฝ่ฝันของเรา คือ โลกที่ปราศจากความยากจน” ให้เป็นจริงขึ้นมาได้

ข้อความบางตอนจาก

“Globalization and Its Discontents”

“เมื่อผมเข้าไปอยู่ในแวดวงกิจการระหว่างประเทศ ผมก็พบว่า [...]

การตัดสินใจนั้นกระทำบนฐานของการผสมผสานอย่างนำประหลาดระหว่างอุดมการณ์กับหลักเศรษฐศาสตร์ที่แย่ ซึ่งในบางครั้งก็ดูเหมือนจะมีผลประโยชน์บางอย่างที่คลุมเครือไว้บางๆ”

“ทุกวันนี้ น้อยคนนักที่จะปกป้องกรรมวิธีหน้าไหว้หลังหลอกที่กลายเป็นช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาด้วยการ

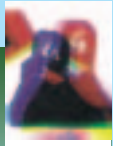
บังคับให้เปิดตลาดรับสินค้าจากประเทศพัฒนาอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันก็ปกป้องตลาดของตนเอง นี่คือนโยบายที่ทำให้คนรวยรวยขึ้น ส่วนคนจนก็จนลงและโกรธแค้นยิ่งขึ้น”

- พูดถึง IMF ว่า “การเปลี่ยนแปลงพันธกิจและเป้าหมายจากเดิมที่มุ่งสร้างผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้เกิดขึ้นทั่วโลก

- แปรเปลี่ยนมาเป็นการสร้างผลประโยชน์ทางการเงินทั่วโลก นั้น แม้จะเป็นไปอย่างเงียบๆ แต่ก็ไม่แนบเนียนพอ”

- “แนวความคิดในแบบนี้ถ้าอาณานิคมยังปรากฏให้เห็น นั่นคือ ความมั่นใจเต็มที่ว่าคนมีความรู้ดีกว่าประเทศกำลังพัฒนาว่าอะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประเทศเหล่านี้”

- “ในปัจจุบันโลกาภิวัตน์มิได้ช่วยเหลือประโยชน์ให้กับประชากรยากจนจำนวนมากของโลก มิได้เอื้อประโยชน์ให้กับสภาพแวดล้อมส่วนใหญ่ และมิได้เอื้ออำนวยให้เกิดเสถียรภาพกับเศรษฐกิจโลก”

เป็นไปเช่นนั้นหรือครับ ผมมองว่ามันเป็นเพียงวิถีคิดและกระบวนการทางการเมืองรูปแบบหนึ่งเท่านั้นเอง หลักการของนักเศรษฐศาสตร์แนวตลาดเสรีสุดโต่งมีพลังผลักดันมาก และผลประโยชน์ทางการเมืองที่ประชาคมการเงินได้รับอันเป็นผลพวงจากการบริจาคเงินช่วยเหลือพรรคการเมืองหาเสียงก็มีพลังผลักดันมากเช่นกัน ปัญหาอยู่ที่กระบวนการทางการเมืองซึ่งมีหลายจุดที่ไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่โปร่งใส และให้ความสำคัญกับเสียงเรียกร้องของบางประเทศและบางกลุ่มชนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ

โลกาภิวัตน์ส่งผลกระทบใดบ้างต่อการศึกษา วัฒนธรรม และการแข่งขันความรู้ ?

➤ เทคโนโลยีใหม่ๆ สามารถส่งเสริมความหลากหลายทางวัฒนธรรมได้ด้วยการช่วยให้ชุมชนต่างๆ แสดงตัวตนให้ปรากฏได้ง่ายขึ้นกว่าเก่า แต่บางครั้งกระแสโลกาภิวัตน์ในเรื่องนี้ก็พัดเร็วเกินไปในลักษณะไม่เหมาะสมจนทำให้เสถียรภาพของวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ต้องสั่นคลอน สังคมจำนวนมากมีวิถีทางดั้งเดิมในการดูแลให้ความช่วยเหลือทางสังคมอยู่แล้ว

แต่บางทีสถาบันระหว่างประเทศก็เข้ามาพร้อมกับโครงการให้ความช่วยเหลือที่คุกคามระบบประเพณีที่เก่า

ในหนังสือของคุณ คุณยืนยันว่านโยบายการศึกษาที่ดีจะส่งผลกระทบอย่างใหญ่หลวงต่อการพัฒนา

➤ ผมขอชี้ให้เห็นความแตกต่างอันเด่นชัดระหว่างจุดยืนของธนาคารโลกและสถาบัน IMF เสียก่อน ธนาคารโลกนั้นให้การสนับสนุนโครงการด้านการศึกษาในหลายๆ ประเทศทั่วโลก และผมก็ได้ไปเห็นผลสำเร็จของบางโครงการด้วยตาของผมเอง เช่น ที่โคลัมเบียซึ่งได้พัฒนาหลักสูตรสำหรับลูกหลานของคนงานอพยพโดยเฉพาะ ส่วนที่เอธิโอเปียช่วงที่ผมไป พวกเขา กำลังขบคิดอย่างหนักเพื่อปรับปรุงหลักสูตรให้สนองความต้องการของประชากรในประเทศ ในทางตรงข้าม บ่อยครั้งที่มาตรการอันเข้มงวดที่ IMF บังคับให้ใช้กลับกลายเป็นสิ่งบั่นทอนการศึกษา คำถามคือ :- มาตรการอันเข้มงวดเหล่านั้น เข้มงวดเกินไปหรือไม่ ? และจากที่ผมได้พบเห็นในเอธิโอเปีย ผมก็พูดได้อย่าง

ชัดแจ้งว่า เข้มงวดเกินไปจริงๆ ค่าใช้จ่ายทางการศึกษา คือ การลงทุนเพื่ออนาคตของประเทศนั้นๆ จึงควรได้รับความสำคัญเป็นพิเศษ แต่เราก็ต้องดูด้วยว่ามีการใช้งบนั้นอย่างไร

คุณมีความคิดเห็นอย่างไรกับแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในการแปรรูปบริการทางการศึกษาสู่ภาคเอกชน ?

➤ โดยทั่วไป มันอาจจะเป็นแนวโน้มที่มีอันตรายมาก ในสหรัฐ มันทำให้เกิดการแบ่งแยกมากยิ่งขึ้น ทุกวันนี้มันมีใช้การแบ่งแยกทางเชื้อชาติ แต่เป็นการแบ่งแยกทางสังคม โรงเรียนเอกชนมักมีสัมฤทธิ์ผลดี เพราะในหลายๆ กรณี นักเรียนมาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังดีกว่า และการเรียนรู้ที่บ้านก็ดีกว่า รวมทั้งอีกหลายๆ ปัจจัยที่ช่วยเกื้อหนุน

เป็นที่เชื่อกันโดยทั่วไปว่าพลังของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารช่วยลดช่องว่างทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ร่ำรวยและประเทศยากจนลงได้ คุณคิดว่าอย่างไรในเรื่องนี้ ?

➤ เทคโนโลยีใหม่ๆ จะสามารถลดช่องว่างระหว่างประเทศร่ำรวยและยากจนได้ ก็ต่อเมื่อประเทศยากจนอยู่ในฐานะรายพอที่จะหาซื้อเทคโนโลยีใหม่ๆ เหล่านี้มาใช้สอยได้ ในบางประเทศ เช่น จีน เกือบแน่นอนเลยว่าเทคโนโลยีเหล่านี้จะทำให้ช่องว่างลดลง แต่ในแอฟริกา ซึ่งแทบจะไม่มีโอกาสเข้าถึงสิ่งเหล่านี้ ผลก็คือช่องว่างจะเพิ่มขึ้น

บรรดาประเทศยากจนควรจะมีโครงสร้างกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองขึ้นมาปกป้องทรัพย์สินของตน (เช่น ความหลากหลายทางชีวภาพ) หรือว่า ควรจะปล่อยให้มีการละเมิดลิขสิทธิ์ผลิตภัณฑ์จากตะวันตกต่อไปเรื่อยๆ เช่นในปัจจุบัน ?

➤ เป็นเรื่องสำคัญมากที่ประเทศเหล่านี้จะต้องพัฒนากรอบทางกฎหมายของตนขึ้นมาคุ้มครองการละเมิดสิทธิทางชีวภาพ ในขณะนี้ปัญหาอยู่ที่เกมซึ่งไร้ความยุติธรรม เพราะประเทศกำลังพัฒนาไม่มีทรัพยากรทางด้านกฎหมายเพื่อไปสู้รบกับนายความ

© Chris Stoney/Panos Picture, London

อเมริกันราคาแพงที่ทำงานให้กับบริษัท ซึ่งดำเนินงานในด้านนี้ ฉะนั้นประเทศกำลังพัฒนาจึงจำต้องผนีกกำลังกันและทุ่มเทความพยายามให้จหนัก อีกทั้งใช้เวที Doha หรือการเจรจาทางการค้ารอบใหม่ เพื่อประกาศว่า “เราต้องมาทบทวนระบบทรัพย์สินทางปัญญาอันใหม่”

คุณมั่นใจว่าโลกาภิวัตน์อาจกลายเป็นโลกที่เอื้อประโยชน์ให้แก่คนยากจนได้ เราต้องปรับเปลี่ยนอะไรบ้างเพื่อให้บรรลุผลเช่นนั้น ?

> ผู้คนโดยเฉพาะในซีกโลกเหนือจะต้อง

ตระหนักในสภาพการณ์ของความไม่เสมอภาคและปัญหาที่เกี่ยวข้องเนื่องเสียก่อน ผมคิดว่าคนในซีกเหนือส่วนใหญ่เชื่อมั่นในหลักการความเสมอภาคและความยุติธรรม หากพวกเขาได้ตระหนักในบางประเด็นของเรื่องเหล่านี้ พวกเขาจะเริ่มใช้แรงกดดันทางการเมืองผลักดันให้รัฐบาลของตนลุกขึ้นมาช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว นี่คือเหตุผลที่กลุ่มนักเคลื่อนไหว “Jubilee 2000” ลุกขึ้นมาเรียกร้องให้มีการยกเลิกหนี้สินให้กับประเทศยากจน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นจะต้องมีการปฏิรูประบบสถาบันระยะยาวในสถาบันเศรษฐกิจระดับสากลควบคู่ไปด้วย

“ธุรกิจต่างชาติมักจะเข้ามาทำลายบรรดาคู่แข่งขันทางการค้าในประเทศ และดับไฟฝันของเหล่าผู้ประกอบการรายย่อยจนหมดไหม้”

การปฏิรูปอะไรบ้าง ที่คุณอยากให้เกิดขึ้น ?

> ผมต้องการเปลี่ยนวิธีกระจายสิทธิในการลงคะแนนเสียง เพราะเมื่อประเทศอย่างสหรัฐมีสิทธิออกเสียงยับยั้ง มันก็เป็นเรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ว่า IMF จะปกป้องผลประโยชน์ของสหรัฐและเมื่อผู้แทนของสหรัฐ คือ กระทรวงการคลัง ก็เป็นที่แน่นอนว่าผลประโยชน์ของตลาดการเงินย่อมจะได้รับการปกป้องเป็นพิเศษ นอกจากนี้ผมยังต้องการเปลี่ยนตัวผู้แทนด้วยครับ หากว่า IMF เป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางเทคนิคล้วนๆ เช่น งานประกัน ก็คงจะไม่มีใครสนใจว่าผู้กุมบังเหียนคือประชาคมการเงินหรือใครครับ แต่ที่นโยบายของ IMF เป็นเรื่องของการศึกษา สุขอนามัย และทุกๆ มิติของสังคมแล้วผู้คนที่ได้รับผลกระทบ กลับไม่มีสิทธิมีเสียงเลยแม้แต่หยดเดียว

คุณจะทำอย่างไรในตอนนี้ เช่น ในอาร์เจนตินา ?

> ชั้นแรก ผมจะหยุดเน้นการดึงเงินตราต่างประเทศเข้ามา เพราะมันจะถูกนำไปชำระหนี้ต่างประเทศ แล้วถามตัวเองว่า “เราจะทำอะไรได้บ้างภายในประเทศ? ปัญหาอยู่ตรงไหน?” ปัญหาอยู่ที่ทรัพยากรมนุษย์ เช่น ขณะนี้ยังไม่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรมนุษย์ แล้วจะใช้ได้อย่างไร? สิ่งที่ทำเป็น คือ ตลาด อุปสงค์ และ ทุนในการทำงานสำหรับบริษัทเพื่อผลักดันให้ระบบฟื้นขึ้นมาอีก แทนที่จะมัวพะวงคอยจ่ายหนี้ให้กับต่างประเทศ จากนั้น ผมก็จะพยายามเจรจาต่อรองแบบชั่วคราวคราวกับคู่ค้าของผมทุกรายเพื่อให้ช่วยซื้อสินค้ามากขึ้น และช่วยให้ทุนดำเนินงานกับบริษัททั้งหมดจะมุ่งไปที่การเริ่มเดินเครื่องขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง

สัมภาษณ์ โดย
ไซพี บูควารี

มรดกโลก: จุดเด่นและ

พิศวาส ปกฤษณ์รัมย์ แปล

อนุสัญญาามรดกโลกกำลังเฉลิมฉลองครบรอบ 30 ปี ของความสำเร็จอันเป็นที่ประจักษ์ชัด
ทว่ายังมีภารกิจอีกมากที่จะต้องทำให้บัญชีมรดกโลกเป็นตัวแทนที่แท้จริงของความ
หลากหลายทางวัฒนธรรมของโลก รวมทั้งเสริมความแข็งแกร่งในการปกป้องแหล่งมรดกโลก

12

© Joerny Honer/Pana Pictures, Lonlat

สุขสันต์วันครบรอบ

ในช่วงเวลา 14-16 พ.ย. 2002 ผู้ทรงคุณวุฒิ
เกียรติราว 600 คน อันได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้าน
มรดกโลก ศิลปิน นักธุรกิจ และนักการเมือง
จะมารวมตัวกันที่เมืองเวนิส (อิตาลี) เพื่อเป่า
เทียนบนเค้กเฉลิมฉลองครบรอบ 30 ปี ของ
อนุสัญญาคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมและ
ธรรมชาติของโลก ผู้เข้าร่วมการประชุมในหัวข้อ
“แบ่งปันมรดก แบ่งปันความรับผิดชอบ” ครั้งนี้
จะร่วมกันถกเถียงคำถามที่เป็นหัวใจสำคัญๆ

- อาทิ เราจะเพิ่มพูนขอบเขตของอนุสัญญาได้
- อย่างไร? เราจะดึงองค์กรพัฒนาเอกชนและ
- ภาคเอกชนเข้าร่วมในการจัดการแหล่งมรดก
- ทางวัฒนธรรมให้ยั่งยืนได้อย่างไร? อนาคตของ
- มรดกโลกจะเป็นฉันใด?
- ระหว่างวันที่ 11-12 พ.ย. เมืองอื่นๆ ใน
- อิตาลีก็จะจัดประชุมปฏิบัติการในหัวข้ออื่นๆ ที่
- เกี่ยวโยงกันเพื่อนำบทสรุปมาเสนอในที่ประชุม
- ณ เมืองเวนิส

บน - นาข้าวแบบขั้นบันไดที่อิฟูเกา
บนไหลเซาถูกนี้ที่ฟิลิปปินส์มีมานานกว่า
2,000 ปีแล้ว ได้รับการขึ้นบัญชีมรดกโลก
ในปี 1995 แต่ก็อยู่ในบัญชีมรดกโลก
ที่อยู่ในภาวะอันตรายเมื่อปี 2001
ชาวบน - ซากพระราชวังอโม่เมโยในประเทศ
เบนินได้รับการสร้างขึ้นในระหว่างศตวรรษที่
17-19 และอยู่ในบัญชีทั้ง 2 ชนิด
เช่นเดียวกัน

จุดต่อ

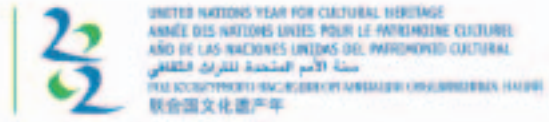

© UNESCO/B. Mandichio

เมื่อ

ที่ประชุมสมัยสามัญของยูเนสโกให้การรับรองอนุสัญญาปกป้องมรดกทางวัฒนธรรมและธรรมชาติของโลกในวันที่ 16 พ.ย. 1972 นั้น แทบจะไม่ได้ได้รับการใส่ใจในวงกว้างเลย เพราะในปีนั้นต่างก็พุ่งความสนใจไปที่งานอนุรักษ์เคลื่อนย้ายที่ตั้งของวิหารฟีเลในอียิปต์ซึ่งยูเนสโกกำลังทำอยู่ ทว่า 30 ปีให้หลังอนุสัญญานี้ก็ได้กลายมาเป็นหนึ่งในจำนวนผลสำเร็จที่ยิ่งใหญ่ของยูเนสโก อนุสัญญา ได้รับสัตยาบันจาก 175 ประเทศ ซึ่ง 125 ประเทศจากจำนวนนี้มีแหล่งมรดกโลกอยู่ในประเทศของตน บรรดานักท่องเที่ยวพากันหลั่งไหลเข้าไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวดาวเด่นที่มี "คุณค่าสากลอันโดดเด่น" เหล่านี้ ซึ่งมีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 730 แห่ง

เลอง เปรสซุแยร์ ที่ปรึกษาด้านวัฒนธรรมของยูเนสโก ผู้ติดตามงานอนุรักษ์มรดกโลกมานาน 25 ปี กล่าวว่า "นี่คือความสำเร็จที่ปราศจากข้อกังขา ประเด็นที่น่าสนใจอยู่ที่วิวัฒนาการเกี่ยวกับปรัชญาของอนุสัญญาซึ่งในตอนแรกใช้แนวคิดแบบเก่าทำนองเดียวกับ 'สิ่งมหัศจรรย์ของ

โลก' เพียงแนวเดียว" ส่งผลให้นิยามของแหล่งมรดกโลกติดอยู่ในกรอบของ "อนุสรณ์สถาน" ที่สอดคล้องกับความงามตามแบบฉบับศิลปะตะวันตกมาเป็นเวลายาวนาน

ฉะนั้นจึงไม่น่าแปลกใจที่รายชื่อมรดกโลกเต็มไปด้วยศูนย์กลางเมืองเก่าและศาสนสถาน โดยเฉพาะคริสต์ศาสนา การทบทวนหลักเกณฑ์ใหม่ในปี 1994 ขยายกรอบให้กว้างและครอบคลุมแหล่งมรดกโลกประเภทใหม่ๆ ซึ่งสอดคล้องกับวัฒนธรรมในประเทศกำลังพัฒนา มากกว่าเดิม ตัวอย่างสำคัญ คือ แหล่งภูมิทัศน์วัฒนธรรม และสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ตามธรรมชาติ อาทิ แปลงนาข้าวแบบขั้นบันไดในฟิลิปปินส์ และภูเขาไฟหลายลูกที่ศักดิ์สิทธิ์ของชาวเมารีในนิวซีแลนด์

ถึงแม้จะมีการปรับเปลี่ยนกรอบของนิยาม แต่แหล่งมรดกโลกในบัญชีก็มีจำนวนน้อยมากในแอฟริกา โอเชียเนีย รองลงมาก็เป็นเอเชียและละตินอเมริกา (ดูตาราง) จากจำนวนภาคีสมาชิกทั้งหมด 175 ประเทศ 50 ประเทศไม่มีแหล่งมรดกโลกขึ้นทะเบียนไว้เลย นอกจากนี้ บางประเทศก็ยังมองข้ามมรดกที่ "ไม่ได้รับการยอมรับทางวัฒนธรรม" เช่น สถานที่ของชนกลุ่มน้อย หรือ อนุสรณ์สถานที่เป็นประจักษ์พยานของช่วงเวลา "ไม่น่าภาคภูมิใจ" ดังเช่นที่ปราสาทของเหล่าอัศวินสมัยศตวรรษที่ 12 ในซีเรียไม่ได้รับการยอมรับเท่าที่ควร "บัญชีในปัจจุบันก็ยังไม่ใช่ตัวแทนมรดกของมนุษยชาติ" เปรสซุแยร์ ผู้มองว่าอนุสัญญาปี 1972 ทำให้ช่องว่างระหว่างซีกโลกเหนือกับใต้กว้างขึ้น ให้ข้อสังเกต ฟรานเชสโก บันดารีนิ ผู้อำนวยการศูนย์มรดกโลกยอมรับว่า "ปัญหานี้แก้ไขยากมาก เพราะไม่มีกฎเกณฑ์คอยควบคุมตนเองในแต่ละประเทศ" ดังนั้นเมื่อถูกเข้ายวนด้วยรายได้เป็นกอบเป็นกำจากการท่องเที่ยว ประเทศต่างๆ จึงแข่งกันเสนอสถานที่ภายในประเทศเพื่อขึ้นบัญชีมรดกโลกให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ส่งผลให้จำนวนแหล่งมรดกโลกที่

แหล่งมรดกโลก 730 แห่ง โดยจำแนกตามภูมิภาค

ภูมิภาค (จำนวนประเทศ)	แหล่งวัฒนธรรม	แหล่งธรรมชาติ	แหล่งผสม
แอฟริกา (57)	25	30	2
รัฐอาหรับ (54)	50	3	1
เอเชีย / แปซิฟิก (140)	95	36	9
ยุโรป / อเมริกาเหนือ (375)	322	45	8
ละตินอเมริกา / แคริบเบียน (104)	71	30	3
รวม (730)	563	144	23

ได้รับการขึ้นบัญชีเมื่อทศวรรษที่ผ่านมาอยู่ในภาวะเพื่อ
ขณะเดียวกันกลุ่มประเทศยากจนก็ตกอยู่ในสภาพเสีย
เปรียบอย่างหนัก เนื่องจากขาดทั้งเงินทุนและความ
เชี่ยวชาญที่จำเป็นในการยื่นคำร้องขอขึ้นทะเบียน
รวมทั้งการอนุรักษ์มรดกดังกล่าว ฉะนั้น เพื่อลด
ความได้เปรียบของบรรดา “แชมป์” มรดกโลก อาทิ
สเปน (36 แหล่ง) อิตาลี (35 แหล่ง) และจีน (28
แหล่ง) คณะกรรมการมรดกโลกซึ่งเป็นองค์กรระหว่าง
รัฐบาลที่ประชุมพิจารณาประจำปีเพื่อคัดเลือกขึ้นบัญชี
มรดกโลกแหล่งใหม่ๆ ก็ได้ตัดสินใจเปลี่ยนกฎเกณฑ์ให้
แต่ละประเทศมีสิทธิเสนอสถานที่ได้เพียงแห่งเดียว
ในแต่ละปีโดยเริ่มตั้งแต่ปี 2003 เป็นต้นไป

การขาดแคลนทรัพยากรและการคว่ำบาตร

การขาดแคลนทรัพยากรเป็นปัญหาต่อการปกป้อง
คุ้มครองแหล่งมรดกโลกที่ถูกคุกคามจากภัยสงคราม
ภัยธรรมชาติ มลภาวะ การขยายตัวของชุมชนเมือง
การปล้นสะดม การท่องเที่ยวและปัจจัยอื่นๆ ด้วยงบ-
ประมาณเพียง 4 ล้านดอลลาร์ต่อปีและงบช่วยเหลืออีก
5 ล้านดอลลาร์ ทำให้ทางศูนย์ฯ ไม่สามารถรับมือกับ
ปัญหาต่างๆ ด้านได้ แนวคิดริเริ่มต่างๆ ที่มุ่งระดมทุน
จากหุ้นส่วนองค์กรพัฒนาเอกชนและมุ่งส่งเสริม
โครงการจับคู่แหล่งมรดกโลกทางโลกเหนือเข้ากับทาง
โลกได้นั้นก็เพื่อที่จะเชื่อมโยงและลดช่องว่างระหว่าง 2
ซีกโลก

ข้อวิพากษ์ในเรื่องย่านอิสลาม

แล้วยูเนสโกกำลังทำอะไรอยู่ ? นี่คือ
ช่วงเวลาที่นำวิกฤตกังวลสำหรับผู้ไหลหลงใน
ย่านอิสลามเก่าแก่ของกรุงไคโรซึ่งได้รับการ
ขึ้นบัญชีมรดกโลกเมื่อปี 1979 กลุ่มนัก
วิจารณ์ฝีปากกล้าที่สุดอ้างว่ารัฐบาลกำลัง
รณรงค์บูรณะบริเวณซึ่งมีอนุสรณ์สถานทาง
ประวัติศาสตร์ราว 600 แห่งนี้ในลักษณะ
“ทำลาย” เสียมากกว่า โครงการระยะแรก
เริ่มขึ้นเมื่อ 3 ปีที่แล้ว มุ่งใช้งบ 19 ล้าน
เหรียญเพื่อฟื้นฟูโบราณสถาน 47 จากที่ตั้ง
เป้าไว้ 157 แห่งตลอดทั้งโครงการ “ถึง
เวลาต้องหยุดยั้งการฆ่าหมู่มุสลิม” ชาวอิ-
ซุลฟีการ์ เลขาธิการองค์กรพัฒนาเอกชน
“มรดกไร้พรมแดน” ของฝรั่งเศสซึ่งเป็น
ชาวอียิปต์และเป็นอดีตเจ้าหน้าที่ของยูเนสโก
ร่ำร้อง “กระทรวงวัฒนธรรมว่าจ้างบริษัท
ก่อสร้างเอกชนที่ไร้ประสบการณ์เข้ามา
บูรณะโบราณสถานอายุกว่า 1,000 ปีราวกับ
ว่าเป็นอาคารที่อยู่อาศัยโทรมๆ เท่านั้น แล้ว

ก็อ้างว่าเป็นคือ การฟื้นฟูบูรณะ”
นับแต่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านศิลปอิสลาม
ราว 30 คน ยื่นหนังสือประท้วงถึงชุมชน
มุบารัค สตรีหมายเลข 1 เมื่อวันที่ 8 มิ.ย.
2001 สื่อก็ประโคมข่าวความขัดแย้งในเรื่องนี้
อย่างต่อเนื่อง พวกเขาประท้วงการละเมิด
บรรทัดฐานสากลว่าด้วยการอนุรักษ์มรดกโลก
และการใช้วัสดุที่ไม่เหมาะสม เช่น ซีเมนต์
นอกจากนี้นักวิจารณ์ยังประณามแผนขับไส
คนขายของรายย่อยในละแวกนี้เพื่อสร้าง
พิพิธภัณฑ์กลางแจ้งไว้ดึงดูดนักท่องเที่ยว
เจ้าหน้าที่อียิปต์ซึ่งโกรธเกรี้ยวขึ้นกรานว่า
พวกเขากำลังดิ้นรนป้องกันมิให้โบราณ
สถานที่อยู่ในสภาพทรุดโทรมสุดแสนต้อง
พึงพิงที่โดยเฉพาะภายหลังเหตุการณ์
แผ่นดินไหวปี 1992 เดือน ส.ค. 2001 คณะ
ผู้เชี่ยวชาญที่ยูเนสโกส่งไปก็รายงานให้ทราบ
ถึงความอูฐตาหะของฝ่ายรัฐบาล ขณะเดียว
กันก็ชี้ให้เห็นคุณภาพของงานที่ย่อยหย่อนใน

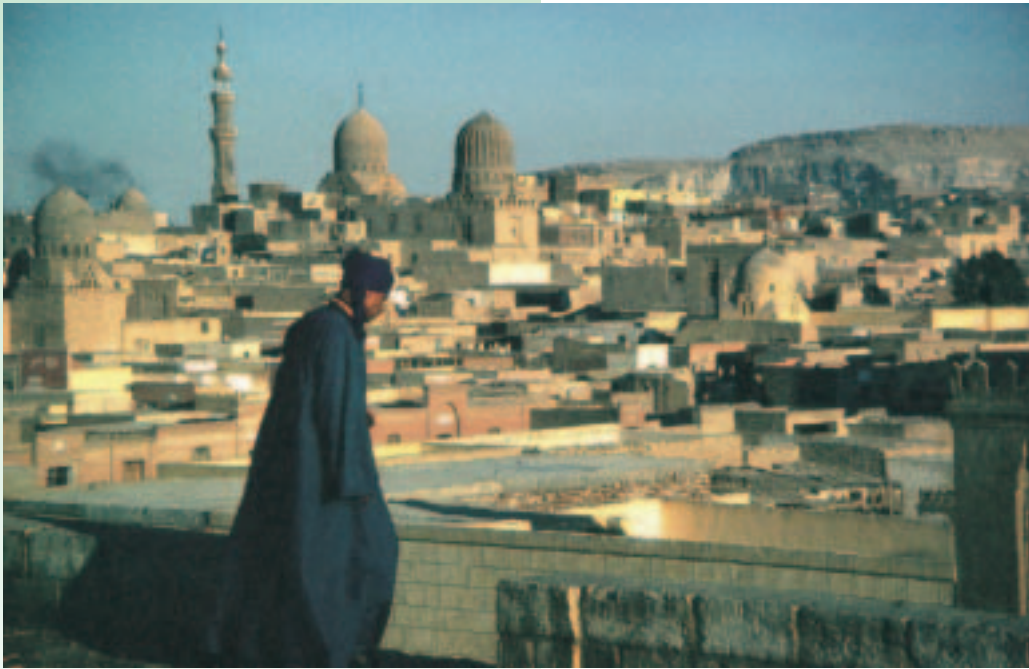
นักทัศนศาสตร์กำลังปีน
ชั้นบันไดของปราสาท
บายอนในบริเวณเมือง
พระนครของกัมพูชา

© UNESCO/Tung Chhin Sothy

ในกรุงไคโร

บางแห่ง และเพื่อลดความตึงเครียดของสถานการณ์ อียิปต์และยูเนสโกก็ร่วมกันจัดประชุมระดับนานาชาติขึ้นเมื่อเดือน ก.พ. 2002 ผู้เข้าร่วมการประชุมแนะนำให้ปรับปรุงคุณภาพของงานและเน้นการประสานงานระหว่างผู้มีบทบาทต่างๆ ฝ่าย นอกจากนี้ก็ขอให้ฝึกอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการบูรณะปฏิสังขรณ์ รวมทั้งจัดประชุมระหว่างผู้เชี่ยวชาญ ในประเทศและนานาชาติโดยสม่ำเสมอ บางกลุ่มมองว่าข้อเสนอแนะนี้มากเกินไป ขณะที่บางกลุ่มกลับบ่นว่าน้อยไป แต่สุดท้ายก็ยอมขึ้นอยู่กับรัฐบาล

© UNESCO/M. Spier-Dornat

อียิปต์ที่จะเป็นผู้ตัดสินใจดำเนินการ ยูเนสโกช่วยได้เพียงการรายงานสภาพของโบราณสถานและหยิบยื่นคู่มือการอนุรักษ์ที่บ่งบอก

กรรมวิธีซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในย่านอิสลามเก่าแก่ของกรุงไคโรได้ ขณะนี้การเจรจาต่อรองกำลังดำเนินไปพร้อมๆ กับการบูรณะ

โชพี

ทัศนียภาพของย่านอิสลามกรุงเก่าของไคโร ในฉากหลังที่เห็นคือ มัสยิดอิบน์ तुลูน (ศตวรรษที่ 11) การปฏิสังขรณ์มัสยิดเมื่อไม่นานมานี้ได้รับคำพิพากษาวิจารณ์อย่างกว้างขวาง

กัมพูชา: โชคที่มีราคาแพง

กรัก ซี ที่มีผ้าจะม้ายาว-แดงคาดเอวอยู่มีลายสักอันโดดเด่นอยู่เต็มหน้าอก “นี่คือปราสาทและศาสนสถานในเมืองพระนคร” เขาบอกกล่าว “เป็นลวดลายศักดิ์สิทธิ์” ผู้ใหญ่บ้านวัย 51 ปี ของบ้านสระสรงเหนือที่อยู่ใกล้โบราณสถานี่ได้รับการเข้าเยี่ยมชมมากที่สุดผู้นี้อธิบายว่าลายสักนี้ได้ปกป้องรักษาให้เขารอดพ้นเงื้อมมือเขมรแดงและทำกระสุนมาได้ ปัจจุบันก็ยังนำโชคมาให้เขาอยู่ 144 ครั้งเรือนในหมู่บ้านนี้ “ได้รับผลกระทบจาก

การท่องเที่ยว” ซึ่งเพิ่งมีผู้เข้ามาตั้งแต่เมืองพระนครได้รับการขึ้นบัญชีมรดกโลกในปี 1992 ในช่วงปี 1993-2001 นักท่องเที่ยวพุงทะยานจาก 7,638 คน เป็น 239,091 คน แม้ประชากรของสระสรงจะไม่มีไฟฟ้าใช้ตลอดเวลา แต่เด็ก 9 ใน 10 คนก็ได้เข้าโรงเรียนแห่งใหม่ที่สร้างขึ้นในปี 1999 ตามคำบอกเล่าของ กรัก ซี ผู้ใหญ่บางคนก็ “รู้เรื่องราว” เกี่ยวกับศาสนสถานเหล่านี้ก็กลายเป็นมัคคุเทศก์ส่วนเยาวชนก็ออกไปขายน้ำดื่ม

หรือของที่ระลึก “เงินที่ได้มากก็ไปซื้อข้าวและสิ่งของจำเป็นของครอบครัว” ทว่าสิ่งที่ผู้ใหญ่บ้านมิได้กล่าวถึงก็คือ “โชค” นี้มีราคาแพง เพราะสิ่งที่ตามมาคือภาระปะทุของการแสวงผลประโยชน์ทางเพศจากสตรีและเด็ก ในกัมพูชา ราวร้อยละ 30 ของหญิงและชายขายบริการมีอายุ 12-17 ปี ไม่กี่ปีที่ผ่านมา กัมพูชาโดยเฉพาะบริเวณรอบๆ เมืองพระนครได้กลายเป็นเป้าหมายการท่องเที่ยวของผู้ชอบมีความสัมพันธ์ทางเพศ

กับเด็กจากทั่วทุกมุมโลก งานศึกษาวิจัยขององค์การ World Vision ในปี 2001 พบว่า มากกว่าร้อยละ 70 ของเด็กรอบเมืองพระนครที่ถูกสัมภาษณ์ยอมรับว่าถูกนักท่องเที่ยวต่างชาติลวงล่อให้มีเพศสัมพันธ์ด้วย องค์การนี้กล่าวว่า นักท่องเที่ยว 1 ใน 5 ที่ไปกัมพูชา มุ่งไปที่เรื่องเซ็กส์ แต่การเฟื่องฟูของการค้าประเวณีจะโทษนักท่องเที่ยวต่างชาติอย่างเดียวไม่ได้ เพราะเริ่มแรกมีขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น

โชพี

อนุรักษ์ แดนสวรรค์

หมู่เกาะกาลาปาโกส ตั้งอยู่ในมหาสมุทรแปซิฟิกห่างจากชายฝั่งเอกวาดอร์ราว 1,000 กม. อยู่ในบัญชีมรดกโลกลำดับต้นๆ ได้รับการขึ้นทะเบียนเมื่อปี 1978 หลังจากนั้น 6 ปีก็กลายเป็นแหล่งสงวนชีวมณฑล ครั้นถึงเดือน ธ.ค. 2001 คณะกรรมการมรดกโลกก็ขยายพื้นที่ให้ครอบคลุมเขตอนุรักษ์ทางทะเลซึ่งอยู่ห่างชายฝั่งออกไป 64 กม.

มาตรการเหล่านี้ ส่งผลให้เกาะภูเขาไฟ 19 เกาะซึ่งบันดาลใจให้ชาร์ลส์ คาร์วิน กิดคันทฤษฎีวิวัฒนาการผ่านการคัดสรรโดยธรรมชาติ ได้กลายเป็นหนึ่งในบรรดาสถานที่ที่ได้รับการอนุรักษ์มากที่สุดในโลก การลงทุนในด้านนี้ยังคงดำเนินต่อไป ธนาคารเพื่อการพัฒนาภูมิภาคอเมริกาและองค์กร Global Environment Facility ได้มอบงบ 13 ล้าน และ 18.3 ล้านตามลำดับสำหรับยุทธศาสตร์ปี 2010 ที่มุ่งสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของหมู่เกาะแห่งนี้ ซึ่งประกอบด้วยมาตรการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพทั้งทางบกและทางทะเล การควบคุมการรุกรานของพืชและสัตว์ต่างถิ่น การส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการเสริมสร้างขีดความสามารถ

แต่เชื่อว่าชาวหมู่เกาะกาลาปาโกสทุกคนจะขึ้นชอภกับมาตรการดังกล่าว ก่อนหน้าที่จะประกาศครอบคลุมเขตอนุรักษ์ทางทะเล กุสตาโว โนบัว ประธานาธิบดีเอกวาดอร์ต้องเดินทางไปยังหมู่เกาะเพื่อดับความหวาดวิตกของชาวประมงว่าการอนุรักษ์มากไปจะเข้าไปลดรอนรายได้ของพวกเขา

ผู้ประกอบการการท่องเที่ยว ยินดีรับยุทธศาสตร์ใหม่และถือโอกาสร้องขอให้เพิ่มเที่ยวบินจากเดิมที่มีเพียง 1-2 เที่ยวบินต่อสัปดาห์ สถิติจากหน่วยบริการอุทยานแห่งชาติกาลาปาโกสบ่งชี้ว่าในปี 2001 มีนักท่องเที่ยว 77,570 คน ซึ่งมากกว่าปีก่อนถึง 10,000 คน ประชากรท้องถิ่นที่มีราว 18,000 คน ในปัจจุบันก็มีท่าทีเพิ่มขึ้น ศักยภาพของรายได้ดึงดูดผู้คนจากแผ่นดินใหญ่ให้เข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่บน 1 ใน 4 เกาะที่ผู้คนอาศัยอยู่ **แม้การจับกุ้งก้ามกราม** ปลาฉลาม และปลิงทะเลในปริมาณเกินควรจะคุกคามสภาพแวดล้อม แต่ “หนึ่งในปัญหาหลักคือการนำสัตว์ต่างถิ่น เช่น แมวป่า แพะ และสุกร เข้ามา” มาเรีย เฟอร์นันดา การ์เซีย จากองค์กร Fundación Natura กล่าว “เพราะพวกมันเข้ามากินพืชพื้นเมืองและทำลายรังของเต่า”

มาตรการอนุรักษ์ ห่วงรักรมั่นคงในปี 1998 เมื่อมีกฎหมายพิเศษฉบับหนึ่งออกมา ทั้งนี้มีการตั้งคณะกรรมการจัดการร่วมกันโดยมีตัวแทนจากรัฐบาล มุลนิซิซาร์ลส์ คาร์วิน (ก่อตั้งในปี 1959 และมี “อำนาจทางด้านนิเวศอย่างเต็มที่”) ประชากรท้องถิ่น ชาวประมง และผู้ประกอบการการท่องเที่ยว เปลา ดิแอซ จากมุลนิซิซาร์ลส์ ยอมรับว่า “มีความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์โดยเฉพาะในฤดูจับปลาซึ่งมีการกำหนดโควตาการจับปลาชนิดต่างๆ เอาไว้ แต่ก็มีการจัดวางกระบวนการต่อรองระหว่างทุก ๆ กลุ่มอย่างเท่าเทียม และได้รับยกย่องให้เป็นแบบอย่างในระดับภูมิภาคด้วย”

แต่การขาดแคลนเงินตรา ก็มีสาเหตุของการที่รัฐไม่สามารถปฏิบัติตามพันธกิจได้เสมอไป “อนุสัญญามิได้เตรียมกลไกการคว่ำบาตรไว้ใช้ในกรณีที่เอกภาพของแหล่งมรดกโลกถูกล่วงละเมิด” เฮนรี เคลียร์ จากสหประชาชาติว่าด้วยโบราณสถานและโบราณคดี (ICOMOS) กล่าว ทางออกที่มีอยู่เพียงทางเดียวก็คือการตัดแหล่งมรดกโลกนั้นๆ ออกจากบัญชีมรดกโลก ซึ่งเป็นมาตรการที่คณะกรรมการมรดกโลกยังไม่เคยใช้เลย ความพยายามที่จะปฏิรูปมาตรการดังกล่าวถูกต่อต้านอย่างเต็มที่ “บรรดาภาคีสมาชิกกลับพากันก้าวถอยหลังนับแต่ปี 1992 เป็นต้นมา” หมินจ่า หยาง รองผู้อำนวยการศูนย์มรดกโลกกล่าวอย่างเสียใจในสมัยก่อนพวกเขายอมรับคิดว่าในกรณีฉุกเฉินเราสามารถประกาศให้แหล่งมรดกโลกแห่งใดแห่งหนึ่งอยู่ใน “ภาวะอันตราย” ได้โดยไม่ต้องได้รับการยินยอมจากประเทศเจ้าของ แต่มาบัดนี้ภาคีสมาชิกซึ่งมุ่งปกป้อง “อธิปไตย” มากกว่าแต่ก่อนต่างพากันต่อต้านมาตรการที่จะให้อำนาจแก่ชุมชนนานาชาติเข้ามาอนุรักษ์แหล่งมรดกโลกในประเทศของตน ผลก็คือบัญชีรายชื่อแหล่งมรดกโลกที่อยู่ในภาวะอันตรายในขณะนี้มียูเพียง 33 แห่ง ทั้งๆ ที่อีก 10 กว่าแห่งที่ตกอยู่ในภาวะอันตรายสูงยิ่งกำลังถูกทำลายลงไปโดยไม่ได้รับการปกป้องด้วยมาตรการใดๆ เลย “ผมมีบัญชีรายชื่อในหัวของผมประมาณ 20 แห่งที่ตกอยู่ในสภาพแย่แอมามากๆ และสมควรถูกตัดออกจากบัญชี” เคลียร์กล่าวย้ำ

“ในปี 1979 ตอนที่เมืองกาฏมันชู (เนปาล) ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก สถานที่นี้คือสรวงสวรรค์น้อยๆ” บัณฑิตารินนี่กัยอนอดีต “ทว่าอีก 20 ปีให้หลังคน 2 ล้านคนที่เข้าไปแออัดยัดเยียดด้วยความซุหลุมในหุบเขาได้ทำลายสรวงสวรรค์แห่งนี้เสียสิ้น แล้วเราควรจะทำอย่างไรในกรณีเช่นนี้ดี ?”

โซฟี บูคาร์

ข้อมูลเพิ่มเติม : การประชุมนานาชาติระหว่างผู้เชี่ยวชาญในหัวข้อ “World Heritage : Shared Legacy, Common Responsibility” จะมีขึ้นที่กรุงเวนิส ระหว่างวันที่ 14-16 พ.ย. 2002

<http://whc.unesco.org>

© UNESCO

อนุสรณ์สถานแห่งชาติ
คือ ผลพวงของนานา
อารยชน ได้แก่
คาคาร์ รัสเซีย คริสเตียน
และมุสลิม

© UNESCO/V. Singuev

“เรากำลังอยู่บนเวทีวัฒนธรรมโลก”

ที่ทำกาารัฐบาล ณ เมืองคาซาน เมืองหลวงของคาคาร์สถาน (สหพันธ์รัสเซีย) ได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลกในปี 2000 คามิล อีสซาคอฟ นายกเทศมนตรีเมืองเล่าว่า “ตั้งแต่ได้ขึ้นบัญชีมรดกโลก พวกเราก็ได้ขึ้นเวทีวัฒนธรรมโลก ได้รับการยอมรับในระดับสากล รวมทั้งความช่วยเหลือหลากหลายรูปแบบ เช่น ได้รับความช่วยเหลือ”

“การสัมมนาระดับนานาชาติและเครือข่ายยูเนสโก ทำให้ชาวเมืองและบรรดาผู้จัดการแห่งมรดกโลกได้เรียนรู้ประสบการณ์จากเมืองประวัติศาสตร์อื่นๆ และสามารถปรับใช้แก้ปัญหาต่างๆ ได้ง่ายด้ายขึ้น การท่องเที่ยวกำลังได้รับการพัฒนาขึ้นด้วย” “แต่การที่ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของยูเนสโกก็มีได้เป็นที่

ขึ้นชอบของทุกคน ตัวแทนชาวเมืองบางคนไม่พอใจข้อจำกัดเรื่องการอนุรักษ์โบราณสถาน การรอมชมระหว่างการอนุรักษ์มรดกโลกกับการขยายตัวของชุมชนเมืองมีใช่งานง่าย ๆ นอกจากนี้ งานอนุรักษ์ศูนย์ประวัติศาสตร์ของเมืองคาซานยังใช้งบประมาณมหาศาล แผนอนุรักษ์ของเรามุ่งบูรณะอนุสรณ์สถานทางประวัติ-

ศาสตร์และวัฒนธรรม 131 แห่ง” “เรากำลังวางโครงการปรับปรุงที่พักอาศัยที่ใหญ่ที่สุดในรัสเซีย ตอนที่เราย้ายครอบครัวออกไป เราจะหาที่อยู่ใหม่ให้พวกเขาอยู่ฟรีๆ ในเขตอื่นของเมือง ในภาพรวม ชาวเมืองคาซานสนับสนุนโครงการนี้ดี ถึงแม้บางคนจะต้องประสบปัญหาเรื่องที่อยู่ใหม่ การเดินทางหรือการสื่อสารบ้างก็ตาม”

สัมภาษณ์โดยวลาดิเมียร์ เซอร์กีฟ

ทัศนะ : เอลเดรียน พิลิปส์ ผู้อำนวยการศูนย์มรดกโลก ที่สหพันธ์อสังหาริมทรัพย์นานาชาติแห่งโลก (ICNPH)

บัญชีมรดกโลกที่เป็นแหล่งทางธรรมชาติมีเพียง 144 แห่ง ขณะที่ทางวัฒนธรรมมีถึง 563 แห่ง ทำไมถึงไม่สมดุลกันขนาดนี้ ?

■ “อันที่จริงเนื้อที่โดยรวมของแหล่งทางธรรมชาติกว้างขวางกว่าแหล่งทางวัฒนธรรมมากนัก เหตุผลหลายประการที่ทำให้แหล่งวัฒนธรรมมีจำนวนมากกว่าก็เพราะคุณลักษณะทางวัฒนธรรมนั้นบ่งชี้ได้ง่ายกว่าและกำหนดสถานที่ได้ง่ายกว่าแหล่งธรรมชาติ นอกจากนี้ คณะกรรมการผู้พิจารณาแหล่งมรดกโลกใหม่ๆ ก็มักมาจากประเทศที่ร่ำรวยด้วยมรดกทางวัฒนธรรม คำร้องขอขึ้นบัญชีมรดกโลกส่วนใหญ่เป็นแหล่งวัฒนธรรม แหล่งธรรมชาติมักอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาซึ่งยื่นคำร้องขอขึ้นบัญชีน้อยกว่าประเทศพัฒนาแล้ว” (ดูบทความหลัก) สหพันธ์อสังหาริมทรัพย์นานาชาติแห่งโลกมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาขึ้นบัญชีแหล่งธรรมชาติ แต่ทำไมจึงมีกฎเกณฑ์ที่เข้มงวดกว่าสภาวะระหว่างชาติว่าด้วยโบราณสถานและแหล่งโบราณคดี (ICOMOS)¹ ซึ่งรับผิดชอบการพิจารณาแหล่งวัฒนธรรม ?

■ “โดยทั่วๆ ไปการจัดเตรียมแผนการจัดการดูแลป่าฝนในเขตร้อนที่ดีย่อมยากกว่าการวางแผนดูแลอนุสรณ์สถานสาเหตุใหญ่เป็นเพราะเนื้อที่ที่กว้างใหญ่ไพศาลนั่นเอง เมื่อผนวกเข้ากับความจริงที่ว่าแหล่งธรรมชาติมักมายอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาที่ขาดทรัพยากร ในบางครั้งเราก็แนะนำให้เลื่อนการยื่นคำร้องออกไปก่อน”

สัมภาษณ์โดยไซพี

¹ International Council on Monuments and Sites

ทรัพยากรน้ำที่เร้น

อรรถกร เทวสุภะ ulla

น้ำปริมาณมหาศาล
ซ่อนตัวอยู่ระหว่างหลืบ
ชั้นหินใต้พื้นพิภพ
โดยไม่ใส่ใจแนวพรมแดน
ระหว่างชาติใดๆ
ยูเนสโกกำลังจัดทำ
แผนที่แหล่งทรัพยากร
ที่ใช้ประโยชน์ร่วมกัน
ชนิดนี้ขึ้นเป็นครั้งแรก

© C. Sappa/Rapho, Paris

เด็กๆ กำลังเล่นน้ำอย่างสนุกสนานในทูบเซาเจอร์แดน (บน) สตรีและเด็กในซูดานพากันขนน้ำที่มีค่าอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน (ซ้าย) “ช่วยไม่ได้เมื่อยามกระหาย เราก็คต้องมุ่งไปยังทิศทางที่ได้ยินเสียงเพรียกจากน้ำ” ถ้อยจารึกของกวี เอลาคุดดิน รูมี ปราชญ์กวีในศตวรรษที่ 13

ตามตำนาน ฟาโรห์แห่งอียิปต์โบราณหลายพระองค์ เคยส่งเครื่องราชบรรณาการขึ้นไปตามลำน้ำลูไนล์ สู่อาณาจักรเอธิโอเปียซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดน้ำถึงร้อยละ 86 ของปริมาณน้ำในแม่น้ำทั้งหมด เพื่อประสงค์ให้เป็นที่พักพระทัยของกษัตริย์แห่งเอธิโอเปีย และเสมือนเป็นเครื่องเตือนมิให้พระองค์ทรงหลงลืมความจำเป็นในการใช้น้ำของอาณาจักรซึ่งอยู่ปลายลำน้ำ ในยามที่พระองค์ทรงทำพิธีบูชาเทพเจ้าเพื่อขอฝน

ในยุคปัจจุบัน การส่งเครื่องบรรณาการกลับถูกแทนที่ด้วยการใช้กำลัง “ปัจจัยเพียงอย่างเดียวที่จะชักนำอียิปต์เข้าสู่สงครามได้อีกก็คือน้ำ” ประธานาธิบดีอันฮาร์ ซาดัต แห่งอียิปต์ ประกาศกร้าวในปี 1979 ตอบโต้แผนการสร้างเขื่อนในเอธิโอเปียซึ่งกำลังประสบภาวะภัยแล้ง แม้ว่าในประวัติศาสตร์

กายใต้พิภพ

© Ed Kashi/Rapho, Paris

จะยังไม่เคยมีกองทัพใดในโลกบุกเข้า “ยึดครอง” ที่ราบลุ่มแม่น้ำแห่งใดมาก่อนเลย และ “สงครามแย่งชิงน้ำ” เต็มรูปแบบในอดีตก็เกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวเมื่อ 4,500 ปีมาแล้ว ในสมัยอาณาจักรเมโสโปเตเมีย แต่ทว่าภัยคุกคามดังกล่าวก็ยังคงสะท้อนก้องอยู่ในปัจจุบัน ความจริงเอธิโอเปียกำลังเตรียมการสร้างเขื่อนปิดกั้นแม่น้ำไนล์ แต่ต้องขออนุญาตจากโลกที่เสนอโครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อให้โอกาสรัฐอื่นๆ ที่ใช้ลำน้ำร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อียิปต์ เข้าร่วมโต๊ะเจรจาด้วย การปฏิบัติการทางการทูตจากผู้ที่มิอำนาจการต่อรองสูงดังกล่าวก่อให้เกิดขึ้นบ่อยครั้งจนกลายเป็นเรื่องปกติสำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแม่น้ำนานาชาติทั่วโลก ทว่าการเจรจาต่างๆ เหล่านี้ก็ยังไม่เคยลงลึกไปถึงทรัพยากรอีกแหล่งหนึ่ง ซึ่งประเทศที่ขาดแคลนน้ำทั้งหลาย

กำลังแข่งขันแย่งชิงกัน นั่นคือ ทรัพยากรน้ำใต้ดิน

ประชากรโลกมากกว่าครึ่งหนึ่งต้องพึ่งพาอาศัยน้ำที่สูบขึ้นมาจากช่องโพรงในชั้นหินอันเป็นแหล่งเก็บกักน้ำใต้ดินหรือน้ำบาดาล ซึ่งอยู่ลึกกลงไปจากเปลือกโลก ชั้นหินที่มีลักษณะเป็นโพรงเหล่านี้อาจกินเนื้อที่ยาวไกลเป็นพันๆ กิโลเมตรและบรรจุน้ำไว้เพียงพอที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ได้หลายสิบปี ลองนึกภาพการเติมน้ำเต็มสระขนาดใหญ่เท่าประเทศเยอรมนีที่มีความลึกหลายร้อยเมตรด้วยน้ำสะอาดบริสุทธิ์ที่สุดในโลก ซึ่งนั่นก็คือขนาดของแหล่งน้ำบาดาลโพรงหินทรายนูเบีย ซึ่งอยู่ใต้ทะเลทรายในลิเบีย อียิปต์ ซาดและซูดาน (ดูเรื่องในกรอบ) ทั้งหมดที่แนวโพรงหินเหล่านี้มีน้ำบาดาลปริมาณมหาศาลบรรจุไว้ แต่เราไม่อาจหาร่องรอยการมีอยู่ของชั้นโพรงหินเหล่านี้ได้ในแผนที่มาตรฐานทั่วไป แหล่งน้ำบาดาลในชั้นโพรงหินที่มีรูปร่างหรือขนาดต่างๆ กันเหล่านี้ คดเคี้ยวพาดผ่านพรมแดนนานาประเทศทั่วโลก โดยที่บ่อยครั้ง แม้แต่ผู้นำของประเทศเหล่านั้นก็ยังไม่เคยทราบกัน

เพื่อที่จะได้เข้าใจแหล่งทุนทรัพยากรน้ำลึกดังกล่าวนักธรณีวิทยาจากทุกประเทศในโลกกำลังจัดทำแผนที่แหล่งน้ำบาดาลในชั้นโพรงหินซึ่งพาดผ่านพรมแดนของนานาประเทศทั่วโลกขึ้นเป็นครั้งแรก โดยผ่านโครงการของยูเนสโกที่มีชื่อว่า โครงการทรัพยากรน้ำบาดาลในชั้นหินอุ้มน้ำซึ่งใช้ประโยชน์ร่วมกันระดับนานาชาติ โดยมีองค์กรหลักได้แก่ สมาคมนักอุทกวิทยานานาชาติ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ และคณะกรรมการการเศรษฐกิจยุโรปแห่งสหประชาชาติ เป็นต้น ภายในเวลาหกปี โครงการนี้จะจัดทำแผนที่และประเมินปริมาณและคุณภาพของน้ำในแหล่งน้ำบาดาลใต้ชั้นโพรงหินทั้งสองประเทศขึ้นไปใช้ร่วมกันทุกแห่งทั่วโลก ข้อมูลพื้นฐานที่จัดทำขึ้นดังกล่าวยังประกอบด้วยข้อมูลการศึกษาเฉพาะกรณีโดยละเอียดรวมทั้ง “กล่องเครื่องมือ” ซึ่งแสดงวิธีการจัดการทรัพยากรล้ำค่านี้ในแง่มุมใหม่ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ-สังคม และกฎหมาย

แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินอุ้มน้ำก็เช่นเดียวกับแม่น้ำที่ไม่ใ้ใส่ว่ายอยู่ในเขตพรมแดนประเทศใด แต่ที่ต่างออกไปก็คือ มนุษย์รู้เรื่องเกี่ยวกับน้ำที่บรรจุไว้ภายในน้อยมาก เฉพาะการจัดทำแผนที่แนวเขตของแหล่งน้ำบาดาลแต่ละแห่งก็จำเป็นต้องใช้เงินทุนจำนวนมากพร้อมกับความรู้ความชำนาญด้านวิทยาศาสตร์เพื่อให้สามารถประเมินปริมาณและคุณภาพของน้ำที่เก็บกักไว้ภายในได้ แหล่งน้ำบาดาลในโพรงหินบางแห่งได้นำเพิ่มเติมจากน้ำฝนในยุคปัจจุบันที่ซึมลงผ่านใต้ดิน

ลงไป แต่บางแห่ง เช่นที่ตูนิเซีย ก็เก็บบรรจุน้ำแต่ครั้งยุคทางธรณีวิทยาโบราณ ดั้งที่รู้จักกันในนาม “น้ำดึกดำบรรพ์” (fossil water) เอาไว้ ซึ่งอาจมีอายุนานหลายพันปี หรือกระทั่งหลายล้านปีเลยทีเดียว

แข่งกันสูบน้ำ

แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินอาจกลายเป็นระเบิดทางการเมืองขึ้นได้ เนื่องจากบรรดารัฐต่างๆ ล้วนไม่ค่อยเต็มใจยอมรับสภาพที่ต้องแบ่งปันการใช้น้ำในแม่น้ำนานาชาติร่วมกันอยู่แล้ว แต่ถึงแม้รัฐบาลที่ดื้อรั้นที่สุด ก็ยังทราบดีว่าเป็นเรื่องยากที่จะปฏิเสธความเป็นจริงที่ว่าแม่น้ำนั้นย่อมไหลผ่านเขตพรมแดนระหว่างประเทศด้วย แต่เมื่อสายน้ำล่องหน ซึมซับอยู่ใต้ดิน จึงมีความพยายามที่จะทำเป็นไม่รู้ไม่ชี้ และสูบน้ำที่มีส่วนเป็นเจ้าของมาใช้ประโยชน์โดยไม่หาหรือประเทศข้างเคียง นอกจากนี้ บรรดากฎระเบียบและสนธิสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับแม่น้ำที่เพิ่มขึ้นทุกทีก็ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินได้ ส่งผลให้บรรดาผู้เชี่ยวชาญ ดังเช่น อลิซ โอเรลี แห่งยูเนสโก หวั่นวิตกว่าจะเกิด “การแข่งขันสูบน้ำ” ที่นานาชาติต่างช่วงชิงใช้น้ำกันมากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ด้วยความกลัวว่าสักวันหนึ่งประเทศเพื่อนบ้านจะยึดครองแหล่งน้ำบาดาลนั้นๆ โดยอาศัยความเข้มแข็งทางการเงินและเทคโนโลยีการที่เหนือกว่า

ตัวอย่างเช่น ตามแนวพรมแดนที่แห้งแล้งเต็มไปด้วยฝุ่นระหว่างเม็กซิโกกับสหรัฐอเมริกาในช่วงฤดูร้อนนี้ รัฐบาลของทั้งสองประเทศต่างไม่พอใจอีกฝ่ายหนึ่ง ต่างคุกคามและกล่าวหาซึ่งกันและกันว่าเป็นต้นเหตุให้ปริมาณน้ำในแม่น้ำโคลัมเบียลดลง ทว่าในเรื่องนี้ ไซว่าฝ่ายใดจะอย่างไรก็ได้ตามอำเภอใจ เพราะมีสนธิสัญญาแบ่งปันการใช้น้ำอย่างเป็นทางการกำหนดไว้ ในทำนองเดียวกัน บริเวณแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดินก็กินอาณาบริเวณพรมแดนของทั้งสองประเทศแต่กลับยังไม่มีข้อตกลงใดๆ กำหนดการแบ่งปันการใช้น้ำไว้เลย ดังนั้น ชุมชนต่างๆ เช่น เมืองโคลัมบัส (มลรัฐนิวเม็กซิโก สหรัฐอเมริกา) กับ เมืองเปอร์โต พาโลมัส (มลรัฐชิวาว่า เม็กซิโก) ต่างก็อาศัยการใช้น้ำจากแหล่งน้ำบาดาลเดียวกันคือแหล่งน้ำมีมเบรส การสูบน้ำขึ้นมาใช้ในปริมาณที่เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ (ร้อยละ 95 ใช้ทำการเกษตร) ส่งผลให้ขนาดของชุมชนทั้งสองอยู่ในสภาพเสี่ยงซึ่งน่าเป็นห่วงอย่างยิ่ง

เพื่อลดขนาดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น ISARM จึงนำนักธรณีอุทกวิทยาจากภูมิภาคสำคัญๆ มาร่วมกันศึกษาทรัพยากรที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ร่วมกันดังกล่าว ขณะนี้ การสำรวจในทวีปแอฟริกาในชั้นตอนสุดท้าย ได้แสดงให้เห็นการค้นพบใหม่ๆ ที่สำคัญหลายๆ ประการ ตัวอย่างเช่น ก่อนหน้าโครงการดังกล่าว ไม่มีเอกสารข้อมูลที่เป็นชิ้นเป็นอัน

© Alexis Dubois/Gamma Paris

เกี่ยวกับแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดินซึ่งกินอาณาบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่ชายแดนของหลายประเทศในทวีปนี้เลย การศึกษาเกี่ยวกับน้ำใต้ดินมีน้อยมาก ทั้งๆ ที่ความจริงแล้ว บางประเทศ เช่น มอริตานิยะ อาศัยน้ำจากแหล่งนี้ถึงร้อยละ 80 ของปริมาณการใช้น้ำเลย กระทั่งบางประเทศในเขตพื้นที่ชุ่มชื้น เช่น ไนจีเรีย ก็ยังมีชุมชนหลายแห่งที่จำเป็นต้องใช้น้ำใต้ดิน เพราะแม่น้ำหรือน้ำบนผิวโลกพากันเน่าเสียหรือเกิดมลภาวะอย่างรุนแรง และเมื่อเกิดภาวะภัยแล้ง ก็สามารถใช้แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินที่มีการจัดการอย่างเหมาะสม เป็นเสมือนธนาคารน้ำ ส่งน้ำหล่อเลี้ยงชุมชนต่างๆ จนกว่าฝนจะตก แต่กระนั้น ก็ยังมีปัญหาสำคัญอยู่อย่างหนึ่งนั่นคือ ปัญหามลพิษ หากแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินเกิดปัญหามลพิษปนเปื้อนจากระบบน้ำโสโครกหรือสารเคมีที่ปล่อยจากชุมชน โรงงาน หรือฟาร์มการเกษตรต่างๆ แล้ว การทำความสะอาดชั้นน้ำบาดาลดังกล่าวก็คงยากลำบากมาก หรืออาจเป็นไปได้เลย

การสำรวจในทวีปแอฟริกา ได้จัดทำแผนที่แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินที่ทอดยาวข้ามแนวพรมแดนของประเทศต่างๆ ประมาณ 20 แห่ง ในจำนวนนี้ 5 แห่งเป็นแหล่งน้ำที่ไม่เคยมีผู้สำรวจพบมาก่อน อาทิ นักธรณีอุทกวิทยาจากเบนิน พบว่าแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินที่หล่อเลี้ยงเมืองโคโตนู

พิธีเฉลิมฉลองโครงการ
แม่น้ำฝีมือนุซอไนลิเบีย
เมื่อปี 1996 (บน)
เครื่องสูบน้ำประจำหมู่บ้าน
ประเทศกานา (ล่าง)

แม่น้ำที่ยิ่งใหญ่จากฝีมือมนุษย์แห่งลิเบีย

การแลกเปลี่ยนข้อมูลเป็นเพียงขั้นตอนแรก ในการริเริ่มของ ISARM ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อจัดตั้งโครงการและคณะกรรมการที่จะมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดิน ซึ่งมีหลายประเทศครอบครองร่วมกัน จุดมุ่งหมายสูงสุดได้แก่การจัดทำข้อตกลงที่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อพิทักษ์แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดินดังกล่าวทั่วโลก กรณี แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินทรายนูเบีย ซึ่งกินอาณาบริเวณกว้างขวางครอบคลุมพื้นที่ทั้งในลิเบีย อียิปต์ ซาอุดีอาระเบีย และซูดาน นับเป็นกรณีตัวอย่างหนึ่ง แหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินแห่งนี้ประกอบไปด้วยแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินย่อย 4 แห่ง มีน้ำยุคคิกดาบรพที่อาจมีอายุหลายพันหรือบางทีอาจหลายล้านปี ซึ่งมีความจุ่มรวมกันประมาณ 120,000 ลูกบาศก์กิโลเมตร นี่คือมรดกแห่งอดีตกาลในยุคสมัยที่ทะเลทรายซาฮาราที่แห้งแล้งยังมีสภาพเป็นทุ่งหญ้า

ชาวนาอานอดุมสมบุรณ ฝนที่หล่อเลี้ยงภูมิภาคนี้หายไปเมื่อประมาณ 3,000 ปีมาแล้ว เหลือไว้แต่แหล่งน้ำปริมาณมหาศาลอย่างน่าอัศจรรย์ใจ ทว่ามีปริมาณจำกัด ซึ่งรัฐบาลลิเบียเริ่มจุดเจ้านำมาใช้ประโยชน์ตามโครงการวิศวกรรมโยธาที่ใหญ่ที่สุดในโลก นั่นคือ โครงการสร้างแม่น้ำอันยิ่งใหญ่ด้วยฝีมือมนุษย์ (Great Man-Made River) เพื่อส่งน้ำประมาณห้าแสนลูกบาศก์เมตรต่อวันไปสู่เมืองชายฝั่งหลายแห่งที่เป็นแหล่งอาศัยของประชากร โดยผ่านท่อคอนกรีตขนาดใหญ่ เส้นผ่าศูนย์กลางราวสี่เมตร หรือกว้างขนาดอุโมงค์รถไฟใต้ดินซึ่งต่อเชื่อมโยกัน “แม่น้ำ” สายนี้ซ่อนตัวอยู่ใต้ทะเลทราย มีความยาวทั้งสิ้น 3,500 กิโลเมตร การนำน้ำยุคคิกดาบรพขึ้นมาใช้ประโยชน์เกิดขึ้นท่ามกลางการคัดค้านต่อต้านอย่างรุนแรง กลุ่มองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมพากันประณามแม่น้ำฝีมือ

มนุษย์สายนี้ ผู้สนับสนุนโครงการยืนยันว่าลิเบียไม่มีน้ำที่มีวัฏจักรหมุนเวียนกลับมาใหม่ได้อีกแล้วและไม่อาจพึ่งพาการทำน้ำจืดจากน้ำทะเลที่มีราคาสูงมากได้ ในปัจจุบัน ISARM กำลังจัดทำคู่มือหรือแนวทางสำหรับนานาชาติเพื่อการจัดการทรัพยากรที่หายากยิ่งนี้ สิ่งที่ทำหายก็คือการหาคุณภาพในด้านจริยธรรม สิ่งแวดล้อม และวิทยาศาสตร์ กับความจำเป็นด้านเศรษฐกิจ-สังคมของคนในรุ่นนี้ และคนรุ่นต่อๆ ไปในอนาคต อาทิ ผู้เชี่ยวชาญจำนวนมากเห็นชอบกับการใช้ประโยชน์จากน้ำคิกดาบรพในการบริโภคดื่มกินในชีวิตประจำวัน แต่เห็นว่าขัดกับหลักจริยธรรมและเป็นการสิ้นเปลืองทางเศรษฐกิจอย่างยิ่ง หากจะพำพลาญทรัพยากรอันล้ำค่านี้ให้สูญสิ้นไปกับการชลประทาน โดยเฉพาะในเขตแห้งแล้ง ซึ่งน้ำราวครึ่งหนึ่งอาจสูญเสียไปเพราะการระเหยอยู่แล้ว

เมืองหลวงของประเทศนั้นแต่อาณานิคมข้ามพรมแดนเข้าไปในเขตประเทศโตโก ปัจจุบันทั้งสองประเทศจึงวางแผนจัดการแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินแห่งนี้ร่วมกัน ทั้งนี้ เพราะแหล่งน้ำบาดาลแห่งนี้จะประสบภาวะตึงเครียดมากยิ่งขึ้นในอนาคต หากเกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามที่มีการคาดการณ์ไว้ เฟลิซ เว อาซงซี อธิบดีกรมทรัพยากรน้ำของเบนิเนระบุว่า ปริมาณน้ำฝนในภูมิภาคนี้ลดลงในอัตราสองมิลลิเมตรต่อปี พัฒนาการที่สร้างความประหลาดใจอีกอย่างหนึ่งก็คือ นักธรณีวิทยาจากกานาพบว่าประเทศของตนครอบครองแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดินขนาดใหญ่แห่งหนึ่งร่วมกับประเทศโกตดิวัวร์

การสำรวจแบบเดียวกันได้เสร็จสิ้นลงอย่างสมบูรณ์แล้วในทวีปอเมริกาใต้ ยุโรปตะวันตก และอาณานิคมยุโรป-เมดิเตอร์เรเนียน อันเป็นภูมิภาคซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งเรื่องน้ำขึ้นได้ ตัวอย่างก็คือ เมาน์เทนอาควิเฟอร์ (The Mountain Aquifer) ซึ่งเป็นแหล่งน้ำบาดาลในชั้นหินใต้ดินที่ทอดข้ามแนวเขตเวสต์แบงก์กับอิสราเอล นับเป็นแกนกลางของปัญหาข้อพิพาทเรื่องน้ำระหว่างปาเลสไตน์กับอิสราเอลเลยทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจาก อิสราเอลใช้น้ำประมาณร้อยละ 85 จากปริมาณน้ำทั้งหมด ทั้งๆ ที่ฝนและน้ำผิวดินที่ไหลซึมลงสู่

แหล่งน้ำบาดาลดังกล่าวทั้งหมดอยู่ในเขตปาเลสไตน์ แต่จากสภาพธรณีวิทยาทำให้เป็นการยากและใช้ทุนสูงมากหากจะขุดเจาะน้ำขึ้นมาใช้ในเขตปาเลสไตน์ ในขณะที่น้ำคุณภาพดีส่วนใหญ่ก็ไหลเข้าสู่เขตอิสราเอลตามธรรมชาติ ซึ่งสามารถนำมาใช้ได้ค่อนข้างง่ายเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพธรณีวิทยาในเขตปาเลสไตน์ เมาน์เทนอาควิเฟอร์ เคยเป็นหัวข้อการเจรจาที่ร้อนแรงก่อนประสบความล้มเหลวในที่สุด ภายหลังเหตุการณ์ชาวปาเลสไตน์ลุกฮือขึ้นต่อต้านอิสราเอลในปัจจุบัน แต่ถึงแม้ยังมีความรุนแรงอยู่ก็ตาม เมื่อต้นปีนี้นักธรณีวิทยาของทั้งสองฝ่ายก็ได้พบและแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับน้ำโดยผ่าน ISARM และทั้งสองฝ่ายตระหนักดีว่าขณะนี้การใช้น้ำจากเมาน์เทนอาควิเฟอร์เริ่มส่อเค้าว่าสูงขึ้นในอัตราที่น่าเป็นห่วง แต่จากการที่มีโอกาสเข้าร่วมงานกับ ISARM ทำให้พวกเขาตระหนักถึงสิ่งที่สำคัญยิ่งประการหนึ่ง นั่นคือ เป้าหมายของพวกเขามีใช่เพียงแต่การศึกษาให้รู้จักแหล่งน้ำบาดาลที่ทอดข้ามพรมแดนของทั้งสองฝ่ายเท่านั้น หากแต่อยู่ที่การแบ่งปันเพื่อใช้ประโยชน์ร่วมกัน และพิทักษ์แหล่งทรัพยากรล้ำค่าแห่งนี้ไว้ ซึ่งหากหมดสิ้นไปแล้ว ก็ย่อมจะไม่มีฝ่ายใดดำรงชีวิตสืบต่อไปได้เลย

เอมี ออดเซท

© Caroline Penny/Photos Pictures

อาชีพครู ในภาวะวิกฤต

© Bernard Hopbo, Paris

พิศवास ปทุมรัตน์ชัย แปล

การขยายตัวของประชากรอย่างไม่หยุดยั้ง
ผนวกกับการทำงานที่ย่ำแย่ลงเรื่อยๆ
ส่งผลให้เกิดการขาดแคลนครูอย่างหนัก
ซึ่งอาจทำให้มาตรฐานการศึกษาต่ำลงไปด้วย
ตามรายงานการสำรวจชิ้นใหม่ที่ว่าด้วย
สภาวะการสอนหนังสือทั่วโลก

“**เป็นครู** นะหรือครับ? ไม่มีทาง” ในมุมมองของ
เจอโรม ดาเสียง ชาวปารีสวัย 27 ปี เห็นว่า
“งานสอนเป็นงานที่หนักเกินไป ครูต้องรับบทบาทที่ไม่ได้รับการ
ฝึกอบรมมาก่อน ความก้าวหน้าในวิชาชีพก็น้อยนิด แถมพลังกาย
พลังใจก็หมดใหม่หมดเร็ว และค่าตอบแทนก็แย่มากเมื่อเทียบกับงาน
ที่หนัก” เจตคติของเจอโรมสอดคล้องกับราฟาเอล ปริกอส นักเรียน
วัย 16 ชาวออสเตรเลียเชื้อสายฝรั่งเศสผู้ที่ไม่เคยแม้แต่จะคิด ที่
จะเป็นครู เธอเสริมว่า “คุณเห็นพวกเด็กๆ กับผู้ปกครองกระทำกับ
พวกครู ในตอนนี้ไหม?” ความนึกคิดของเจอโรมกับราฟาเอลก็
คล้ายๆ กับของเยาวชนจำนวนมากในโลกเหนือที่ร่ำรวยผู้กำลัง
มองหางานที่ตื่นเต้น รายได้ดี ส่วนอาชีพครูดูเหมือนจะเป็นทาง
เลือกสุดท้าย

ในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนาทางโลกได้ อาชีพครูก็ประสบ

ทำงาน 2 อย่าง
ในเวลาเดียวกัน
ในคอนโก ในประเทศนี้
ครูประถม 1 คน
จะต้องสอนเด็กราว
70-100 คน ในชั้นเรียน

ปัญหาพองๆ กัน แต่ด้วยเหตุผลที่ต่างออกไป เยาวชนยังคงมุ่งสู่อาชีพครู แต่จำนวนครูใหม่ไม่สามารถรับมือกับประชากรที่เพิ่มขึ้นได้ โดยเฉพาะที่แอฟริกา อาชีพครูต้องเผชิญปัญหาหนักหน่วงอันเนื่องมาจากภัยเอตส์และปัญหาความขัดแย้ง

ผู้เชี่ยวชาญลงความคิดเห็นว่า ถ้าไม่แก้ไขสถานการณ์นี้โดยเร็ว โลกจะต้องประสบปัญหาขาดแคลนครูอย่างหนักในช่วงเวลาที่อุปสงค์ทางการศึกษายขยายตัวแบบก้าวกระโดด

นี่คือบทบทสรุปของรายงานการสำรวจที่ตีพิมพ์โดยสำนักงานแรงงานสากลและยูเนสโก เมื่อวันที่ 5 ต.ค. (วันครูสากล) งานชิ้นนี้ซึ่งอิงข้อมูลอาชีพครูอย่างครอบคลุมมากที่สุด เท่าที่เคยมีมาบ่งชี้ว่าในทศวรรษ 1990 อัตราการเพิ่มของประชากรเด็กในวัยศึกษาเล่าเรียนของโลกสูงกว่าการเพิ่มจำนวนของครู ส่งผลให้ในประเทศกำลังพัฒนาบางประเทศ ครู 1 คน ต้องสอนนักเรียนในชั้นเรียนถึง 100 คน

ในเวลาเดียวกันแรงงานครูสูงอายุ และครูใหม่เพียงหยิบมืออันเนื่องจากสถานการณ์ที่ตกต่ำพร้อมๆ กับรายได้ในประเทศอุตสาหกรรมทำให้คุณภาพการศึกษาอ่อนด้อยในช่วงเวลาที่ความจำเป็นทางด้านความรู้และทักษะใหม่ๆ ขยายตัวสูงอย่างชัดเจน

จำนวนครูสตรีเพิ่มขึ้นตลอดทศวรรษ 1990 แต่โดยรวมก็ยังคงต่ำกว่าร้อยละ 50 ในหลายๆ ประเทศในทวีปเอเชียใต้ และอนุภูมิภาคซายาธาของแอฟริกา ที่ซึ่งหากเพิ่มจำนวนครูสตรีก็จะสามารถดึงเด็กผู้หญิงให้เข้ารับการศึกษามากขึ้น รายงานยังตั้งข้อสังเกตว่าครูสตรีต้องฝ่า “กำแพงแก้ว” ที่กั้นขวางจนทำให้พวกเธอมีจำนวนน้อยชนิดที่สามารถขึ้นถึงตำแหน่งผู้บริหาร

รายงานเรื่อง “The Statistical Profile of the Teaching Profession”^{*} ระบุจำนวนครู ข้อมูลเกี่ยวกับตัวครู การฝึกอบรมที่ได้รับ สภาพการทำงาน และการลงทุนของแต่ละรัฐบาลในการสร้างครู รวมทั้งยังเชื่อมโยงให้เห็นอย่างชัดเจน ระหว่างสถานการณ์ของครูกับคุณภาพการศึกษา นั่นคือ ในประเทศที่บรรยากาศการทำงานของครูค่อนข้างดี การศึกษาซึ่งมักจะได้รับความสำคัญสูงก็มักจะมีคุณภาพสูงตามไปด้วย

ข้อมูลที่ได้จากแหล่งที่มาอันหลากหลายชี้ให้เห็นถึงความเพียรพยายามในด้านนี้ ในภูมิภาคกำลังพัฒนาหลายแห่งที่มีครูอยู่ถึง 2 ใน 3 จากจำนวนครู 59 ล้านคนทั่วโลก ในช่วงปี 1990-1995 จำนวนครูประถมในประเทศเหล่านี้เพิ่มขึ้นเกือบร้อยละ 9 แต่จำนวนเด็กในเกณฑ์ประถมศึกษาก็เพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกัน ส่วนครูระดับมัธยมเพิ่มขึ้นรวดเร็วกว่าการเพิ่มของเด็กในเกณฑ์มัธยมศึกษา (ร้อยละ 14.3 และ 6.0 ตามลำดับ) แต่ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาน้อยที่สุดความแตกต่างน้อยกว่านี้มาก (ร้อยละ 16.4 และ 13.9) อย่างไรก็ตามรายงานชิ้นนี้ระบุว่าเกือบครึ่งหนึ่ง (228 ล้าน) ของเยาวชนในระดับมัธยมโดยรวมในประเทศเหล่านี้ไม่ได้เข้าเรียนและหากเด็กพวกนี้มีโอกาสเข้าเรียน ความขาดแคลนครูก็ยิ่งจะเพิ่มมากขึ้น

^{*} “A Statistical Profile of the Teaching Profession” โดยมาเรีย เทเรซ่า ซินิสกาลโก, ยูเนสโก/องค์กรแรงงานโลก (ILO), 2002 แหล่งข้อมูลได้แก่เครือข่ายสารสนเทศทางการศึกษาของยุโรป (Eurydice) ILO, องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (OECD) สำนักงานระหว่างประเทศด้านการศึกษา และสำนักงานสถิติของยูเนสโก ซึ่งองค์กรในลำดับสุดท้ายกำลังติดตามสภาวะขาดแคลนครูทั่วโลกอยู่ และจะตีพิมพ์รายละเอียดออกมาตอนต้นปี 2003

สิทธิและหน้าที่ของครู

ในปี 1966 ยูเนสโกและองค์การแรงงานโลกให้การรับรองข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพครูในระดับปฐมวัยถึงระดับมัธยมทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน โดยได้ให้นิยามของสิทธิและหน้าที่ไว้ ข้อเสนอแนะนี้สามารถพัฒนาเป็นจรรยาบรรณครู หรือ กฎระเบียบ และข้อปฏิบัติว่าด้วยครูของแต่ละชาติได้ เนื้อหาที่

สำคัญๆ อาทิ :-
วิชาชีพครู :
“อาชีพครู คือวิชาชีพแขนงหนึ่ง - เป็นรูปแบบของการให้บริการสาธารณะชนที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญและทักษะพิเศษ ซึ่งต้องชวนขยายหาความรู้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ด้วยกันตัวครูและองค์กรครูก็จะต้องมีความรับผิดชอบต่อการศึกษา

และความเป็นอยู่ของนักเรียนในความดูแลด้วย”
สิทธิ : “ทั้งคำตอบแทนและสภาพการทำงานของครูควรได้รับการกำหนดโดยผ่านกระบวนการต่อรองระหว่างองค์กรครูกับผู้ว่าจ้างครู”
ชั่วโมงสอน : “การกำหนดเวลาสอน ครูต้องคำนึงถึงงานทุกๆ ด้านที่ครูต้องแบกรับไปพร้อมกับงานสอน”

คำตอบแทน : “ควร (1) สะท้อนให้เห็นความสำคัญของครูและความรับผิดชอบในทุกๆ ด้าน ที่ครูต้องแบกรับให้กับสังคม [.....] (4) ตระหนักว่าบางตำแหน่งต้องใช้ครูผู้มีความรู้และประสบการณ์สูงเพื่อรับผิดชอบหน้าที่ที่สำคัญยิ่ง”

ดูรายงานฉบับเต็มได้ที่ <http://www.unesco.org/education>

บรรดาครูผู้โกรธเกรี้ยวในสหรัฐอเมริกา

ตรงจุดหรือไม่

ผลงานวิจัยชี้ว่าคำตอบแทนที่ต่ำอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ขาดแคลนครูรุ่นใหม่ๆ ตัวอย่างเช่น ครูที่มีประสบการณ์สอน 15 ปี ในกลุ่มประเทศ OECD ได้รับคำตอบแทนโดยเฉลี่ยปีละ 27,525 เหรียญสหรัฐ ซึ่งน้อยกว่านักวิชาชีพในสาขาอื่นๆ ที่มีวุฒิทัดเทียมกันมากนัก แต่กระนั้นก็ยังนับว่าเป็นรายได้ที่มากกว่าครูในประเทศกำลังพัฒนาหลายเท่าตัว และเงินเดือนครูในประเทศกำลังพัฒนาก็ลดลงเรื่อยๆ ตลอดทศวรรษ 1990 เช่น ในเปรู ครูทุกๆ คนไม่ว่าจะสอนอยู่ในระดับใด และมีประสบการณ์มากแค่ไหน ก็มีรายได้ราว 4,700 เหรียญสหรัฐ ต่อปี

รายงานวิเคราะห์ให้เห็นความพยายามของรัฐบาลในประเทศต่างๆ ในการมุ่งก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในระบบการศึกษาของตน เช่น ในเปรู เงินเดือนที่ต่ำของครูได้รับการชดเชยด้วยงานสอนที่ค่อนข้างเบา คือราว 648 ชั่วโมงต่อปี ในขณะที่ครูชาวฟิลิปปินส์ได้รับเงิน 10,640 เหรียญสหรัฐต่อปี แต่ต้องสอนโดยเฉลี่ยราว 1,176 ชั่วโมงต่อปี ในชั้นเรียนที่มีนักเรียนมากกว่า 50 คน งานสร้างคุณภาพในหลากแง่มุมของงานสอนเป็นเรื่องซับซ้อนโดยเฉพาะในประเทศยากจน ทว่าการสร้างคุณภาพก็เป็นกุญแจสำคัญในการสรรค์สร้างและธำรงรักษากองทัพครูมืออาชีพ

ซู วิลเลียมส์

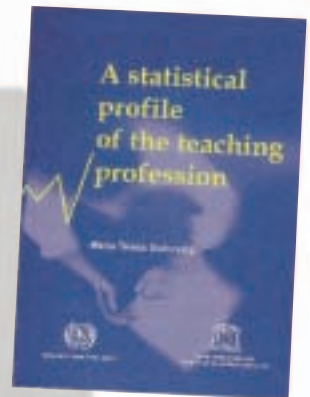
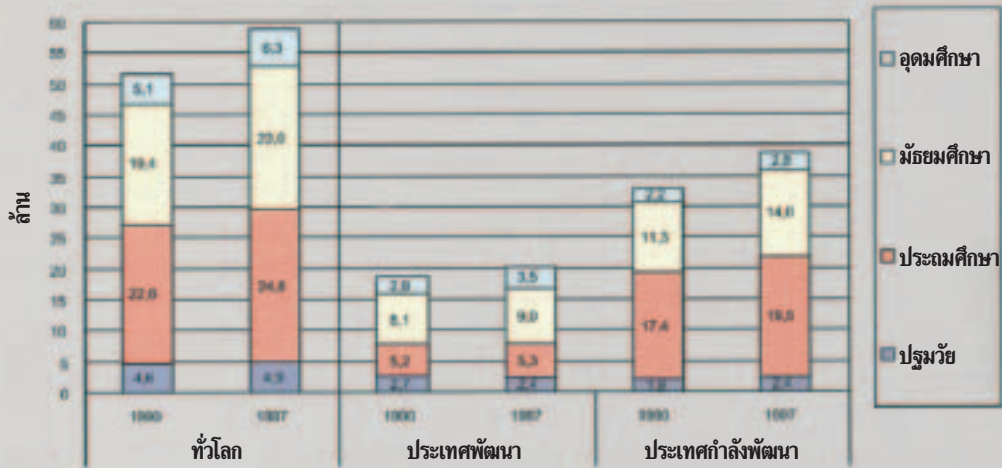

© L.Francy/Rapho, Paris

ในประเทศ เช่น บูร์กินาฟาโซ (บน) การศึกษา
เพื่อป้องกันจะไม่สามารถบรรลุผลได้เลย
หากไม่เพิ่มจำนวนครูที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว

แผนภูมิที่ 1 จำนวนครูในระบบการศึกษาของโลก จำแนกตามระดับการศึกษา (ปี 1990-97)

หมายเหตุ : จำนวนครูที่สำรวจนับเป็นรายหัว และอาจจะมีจำนวนต่ำกว่าความเป็นจริง เพราะบางประเทศข้อมูลได้จากภาครัฐเท่านั้น

แหล่งข้อมูล : UNESCO-1999

สังคมภายใต้อิทธิพล

บุษยา นนทประเสริฐ ภา

26

รายงานฉบับใหม่
ของยูเนสโกสำรวจถึง
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
และสังคมของการค้า
ยาเสพติด อันเป็น
พฤติกรรมที่ระบาดไป
ทั่วโลกตลอดช่วง
สองทศวรรษที่ผ่านมา

กวางจารา มิริม! ตราบกระทั่งทศวรรษ 1970
เมืองนี้คือจุดสิ้นสุดทางรถไฟ (ซึ่งใช้
ไม้พินเป็นเชื้อเพลิง) ที่เรียกกันว่า “ทางรถไฟปีศาจ” อันเป็น
เส้นทางเลียบแม่น้ำเมซอนที่อาจประชันได้กับทางรถไฟสาย
คองโก-โอเชียนที่ขึ้นชื่อลือชาด้านนำสลัดเมื่อเทียบจำนวน
คนงานที่สิ้นชีวิตกับจำนวนไม้หมอนหรือท่อนเหล็กที่วางยึดราง
รถไฟ ทางรถไฟสายนี้ซึ่งไม่ได้เชื่อมต่อกับเครือข่ายทาง
รถไฟส่วนที่เหลือของบราซิลหรือของโบลิเวีย (ที่อยู่อีกฟาก
หนึ่งของแม่น้ำมาโมเร) ถูกกองทัพสังเวยใช้งาน เนื่องจาก
พอใจจะพึงเส้นทางถนนและคนขับรถบรรทุกอิสระมากกว่า
ทางรถไฟและคนงานรถไฟที่รวมตัวกันเป็นสหภาพ

กวางจารา มิริมและโรงแรมเพียงแห่งเดียวในเมือง
คือ “จาไมกา” ไม่ได้ตั้งอยู่สุดขอบโลก หากก็อยู่เกือบสุด
เขตแดนของบราซิล ในรัฐรอนโดเนีย จากที่นั่นคุณสามารถ
ลงเรือ-ชื่อไวอาติรา-เพื่อเดินทางต่อไปยังเมืองกวางจาราเมริม
ในโบลิเวียซึ่งเป็นเมืองที่เมืองน้องที่ทรุดโทรมพอๆ กัน
นอกจากนี้ถ้าคุณมีทุกอย่างพร้อมรวมทั้งน้ำมันรถ 300 ลิตร
ที่จำเป็นต้องใช้ คุณก็จะไปได้ไกลถึงคอสตาสมาร์เคซ อันเป็น
หมู่บ้านแห่งหนึ่งในบราซิลซึ่งอยู่ในถิ่นทุรกันดารเช่นเดียวกัน
แต่ก็มีเส้นทางบางอย่างในตัว โดยมีป้อมโบราณของโปรตุเกส
ตั้งตระหง่านเหนือแก่งน้ำซึ่งอันตรายในช่วงน้ำลด ระหว่าง
การเดินทางที่กินเวลาสองวัน (ระยะทาง 220 กิโลเมตร)

เสพยาติ

© Pascal Maline/Corbis, Paris

คุณจะได้เดินทางเลียบเขตสงวนของชาวอินเดียนแดงและพบเห็นทะเลเข้พันธุ์พื้นเมืองที่เรียกว่า จาคาเรส หลายร้อยตัว แต่สภาพที่เป็นจริงนั้นไร้ผู้คนอยู่อาศัย ชนเผ่าริเบอโรนซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองดั้งเดิมที่อาศัยอยู่ตามฝั่งแม่น้ำโอเมซอนได้เคลื่อนย้ายเข้าไปอยู่ในเมือง ทั้งถิ่นฐานให้พวกนักค้ายาเสพติดและเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งแบกกล้องส่องทางไกลไว้กับนัยน์ตาลงตลอดเวลาและพยายามจะเฝ้าจับตาดูแม่น้ำสายนี้ อันเป็นสายน้ำที่ใช้เป็นเขตแดนแต่ก็เป็นเส้นทางติดต่อคมนาคมเพียงสายเดียวในพื้นที่นี้ด้วยเช่นกัน

เมืองกวাজারา มิริมนี้เองที่ตระกูลมาซาโดจากลิมาเดินทางเข้ามาตั้งรกรากในทศวรรษ 1970 เนรอส ซึ่ง

แม่น้ำเป็นเส้นทางคมนาคมติดต่อเพียงสายเดียวในแถบเมซอน อีกทั้งยังเป็นเส้นทางหลักในการลักลอบลำเลียงของเถื่อนทุกประเภทด้วย

หนึ่งในพี่น้องมาซาโด ตั้งต้นโดยเป็นเพียงคนงานธรรมดาบนเรือบรรทุกสิ่งของข้ามฟาก ถัดมาเพียงห้าหรือหกปีชายผู้นี้ไม่เพียงแต่เป็นเจ้าของเรือบรรทุกเหล่านั้น แต่ยังครอบครองบริษัทเดินเรือ ท่าเทียบเรือ บริษัทรับขุดลอกซึ่งผูกขาดตลาดท้องถิ่นสำหรับกรวดทรายที่ใช้ในการก่อสร้าง รวมทั้งซูเปอร์มาร์เก็ตและปั้มน้ำมันในกวাজারา มิริม เครื่องบินสี่ลำ และฟาร์มหลายสิบแห่งที่มีลานวิ่งสำหรับเครื่องบินด้วย กิจการเหล่านี้มีทั้งที่อยู่ในแถบนี้และตามทีอื่นๆ เนรอสสร้างเครือข่ายครอบคลุมทั้งสองฟากฝั่งแม่น้ำโดยใช้อามิสสินจ้างติดสินบน และข่มขู่ให้ผู้คนหวาดกลัว เขากลายเป็นพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่ไปพร้อมๆ กับเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นด้วย

รัฐปฏิหารีย์

จาเบส ราเบโล นักค้ายาเสพติดอีกรายหนึ่งในรอนโดเนียได้บันได้สังคมได้สูงยิ่งกว่านั้นอีก โดยหาทางให้ตนเองได้รับเลือกเข้าไปดำรงตำแหน่งในรัฐสภาสหพันธรัฐ จากการเริ่มต้นอย่างต้อยต่ำโดยเป็นเพียงเจ้าหน้าที่อยู่ใน INCRA อันเป็นองค์กรซึ่งทำหน้าที่ดูแลจัดการโครงการที่อยู่อาศัย ราเบโลกลายเป็นพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อกาแฟในแถบคาโคล และในทศวรรษ 1980 เขาได้สร้าง “ปาฏิหาริย์กาแฟ” ขึ้น ราเบโลรับซื้อเมล็ดกาแฟที่ชาวบ้านเก็บเกี่ยวโดยให้ราคาสูงกว่าบรรดาคู่แข่ง จากนั้นก็นำไปขายตามรัฐอื่นๆ ของบราซิลในราคาขาดทุน สุดท้ายคู่แข่งในแถบนั้นถ้าไม่ล้มเลิกกิจการไปก็ต้องยอมตกอยู่ใต้การควบคุมของราเบโล ในความเป็นจริงแล้ว “ปาฏิหาริย์” ดังกล่าวน่าจะเรียกว่าการฟอกเงิน กล่าวคือวิธีการทำธุรกิจแบบไม่ตรงไปตรงมาเช่นนี้ทำให้เขาสามารถ “ฟอก” เงินสกปรกที่ได้มาจากการค้าโคเคนและกิจการนอกกฎหมายอีกอย่างหนึ่งคือ เครือข่ายใหญ่โตที่ลักขโมยรถยนต์และรถบรรทุก (ในโบลิเวียมีการขายรถแลกกับยาเสพติด)

ยังมี “ปาฏิหาริย์” อื่นๆ เกิดขึ้นในรัฐรอนโดเนียด้วย เช่น “ปรากฏการณ์กระตาดชาเรซายตี” กล่าวคือของใช้จำเป็นในครัวเรือนชนิดนี้หลังไหลออกจากชั้นวางตามร้านขายของในกวাজারา มิริม นับเป็นลูกบาศก์เมตรและจบลงในห้องทดลองลับซึ่งต้องใช้กระตาดชากรองจำนวนมาก ในคอสมามาร์เคซ ชาวเป็นพืชผลที่ซื้อขายคล่องซึ่งเก็บทุนไว้เต็มโกดัง-และทำให้กระเป๋การเงินของพ่อค้าในท้องถิ่นตุง-ก่อนที่การขายจะตกฮวบลงไปและสร้างความเสียหายต่อบรรดาผู้ที่ร่ำรวยด้วยการค้าข้าว การฟอกเงินแฝงเร้นอยู่เบื้องหลังการค้ากาแฟ ไม้มีค่า และทองคำที่ร่อนได้ตามแม่น้ำแถบนั้น

รัฐรอนโดเนียเป็นตัวอย่างที่บอกให้รู้มากมายเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างธุรกิจยาเสพติดกับภาคเศรษฐกิจอื่นๆ และโยงใยระหว่างอาชญากรรมหลายรูปแบบ (ในกรณีนี้

ได้แก่ ยาเสพติดกับการลักขโมยรถ) รวมทั้งเกี่ยวกับอำนาจของพวกค้ายาเสพติดและความสามารถของคนพวกนี้ในการแทรกซึมเข้าไปในวงการนิติบัญญัติ กรณีนี้เป็นเพียงหนึ่งในจำนวนมากมายหลายกรณีที่ได้รับการวิเคราะห์ไว้ในรายงานที่ยูเนสโกตีพิมพ์เมื่อเดือนสิงหาคม เรื่อง การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่สัมพันธ์กับปัญหาเสพติดข้ามชาติ (คู่มือกรอบ)

เท่าที่ผ่านมามีการวิจัยเรื่องยาเสพติดได้ให้ความสำคัญแก่ประเด็นปัญหาอันเกิดจากการบริโภคเป็นหลัก รวมทั้งนโยบายด้านการป้องกันและบำบัดรักษา ยิ่งไปกว่านั้นการค้ายาเสพติดซึ่งวิเคราะห์เจาะลึกได้ยากพอๆ กับที่มีอันตรายก็ยังเป็นหัวข้อซึ่งดูเหมือนจะอยู่นอกขอบเขตการวิจัย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยในปัจจุบันก็ให้ความสำคัญต่อความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นในเรื่องผลกระทบอันลุ่มลึกของการค้ายาเสพติดที่มีต่อเศรษฐกิจและสังคม เมื่อธุรกิจนี้พุ่งขึ้นสูงสุดในช่วงทศวรรษ 1980 และ 1990 และการเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องขององค์กรอาชญากรรมอันใหญ่โตซึ่งทุกวันนี้ลงมือปฏิบัติการอยู่ทั่วทุกมุมโลก

มีการโกงกันทั่วทุกแห่ง

ปัญหาร้ายแรงที่สุดอย่างหนึ่งอันเกิดจากการค้ายาเสพติดและแสดงให้เห็นปรากฏด้วยการที่รัฐไร้ความสามารถและ/หรือไม่ตั้งใจจะใช้กฎหมายเพื่อจัดสถานการณ์ดังกล่าวก็คือ ปัญหาเรื่องการปกครองตั้งที่รายงานฉบับนี้ระบุไว้อย่างชัดเจน ผู้เขียนกล่าวว่า การตัดสินใจเพื่อเลี่ยงการรับโทษจากการกระทำผิดมีอยู่ทั่วทุกแห่งในหลายรูปลักษณะ โดยเขียนไว้ว่า : “รูปแบบการโกงกันอันดาษดื่นอยู่ในประเทศดังกล่าวนั้นย่อมขึ้นอยู่กับสภาพของประเทศและดุลอำนาจระหว่างหน่วยงานรัฐกับเครือข่ายการค้ายาเสพติด ในแง่นี้กรณีของเม็กซิโกซึ่งในความเป็นจริงแล้วงานราชการตกอยู่ภายใต้การชี้นำของพรรคการเมืองเพียงพรรคเดียวมาเป็นเวลานาน อาจมีสภาพคล้ายคลึงอย่างมากกับกรณีของจีนมากกว่ากรณีประเทศอื่น เช่น บราซิล หรือโคลัมเบีย”

การดำรงอยู่ของธุรกิจยาเสพติดก่อให้เกิดปัญหาร้ายแรงอื่นๆ เช่น อาชญากรรมรุนแรงที่แพร่ระบาดอยู่ตามเมืองใหญ่ๆ หลายแห่ง ในกรุงริโอเดอจาเนโร “ไม่มีใครสามารถเข้าใจถึงการที่ เกิดคดีอาชญากรรมรุนแรงโดยเฉพาะฆาตกรรมเพิ่มขึ้นอย่างมหาศาลได้ หากไม่เชื่อมโยงเรื่องนี้เข้ากับการลักลอบค้ายาเสพติด” แต่สาเหตุเดียวกันนี้ไม่ได้ทำให้เกิดผลกระทบเช่นเดียวกันในเมืองมุมไบ (บอมเบย์) ของอินเดีย ซึ่งการค้ายาเสพติดในแถบนั้น “มีการจัดการที่ตึกกว่า” อันหมายถึงธุรกิจนี้มีกลุ่มอาชญากรรมที่จัดตั้งเป็นองค์กรดำเนินการกันอย่างตึกกว่า โดยตกลงกันได้เรียบร้อยใน

**ขอบเขตการฟอกเงิน
กำไรที่ได้จากธุรกิจผิด
กฎหมายนั้นกว้างขวาง
ถึงขนาดที่ผู้เชี่ยวชาญ
เชื่อว่ามันส่งผลกระทบต่อ
ตลาดการเงินของโลก
และถึงขั้นมีบทบาท
ในวิกฤตการณ์ทางการเงิน
ครั้งใหญ่ บางครั้ง
ที่เกิดขึ้นในระยะหลายปี
มานี้**

เรื่องการแบ่งเขตตลาดและเขตอิทธิพล ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งได้แก่ : “ทุกหนแห่งผู้ตกเป็นเหยื่อร้ายแรงๆ ก็คือคนหนุ่มสาว และที่มากขึ้นเรื่อยๆ ก็คือเด็กที่อายุน้อยมากๆ ในบริบททั่วไปของความยากจน การว่างงาน และความเหลื่อมล้ำในสังคม ซึ่ง...คนหนุ่มสาวถูกยั่วให้หาเงินไปซื้อหาข้าวของมาใช้ด้วยการเข้าไปพัวพันกับการกระทำผิดกฎหมาย”

เนื้อหาส่วนหนึ่งของรายงานฉบับนี้กล่าวถึงมิติด้านสังคมและวัฒนธรรมของการค้ายาเสพติด สิ่งหนึ่งที่ผู้อ่านจะได้เรียนรู้ก็คือ วิธีการที่ชุมชนท้องถิ่นในอินเดียเคยควบคุมการใช้ยาเสพติดบางชนิด (ฝิ่นและกัญชา) รวมทั้งการใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางศาสนา สังคม และการแพทย์ได้ แต่ในปัจจุบันไม่อาจควบคุมได้แล้ว เนื่องจากกฎหมายเอาผิดกับการใช้ยาเสพติดทุกชนิด หรือว่าการที่ตำนานพื้นบ้านของท้องถิ่นในเม็กซิโกได้กล่าวถึงนักค้ายาเสพติดไว้ด้วย โดยเป็นตัวละครในเรื่องคอร์ริโดส์ (corridos) อันเป็นประวัติศาสตร์ดั้งเดิมที่นิยมเล่าสืบทอดกันมาด้วยวาจา รวมทั้งมีกล่าวถึงในสำนวนการพูดและสัญลักษณ์ของท้องถิ่นด้วย

การวิจัยนี้ก้าวพ้นระดับท้องถิ่นดังกล่าวเพื่อเปิดเผยถึงผลพวงที่ตามมาภายหลังของการค้ายาเสพติดอันไม่เด่นชัดเท่า-และการฟอกเงินที่ควบคู่มาด้วยกัน เห็นได้ชัดว่ามันสร้างโยงใยเชื่อมต่อกับอาชญากรรมอื่นๆ จากเขาเปาโลไปยังมุมไบ (บอมเบย์) ไปจนถึงจีน

© Pascal Maître/Compos. Paris

© Berhar Halm/Rapho Paris

ธุรกิจทุกอย่างเข้ามาเมื่อไป
พัวพันกับการฟอกเงินกำไรจาก
ยาเสพติด-ทั้งการค้ากาแฟ
ทองคำ หรือไม่มีค่า

การค้ายาเสพติด : รายงานของยูเนสโก

รายงานสภาพการณ์ทั่วโลก ซึ่งจัดพิมพ์
โดยโครงการจัดการความเปลี่ยนแปลง
ทางสังคม (Management of Social
Transformations Programme :
MOST) ของยูเนสโก ชื่อหัวข้อ “การ
เปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจที่
สัมพันธ์กับปัญหาเสพติดทั่วโลก”
เป็นผลของโครงการวิจัยซึ่งดำเนินการ
โดยคณะทำงานสหสาขาวิชาชีพ (นัก
สังคมวิทยา นักชาติพันธุ์วิทยา นัก
มานุษยวิทยา นักเศรษฐศาสตร์) ตั้งแต่
ปี 1996 ถึงปี 2002 โดยได้รับการ
การสนับสนุนจากสำนักงานควบคุม
ยาเสพติดและป้องกันอาชญากรรมแห่ง
สหประชาชาติ

คณะผู้วิจัยให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่
ประเทศใหญ่ 4 ประเทศในละตินอเมริกา
และเอเชีย คือ บราซิล จีน อินเดีย และ
เม็กซิโก รายงานฉบับนี้นำเสนอให้ผู้อ่าน
เข้าใจดีขึ้นถึงวิธีการค้ายาเสพติดและ
การประกอบอาชญากรรมที่เชื่อมโยงกัน
รวมทั้งผลสะท้อนด้านเศรษฐกิจ สังคม
และการเมืองของความพยายามจัดการ
ค้ายาเสพติดในระดับชาติและนานาชาติ
รายงานนี้มุ่งที่จะช่วยให้ผู้บริหารประเทศ
กำหนดมาตรการริเริ่มที่คำนึงถึงมิติทาง
เศรษฐกิจและสังคมเหล่านี้ รวมทั้งมิติ
ด้านวัฒนธรรมด้วย

นอกเหนือจากรายงานดังกล่าว โครงการ
นี้ยังได้ตีพิมพ์บทความมากมายเผยแพร่
ในประเด็นต่อเนื่องเป็นวารสาร
สังคมศาสตร์สากล (กันยายน 2001)
และหนังสือชื่อ “Les Prospérités du
Crime” (มีโครงการจัดพิมพ์ฉบับภาษา
อังกฤษในอนาคตต่อไป) นอกจากนี้ยัง
แต่งตั้งตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญในมหา-
วิทยาลัยทางด้านการค้ายาเสพติดใน
เม็กซิโกและบราซิลแห่งละ 1 คน โดยได้
รับทุนสนับสนุนการดำเนินงานตั้งแต่ปี
2002 ถึง 2004 รวมทั้งการสร้างเครือข่าย
นักวิจัยที่เชี่ยวชาญในเรื่องการค้ายาเสพติด
ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลกด้วย

โมนิก แปรด์-ลาโนด์

รายงานฉบับนี้หาอ่านได้จาก
ซีดี-รอม และจากเว็บไซต์ของ
โครงการMOST :

[http://www.unesco.org/most/
drugs.htm](http://www.unesco.org/most/drugs.htm)

รายงานฉบับนี้ระบุถึงข้อสังเกตและยืนยันในบทสรุป
ถึงความสำคัญของปัญหานี้ไว้ว่า : “ถ้าการค้ายาเสพติดโดย
ผิดกฎหมายนี้ถือว่าเป็นเพียงกิจกรรมทางเศรษฐกิจจำนวน
เล็กน้อยเมื่อเทียบกับเศรษฐกิจในระบบที่ถูกกฎหมาย หาก
กระนั้นการฟอกเงินอันมาจากผลกำไรของธุรกิจผิดกฎหมาย
ทั้งหมดรวมกันซึ่งควบคุมโดยเครือข่ายอาชญากรรมก็อาจส่ง
ผลกระทบต่อวิกฤตการณ์การเงินได้ ทฤษฎีนี้ได้รับการพิสูจน์
ให้เห็นจากวิกฤตการณ์ทางการเงินในเม็กซิโก (ปี 1994-
1995) และรวมทั้งในประเทศไทย (1997) และญี่ปุ่น (นับตั้งแต่
ปี 1990)”

การศึกษาในอนาคตอาจจะแสดงให้เห็นว่าทฤษฎีนี้
ใช้ได้กับประเทศอื่นๆ ด้วย เช่น ตุรกี อาร์เจนตินา หรือ
ไนจีเรีย ในปี 2000-01

ปีแยร์ ไกยาร์ด

สื่อเอสไอเอส

ยูเนสโก แอโรสโรสโรส โรส

ยูเนสโกสนับสนุนสื่อมวลชนอิสระในพื้นที่ซึ่งมีความขัดแย้งและหลังความขัดแย้ง เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นกลางซึ่งจำเป็นสำหรับการปรองดอง การฟื้นฟูบูรณะประเทศ และประชาธิปไตย

เมื่อ

วันที่ 24 มกราคมปีนี้ เพียงไม่กี่สัปดาห์หลังจากรัฐบาลตาลีบันสูญเสียอำนาจที่ยึดครองมานาน 7 ปี หนังสือพิมพ์ Kabul Weekly ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์อิสระฉบับแรกของอัฟกานิสถานในรอบหลายปีได้ออกวางแผง เหตุการณ์ที่ทรงความสำคัญและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์อย่างสูงเช่นนี้ปรากฏเป็นจริงขึ้นได้ด้วยความช่วยเหลือโดยตรงจากยูเนสโกในฐานะส่วนหนึ่งของโครงการส่งเสริมสื่อให้เกิดสิ่งพิมพ์อิสระและเป็นกลางขึ้นในดินแดนที่ถูกคุกคามด้วยความขัดแย้ง (ดูล้อมกรอบ) โครงการระยะเวลา 10 ปีดังกล่าวซึ่งใช้ชื่อว่า "สื่อเอสไอเอส" ได้บรรลุผลที่น่าประทับใจในยุโรปตะวันออกเฉียงใต้ แอฟริกา และเอเชีย

เมื่อสื่อกลายเป็นเครื่องมือของสงครามในดินแดนซึ่งเคยเป็นประเทศยูโกสลาเวียในช่วงต้นทศวรรษ 1990

ยูเนสโกก็ได้แสวงหาหนทางสนับสนุนให้เกิดการรายงานข่าวอย่างเป็นกลาง โดยได้จัดหาวัสดุอุปกรณ์ให้แก่นักข่าว หนังสือพิมพ์ และโทรทัศน์ เพื่อช่วยให้พวกเขาสื่อสารเผยแพร่ข่าวได้ในภาวะสงคราม ยูเนสโกร่วมกับสมาคมหนังสือพิมพ์โลก สหพันธ์ผู้สื่อข่าวสากล และสภายุโรป ได้จัดตั้งศูนย์ประสานงานสื่อมวลชนอิสระบัลข่านขึ้นในสโลเวเนีย เพื่อคอยจับตาการละเมิดเสรีภาพสื่อมวลชนในอดีत्यูโกสลาเวีย แรงกดดันทางการทูตเพื่อป้องกันไม่ให้รัฐบาลกดขี่สื่อมวลชนอิสระที่เพิ่งเริ่มตั้งตัวในภูมิภาคนี้ช่วยให้เกิดสื่อสิ่งพิมพ์และสื่อโทรทัศน์ที่แข่งขันซึ่งมีบทบาทสำคัญในความปรชาชยของประธานาธิบดีสโลโบดัน มิโลเชวิช ในการเลือกตั้งปี 2000

ตลอดช่วงหลายปีก่อนหน้านั้นซึ่งเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ยูเนสโกร่วมมือกับองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่ง

© Giacomo Pirozzi/Panos Pictures, London

องค์กรด้านสิทธิ-
มนุษยชนใช้สื่อท้องถิ่น
เพื่อเผยแพร่ข้อมูล
ข่าวสารที่จำเป็นแก่
บรรดาผู้ลี้ภัย เช่น
ในมาซิโดเนีย
(ภาพถ่าย) ในซาอุดี
(ภาพถ่ายล่าง)
นักข่าวกำลัง
สัมภาษณ์เกษตรกร
รายหนึ่งเพื่อนำไป
ออกอากาศทาง
วิทยุท้องถิ่น

เพื่อช่วยให้สื่อมวลชนอิสระคงอยู่ได้ในอดีตยูโกสลาเวีย (ดู
ล้อมกรอบ) โดยช่วยเหลือนัยยิววัสดุอุปกรณ์สำคัญๆ ซ้ำ
เขตสนามรบอยู่บ่อยครั้ง ในปี 1995 ยูเนสโกร่วมกับสำนักข่าว
โทรทัศน์เวิร์ลด์ไวด์เทเลวิชัน (WTN) ก่อตั้งสำนักแลกเปลี่ยน
ข่าวผ่านดาวเทียมซึ่งยังคงยืนหยัดนำเสนอข่าวสารที่น่า
เชื่อถือให้กับสถานีโทรทัศน์อิสระต่างๆ ตลอดช่วงหลายปี
ต่อมาที่เกิดการสู้รบ นอกจากนี้ยูเนสโกยังส่งเสริมการ
ก่อตั้งสมาคมสื่อมวลชนอิสระ (APM) ซึ่งช่วยเหลือให้
สำนักพิมพ์อิสระได้ประสานความร่วมมือกันรับผิดชอบใน
การแก้ปัญหาข้อจำกัดและความขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์อัน
สืบเนื่องจากรัฐบาล เช่น กระดาษ เครือข่ายอิสระทรานส์

เพรสส์ [Trans Press] รับหน้าที่เผยแพร่หนังสือพิมพ์
อิสระให้แพร่หลายในวงกว้างที่สุดเท่าที่จะทำได้ในสภาวะที่
ยากลำบาก โดยได้รับความช่วยเหลือจากยูเนสโก

เมื่อฤดูร้อนปี 2002 ยูเนสโกได้ส่งนางสาขาวัด
โกวิท เลเช็นตริค ผู้จัดการใหญ่ของ APM และของ
เครือข่ายทรานส์เพรสส์ในกรุงเบลเกรดไปยังอัฟกานิสถาน
บทบาทของเธอได้แก่การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ดีกับ
กับบรรดาสื่อมวลชนในประเทศที่อยู่ในภาวะหลังสงคราม
แห่งนั้น

แรงกดดันจากทุกฝ่าย

เมื่อกลับจากปฏิบัติภารกิจ วัดโกวิท เลเช็นตริค
กล่าวโดยสังเขปถึงปัญหาท้าทายที่สื่อสิ่งพิมพ์อัฟกันเผชิญ
อยู่ว่า “ในเวลาเพียงไม่กี่เดือน มีหนังสือวางตลาดถึง 90
ฉบับ แต่ไม่มีฉบับใดเลยที่อยู่รอดได้ในทางเศรษฐกิจ
อย่างแรกที่ต้องทำก็คือทำให้คนอ่านหนังสือพิมพ์เป็นนิสัย
ซึ่งเป็นเรื่องยากเพราะคนที่รู้หนังสือมีน้อยมาก ฉันรู้สึกตกใจ
ที่ได้ฟังผู้ชายชาวอัฟกันคนหนึ่งบอกว่าผมเกิดมาเพื่อเป็น
นักรบ อย่างเดียวที่ผมต้องอ่านก็คือคัมภีร์กุรอ่านซึ่งผม
จำได้ขึ้นใจอยู่แล้ว” สื่อสิ่งพิมพ์ถูกทำลายในช่วงสงคราม
และก็มีปัญหาเรื่องการเผยแพร่ เป็นเรื่องยากจริงๆ ที่จะ
เดินทางพ้นจากกรุงคาบูลออกไป บางพื้นที่ที่ไม่มีความปลอดภัย
และการส่งไปจำหน่ายในพื้นที่นั้นก็ต้องอาศัย
ความร่วมมือกับพวกขุนศึกซึ่งอาจกดดันสำนักพิมพ์ในด้าน
เนื้อหาสาระได้”

นับตั้งแต่ปี 1994 สื่อเอสไอเอสมีบทบาทมาก
ในพื้นที่แถบทะเลทรายแอฟริกา โดยการทำงานของ
องค์กรเอกชนแห่งหนึ่งคือ “ผู้สื่อข่าวไร้พรมแดน” ได้มีการ
จัดตั้งสถานีวิทยุที่ใช้ชื่อว่า อากาตชยา [Agatashya] ขึ้นใน
รวันดาซึ่งดำเนินงานโดยกลุ่มผู้สื่อข่าวอิสระของรวันดา
สถานีวิทยุแห่งนี้เผยแพร่ข้อมูลเพื่อความอยู่รอดในเรื่อง
น้ำดื่ม อาหาร และสุขอนามัยให้แก่ผู้ลี้ภัยจำนวนกว่า
1.5 ล้านคน และช่วยเป็นสื่อกลางติดต่อกันหาสมาชิก
ครอบครัวที่สูญหาย นอกจากนี้ยูเนสโกกับเอากิลิเบร
[Equilibre] องค์กรเอกชนฝรั่งเศสยังส่งเครื่องรับวิทยุ
ประมาณ 3,500 เครื่องไปยังค่ายผู้พลัดถิ่นในแถบทะเลสาบ
คิวิ (เดิมเคยเป็นประเทศซาอีร์) ด้วย ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึง
การพึ่งพาสื่อเพื่อความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมใน
ขอบเขตกว้างขวาง และ “ที่สำคัญคือ ประชาชนผู้มีส่วน
เกี่ยวข้องจะต้องสามารถเชื่อถือสื่อที่เผยแพร่ข่าวสาร

การพัฒนาสื่อ ในอัฟกานิสถาน

ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 120 คนได้ประชุมร่วมกันในกรุงคาบูล (อัฟกานิสถาน 3-
5 ก.ย.) เพื่อผลักดันให้รัฐบาลอัฟกันบรรจุหลักการว่าด้วยเสรีภาพในการแสดง
ความคิดเห็นและเสรีภาพของสื่อไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ของประเทศ

การประชุมดังกล่าวจัดโดยกระทรวงสารสนเทศและวัฒนธรรมร่วมกับยูเนสโก
ด้วยความช่วยเหลือจากสถานีวิทยุโทรทัศน์ BBC สำนักข่าวระหว่างประเทศของ
องค์กรเอกชน และศูนย์สื่อบอลติก

คำปฏิญญาร่วมประชุมลงนามร่วมกันในตอนท้ายนำเสนอมาตรการกว้างไกล
ได้แก่การเร่งทบทวนระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสื่อ เพื่อที่จะ “ส่งเสริมเสรีภาพ
ในการแสดงออก ปกป้องสิทธิของนักข่าว และประกันเสรีภาพของสื่อที่จะทำ
หน้าที่ได้โดยปลอดภัย รวมทั้งการตีพิมพ์รายงานและความคิดเห็นที่สำคัญด้วย”

นอกจากนี้ยังเรียกร้องว่า “ควรยกเลิกบทบัญญัติที่ว่าด้วยการออกใบอนุญาตใน
กฎหมายกิจการหนังสือพิมพ์ทันที” เพื่อที่ “ทุกคนจะได้สามารถจัดพิมพ์
หนังสือพิมพ์และวารสารได้” รวมทั้งเรียกร้องให้มี “กฎหมายว่าด้วยการเปิดเผย
ข้อมูลของรัฐ” เพื่อเปิดโอกาสให้สาธารณชนและนักข่าวได้เข้าถึงข้อมูล ในบรรดา
ข้อเสนอแนะที่จำเพาะเจาะจงเกี่ยวกับสื่อวิทยุโทรทัศน์ได้แก่ขอเรียกร้องให้สถานี
วิทยุ-โทรทัศน์อัฟกานิสถานเปลี่ยนแปลงเป็นระบบออกอากาศของรัฐโดยมีคณะกรรมการ
การบริหารที่เป็นอิสระ

ท้ายที่สุดปฏิญญาดังกล่าวได้เสนอแนะให้ “ผนวกรวมโครงการเหล่านี้เป็นส่วน
หนึ่งของนโยบายแห่งชาติ และจัดสรรทรัพยากรสนับสนุนให้เพียงพอโดยกำหนด
เป็นงบประมาณประจำปีของรัฐซึ่งได้รับการอุดหนุนจากแหล่งทุนต่างประเทศ”

การประชุม ณ กรุงคาบูลครั้งนี้สอดคล้องกันกับงานของยูเนสโกที่มุ่งจะส่งเสริม
และพัฒนาสื่ออิสระในดินแดนที่อยู่ในภาวะหลังสงคราม และมุ่งเสนอแนะรัฐบาล
เกี่ยวกับการตรากฎหมายว่าด้วยสื่อ ดังเช่นที่ได้ทำมาแล้วในโครเอเชีย บอสเนีย
และเฮอร์เซโกวีนา โคโซโว และอินโดนีเซีย

สำคัญให้รับทราบทั่วไปได้” ตามคำกล่าวของอันโตเนลลา โนตารี โฆษกคณะกรรมการกาชาดสากล

ยูเนสโกให้ความสำคัญกับการฝึกอบรมนักข่าว รุ่นใหม่หลังเหตุการณ์ฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ในรวันดา ระหว่างปี 1997 ถึง 2000 มีนักสื่อสารมวลชนในรวันดาได้รับการ อบรมจำนวน 110 รายและโครงการนี้ก็ยังคงดำเนินต่อไป ยูเนสโกได้ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารและให้ความ

ช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์ การสนับสนุนนี้ช่วยเพิ่มจำนวน หนังสือพิมพ์อิสระในบรูไนและรวันดาและจัดตั้งสภา หนังสือพิมพ์ขึ้นในประเทศทั้งสอง หน่วยงานนี้ช่วยจัดหา สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน (ได้แก่ คอมพิวเตอร์ เอกสารประกอบ และเครื่องอำนวยความสะดวกหนังสือพิมพ์) ให้แก่พวกนักข่าวและช่วยสร้างโอกาสให้พวกเขาได้พบปะ แลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์กัน นอกจากนี้สภา

สื่อเอสไอเอสทั่วโลก

บางส่วนของโครงการสำคัญอื่นๆ ในโครงการให้ความช่วยเหลือสื่ออิสระในพื้นที่ซึ่งมีความขัดแย้ง :

บอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา :

- ▶ สำนักข่าวในเครือข่ายข้อมูลข่าวสารทางเลือก
- ▶ ช่วยก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ NTV 99 ระหว่างช่วงสงคราม ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์อิสระแห่งแรกในประเทศ
- ▶ ให้ความช่วยเหลือฉุกเฉินระหว่างการสู้รบ-โดยความช่วยเหลือของกองกำลังคุ้มกันแห่งสหประชาชาติ (UNPROFOR) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อผู้ลี้ภัย (UNHCR) -แก่สถานีวิทยุโทรทัศน์ RTVBiH Zid และ Studio 99 รวมทั้งสำนักข่าว ONASA และหนังสือพิมพ์ Oslobodenje
- ▶ ให้การสนับสนุนแก่ TVCiak บริษัทผู้ผลิตรายการเด็กซึ่งผลิตรายการร่วมกับสถานีโทรทัศน์ในยุโรป
- ▶ จัดอบรมผู้สื่อข่าวตามสถานีโทรทัศน์หลายแห่งของยุโรป

สหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวีย :

- ▶ สนับสนุนงบประมาณและอุปกรณ์แก่สถานีวิทยุ 6 แห่ง ตลอดจน Studio BI ซึ่งเป็นสถานีโทรทัศน์อิสระแห่งสุดท้ายที่ดำเนินกิจการและหนังสือพิมพ์ Nasa Borba ที่จัดทำในกรุงเบลเกรด รวมทั้งสำนักข่าว Beta
- ▶ ได้รับเอกสารอนุญาตจากคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ นำเข้ากระดาษสำหรับหนังสือพิมพ์อิสระ เพื่อแก้ปัญหาที่รัฐบาลปฏิเสธไม่ยอมจัดหากระดาษพิมพ์หนังสือพิมพ์ให้

โครเอเชีย :

- ▶ ช่วยก่อตั้งสถานีวิทยุและศูนย์ผลิตรายการโทรทัศน์ Midas
- ▶ ให้การสนับสนุนแก่สถานีวิทยุ Radio Labin และ Radio 101 รวมทั้งหนังสือพิมพ์ Feral Tribune
- ▶ ยื่นคำร้องต่อสหพันธ์สาธารณรัฐยูโกสลาเวียเมื่อศาลตัดสินให้หนังสือพิมพ์รายวัน Borba และสถานีโทรทัศน์ Studio B กลับไปเป็นกิจการของรัฐ
- ▶ เรียกร้องในนามของนักข่าวที่ถูกจับกุมคุมขังเพื่อผลักดันให้สถานีวิทยุและสถานีโทรทัศน์อิสระได้ออกอากาศต่อไป (Studio B และ B92)

อินโดนีเซีย :

- ▶ เครือข่ายวิทยุชุมชนหลายสิบแห่งให้ความสำคัญต่อการอภิปรายระหว่างผู้มีสิทธิเลือกตั้งกับนักการเมืองในชนบท

- ▶ ช่วยสถานีวิทยุต่างๆ จัดทำเครือข่ายโฆษณา
- ▶ ให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคแก่สถานีวิทยุ โดยเฉพาะเครือข่าย อินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นที่นิยม และสร้างเครือข่ายที่อำนวยความสะดวกถึง 25 แห่งแลกเปลี่ยนข่าวประจำวันกันได้
- ▶ จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการว่าด้วย “ความโปร่งใส”, ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อขององค์กรเอกชน ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
- ▶ จัดสมมนวว่าด้วยกฎหมายเกี่ยวกับสื่อ รัฐบาลยอมรับข้อเสนอแนะหลายประการจากการสมมนานนี้เมื่อเดือน ก.ย. 1999

ติมอร์ตะวันออก :

- ▶ ช่วยจัดตั้งสถานีวิทยุ Radio Los Palos และ Radio Maliana ซึ่งเป็นวิทยุชุมชนแห่งแรกๆ ในประเทศที่เพิ่งได้รับเอกราชใหม่นี้
- ▶ ช่วยจัดตั้งองค์กรนักหนังสือพิมพ์อาชีพแห่งแรกของประเทศ คือ สมาคมผู้สื่อข่าว Timor Lores Journalist Association

ตลอดช่วง 4 ปีที่ผ่านมาสื่อเอสไอเอสได้สนับสนุนเงินทุนจำนวน 9.2 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯแก่กิจกรรมด้านนี้ เงินทุนดังกล่าวได้รับบริจาคจากออสเตรเลีย เบลเยียม แคนาดา เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี นอร์เวย์ สวีเดน สวิตเซอร์แลนด์ และสหภาพยุโรป ส่วนสหรัฐอเมริกาเน้นถึงแม้ไม่ได้เป็นสมาชิกยูเนสโกก็ได้ช่วยสนับสนุนเงินทุนเช่นเดียวกับแหล่งทุนภาคเอกชนหลายแห่ง

© Lila Topher/Panos Pictures, London

ผู้ประกาศทำหน้าที่อยู่ในห้องส่งสัญญาณวิทยุที่สถานีฮาร์เกซาในโซมาลีแลนด์ (ภาพบน) ผู้ที่ร่วมแสดงความคิดเห็นในรายการสดของสถานีวิทยุ Vive le paysan ในเบอร์กินาฟาโซ เรื่องความเกี่ยวเนื่องระหว่างฟุตบอลกับเวทย์มนตร์คาถา

หนังสือพิมพ์ยังเปิดโอกาสให้นักข่าวชาวฮูตูและตุตซีได้ร่วมงานกันด้วย

ในวันดา ยูเนสโกให้ทุนสนับสนุนการผลิตและเผยแพร่รายการวิทยุซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับผู้หญิงที่ออกอากาศทุกวัน ซึ่งผลิตรายการโดยสมาคมนักข่าวสตรีวันดา มีการให้ความช่วยเหลือแก่สื่ออิสระ 10 รายในวันดา ขณะที่ยูเนสโกก็มีการให้ความสนับสนุนแก่หนังสือพิมพ์และสมาคมต่างๆ ที่ส่งเสริมเสรีภาพของสื่อและสิทธิมนุษยชน ยูเนสโกร่วมมือกับองค์กรผู้สื่อข่าวไร้พรมแดนช่วยให้หนังสือพิมพ์ของบุรุนดี คือ La Semaine Panafrica และ Ijwi (เสียงสื่อ) อยู่รอด และมียอดพิมพ์เพิ่มขึ้น ในทั้งสองประเทศ ยูเนสโกส่งเสริมการก่อตั้งสมาคมหนังสือพิมพ์แห่งใหม่ขึ้นเพื่อทดแทนบรรดาสมาคมที่ยุติไปท่ามกลางสถานการณ์อันรุนแรง

ในอังกฤษ นับตั้งแต่ปี 1998 สื่อเอสไอเอสได้จัดฝึกอบรมให้แก่ผู้สื่อข่าววิทยุ 80 รายซึ่งประกอบด้วยผู้สื่อข่าวหญิง 27 คน และช่วยพวกเขาผลิตรายการที่มีเนื้อหาสาระ เช่น การว่างงาน เด็กเร่ร่อน สุขภาพอนามัย และประเด็นเกี่ยวกับสตรี รายการเหล่านี้ซึ่งออกอากาศทางวิทยุสหประชาชาติ และสถานีวิทยุของรัฐ ได้ผลิตขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะวางรากฐานสำหรับการสร้างสรรค์

© Crispin Hughes/Panos Pictures, London

สถานีวิทยุอิสระขึ้น

ในการทำงานเดียวกันยูเนสโกก็กำลังหาทางที่จะรื้อฟื้นการแลกเปลี่ยนระหว่างสื่อมวลชนอิสราเอลและปาเลสไตน์เกี่ยวกับประเด็นที่ทั้งสองฝ่ายหวงใยร่วมกัน โดยส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนในเชิงวิชาชีพและปรับปรุงมาตรฐานด้านวิชาชีพ การประชุมดังกล่าวซึ่งจัดขึ้นในปี 1998 โดยเวทีสื่ออิสราเอล/ปาเลสไตน์ [Israeli/Palestinian Media Forum] ซึ่งยูเนสโกช่วยสนับสนุน ต้องชะงักไปกลางคันเมื่อสงครามอินติฟาตา [Intefada] ครั้งที่สองปะทุขึ้นเมื่อ 2 ปีก่อน นอกจากนี้ยังมีโครงการจะผลิตรายการเพื่อออกอากาศทั้งในดินแดนของปาเลสไตน์และอิสราเอลอีกด้วย

โรนี อามัลัน

สิทธิมนุษยชนใน แวดวงมหาวิทยาลัย

เมื่อเดือนเม.ย.ที่ผ่านมา บรรดาผู้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านกิจการสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตย สันติภาพ และสันติธรรมของยูเนสโก ได้รวมตัวกันเพื่อร่วมการประชุมซึ่งจัดขึ้นปีละ 2 ครั้งนี้เมื่อสัปดาห์ที่แล้วในออสเตรีย ที่ผ่านมามีการมอบตำแหน่งศาสตราจารย์ทั้ง 56 ตำแหน่งไปตามมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วทุกทวีป ผู้ที่ได้รับตำแหน่งนี้ส่วนใหญ่มีผลงานการสร้างหลักสูตรซึ่งจะแจ้งในเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยให้จุดเน้นที่รับรองรวมทั้งกำหนดเกณฑ์การวัดผลสำหรับนักศึกษาจากสาขาวิชาการอื่นๆ ส่วนบางรายก็จัดการอบรมให้แก่นักวิชาชีพหลายสาขาอาชีพ ได้แก่ แพทย์ นักหนังสือพิมพ์ หน่วยงานตำรวจ และทหาร นอกจากนี้ยังมีบางรายที่คิดค้นหลักสูตร

สำหรับใช้สอนในโรงเรียน ประถมและมัธยมในประเทศของตนด้วย

ปีแยร์ ซาเน ผู้ช่วยผู้อำนวยการใหญ่ด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แถลงแก่ผู้เข้าร่วมประชุมว่า ยูเนสโกอาศัยบุคคลเหล่านี้ช่วยถ่ายทอดแผนงานด้านสิทธิมนุษยชนของตน ซึ่งพัฒนาขึ้น โดยให้ความสำคัญหลักใน 3 ด้านคือ สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม สิทธิสตรี การต่อต้านการเหยียดเชื้อชาติและเลือกปฏิบัติ

ปัจจุบันมีการแต่งตั้งศาสตราจารย์ใหม่ขึ้นอีก 3 รายในอียิปต์ เอกวาดอร์ และมอลตา

หนังสือ ที่พิมพ์ในกัมพูชา

เมื่อเร็วๆ นี้ กระทรวงวัฒนธรรม กัมพูชา ร่วมกับสำนักงานยูเนสโกประจำกรุงพนมเปญเพิ่งจัดพิมพ์หนังสือภาษาเขมร 5 เล่มขึ้นในประเทศซึ่งอุตสาหกรรมการพิมพ์ยังอยู่ในขั้นที่ต้องได้รับการพัฒนา หนังสือดังกล่าวได้แก่ ชุดทองในวรรณกรรม [Golden Ideas in Literature] และบทละครเรื่องเอก [The Famous Playwrights] โดย คิม พิชพินันท์ [Kim Pichpinun] ทักทายแบบเขมร [Khmer Salutations] โดย สัม-อังสาม [Sam Ang Sam] และ สัม อัสสงวน [Sam Ath Nguon] ศิลปะการรจนาแก้ววิพันธ์เขมร [The Art of Writing

Khmer Poetry] โดย พิช ตัม กราเวล [Pich Tum Kravel] และประวัติศาสตร์ศิลปะเขมร [Khmer Art's History] โดย เสง คิมลี่ [Seng Kimly] หนังสือดังกล่าวจัดพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวน 4,500 เล่ม โดยได้รับทุนอุดหนุนจากกองทุนสะสมญี่ปุ่นของยูเนสโก ทั้งนี้มีโครงการที่จะแจกจ่ายให้แก่บรรดาอาจารย์และนักศึกษาของมหาวิทยาลัย วิจิตรศิลป์และศิลป์ของโรงละครแห่งชาติ รวมทั้งห้องสมุดมหาวิทยาลัย กระทรวง ทบวง กรม และสถาบันด้านวัฒนธรรมอื่นๆ ผู้สนใจติดต่อได้ที่ : t.jinnai@unesco.org

งานสงฆ์ของการอนุรักษ์ในเทือกเขาแอลป์ของสวิส

ยูเนสโกได้ประกาศให้เขตเอ็นเทิลบูชในรัฐลูเซิร์น ซึ่งตั้งอยู่ในแถบเทือกเขาแอลป์เป็นเขตอนุรักษ์ชีวมณฑลแห่งที่สองของ

สวิตเซอร์แลนด์แล้ว ก่อนหน้านั้นพื้นที่ที่ยูเนสโกกำหนดให้เป็นเขตอนุรักษ์ในแถบเทือกเขาเมื่ออยู่ 139 แห่งในจำนวนเขตอนุรักษ์ทั้งสิ้น

409 แห่งใน 94 ประเทศ เนื่องในโอกาสที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี 2002 เป็นปีสากลแห่งขุนเขา การริเริ่มกำหนดให้เอ็นเทิลบูชเป็นเขตอนุรักษ์ช่วยให้โลกพุงความสนใจไปที่บทบาทอันสำคัญของภูเขาที่มีต่อสรรพชีวิตในพื้นที่พิภพ ถึงแม้ในเบื้องต้นจะมีความกังวลเกิดขึ้นในเอ็นเทิลบูช แต่การมีส่วนร่วมอย่างสูงของเกษตรกรและคนท้องถิ่นในโครงการนี้ทำให้เกิดการผสมผสานอันแยกพิเศษในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ การริเริ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

และวัฒนธรรม เกษตรกรและช่างฝีมือในท้องถิ่นสามารถยื่นขอฉลาก "เขตอนุรักษ์ชีวมณฑล" เพื่อนำไปติดสินค้าของตน เพื่อรับรองว่าสินค้านั้นได้ผลิตขึ้นอย่างคำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม การ "ติดฉลากรับรองด้านสิ่งแวดล้อม" เช่นนี้กลายเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในการส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการกระตุ้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงการอนุรักษ์และแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม

© Peter Cook, Paris

SESAME เปิดประตูสู่ ความร่วมมือในตะวันออกกลาง

ยูเนสโกกำลังสนับสนุนความริเริ่มทางวิทยาศาสตร์ซึ่งอาจช่วยส่งเสริมความร่วมมืออย่างสันติในตะวันออกกลาง โดยจัดตั้งศูนย์กัมมันตรังสีระหว่างประเทศซึ่งใช้เครื่องแยกปรมาณูที่เร่งอิเล็กตรอนด้วยแม่เหล็ก [international synchrotron radiation centre] ขึ้นในจอร์แดน เมื่อสำเร็จสมบูรณ์แล้วศูนย์แห่งนี้ซึ่งได้ชื่อว่า SESAME หรือ ศูนย์ระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนารังสีซินโครตรอนเพื่อการศึกษาทดลองและประยุกต์ใช้ทางวิทยาศาสตร์ในตะวันออกกลาง [International Centre for Synchrotron Light for Experimental Science and Applications in the Middle East] ก็จะกลายเป็นศูนย์แห่งแรกในภูมิภาคนี้ที่ประสานความร่วมมือในการวิจัยขั้นพื้นฐานในตะวันออกกลาง โครงการนี้ถือกำเนิดขึ้นเมื่อปี 1997 เมื่อเยอรมนีตัดสินใจที่จะปลดระวางเครื่อง

ซินโครตรอนชื่อ BESSY1 มูลค่า 60 ล้านเหรียญของตน และเสนอที่จะยกให้วงการวิทยาศาสตร์ของตะวันออกกลาง โดยไม่คิดมูลค่า คณะกรรมการเฉพาะกิจจำนวน 13 ชาติกำลังดูแลการส่งมอบ การติดตั้ง และปรับปรุงอุปกรณ์ในจอร์แดน โดยมีประเทศสมาชิกอีก 11 ชาติทำหน้าที่สังเกตการณ์

เมื่อคณะกรรมการบริหารของยูเนสโกมีมติรับรองโครงการนี้เมื่อเดือน พ.ค. ปีที่ผ่านมา ศ. เคนเน็ธ วิลด์ไชร์ ซึ่งเป็นประธานโครงการและกรรมการประสานงานภายนอกได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่าเป็น “โครงการซึ่งสมบูรณ์แบบมากของยูเนสโก” ที่ประสานวิทยาศาสตร์และการศึกษาในด้านของความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาและสันติภาพ

ผู้สนใจดูรายละเอียดได้ที่ : www.sesame.org.jo/

© AP/Spa Paris

ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรม ของอัฟกานิสถาน

บรรดาผู้เข้าร่วมการประชุมซึ่งยูเนสโกจัดขึ้นในกรุงคาบูลเมื่อเดือน พ.ค. ที่ผ่านมามีมติที่จะไม่ให้ความสำคัญเบื้องต้นต่อการบูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปที่บามิยัน ซึ่งถูกทำลายด้วยระเบิดเมื่อเดือน มี.ค. 2001

เหล่าผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนจากหลายประเทศรวมทั้งองค์กรพัฒนาเอกชนระหว่างประเทศเห็นพ้องกันที่จะให้ความ

สำคัญแก่โบราณสถานซึ่งยังไม่ถูกทำลายเสียหายจนเกินบูรณะได้แทน และสัญญาที่จะให้เงินสนับสนุนการดำเนินงานดังกล่าวเป็นจำนวน 7 ล้านเหรียญ สถานที่ที่ได้รับเลือกนั้นได้แก่พิพิธภัณฑสถาน

อุทยานสมัยราชวงศ์โมกุลชื่อบาบูร์ ซึ่งตั้งอยู่ในกรุงคาบูลเช่นกัน หอคอยแห่งจามตลอดจนโบราณสถานในเมืองเฮรัตและบอลค์ ส่วนที่บามิยัน

นั้นก็จะเริ่มลงมือรักษาฟื้นฟูสภาพและขุดค้นทางโบราณคดีใหม่ตามถ้าประมาณ 600 ถ้าและภาพเขียนผนังส่วนที่หลงเหลืออยู่ตามหน้าผาต่อไป ผู้มีส่วนร่วมหลักๆ ในโครงการเหล่านี้ก็คือรัฐบาลฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ อิตาลี และญี่ปุ่น ร่วมด้วยมูลนิธิอากาข่าน มูลนิธิฮิรามามา และสมาคมพิทักษ์มรดกวัฒนธรรมของอัฟกัน [SPACH]

ผู้อำนวยการยูเนสโกไรบราวน์

© UNESCO/Namb Bank

นายโคอิชิโร มัตสึอิระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกได้รับรางวัลนานาชาติเซนต์แอนดรูว์ประจำปี 2002 ในฐานะที่เขา “มีบทบาทอย่างเด่นชัดต่อการส่งเสริมให้เกิดการสื่อสารแลกเปลี่ยนระหว่างอารยธรรมต่างๆ” รางวัลนี้มีการจัดมอบทุกปี

โดยศูนย์เกียรติประวัติแห่งชาติของรัสเซีย โดยมอบให้แก่ “บุคคลซึ่งมีผลงานที่ช่วยส่งเสริมคุณค่าของอารยธรรมและดำรงนโยบายที่เอื้ออำนวยต่อสันติภาพและความเข้าใจอันดีต่อกันในหมู่ประชาชนและประเทศชาติ”

ผลงานอันโดดเด่น

โรงเรียนมอนเตสเซอร์รี่ ซึ่งตั้งขึ้นเมื่อปี 1959 ที่เมืองลัคเนา ในรัฐอุตตราประเทศนั้นเป็นโรงเรียนที่ไม่เหมือนกับโรงเรียนอื่นใด มีนักเรียน 25,000 คน เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาลไปจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้รับการบันทึกลงหนังสือสถิติของกินเนสส์บุ๊คว่าเป็นโรงเรียนเอกชนที่ใหญ่ที่สุดในโลกและนักเรียนโรงเรียนนี้ทำคะแนนสอบได้สูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยของประเทศอยู่เสมอ นอกจากนั้น ยังโดดเด่นเนื่องจากปรัชญาประจำโรงเรียนด้วย เป็นเวลากว่า 40 ปีแล้วที่ทางโรงเรียนได้อบรมบ่มเพาะให้นักเรียนเคารพขนัตริธรรมและ

สันติภาพ และพยายามปลูกฝังให้เด็กเกิดสำนึกว่า ตน คือพลเมืองของโลก ด้วยตระหนักถึงความสำเร็จอันพิเศษดังกล่าวทางโรงเรียนจึงได้รับรางวัลการศึกษาเพื่อสันติภาพของยูเนสโกประจำปีนี้

© CMS Lucknow

แหล่งมรดกโลกใหม่ 9 แห่ง

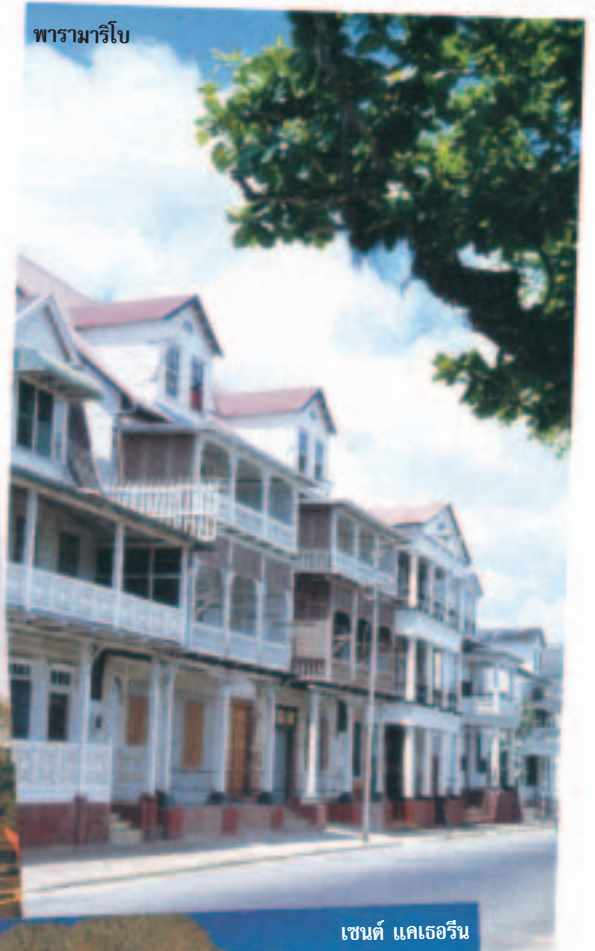
เมื่อเดือนม.ย. ที่ผ่านมา ยูเนสโก ได้ประกาศขึ้นทะเบียนแหล่งมรดกโลกใหม่อีก 9 แห่งซึ่งล้วนเป็นแหล่งมรดกวัฒนธรรม อันได้แก่ หอคอยสุเหร่าและแหล่งโบราณสถานแห่งจาม (อัฟกานิสถาน : ดูหน้า 43) หุบเขาลุ่มน้ำไรน์ภาคกลางตอนบน (เยอรมนี) ศูนย์ประวัติศาสตร์สตราลซันด์และวิสมาร์ (เยอรมนี) เขตโบราณสถานเซนต์แคเธอรีน (อียิปต์) แหล่งภูมิทัศน์วัฒนธรรมการทำไวน์โทคาลิ (ฮังการี) เขตเจดีย์มหาโพธิ์ที่โพธิคยา (อินเดีย) วัลดีโนโต ซึ่งเป็นเมืองในแบบบาร็อคตอนปลาย (อิตาลี) คาลักมุล เมืองโบราณของชนเผ่ามายา (เม็กซิโก) และเมืองประวัติศาสตร์ชั้นในพารามาริโบ (สูรินัม) รายชื่อที่เพิ่มขึ้นนี้ทำให้ยอดรวมแหล่งมรดกโลกทั้งสิ้นเพิ่มขึ้นเป็น 730 แห่ง ขณะเดียวกันรายชื่อแหล่งมรดกโลกที่เสี่ยงต่อความเสียหายก็ทวีขึ้นเป็น 33 แห่ง ซึ่งรวมทั้งหอคอยแห่งจามที่ถูกกลืนบดโคลกรรรมอยู่เสมอ ซึ่งจำเป็นต้อง

ปรับปรุงสภาพให้แข็งแรงขึ้น และทึปาซา (อัลจีเรีย) ซึ่งการพัฒนาเมืองโดยไม่เหมาะสมกำลังซ้ำเติมให้ซากโบราณสถานที่เกี่ยวข้องปัญหาถูกคนใจทรมทำลายอยู่แล้วเสียหายหนักขึ้น

โพธิคยา

© UNESCO

พารามาริโบ

เซนต์ แคเธอรีน

มรดกวัฒนธรรมของติมอร์

เมื่อติมอร์ตะวันออกประกาศเอกราชเมื่อวันที่ 20 พ.ค.ที่ผ่านมา ในสถานะประเทศใหม่ล่าสุดของโลก นายโคอิซิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโกได้ขอรับรองให้รัฐบาลประเทศต่างๆ ร่วมกันบริจาคเงินทุนพิเศษเพื่ออนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมของประเทศนี้ นับตั้งแต่ต้นปี 1999 ยูเนสโก

ร่วมมือกับธนาคารโลก คณะกรรมการบริหารเฉพาะกิจติมอร์ตะวันออกแห่งสหประชาชาติ (UNTAET) และรัฐบาลโปรตุเกสให้ความช่วยเหลือด้านเทคนิคเพื่อฟื้นฟูบูรณะ 'อูมาฟุคัม' ซึ่งเป็นอาคารยุคอาณานิคมที่เก่าแก่ที่สุดในกรุงดิลีอันเป็นเมืองหลวง ภายหลังการบูรณะ อูมาฟุคัม

จะกลายเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ ซึ่งเก็บรักษาสีของที่หลงเหลือมาจากครั้งอดีตซึ่งถูกกลืนขโมยและทำลายเสียหายอย่างหนักในสงครามกู้เอกราช ด้วยความช่วยเหลือจากพิพิธภัณฑ์คาร์วินของออสเตรเลียและมหาวิทยาลัยเมลเบิร์น ยูเนสโกได้กอบกู้และซ่อมแซมสิ่งของชิ้น

พิเศษที่สะสมเอาไว้ได้ 476 รายการ รวมทั้งรูปสลักไม้สมัยโบราณ เครื่องกระเบื้อง และเศษเครื่องปั้นดินเผายุคนีโอลิติก เป็นที่มุ่งหวังว่าไม่ช้าจะสามารถรวบรวมงานศิลปะติมอร์ซึ่งปัจจุบันกระจัดกระจายอยู่ในต่างประเทศมาจัดแสดงร่วมกับสิ่งของเหล่านี้ต่อไป

อัตรการรู้หนังสือ : ดับหน้าข้า

ตัวเลขที่ยูเนสโกแถลงเมื่อวันที่ 8 ก.ย. ระบุว่า ปัจจุบันประชากรโลกซึ่งมีอายุ 15 ปีขึ้นไปรู้หนังสือมีจำนวนเกือบร้อยละ 80 ตัวเลขใหม่ที่ประมาณไว้นี้แสดงให้เห็นว่าอัตรการรู้หนังสือผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือลดลงจากร้อยละ 22.4 ของประชากรโลก (872 ล้าน) เมื่อปี 1995 เหลือร้อยละ 20.3 (862 ล้าน) ในปี 2000 นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นด้วยว่าแม้จำนวนผู้หญิงที่ไม่รู้หนังสือจะยังคงเท่ากับ 2 ใน 3 ของจำนวนผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือทั่วโลก แต่ผู้หญิงก็มีโอกาสได้รับการศึกษาและรู้หนังสือเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วยิ่งกว่าผู้ชาย ทั้งนี้เห็นได้ชัดจากข้อมูลในแอฟริกาซึ่งนับเป็นครั้งแรกที่ผู้หญิงส่วนใหญ่รู้หนังสือใน

ปัจจุบัน อย่างไรก็ตามความก้าวหน้าในด้านนี้ก็ยังคงต้องช้าจนเกินไป และเห็นได้ชัดว่าการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายซึ่งการประชุมว่าด้วยการศึกษาโลก (จัดเมื่อเดือนเม.ย. 2000 ที่กรุงดakar) กำหนดไว้ว่าจะลดจำนวนประชากรผู้ใหญ่ที่ไม่รู้หนังสือลงครึ่งหนึ่งภายในปี 2015 นั้นย่อมเป็นภารกิจที่หนักหนาสาหัส เมื่อถึงเวลาที่กำหนดอัตรการรู้หนังสือในกลุ่มผู้ใหญ่จะลดลงอีกเพียงร้อยละ 5 เว้นแต่จะทุ่มเทความพยายามเป็นพิเศษเท่านั้น

© UNESCO/Dominique Roger

แผนที่มหาสมุทรแบบปฏิสัมพันธ์

ท่ามกลางความวิตกกังวลที่ทวีขึ้นเกี่ยวกับความเสียหายของระบบนิเวศในห้วงสมุทรและชายฝั่ง องค์การชั้นนำของโลกหลายแห่งที่ทำงานเกี่ยวกับมหาสมุทรได้สร้างสรรคแผนที่ห้วงสมุทรโลกแบบปฏิสัมพันธ์ออนไลน์ขึ้นเป็นครั้งแรก เพื่อฟื้นฟูภาวะความเสียหายและส่งเสริมการพัฒนาห้วงสมุทรอย่างยั่งยืน การทำประมงที่มุ่งจับปลาให้ได้มากๆ การทำลายถิ่นที่อยู่ของสัตว์น้ำตามชายฝั่ง และมลพิษจากอุตสาหกรรม ปศุสัตว์ และบ้านเรือนกำลังเป็นอันตรายคุกคามสิ่งมีชีวิตในท้องทะเลตลอดจนภูมิ-

อากาศของโลก แผนที่ชุดนี้เน้นให้เห็นถึงภาพเหล่านี้ตลอดจนประเด็นปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับทะเลอย่างเด่นชัด องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) เป็นองค์กรหลักรับผิดชอบประสานงานโครงการนี้ มีการนำเสนอแผนที่ดังกล่าวในการประชุมประจำปีของคณะกรรมการสมุทรศาสตร์ระหว่างรัฐบาล [Intergovernmental Oceanographic Committee] ซึ่งยูเนสโกจัดขึ้นที่กรุงปารีสเมื่อเดือนพ.ค.

ผู้สนใจเปิดชมแผนที่ชุดนี้ได้ที่ : <http://oceansatlas.org>

สอนวิทยาศาสตร์ให้สนุก

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้วนอยู่รอบตัวเราตลอดเวลา หากกระนั้นคนวัยเยาว์ทั่วทุกแห่งหนก็กำลังไร้ความสนใจในวิชาการศึกษาซึ่งมักสอนกันอย่างไม่น่าสนใจหรือแทบไม่ได้สอนเลยก็ว่าได้

ครูโรงเรียนมัธยมส่วนใหญ่ในประเทศกำลังพัฒนาไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเท่าที่ควรในวิชาด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นจึงแทบไม่น่าประหลาดใจเลยที่นักเรียนของบรรดาครูเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะไม่สนใจเรื่องสำคัญๆ พวกนี้เลย เพื่อที่จะปรับแก้แนวทางเช่นนี้ ยูเนสโกจึงได้จัดทำชุดแผ่นภาพช่วยสอน 6 แผ่นโดยร่วมมือกับสภาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งรัฐบังงาบ (จังหวัดการ์อินเตีย) แผ่นภาพดังกล่าวใช้ข้อความภาษาอังกฤษและภาพ

ที่พิมพ์ได้ชัดเจนเพื่ออธิบายหลักการพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีใหม่ๆ และวิธีการค้นคว้าหาข้อมูล และเพื่อช่วยครูให้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นที่ประเด็นซึ่งเด็กสนใจเป็นพิเศษด้วย เช่น เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ มลภาวะ และความสำคัญของการนำวัสดุหมุนเวียนใช้ใหม่

ระดมสรรพกำลังปกป้องมรดกซึ่งไม่อาจจับต้อง

เมื่อวันที่ 17 ก.ย. ตัวแทนจาก 100 ประเทศซึ่ง 72 คนในจำนวนนั้นเป็นรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมได้ร่วมลงมติที่จะจัดทำ "นโยบายซึ่งมุ่งให้การแสวงหาบ่งชี้ พิทักษ์รักษา สืบสวน และถ่ายทอ มรดกวัฒนธรรมอันเป็นสิ่งที่ไม่อาจจับต้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งผ่านทางข้อมูลข่าวสารและการศึกษา" มรดกวัฒนธรรมดังกล่าวประกอบด้วยภาษา พิธีกรรมทางสังคมและศาสนา เพลง การระบำรำฟ้อน ละคร และหัตถกรรมที่มีความพิเศษ ซึ่งล้วนเป็นองค์ประกอบหลักในความหลากหลาย

ทางวัฒนธรรม ในปฏิญญาอิสตันบูล ซึ่งมีการรับรองเมื่อปิดการประชุมโตเกียวที่นายโคอิชิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ยูเนสโก เป็นประธานนั้น ตัวแทนภาครัฐยืนยันที่จะให้ความสนใจเป็นพิเศษแก่ประเทศอย่างอัฟกานิสถาน และบรรดาประเทศที่ประสบปัญหาความยากจน ความขัดแย้งหรือวิกฤตการณ์ โดยเรียกร้องให้ยูเนสโก "สำรวจความเป็นไป

ได้ที่จัดตั้งกองทุนพิเศษขึ้น" เพื่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่ไม่อาจจับต้องซึ่งมีความเสี่ยงที่จะสาบสูญตามปฏิญญาอิสตันบูล "อนุสัญญาระหว่างประเทศที่เหมาะสม [...] น่าจะเป็นขั้นตอนที่ส่งผลด้านบวก" ในการดำเนินการตามจุดมุ่งหมายนี้ ทั้งนี้ได้มีกำหนดจัดประชุมผู้เชี่ยวชาญระหว่างภาครัฐบาลเพื่อเตรียมร่างอนุสัญญาเบื้องต้นขึ้นแล้ว

© UNESCO/Jaw Wright

ประเทศชาติบน

สันติภาพอันประหลาด น. 41

ใต้เงาอันตราย :

หอคอยแห่งจาม น. 43

โฟกัส
38 ตามรอยเส้นทาง
สายแพรไหม น.44

เส้นทางแห่งการ

ปฏิสัมพันธ์ น. 46

อาชญากรรมทางวัฒนธรรม น. 48

ชุมชนประวัติศาสตร์ น. 50

อนุรักษ์วัฒนธรรม

อัฟกานิสถานให้ยืนยาว น. 51

ศิลปหัตถกรรมและงาน

จิตรศิลป์ น. 53

บูรณะอุทยานกษัตริย์บาบูร์

จากราชวงศ์โมกุล น. 55

หวนคืนสู่การศึกษา

หาความรู้ น. 58

สตรีของทวงสิทธิดำรงชีวิต

เยี่ยงบุดูชน น.60

เผยความรู้สึก น.61

ประคับประคองสื่อสิ่งพิมพ์อิสระ

ในอัฟกานิสถาน น.62

แม้ว่าสงครามได้สร้างชา
ลงแล้ว แต่วิกฤตการณ์
บรรเทาทุกข์ใน
อัฟกานิสถานยังไม่มีที่ทำ
ว่าจะลดความรุนแรงลง
งานการสร้างชาติใหม่
จากภัยของสงครามนั้น
ก็ยังไม่ได้เริ่มขึ้นเลย
เงินช่วยเหลือเพียง
จำนวนน้อยนิดถูกส่ง
มอบให้อัฟกานิสถาน
ทั้งๆที่ประเทศต่างๆให้
คำมั่นสัญญาว่าในเดือน
มกราคม จะมอบเงิน
ช่วยเหลือให้ถึง 4.5
พันล้านเหรียญสหรัฐ
เพื่อการบูรณะประเทศ
ชาวอัฟกันนับล้านๆ คน
ยังคงใช้ชีวิตอยู่ในสภาพ
แร้นแค้น จำนวนไม่น้อย
เริ่มรู้สึกหมดความอดทน
กับผู้นำประเทศของตน
และประชาคมโลกที่มี
ส่วนเกี่ยวข้อง

กาฬพิภร์

ยุติมา ศิริสุนทรกร แปล

โพกัส
39

เขียนโดย ผู้สื่อข่าวพิเศษ
จอห์น ลอว์ตัน นักหนังสือพิมพ์และ
ผู้ผลิตรายการโทรทัศน์ เฉพาะในเอเชียกลาง
และเส้นทางสายแพรไหม

ผู้คน

ถึงแม้ว่าสภาพจะส่ำระสายจากสงครามตั้งแต่ปี 1979 เป็นต้นมา ได้ทำให้เกิดการโยกย้ายและพลัดถิ่นในหมู่ประชากร แต่การกระจายตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในภูมิภาคต่างๆ ยังคงเดิม ชาวทาจิกอยู่ในพื้นที่รอบเมืองเฮรัตทางตะวันตกเฉียงเหนือ ชาวอุซเบกอยู่ทางเหนือ ส่วนชาวเติร์กเมนเฝ้าอยู่ในเขตวาคานทางตะวันออกเฉียงเหนือ ในเขตเทือกเขาตอนกลางของประเทศเป็นแหล่งชาวฮาซาร์ส (ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากชาวมองโกล) ทางตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตชาวปาชตุน ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ซึ่งมีประชากรรวม 22 ล้านคน ภาษาหลักของประเทศคือภาษาปาชโต ภาษาดารี (ภาษาเปอร์เซียถิ่นอัฟกัน) ภาษาตระกูลเติร์ก ซึ่งภาษาหลักๆ ก็คือ ภาษาอุซเบกและภาษาเติร์กเมน ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม ส่วนใหญ่เป็นมุสลิมนิกายซุนนี ส่วนน้อยราวสองล้านคนเป็นมุสลิมนิกายชีอะห์

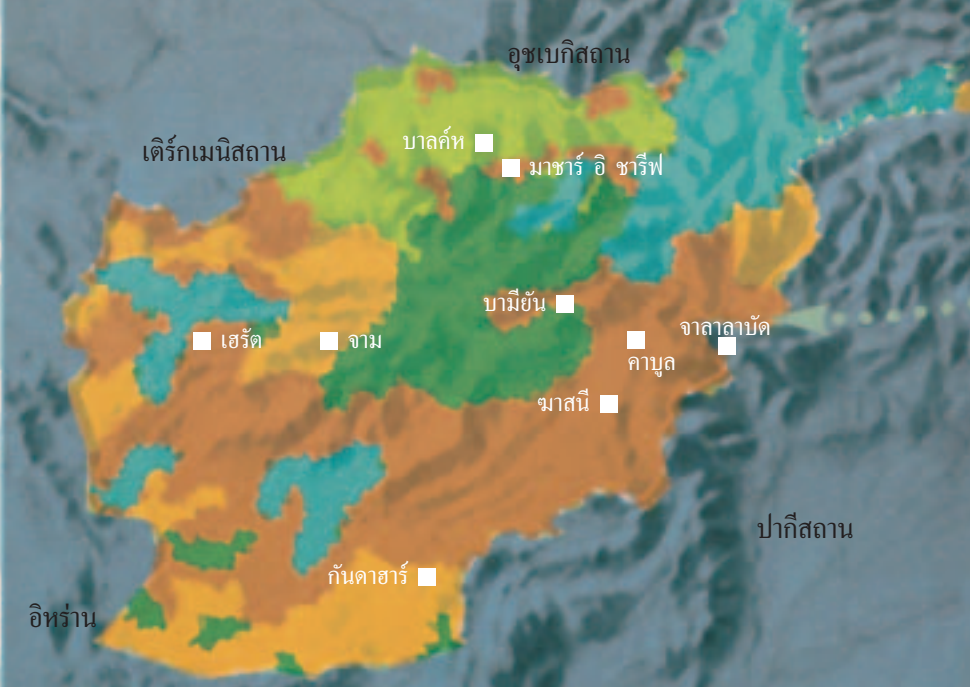
ในปัจจุบัน

สหประชาชาติประมาณไว้ว่า นับแต่สงครามที่เริ่มขึ้นจากการบุกของสหภาพโซเวียตในปี 1979 ชาวอัฟกันประมาณ 1.5 ล้านคนได้เสียชีวิตไปแล้ว ในขณะที่อีกสองล้านคนบาดเจ็บ และอีกห้าล้านคนต้องกลายเป็นผู้ลี้ภัย ในปี 1992 สหภาพโซเวียตถอนทัพกลับ นับแต่นั้นจนถึงปี 1996 ก็เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติต่างๆ ก็ทำสงครามรบพุ่งกันจนกลายเป็นสงครามกลางเมือง สภาพมีคสัญลักษณ์เช่นนี้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้กลุ่มตาลีบันขึ้นมากุมอำนาจในประเทศ จนกระทั่งถูกกองทัพนำโดยสหรัฐอเมริกาโจมตีจนพ่ายไปเมื่อเดือนธันวาคมปีที่แล้ว

โฟกัส 40

ในอดีต

อัฟกานิสถานมีประวัติศาสตร์ของการถูกรุกรานและความระส่ำระสายมาเป็นเวลาช้านาน ประเทศตั้งคั่นเส้นทางคมนาคมทางบกระหว่างอิหร่าน จีน เอเชียกลาง และเอเชียใต้ ซึ่งเป็นพื้นที่อันพึงปรารถนาในหมู่ผู้นำรัฐชาติที่ต้องการขยายเขตแดนของตน หนึ่งในนั้นก็คือกษัตริย์อเล็กซานเดอร์มหาราช (300 ปีก่อนคริสตกาล) ผู้ที่สืบอำนาจจากกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ได้สร้างแคว้นมั่งคั่งใหญ่ไม่น้อยทั่วอัฟกานิสถาน ที่เป็นแนวเชื่อมต่ออารยธรรมตะวันออกและตะวันตก ในช่วงคริสต์ศตวรรษแรกๆ อัฟกานิสถานเป็นศูนย์กลางของจักรวรรดิคุซาน ซึ่งมีอาณาบริเวณกว้างใหญ่ไพศาลและเป็นตัวกลางในการค้าระหว่างอินเดีย จีน และโรม หุบเขาคาบูลคือบ่อกำเนิดของศิลปะคันธรา ซึ่งผสมผสานทักษะการแกะสลักหินอันเลื่องชื่อของกรีกเข้ากับแนวคิดทางพุทธศาสนา ในคริสต์ศตวรรษที่ 15 นครเฮรัตทางตะวันตกเฉียงเหนือของอัฟกานิสถาน คือราชธานีของจักรวรรดิติมูริด ซึ่งเป็นอาณาจักรที่เชี่ยวชาญ และเป็นศูนย์กลางของศิลปะวิทยาการ

ประวัติศาสตร์พลิกผันเป็นฝันร้าย

เมื่อต้นทศวรรษ 1970 อัฟกานิสถานตกอยู่ในสภาพย่ำแย่ด้วยปัญหาทางเศรษฐกิจ ซึ่งรวมถึงสภาวะฝนแล้ง กษัตริย์มูฮัมมัด ซาฮิร์ ผู้นำประเทศในยุคนั้นไม่สามารถแก้วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจได้ แต่ไม่ยินยอมให้มีการปฏิรูปทางเศรษฐกิจ คณะนายทหารหนุ่มจึงวางแผนล้มรัฐบาลจนสำเร็จในเดือนกรกฎาคม 1973 และประกาศประเทศเป็นสาธารณรัฐ ซึ่งมีมูฮัมมัด ดาอูดเป็นประธานาธิบดีและนายกรัฐมนตรี ทว่าพอถึงปี 1978 มูฮัมมัด ดาอูด ถูกปลดออกจากตำแหน่งโดยคณะบุคคลภายใต้การนำของนอร์ มูฮัมมัด ตารากี ซึ่งนำอัฟกานิสถานเข้าเป็นแนวร่วมของสหภาพโซเวียต เมื่อถึงปลายทศวรรษ 1970 รัฐบาลนี้ต้องเผชิญกับเสียงคัดค้านจากประชาชน ซึ่งไม่เห็นด้วยกับนโยบายทางสังคมของรัฐ พอถึงปี 1979 กลุ่มมกูกอโจร ซึ่งผู้คนขนานนามว่า มุจาฮิดีน ได้ก้าวขึ้นมาท้าทายบทบาทมากในประเทศ ในเดือนกันยายน 1979 ตารากีถูกสังหาร และฮาฟีซุลลาห์ อามินขึ้นมาเป็นผู้นำ หลังจากนั้นไม่นาน สหภาพโซเวียตส่งกองกำลังเข้ามายังอัฟกานิสถาน อามินถูกสำเร็จโทษ บาบรัก การมัลขึ้นมาเป็นประธานาธิบดีคนต่อไป โดยมีโซเวียตหนุนหลังอยู่

- ปาชตุน
- ทาจิก
- อุซเบก
- ฮาซารา
- อื่นๆ

© UNESCO

© Reza/webistan, Paris

สันติภาพอันเปราะบาง

จีน

ช่องเขาโคเบอร์

ตลอดช่วงประวัติศาสตร์ อัฟกานิสถานเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่ฝ่ายต่างๆ ใช้เพื่อเข้าสู่จีนและยึดครองอนุทวีปอินเดียได้ ช่องเขาโคเบอร์เชื่อมพื้นที่สองเขตนี้นี้เข้าด้วยกัน และเป็นเส้นทางเดินทัพของกองกำลังผู้รุกรานเหล่านี้ ไม่ว่าจะเป็นชาวเปอร์เซีย ชาวคุซาน ชาวเติร์ก ชาวติมูริด หรือชาวโมกุล ส่วนเมื่อไม่นานมานี้ ช่องเขาโคเบอร์เป็นเส้นทางหนีภัยของผู้ลี้ภัยหลายล้านคนจากสงครามในอัฟกานิสถาน ในปัจจุบันช่องเขานี้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งปัจจัยสังเคราะห์ที่ผู้ประสมภัยสงครามไปยังกรุงคาบูล

อนาคต

'ลอยาจีร์กา' หรือสภาผู้นำกลุ่มผู้อาวุโสชาติพันธุ์ต่างๆ ได้มีการประชุมขึ้นในกรุงคาบูลเมื่อเดือนมิถุนายน และเลือกนายฮามิด คาร์ไซ ผู้นำกลุ่มชาติพันธุ์ปาชตุน ขึ้นเป็นประธานาธิบดีของคณะบริหารงานประเทศชั่วคราว คณะบริหารงานนี้จะดำเนินการเตรียมอัฟกานิสถานไปสู่การเลือกตั้งในปี 2004 ทว่าภายนอกเขตนครคาบูล อำนาจของรัฐบาลชั่วคราวนี้ยังไม่เข้มแข็งนัก ขุนศึกต่างๆ มีกองกำลังคุมพื้นที่ซึ่งกินอาณาบริเวณกว้างขวาง นับได้ว่าเป็นภัยที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลชั่วคราวชุดนี้

เกมชิงอำนาจ

อัฟกานิสถานตกเป็นเบี้ยในเกมชิงอำนาจของจักรวรรดิต่างๆ ในยุโรปเป็นเวลาเกือบศตวรรษ จักรวรรดิเหล่านี้หมายตาอัฟกานิสถานด้วยหวังจะกุมอำนาจในเอเชียกลาง แผนการของนโปเลียนในเปอร์เซียกระตุ้นให้สหราชอาณาจักรเปิดสัมพันธทางการทูตกับกรุงคาบูลในปี 1809 การแผ่อำนาจอย่างช้าๆ ของรัสเซียลงมาทางใต้โดยผ่านเอเชียกลาง ก็ทำให้อังกฤษยิ่งวิตกมากขึ้น สหราชอาณาจักรตระหนักดีว่า ยุทธศาสตร์ที่ตั้งของอัฟกานิสถานนั้นมีความสำคัญมาก ในฐานะเป็นเส้นทางคมนาคมจากเอเชียกลางและเปอร์เซียมายังอินเดีย ดังนั้นจึงเข้ามามีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงราชบัลลังก์ในกรุงคาบูลตลอดศตวรรษที่ 19 และทำให้เกิดสงครามถึงสองครั้งด้วยกัน ครั้งแรกระหว่างปี 1838-1842 และอีกครั้งในปี 1878-1880 จากนั้นกษัตริย์อามานุลลาห์ตัดสินใจบุกโจมตีสหราชอาณาจักรในปี 1919 โดยหวังจะปลดอัฟกานิสถานให้พ้นจากอิทธิพลของอังกฤษ สงครามครั้งที่สามสิ้นสุดลงด้วยสนธิสัญญาราวัลพินดี ซึ่งประกาศอิสรภาพอย่างเต็มที่ให้อัฟกานิสถาน

Source : CNN

โพกัส

41

องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) กล่าวว่า สภาพความขัดแย้งทางการเมืองกว่าสองทศวรรษ และภาวะฝนแล้งติดต่อกันถึงสามปี ได้ทำลายการเกษตรของอัฟกานิสถานไปอย่างย่อยยับ

การเกษตรและกิจการรวมทั้งการเกษตรเป็นกิจกรรมหลักของประชากรราวร้อยละ 85 ในอัฟกานิสถานในปัจจุบัน ผู้คนยังมีอาหารกินประทังชีพก็จากความช่วยเหลือทางอาหารจากนานาชาติ การขนส่งเสบียงไปยังพื้นที่ห่างไกลเป็นเรื่องยาก กองทุนฉุกเฉินสำหรับเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) กล่าวว่า ชาวอัฟกันอีกนับล้านๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเด็ก ยังตกอยู่ในสภาพเสี่ยง

ผู้ลี้ภัยนับแสน

รัฐบาลอัฟกานิสถานยังอยู่ในสภาพทางการเงินที่อ่อนแอ และรับเงินช่วยเหลือมากถึง 10 ล้านเหรียญสหรัฐ จากอินเดีย ปากีสถาน ซาอุดีอาระเบีย และสหพันธรัฐอาหรับเอมิเรตส์ เงินช่วยเหลือเหล่านี้ถูกขนส่งเข้ากรุงคาบูลนครหลวงในรูปของเงินสดบรรจุในกระเป๋าเดินทางของข้าราชการผู้รับผิดชอบ เนื่องจากกรุงคาบูลไม่มีระบบธนาคาร

แต่ละสัปดาห์ ผู้ลี้ภัยนับแสนๆ คนเดินทางกลับมายังมาตุภูมิของตนในอัฟกานิสถาน ทำให้ทรัพยากรอันน้อยนิดของรัฐบาล และระบบสาธารณสุขที่แย่อยู่แล้วยิ่งมีสภาพที่เลวร้ายไปกว่าเดิมนีก กลุ่มคนตกงานนับพันคน ชุมชนมุมกันอยู่หน้าสำนักงานรัฐบาลและสหประชาชาติเพื่อหางาน ขอทานบักหลักอยู่หน้าบ้านชาวต่างชาติ ส่วนชาวอัฟกันที่มีการศึกษาระดับปริญญากลับกลายเป็นคนขับรถให้กับองค์กรพัฒนาต่างชาติ

เมืองใหญ่และเมืองเล็กจำนวนมากถูกทำลายอย่างหนัก มีเหลือก็แต่เพียงน้ำประปาและไฟฟ้ามาๆ ดับๆ เป็นระยะๆ พื้นที่ส่วนหนึ่งของกรุงคาบูลจมอยู่ใต้ซากปรักหักพัง กองกำลังขุนศึกฝ่ายต่างๆ 700,000 นายยังคุมพื้นที่ในชนบทอยู่ และรัฐบาลจะต้องงูจใจคนเหล่านี้

ให้ทั้งป็น โดยแลกกับความช่วยเหลือทางการเงิน งาน และการศึกษา

ระบบการศึกษาที่ถูกทำลายย่อยยับไม่ต่างไปจากภาคอื่นๆในอัฟกานิสถาน แม้ว่าจะมีเด็กกว่า 1.5 ล้านคนมาแสดงตัวเมื่อเปิดภาคการศึกษาใหม่ แต่ก็ยังมีเด็กอีกมากกว่าจำนวนนี้ที่ยังเป็นคนพลัดถิ่นอยู่ตามค่ายอพยพ หากสันติภาพในครั้งนี้นี้ยืนยาวต่อไป รัฐบาลก็ต้องค้นหาและฝึกหัดผู้ที่จะมาเป็นครู จะต้องตีพิมพ์หนังสือเรียน จัดหาและกระจายอุปกรณ์การเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความต้องการ

ค่ายอพยพแห่งหนึ่ง ห่างจากกรุงคาบูล ประมาณ 30 กม. (ซ้ายและล่าง) ได้จัดสรรที่พักชั่วคราวให้กับผู้อพยพชาวอัฟกันนับพันคน ทอคอยแห่งจามมองจากภายใน และภายนอก (ขวา)

© UNISCO

โฟกัส

42

ความท้าทายครั้งใหญ่

หน้าที่ของรัฐบาลที่กล่าวมานี้เป็นความท้าทายครั้งใหญ่ยิ่งสำหรับประเทศที่มีระบบการคมนาคมที่ย่ำแย่ ทั้งยังเต็มไปด้วยกับระเบิด ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานระดับประเทศ ระดับภูมิภาค องค์การสหประชาชาติ และองค์กรพัฒนาเอกชนต่างๆ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ซินคาร์ อีซาซัค เจ้าหน้าที่องค์กรโฟกัส (หน่วยงานช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมของเครือข่ายการพัฒนา มูลนิธิอากาخان) กล่าวว่า “ในปัจจุบัน หน่วยงานต่างๆ แข่งขันชิงดีชิงเด่นกันเกินไป” จากการสำรวจครั้งล่าสุด มีหน่วยงานของสหประชาชาติ 18 องค์กร องค์กรพัฒนาเอกชนนานาชาติ 83 องค์กร องค์กรพัฒนาเอกชนของอัฟกานิสถาน 111 องค์กร ทำงานอยู่ในกรุงคาบูล องค์กรพัฒนาเอกชนเองต้องแข่งขันกันอย่างหนักเพื่อหาทุนมาสนับสนุนโครงการของตน องค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานในอัฟกานิสถานต่อเนื่องหลายปี ยังชินชมนกับการกลับมาของหน่วยงานของสหประชาชาติ ซึ่งถอนตัวไประหว่างสงครามกลางเมือง ทั้งกล่าวว่าหน่วยงานขององค์กรสหประชาชาติตั้งตัวเจ้าหน้าที่ซึ่งมีประสบการณ์ขององค์กรไป

มาร์ค มัลลอค บราวน์ ผู้บริหารโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) กล่าวว่า “การเยียวยาอัฟกานิสถานเป็นหน้าที่ของเราทุกคน และเป็นโอกาสอันดีที่โลกเหนือและโลกใต้จะได้ร่วมมือประสานงานกัน” บราวน์เป็นผู้ได้รับการมอบหมายให้ดูแลงานบูรณะฟื้นฟูประเทศอัฟกานิสถานครั้งนี้จากโคฟี อานัน เลขาธิการใหญ่ของสหประชาชาติ บราวน์กล่าวต่อไปว่า ประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศพัฒนาแล้วก็ตาม สามารถเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยชาวอัฟกันบูรณะประเทศได้ทั้งสิ้น

© UNESCO

ใต้เงาอันตราย: หอคอยแห่งจาม

หอคอยแห่งจามเป็นหนึ่งในโบราณสถานเพียงไม่กี่แห่งของอัฟกานิสถานที่รอดล้อมเงาภาวะสงคราม ดินฟ้าอากาศและปฏิบัติการทำลายล้างของรัฐบาลตาลีบันมาถึงปัจจุบันได้ ในปัจจุบันหอคอยนี้ได้รับการขึ้นบัญชีเป็นหนึ่งในมรดกโลก

หอคอยรูปทรงเพรียวสอบ ตอนยอดทะยานขึ้นสูงถึง 65 เมตรจากกันหุบเขาอันห่างไกลในอัฟกานิสถานตะวันตก นักวิชาการสมัยใหม่เดินทางมาถึงที่นี่ครั้งแรกเมื่อปี 1957 ในครั้งนั้น การค้นพบหอคอยอิฐขนาดใหญ่จากคริสต์ศตวรรษที่ 12 ซึ่งยังคงสภาพดี สร้างความฮือฮาไปทั่วโลก เหล่าสถาปนิกรยังงงงวยสงสัยกันไม่น้อยว่า ด้วยเหตุประการใด โครงสร้างสูงชะลูดนี้จึงสามารถผ่านฟ้าผ่านฝนคงสภาพดีเช่นนี้ได้ ทั้งๆที่ตั้งอยู่บนเขตที่มีอันตรายการเกิดแผ่นดินไหวหนักที่สุดแห่งหนึ่งในโลก ส่วนนักประวัติศาสตร์ก็ต้องครุ่นคิดว่า ทำไมหอนี้ถึงรอดพ้นน้ำมือกองทหารมองโกลภายใต้การนำของเจงกิสข่านมาได้ ทั้งๆที่กองทัพบุกรุกทำลายพื้นที่นี้จนแทบสิ้นซากในปี 1221

หอคอยแห่งจามเป็นหอคอยอิฐที่สูงเป็นอันดับสองของโลก รองจากหอคอยทัมปมินาร์ในกรุงนิวเดลี หอนี้มีสามชั้น ตกแต่งด้วยแถบลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ และลายอักษรอิฐ และปูนขาวผสมทราย ตัวหอคอยตั้งอยู่ทางตะวันออกของเมืองเฮรัต คาดกันว่าพื้นที่ตั้งของหอนี้อาจเป็นเขตนครหลวงของอาณาจักรแห่งราชวงศ์โคริธ ซึ่งครองอัฟกานิสถาน

ระหว่างปี 1148-1214 พื้นที่นี้ยังเป็นที่ตั้งของขากราชวังปราการ และสุสานอิฐอีกด้วย

หอคอยแห่งจามเป็นหนึ่งในหอคอยกว่า 60 แห่ง จากต้นคริสต์

ศตวรรษที่ 11 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 13 ที่ยังหลงเหลืออยู่ในอัฟกานิสถาน อิหร่าน และสาธารณรัฐต่างๆ ในเอเชียกลาง ยุคนี้เป็นยุคที่นิยมสร้างหอคอยขึ้น เพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความมีชัยของศาสนาอิสลามในภูมิภาคนี้

หอคอยบางแห่งที่ปรากฏอยู่เดี่ยวๆ ในปัจจุบันนี้ เคยเป็นหอคอยประกอบของสุเหร่าในอดีต ตัวสุเหร่าทำจากอิฐดินดิบ จึงถูกดินฟ้าอากาศร่อนทำลายจนหมดสิ้นไป หอคอยบางแห่งสร้างขึ้นเป็นหอคอยเดี่ยว มิได้เป็นส่วนหนึ่งของสุเหร่า และใช้เป็นเครื่องบ่งชี้ทิศให้แก่กองคาราวานที่เดินทางข้ามแดน หรือไม้ที่ใช้เป็นหอยามในยามสงคราม

หอคอยเดี่ยวที่น่าสนใจที่สุดก็คือหอคอยแห่งจามนี้เอง นักวิชาการคาดว่า ชาวมองโกลไม่ทำลายหอนี้ทิ้งเสีย ก็เพราะสามารถใช้เป็นหอยามได้ ทั้งยังเชื่อกันว่า ไม้คานภายใน

© Andrea Bruno, Thin

การเชี่ยวชาญอัฟกานิสถาน
เป็นหน้าที่ของเราทุกคน
...เป็นโอกาสที่โลกเหนือ และโลกใต้
จะได้ร่วมมือประสานกัน

ผู้บริหารโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ
มาร์ก บัลลอค บราวน์

โครงการของยูเนสโกในอัฟกานิสถานมีหลายโครงการด้วยกัน ตั้งแต่โครงการริเริ่มเพื่อฟื้นฟูระบบการศึกษาและวิชาการของประเทศ ไปจนถึงการบูรณะโบราณสถานและพิพิธภัณฑสถานที่ถูกละทิ้งหรือทำลายเสียหาย บางคนได้ตั้งข้อสงสัยว่าเรื่องการบูรณะโบราณสถานนั้นไม่น่าจะเป็นประเด็นเร่งด่วนในการบูรณะประเทศครั้งนี้ เพราะพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศอัฟกานิสถานยุคใหม่ตกอยู่ในสภาพปรักหักพังทรุดโทรม อิงเกิลบอร์ก เบรนต์ ผู้แทนยูเนสโกประจำปากีสถานกล่าวว่า “ในประเทศ

การเดินทางในอัฟกานิสถาน :

ตามรอยเส้นทางสายแพรไหม

ศุภิมา ศิริสมรสสมรส ulla

โฟกัส

44

© Reza/Whitman, Paris

สะพานแขวน ที่นูริสถาน

ยุคหลังสงครามเช่นนี้ มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่การระดมคนในประเทศให้เป็นหนึ่งเดียวกัน จะต้องมุ่งไปที่งานซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาติ”

โบราณวัตถุและโบราณสถานของอัฟกานิสถาน ได้สูญหายไปเป็นจำนวนมาก ด้วยเหตุต่างๆ กัน เช่น ถูกระเบิดทำลายเสียหาย ถูกโจรกรรม หรือถูกลักลอบขุดไปอย่างผิดกฎหมาย พิพิธภัณฑสถานคาบูลถูกปล้นสะดม ส่วนโบราณสถานต่างๆ อย่างเช่น ฮัตตา เอาคานุม และทิลเลียเยเป ก็ถูกลักลอบขุดโบราณวัตถุมีค่าไปขายในต่างประเทศ ที่สำคัญไม่น้อยกว่ากันก็คือ คำสั่งของมุลลาห์ โอมาร์ ผู้นำทางศาสนาของรัฐบาลตาลีบันในวันที่ 26 ก.ย. ปีที่แล้ว ซึ่งสั่งให้ทำลาย “อนุสรณ์สถานและหลุมศพที่ไม่ใช่ของศาสนาอิสลาม” รวมไปถึงการทำลายพระพุทธรูปแห่งบามิยัน ซึ่งเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันทั่วโลก หนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมโบราณของอัฟกานิสถานที่ยังคงสภาพดีอยู่คือ หอคอยสุเहर่าแห่งจาม (ดูหน้าก่อน) ในเดือนมิถุนายน หอคอยสุเहर่านี้ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีรายชื่อของยูเนสโกว่า เป็นอนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ที่ควรแก่การอนุรักษ์ และเป็นส่วนหนึ่งของมรดกทางวัฒนธรรมของโลก นับได้ว่าเป็นโบราณสถานแห่งแรกของอัฟกานิสถานที่ได้รับการประกาศขึ้นบัญชีรายชื่อมรดกโลก โบราณสถานอื่นๆ ที่รัฐบาลอัฟกานิสถานพยายามนำเข้าบัญชีรายชื่อของยูเนสโกนั้น ไม่ได้ได้รับการดำเนินการจนสำเร็จเนื่องจากภาวะสงคราม

เมื่อ ขับริดผ่านเขตปริมณฑลที่มีแต่ฝุ่นกรังรอบกรุงคาบูล ที่ราบอันแห้งแล้งเหี่ยวเฉา และช่องเขาอันคดโกงที่เต็มไปด้วยร่องรอยความรุนแรงแห่งอาวุธสงคราม ทำให้พวกเรานึกภาพไม่ออกเลยว่า ในอดีตที่นี่คือศูนย์กลางของจักรวรรดิอันยิ่งใหญ่ ชุมทางการค้าและวัฒนธรรมนานาชาติ และเมื่อไม่นานมานี้ ที่นี่ยังเป็นดินแดนสันติ เป็นจุดแวะของฮิปปี้ที่เดินทางในทวีปเอเชีย เรากระโดดตามเส้นทางนี้ ซึ่งเมื่อหลายศตวรรษก่อนเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางสายแพรไหม เราออกจากนครคาบูลแต่เช้าตรู่ เพื่อเดินทางไปยังห้าแคว้นทางตอนกลางของอัฟกานิสถาน เส้นทางคมนาคมทางบกสายหลักของเอเชียทอดผ่านภูมิภาคนี้ในอดีต

พอออกจากนครหลวงผ่านหุบเขาโกหัดามัน เราผ่านหมู่บ้านร้างนับร้อยๆ แห่ง บ้านเรือนนับพันหลังคาอยู่ในสภาพปรักหักพัง เถาองุ่นนับล้านถูกทิ้งให้เหี่ยวเฉา รถถังที่เสื่อมสภาพ รถบรรทุกที่ถูกเผาเหลือแต่ซาก และชิ้นส่วนปืนใหญ่บูดๆ เบี้ยวๆ

© Roland et Sabina Michard/Paphos, Paris

ผ่านบ้านเมืองที่ถูกภัยพิบัติ

รถถังที่เสื่อมสภาพ รถบรรทุกที่ถูกเผา เหลือแต่ซากและชิ้นส่วน ปืนใหญ่ที่บูด ระเบิด กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป ตามสองฝั่งพากถนน

กองคาราวานชาวบัคเตรียน

กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปตามสองฝั่งพากถนน ถนนสายนี้มีป้ายเตือนให้ระวังกับระเบิดตลอดแนว

ในอดีตหุบเขาโกทาดามันเป็นหนึ่งในหุบเขาที่งดงามและร่ำรวยที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ เคยเป็นแหล่งปลูกองุ่นที่มีชื่อเสียงลิ้นทอง ทั้งยังเชี่ยวชาญไปด้วยต้นอัลมอนด์ สาลี่ แอปเปิ้ล มะเดื่อ และเชอร์รี่ แต่ในปัจจุบันไม่ได้เป็นอย่างนั้นเสียแล้ว เนื่องจากว่าพื้นที่นี้เป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางทางการจุลกรมกรุงคาบูล และในกรณีที่การจุลกรมเป็นไปอย่างไม่ราบรื่น พื้นที่นี้ก็จะเป็นเส้นทางที่เดินทัพกลับไปยังเทือกเขาฮินดูกูชได้รวดเร็ว ในปัจจุบันเถาองุ่นในเทือกเขาโกทาดามันเป็นเพียงแต่ซากแห้งๆ สวนผลไม้อื่นๆ ก็ถูกทำลายเสียสิ้น ต้นไม้ที่เหลืออยู่ก็ถูกตัดทำฟืนไฟจนแทบหมดสิ้น

พื้นที่นี้ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขาทางด้านใต้ของเทือกเขาฮินดูกูช จึงเป็นจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เราข้ามที่ราบเบครัม ที่ราบนี้กลายเป็นสภาพจากผืนดินอันอุดมในอดีตมาเป็นสมรภูมิมิสสงคราม พื้นที่นี้เป็นจุดเข้าถึงช่องเขาต่างๆ ของเทือกเขาฮินดูกูช

อันใหญ่ยิ่ง และเป็นทางไปสู่ใจกลางประเทศ ในอดีตช่องเขาเหล่านี้เป็นเส้นทางเข้าสู่อินเดีย บัคเตรีย และเอเชียกลาง กษัตริย์อเล็กซานเดอร์มหาราชได้สถาปนานครไว้ที่นี่ ชาวคูดุซันรับทอดนครแห่งนี้มาเป็นราชธานีของจักรวรรดิอันยิ่งใหญ่ของตน ชาวคูดุซันเรียกนครนี้ว่าคาปิซา

วันนี้ที่ราบเบครัมมีแต่ความรกร้างว่างเปล่า แต่เมื่อปี 1939 นักโบราณคดีขุดค้นซากเมืองโบราณแห่งคาปิซา และพบหลักฐานที่ชี้ให้เห็นว่าแหล่งอารยธรรมที่สลับซับซ้อนตั้งอยู่บนพื้นที่นี้จริงราวเกือบ 2,000 ปีก่อน ห้องเล็กๆ สองห้องในราชวังโบราณมีงาช้างอินเดียและเครื่องเงินตั้งอยู่เคียงคู่กับวัตถุต่างๆ จากอาณาจักรโรมัน

สัญญาณของความเปลี่ยนแปลง

เหนือเมืองโบราณคาปิซาคือ เนินเขาที่ตำนานชาวมุสลิมกล่าวขวัญถึง กล่าวกันว่าอหิวาต์อันนิพาสานีพ่านักอยู่ในเนินเขานี้ตลอดช่วงหนึ่งพันปีที่ผ่านมา และวันหนึ่งท่านจะปรากฏกายออกมาเพื่อ

นำสันติภาพมาสู่ภูมิภาคนี้ มัคคุเทศก์ของเรา กล่าวว่า การที่ท่านอหิวาต์ไม่ปรากฏตัวขึ้นมาในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ซึ่งมีแต่ความขัดแย้งรุนแรง ทำให้ผู้คนเริ่มหมดความเลื่อมใสในตำนานนี้

เส้นทางการค้าสามเส้นทางจากจีน อินเดีย และเอเชียกลางมาบรรจบกันที่นครคาปิซา เราเดินทางบนเส้นทางที่ทอดตัวไปตามหุบเขาซอร์บันด์ ซึ่งในอดีตเป็นเส้นทางไปสู่เอเชียกลาง ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา หุบเขาซอร์บันด์กลายเป็นแนวรบระหว่างกองทัพตาลิบันและกองกำลังพันธมิตรฝ่ายเหนือ ร่องรอยของการต่อสู้ยังคงติดมือปรากฏให้เห็นทั่วไป ไม่ว่าจะเห็นรถกระที่ถูกเผาไหม้เหลือแต่ต่อ สะพานถูกระเบิดเสียหาย และบ้านเรือนร้าง

ทว่าก็มีสัญญาณของความเปลี่ยนแปลงอีกอย่างที่ปรากฏให้เห็นเช่นกัน นั่นคือสัญญาณว่าชีวิตในหุบเขานี้กำลังจะกลับคืนเป็นปกติอีกครั้ง วันหนึ่งตอนเช้าตรู่เราเดินได้แนวหุบเขาที่ชันลึกและได้เห็นเด็กนักเรียนตัวน้อยนับร้อยรีบไปโรงเรียน จำนวนหนึ่งคือกลุ่มเด็กผู้หญิงที่หัวเราะว่าเป็นครั้งแรกในหกปีที่ผ่านมาที่เด็กหญิงเหล่านี้ได้ไปโรงเรียน “นี่เป็นครั้งแรกที่ผมเห็นรอยยิ้มบนใบหน้าเด็กน้อยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา” ฉอนแมคเคดกล่าวขึ้น แมคเคดเป็นวิศวกร ซึ่งมีประสบการณ์ทำงานในภูมิภาคนี้มากกว่าสิบปี

ระหว่างที่ข้ามช่องเขาชิบาร์เราหยุดแวะที่หมู่บ้านเอลจันัก ในหมู่บ้านนี้ ฮูซเซน อาลี ้วยหลกสิบปีกำลังสร้างบ้านขึ้นใหม่อีกครั้ง โดยมีเพื่อนบ้านออกแรงช่วย คานไม้ที่เคยค้ำยันบ้านหลังเดียวกัน

เส้นทางสายแพรไหม: เส้นทางแห่งการปฏิสัมพันธ์

เส้นทางซึ่งกลายมาเป็นเส้นทางสายแพรไหมในที่สุด เป็นเส้นทางโบราณที่ผู้คนในภูมิภาคนี้ใช้เพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการค้าเป็นเวลานาน ก่อนที่จะมีการค้าระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตกเสียอีก

อารยธรรมสัมฤทธิ์ยุคต้นที่เจริญอยู่ทางตอนเหนือของอัฟกานิสถาน พัฒนาขึ้นมาจากเส้นทางค้าขายของกองคาราวานอูฐ ซึ่งเชื่อมอารยธรรมในลุ่มน้ำสินธุเข้ากับอารยธรรมเมโสโปเตเมีย

เมื่อ 5,000 ปีก่อน เส้นทางนี้คือเส้นทางขนส่งไฟฟูร์ยี่เนื่องมาจากขาคัดขนบนที่ราบสูงอัฟกัน ไปยังอาณาจักรซูเมอร์และอียิปต์ทางทิศตะวันตก จากนั้นราชวงศ์ไมริยะแห่งอินเดียได้สร้างเส้นทางยาว 4,200 กิโลเมตร เพื่อเชื่อมอาณาจักรบักเตรียทางตอนเหนือของอัฟกานิสถานเข้ากับอินเดีย อาณาจักรบักเตรียยังมีเส้นทางติดต่อกับเอเชียกลางและตะวันออกกลางคือ เส้นทางที่สร้างขึ้นโดยราชอาณาจักรเปอร์เซีย

การเปิดเส้นทางสายแพรไหมไปสู่จีนอย่างเป็นทางการเกิดขึ้นในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่สอง ในยุคที่จักรพรรดิหวู่แห่งราชวงศ์ฮั่น ขยายจักรวรรดิจีนไปถึงเอเชียกลาง เอเชียกลางจึงเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางของจีนเข้ากับเส้นทางไปสู่อินเดีย ตะวันออกกลาง และโรม ราชวงศ์ซุซันมีฐานอำนาจอยู่ที่ตอนกลางของอัฟกานิสถาน และกุมอำนาจพื้นที่กว้างใหญ่

ซึ่งกินอาณาบริเวณตั้งแต่จีนไปถึงทะเลแคสเปียน อาณาจักรซุซันคือ พ่อค้าคนกลางระหว่างอาณาจักรโรมันในตะวันตกและอาณาจักรจีนในตะวันออก ชาวซุซันผลิตเหรียญทองขึ้นเพื่อใช้ในการค้าขาย โดยใช้เหรียญเงินแบบโรมันเป็นต้นแบบ

ความเจริญของการค้าระหว่างอาณาจักรต่างๆ ในยุคนี้มีหลักฐานหลงเหลือให้เห็นในปัจจุบันคือ คลังสมบัติเบครัม ซึ่งขุดค้นพบที่นครเบครัม ทางตอนเหนือของคาบูล ในอดีตเบครัมคือหนึ่งในราชธานีโบราณของชาวซุซัน คลังสมบัตินี้มีตั้งแต่วางซังอินเดีย เครื่องเงินจีน ตลอดจนไปถึงเทวรูปสัมฤทธิ์จากทางตะวันออกของอาณาจักรโรมัน

ในศตวรรษต่อมา ผู้ที่ขึ้นมาคุมอำนาจเปลี่ยนเวียนหน้ากันไป ทว่าบทบาทของกลุ่มต่างๆ ยังคงเดิม อาณาจักรที่มีบทบาทเด่นในคริสต์ศตวรรษที่ 14 ซึ่งเป็นฉากสุดท้ายของประวัติศาสตร์เส้นทางสายแพรไหม คืออาณาจักรติมูริด (ชนเชื้อสายเติร์ก-มองโกล) กษัตริย์ติมูริดผู้ก่อตั้งราชวงศ์ มีชื่อเรียกกันว่าตาเมอร์เลนในโลกตะวันตก และเป็นหนึ่งในนักรบที่ทำศึกสำเร็จมากที่สุดคนหนึ่งของโลก ติมูร้นำพลบุกอาณาจักรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง จนมีชัยเหนือภูมิภาคยูเรเชียทั้งหมด ติมูร์กุมอำนาจตั้งแต่กำแพงเมืองจีนจรดไปถึงเทือกเขาอูรัลในรัสเซีย การค้าเจริญรุ่งเรืองขึ้นอีกครั้ง นครเฮรัตราชธานีของ

อาณาจักรติมูริดในคริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 16 กลายมาเป็นศูนย์กลางของช่างศิลป์และจิตรกรจากทั่วภูมิภาคตะวันออกกลางและตะวันออกไกล

ทว่าผู้ที่สืบทอดบัลลังก์ในยุคต่อๆ มาต่างไร้ซึ่งอำนาจอย่างบรรพบุรุษ ทั้งยังไม่สามารถดูแลจักรวรรดิอันกว้างใหญ่บนทุ่งหญ้าสเตปป์ได้ ก๊กเผ่าต่างๆ จึงกำเริบ ทำให้เกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมือง และส่งผลให้เกิดความแตก่างทางเศรษฐกิจและความเสื่อมทางวัฒนธรรม

เมื่อเอเชียกลางกลับกลายมาเป็นรัฐที่อ่อนแอและไร้ระเบียบ ก็ไม่สามารถทำหน้าที่เป็นตัวกลางเชื่อมการค้าระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตกได้อีกต่อไป

เมื่อถึงปี 1426 ราชวงศ์หมิงของจีนมีนโยบายขจัดอิทธิพลต่างชาติ และฟื้นฟูค่านิยมแบบดั้งเดิมของจีน ดังนั้นจึงสั่งปิดชายแดนอาณาจักรจีน เส้นทางสายสำคัญระหว่างโลกตะวันออกและตะวันตกจึงถูกตัดขาดลงในยุคนี้

หลังจากที่เฟื่องฟูอยู่ถึง 1,500 ปี ในศตวรรษต่อมา ชื่อเส้นทางสายแพรไหมจึงมีปรากฏอยู่แต่ในตำนาน และในความทรงจำของผู้คนที่เล่าขานกันว่า เมื่อนานแสนนานมาแล้ว เส้นทางสายแพรไหมคือ เส้นทางสายสำคัญของโลก

เส้นทางสายแพรไหม

ตลาดสินค้าในรูปแบบนี้เป็นย่านแสดงให้เห็นถึงเส้นทางการค้าพิเศษที่สลับซับซ้อนในเอเชียกลาง

ให้ทำลายลงในปี 2001 สิ่งที่หลงเหลือให้เห็นอยู่
ในปัจจุบันคือ เศษหินพระเนนเป็นกองอยู่ตรงพื้น
รอยโหว่ในหน้าผา ดูน่าเศร้ายิ่งนัก

คุหาถ้าตามหน้าผานี้ในอดีตเป็นภูเขากษัตริย์
ในพุทธศาสนา แต่ในปัจจุบันเป็นบ้านของผู้ลี้ภัย
จากหมู่บ้านใกล้เคียงที่ถูกกองกำลังตาลีบันโจมตี
เสียหาย ในอดีตบริเวณฐานของหน้าผานี้คือที่ตั้ง
ตลาดนัดที่สำคัญ แต่ถูกสงครามกลางเมืองทำลาย
จนหมดสิ้นไป

แต่ก่อนประชากรหลักของบามิยันคือชาว
ทาจิก แต่พวกเขาต้องหนีไป เมื่อกองทัพตาลีบัน
ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวปาทุน เข้ามาครองเมือง
จากนั้นไม่นานชาวฮাজারีจากหมู่บ้านรอบๆ
ก็ย้ายเข้ามาอยู่แทน การ์ิม ดอสต์ยาร์ เจ้าหน้าที่
การเกษตรในพื้นที่กล่าวว่า “การเคลื่อนย้ายของ
ผู้ลี้ภัยนั้นเกิดขึ้นทั้งภายในประเทศ และระหว่าง
ประเทศ” คีนั้นเรากำลังที่สถานีช่วยเหลือผู้ประสบ
ภัยซึ่งการ์ิม ดอสต์ยาร์ทำงานอยู่ เขากล่าวเสริม
ว่า “และนี่ก็ทำให้เกิดความตึงเครียดในปัจจุบัน”

อาทรรสำหรับคนทุกคน !

เราได้มีโอกาสเห็นความตึงเครียดนี้กับตาของเรา
เอง เราหยุดแวะที่ซามันกันาน เพื่อว่าสามของเรา
จะได้ไปเยี่ยมบ้านเก่าที่ครอบครัวเขาต้องทิ้งไป
เพราะภัยสงคราม พอไปถึง เรากลับพบว่ามีคนอื่น
มาอาศัยอยู่แทนแล้ว สภาพตอนนั้นตึงเครียดมาก
เจ้าหน้าที่รัฐบาลตาลีบันว่า การเวนคืนบ้าน
เรือนให้เจ้าของเดิมอาจใช้เวลาหลายปี

เราต้องข้ามรั้วข้ามแม่น้ำ เพราะสะพานถูก
ระเบิดทำลายเพื่อชะลอการเดินทางของฝ่ายศัตรู
แล้วเราก็มองเขาตา ที่นั่นอดีตผู้บังคับการทหาร
เชื้อเชิญเราเข้าไปดื่มน้ำชาในบ้านของแก แต่
ปรากฏว่ากลุ่มผู้เผ่าผู้แก่ที่กำลังเดือดร้อนใจมา
ชุมนุมกันหน้าบ้านนี้ เรานั่งขัดสมาธิดื่มชาสีเขียว
หวานๆอยู่ในเรือน แล้วพวกเขาผู้เผ่าก็ร้องทุกข์ว่า
หมู่บ้านนี้ยังไม่ได้รับอาหารจากกองบรรเทาทุกข์
เลย ทั้งๆที่หมู่บ้านใกล้เคียงได้รับกันแล้ว

ที่หมู่บ้านถัดมา เราได้มีโอกาสเห็นรถบรรทุ
แจกจ่ายกระสอบข้าวสาลีจากโครงการอาหารโลก
แล้วเราก็อบคอบ ว่าเขาตั้งอยู่ระหว่างพื้นที่
แจกจ่ายสองหน่วย การแบ่งพื้นที่ออกเป็นหน่วย
เช่นนี้ทำให้เกิดความตึงเครียดระหว่างหมู่บ้าน
ต่างๆ เพราะแม้ว่าจะอยู่ติดกัน แต่ก็มาจากคนละ
เผ่า คนละชาติพันธุ์ คนละศาสนา
แต่อย่างน้อยดูเหมือนว่าอาหารบรรเทาทุกข์

นี้ถูกรื้อถอนไป หลังจากซุซเซนและครอบครัวหนี
ออกจากหมู่บ้านไปในช่วงสงคราม เมื่อไม่มีคน
หลังคาจึงถล่มลงมา และกำแพงดินก็เอียงกระแทก
บ้านหลังติดกันถูกไฟเผาจนดำ แต่ยังคงสภาพ
เป็นบ้านอยู่ แม้ว่าความเสียหายในเขตเมืองจะ
เกิดขึ้นจากการต่อสู้โดยตรง ความเสียหายในเขต
ชนบทเกิดขึ้นจากการรื้อถอนคานบ้านไป เพราะ
ไม้คานเป็นสิ่งเดียวที่พอมีมูลค่าหลงเหลืออยู่ หลัง
จากที่คานหนีไปแล้ว

ผู้ลี้ภัยนับล้านหนีไปยังปากีสถานและอิหร่าน
มีจำนวนเล็กน้อยที่หนีไปทาจิกิสถานและเติร์ก-
เมนิสถาน ในปัจจุบันได้มีการสนับสนุนให้คนเหล่านี้
เดินทางกลับบ้าน ทว่าจำนวนไม่น้อยไม่มีบ้านให้
กลับ ส่วนที่เหลือก็ไม่อยากกลับเพราะไม่มั่นใจกับ
สถานการณ์

“พวกเขาต้องการคำยืนยันว่า ถ้าพวกเขา
กลับไป จะต้องมียาอาหาร มีน้ำ มีความมั่นคง แม้ว่า
ค่ายผู้ลี้ภัยจะมีสภาพที่ไม่ดีนัก แต่พวกเขาก็มี
ปัจจัยเพียงพอต่อการดำเนินชีวิต” ซาห์นาซ

อัคร์กล่าว อัคร์ทำงานให้กับองค์กร OCKENDEN
International ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำ
หน้าที่ช่วยเหลือผู้ลี้ภัยกลับสู่มาตุภูมิ เธอกล่าว
ต่อไปว่า มีอีกหลายคนที่ไม่เต็มใจกลับ เพราะว่า
พวกเขากลัวว่าจะหนีออกมาไม่ได้ หากสถานการณ์
เกิดเลวร้ายขึ้นมาอีก

จากหมู่บ้านแอลจันก์ เราขับรถตามแนวชน
ของหุบเขาซิบาร์ลงไปยังบามิยัน เมืองนี้มีหน้าผา
หินทรายเห็นเด่นอยู่ทางเหนือ ตัวหน้าผามีรอย
โหว่ขนาดใหญ่สองรอยให้เห็น ในอดีตรอยว่างโหว่
นี้คือที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปยืนที่สูงที่สุดใน
โลกสององค์ (ดูหน้า 48) ซึ่งถูกรัฐบาลตาลีบันสั่ง

ผู้ลี้ภัยจำนวนมากสูญเสีย ทุกสิ่งทุกอย่าง มีอีกหลายคน กลัวที่จะกลับไป

พระพุทธรูปที่บามิยัน: อาชญากรรมทางวัฒนธรรม

หุบเขามิยันตั้งอยู่ใจกลางเทือกเขาฮินดูกูช ห่างจากกรุงคาบูลไปทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือราว 150 ไมล์ ในช่วงศตวรรษต้น ๆ ของยุคเรอานี้ กองคาราวานอูซุขานสัมภาระของม้าเดินทางบนเส้นทางสายแพรไหมผ่านหุบเขานี้อย่างต่อเนื่อง จากนั้นไม่นาน ก็ถูกใช้ในพุทธศาสนาเข้าร่วมจุดตั้งร่วมกับกองคาราวาน และแล้วนครบามิยันก็กลายเป็นศูนย์กลางทางศาสนาที่สำคัญราว 400 ปีหลังจากพระเยซูสิ้นชีพ พระภิกษุฟาเทียน (พระถังซำจั๋ง) ได้จาริกจากอาณาจักรจีนมายังบามิยัน ภิกษุฟาเทียนได้บันทึกบรรยายเหตุการณ์ประชุมครั้งใหญ่ของพระภิกษุสงฆ์จำนวนมาก ซึ่งมากเสียจนว่า “ดูเหมือนเป็นมวลเมฆ”

สิ่งมหัศจรรย์แห่งบามิยันที่หลงเหลือมาจากยุคนี้คือ พระพุทธรูปสลักขนาดใหญ่ ประดิษฐานอยู่ที่หน้าผาหินทราย เห็นเด่นเป็นสง่าอยู่ทางตอนเหนือของเมือง พระพุทธรูปองค์ที่เก่าแก่กว่าสูง 38 เมตร ส่วนอีกองค์หนึ่งสูง 55 เมตร บริเวณรอบ ๆ พระพุทธรูปทั้งสององค์มีคูหาอารามและกุฏิสงฆ์รายรอบ คูหาเหล่านี้ถูกสลักลึกลงบนหน้าหิน ดูเป็นงานที่ยากลำบากยิ่ง เพดานและผนังในแต่ละคูหาโบกด้วยโคลนผสมฟางจนเนียนเรียบ มีภาพจิตรกรรมชาดกต่าง ๆ ตกแต่งอยู่รอบ คาดว่าพระพุทธรูปทั้ง

สององค์ได้รับการสลักขึ้นเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 3 - 4 ส่วนจิตรกรรมฝาผนังคาดว่าสร้างสรรคขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 7

ศาสนาอิสลามได้รับการเผยแผ่เข้ามายังบามิยันในที่สุด แต่ก็มิได้ทำให้อารามพุทธในพื้นที่นี้เสื่อมโทรมลงในทันที แม้ว่าผู้นำนครได้น้อมรับศาสนาอิสลามในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 8 แต่พุทธศาสนาและศาสนาอิสลามก็ยังคงอยู่เคียงข้างกันถึงร้อยปีต่อมา เมื่อถึงคริสต์ศตวรรษที่ 9 ผู้คนในหุบเขานี้ คลายความศรัทธาในศาสนาพุทธ และหันมานับถือศาสนาอิสลามกันเป็นส่วนใหญ่

แม้พระพุทธรูปสององค์ยังคงประดิษฐานผ่านภาวะศึกสงครามอยู่ที่นี้อีกนับพันปี แต่ก็ไม้อาจพ้นเงื้อมมือพวกตาลีบันได้ เมื่อเดือนมีนาคมปีที่แล้ว รัฐบาลตาลีบันได้สั่งให้ทำลายพระพุทธรูปสำคัญสององค์นี้จนเหลือเป็นแค่กองหิน นายโคอิจิโรมัตซึอิระ ผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโก ได้กล่าวว่า สิ่งที่เกิดขึ้นนี้เป็นเรื่องน่าประหลาดยิ่ง เพราะนี่คือการทำลายล้างมรดกซึ่งเป็นทั้งของชาวอัฟกันและของคนทั้งโลก “พระพุทธรูปแห่งบามิยันมิได้มีชื่อปรากฏบนบัญชีมรดกโลก แต่สมควรที่จะได้รับการขึ้นบัญชี การทำลายพระพุทธรูปในครั้งนี้จึงนับว่าเป็นอาชญากรรมทางวัฒนธรรมที่แท้จริง ความสูญเสียครั้งนี้ไม่มีอะไรมาทดแทนได้”

© UNESCO

© Archivo/UNESCO

ประเด็นว่าสมควรที่จะบูรณะพระพุทธรูปใหญ่สององค์นี้ขึ้นใหม่หรือไม่ เป็นประเด็นที่ผู้คนยังถกเถียงกันไม่จบ ทว่าทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต่างเห็นพ้องต้องกันว่า หน้าผาต่าง ๆ ในหุบเขามิยัน คูหาถ้ำราว 600 แห่ง และจิตรกรรมฝาผนังที่ตกแต่งคูหาเหล่านี้ ควรได้รับการอนุรักษ์และบูรณะ

ยูเนสโกได้เสนอให้มีการสร้างฐานค้ำหน้าผาที่บามิยัน อนุรักษ์ซากองค์พระที่เหลืออยู่ และทำการตรวจค้นทางโบราณคดีเพื่อหาถ้ำที่เหลืออยู่ ทั้งยังเสนอให้มีการสร้างพิพิธภัณฑสถานขนาดเล็ก และทำการขุดค้นหาพระพุทธรูปปางไสยาสน์ความยาวหลายร้อยเมตร ที่เชื่อกันว่าถูกกลบฝังอยู่ในหุบเขามิยัน โครงการมูลค่า 700,000 เหรียญสหรัฐนี้ได้รับการสนับสนุนจากญี่ปุ่นโดยมียูเนสโกเป็นผู้ดูแล

พระพุทธรูปสององค์ ประดิษฐานผ่านภาวะศึกสงคราม บนเนินพันปี แต่ไม่สลายรด พื้นเจือมือพวกตาลีบันได้

© Paolo Koch/Rapho. Paris

© UNESCO

ส่วนใหญ่ได้รับแจกจ่ายไปยังผู้ที่สมควรได้รับ ในอดีต บัศจรรย์บรรเทาทุกข์เช่นนี้ถูกส่งทอดไปให้กลุ่มชนศึกต่างๆถึงราวร้อยละ 50 เจ้าหน้าที่บรรเทาภัยขั้นผู้ใหญ่ของโพล-อี-กุมรีบอกเราว่า เดียวนี้มียเพียงร้อยละสิบเท่านั้นไปถึงมือพวกขุนศึก

ตะวันพลบค่ำลง เราเดินทางต่อไปยังอดีตศูนย์กลางการอุตสาหกรรมแห่งโพล-อี-กุมรี โรงงานซีเมนต์และโรงงานทอผ้าเจียบเหงาเนื่องจากไม่มีอะไหล่ซ่อมเครื่องจักร และก็ไม่มีฝ้ายดิบเพื่อใช้ทอ ในปัจจุบันโรงงานว่างคนงานเพียงเสี้ยวหนึ่งของที่เคยจ้างในอดีต ชาวบ้านที่เพิ่งเดินทางกลับมายอกเราว่า พวกเขาไม่ต้องหวังเลยว่าจะได้งานเก่าคืนมา ความตึงเครียดได้ก่อตัวขึ้นระหว่างชาวบ้านที่ไม่ได้จากบ้านไประหว่างสงคราม และชาวบ้านที่หนีภัยไปและเดินทางกลับมา

คืนนั้นผมทานอาหารค่ำกับเจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์รุ่นหนุ่มสาวที่บ้านพักของพวกเขา เจ้าหน้าที่ชาวต่างชาติพูดคุยกันแต่เรื่องว่า จะไปทำอะไรเพื่อหย่อนใจหาความสุข หลังจากทำงานแสนลำบากที่โพล-อี-กุมรีสิ้นสุดลง ส่วนเจ้าหน้าที่ชาวอัฟกันพูดคุยกันเรื่องว่าจะอยู่ทำงานต่อและว่าสันติภาพนี้จะยั่งยืนหรือไม่ “คราวนี้สันติภาพจะเป็นจริง” เจ้าหน้าที่หนุ่มสาวชาวอัฟกันพูดขึ้น “ผู้คนเหนื่อยหน่ายกับการสู้รบจะแยกอยู่แล้ว”

แต่กลุ่มชาวอัฟกันสูงวัยกว่ากลับไม่แน่ใจนัก “สภาพการณ์ยังไม่เปลี่ยนไปจากเดิมเลย” วิศวกรวัยกลางคนพูดกับผมในวันรุ่งขึ้น “พวกมุลลาห์ (นักบวชมุสลิม) และพวกขุนศึกยังกุมอำนาจอยู่ ทุกครัวเรือนยังมีอาวุธในครอบครอง ชาวอัฟกันร้อยละ 40 ยังใช้ปืนหาเลี้ยงชีพอยู่”

แต่ก็มีบางสิ่งที่กำลังเปลี่ยนแปลง หลักฐานหนึ่งของความเปลี่ยนแปลงนี้ก็คือโรงเรียนที่เราไปแวะเยี่ยมที่โพล-อี-กุมรี ที่นั่นเด็กชายหญิงนับร้อยๆ คนนั่งอยู่ๆอยู่ที่สนามโรงเรียนระหว่างการซ่อมแซมห้องเรียน ตอนที่เรากำลังกลับออกมา เราได้เห็นรถบรรทุกหลายคันขนโต๊ะเรียนและเก้าอี้ นั่งผ่านเข้ารั้วโรงเรียนไป

เรากลับสู่คาบูลโดยขับผ่านช่องเขาสลัง ถนนสายนี้ไต่ขึ้นตามลำแม่น้ำคินจาน ตัดผ่านไร่หม่อนหลายแห่ง แล้วก็ไต่ตุงขึ้นผ่านสันเขาขรุขระที่มี

ตามทางที่ไปยังอุโมงค์สลัง ซึ่งตั้งอยู่ที่ความสูง 3,000 เมตร (ภาพบน) ทูบเขาวงกต และพระพุทธรูปขนาดใหญ่เคยเป็นแหล่งมัสยิดสำหรับนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวถูกทำลายไปเมื่อเดือนมีนาคม 2001 (ภาพซ้าย)

สนอเขียขึ้นเป็นหย่อมๆ อุโมงค์สลังตั้งอยู่สูงถึง 3,363 เมตร สร้างขึ้นโดยสถาบันการส่งออกเทคโนโลยีของสหภาพโซเวียต และกระทรวงโยธาธิการของอัฟกานิสถาน

อุโมงค์นี้ยาว 2.7 กิโลเมตร และใช้เวลาสร้างถึงหกปี ก่อนเปิดใช้ในเดือนพฤศจิกายนปี 1964 ทั้งยังมีการต่อเติมแนวกำแพงหิมะยาว 5.4 กิโลเมตรบริเวณทางเข้าและทางออกอุโมงค์ ในวันนี้อุโมงค์อยู่ในสภาพทรุดโทรมและอันตราย หิมะได้ทับถมกันเป็นแนวแข็งบริเวณแนวกำแพงที่ชำรุด ทำให้ช่องทางการคมนาคมลดลง และมีกฎให้มีการเดินรถแบบวันเว้นสลับวันกันไป แต่ก็เป็นแค่ทฤษฎีเท่านั้น เพราะวันที่เราเดินทางเข้าอุโมงค์นี้ มีรถวิ่งสวนกันทั้งสองฝั่ง ทำให้เกิดความอลหม่านเป็นอย่างยิ่ง

ตรงปากทางเข้าอุโมงค์ เจ้าหน้าที่บรรเทาทุกข์หลายคนโพสต์ท่าถ่ายรูปบนรถไถหิมะที่ถูกทิ้งไว้ คนหนึ่งขอดิตรถมากับเราด้วย เดบราห์ สทอริ เป็นเจ้าหน้าที่องค์กรบรรเทาทุกข์สากล (IAM) ในอัฟกานิสถานมาหกปีแล้ว เราขับลอดอุโมงค์ เลียบแม่น้ำสลัง ตามเส้นทางที่เต็มไปด้วยซากสงคราม และกลับเข้ากรุงคาบูล เมื่อเราเข้าใกล้เขตกรุงคาบูล ผมถามผู้โดยสารที่ดิตรถมาว่า เธอคิดอย่างไรกับการพัฒนาครั้งใหม่นี้ สทอริตอบว่า

“นี่เป็นแค่ความเปลี่ยนแปลงแต่ผิวเผินเท่านั้น มันยังไม่ไต่ลงลึก” คำตอบนี้สะท้อนให้เห็นภาพรวมที่ผมได้สัมผัสในแผ่นดินที่ถูกทำลายจนพินาศแห่งนี้

วัฒนธรรม:

เส้นทางประวัติศาสตร์

ซูดีมา ศิริสมรสกรม ulla

อัฟกานิสถานตั้งอยู่บนจุดยุทธศาสตร์ที่สำคัญ เป็นชุมทางเชื่อมต่อจีน อินเดีย เอเชียกลาง และตะวันออกกลาง จึงเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรม การค้า การศาสนา และการทำสงครามที่สำคัญ ศิลปะ สถาปัตยกรรม และโบราณคดีของอัฟกานิสถานเป็นหลักฐานแสดงให้เห็นถึงอดีตอันรุ่งโรจน์ของอาณาจักรแห่งนี้

โฟกัส 50

© Roland et Sabrina Michaux/ Rapho Paris

สุเหร่าหลวงที่นครเฮรัต

ร่องรอยกิจกรรมทางวัฒนธรรมปรากฏให้เห็นตามเส้นทางสายต่างๆ ทั้งอัฟกานิสถาน ซึ่งเชื่อมต่อโลกตะวันออกและโลกตะวันตก โลกเหนือและโลกใต้ ซากเมืองโบราณอย่าง นครคาปิซาทางตอนกลางของประเทศ หรือนครเอาคานุมและเยมซีในเขตที่ราบอัฟกันทางเหนือ ล้วนบอกเล่าเรื่องราวการค้าและการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมระหว่างอัฟกานิสถานกับอาณาจักรอื่นๆที่ห่างไกล เมืองโบราณเอาคานุมที่นักโบราณคดีค้นพบจริงๆ แล้วก็คือนครกรีกในโลกตะวันออกที่นครคาปิซา นักโบราณคดีขุดพบงาช้างอินเดีย เครื่องเงินจีน และศิลปะโรมัน ส่วนที่เยมซีมีการขุดพบพลวดยุคโบราณหลายชนิด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากศิลปะของอินเดีย กรีก อิหร่าน จีน และเอเชียกลาง

สงคราม การโจรกรรม และการทำลายล้างของกลุ่มตาลีบัน ทำลายมรดกทางวัฒนธรรมที่มั่งคั่งและหลากหลายของอัฟกานิสถานไปเกือบเสียสิ้น มรดกจากอดีตเหล่านี้คือ เครื่องบ่งชี้ความเจริญอย่างสูงของอารยธรรมตลอดช่วงประวัติศาสตร์ 2,500 ปีที่ผ่านมา แม้ว่าในปัจจุบันได้มีความพยายามที่จะอนุรักษ์คุ้มครองหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เหลืออยู่ แต่สิ่งที่ถูกทำลายไปแล้ว ย่อมไม่สามารถนำกลับมาได้

มรดกของกษัตริย์ อเล็กซานเดอร์มหาราช

เมื่อศตวรรษที่ 6 ก่อนคริสตกาล ราชวงศ์อาคีเมนิดแห่งเปอร์เซียเป็นราชวงศ์แรก

พิพิธภัณฑ์คาบูล: อนุรักษ์ วัฒนธรรมอัฟกานิสถานให้ยืนยาว

แผ่นป้ายผ้าแขวนอยู่บริเวณทางเข้าของพิพิธภัณฑ์คาบูลเมื่อต้นปีมีประกาศอย่างภาคภูมิใจว่า “ประเทศชาติจะอยู่รอดได้ ก็ต่อเมื่อวัฒนธรรมของชาติอยู่รอด” ทว่าสภาพความเป็นจริงในตัวพิพิธภัณฑ์กลับต่างออกไปนัก

ในอดีตพิพิธภัณฑ์นี้คือสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของกรุงคาบูล ทว่าถูกจรวดนาถิ์ฟุ้งชนหลายครั้งระหว่างสงครามกลางเมือง ในช่วงปี 1991-1996 อีกทั้งศิลปวัตถุและโบราณวัตถุราวสองในสามส่วนของพิพิธภัณฑ์ก็ถูกโจรกรรมไป โบราณวัตถุจำนวนมากที่สุดสูญหายไป เช่น งาช้างจากเบครัม (ขวา) ชุดเหรียญกษาปณ์โบราณ ชิ้นส่วนภาพจิตรกรรมฝาผนังจากหุบเขาบามิยัน ล้วนเป็นของมีค่าที่ไม่สามารถหามาทดแทนได้ ในยุคตาลีบัน ยังมีการทำลายพระพุทธรูปสไลด์กรีกจำนวนมากที่เก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑ์

งานประติมากรรมเก่าแก่สองรูปซึ่งมีอายุราว 2,000 ปี เคยตั้งส่งอยู่บริเวณทางเข้า กลับถูกทำลายและสูญหายไปจนเหลือแต่คอเท้า เชื่อกันว่ารูปหนึ่งเป็นรูปเสือนางของกษัตริย์กานิชกาที่ 1 แห่งราชวงศ์ซุซซาน อีกรูปเป็นรูปขุนนางซุซซาน ชิ้นส่วนแตก ๆ หัก ๆ ของรูปประติมากรรมทั้งสองและจากโบราณวัตถุอื่น ๆ ถูกกองใส่ถังไว้ในพิพิธภัณฑ์ โดยหวังกันว่าผู้เชี่ยวชาญจะสามารถใช้เทคนิคดิจิทัลและคอมพิวเตอร์ เพื่อประกอบชิ้นส่วนเหล่านี้ขึ้นมาให้เหมือนเดิมได้ ผู้คนยังหวังอีกด้วยว่าเมื่อพิพิธภัณฑ์ปลอดภัยแล้ว อัฟกานิสถานจะสามารถนำโบราณวัตถุที่ถูกนำออกไปต่างประเทศอย่างผิดกฎหมายกลับมากับรักษาไว้ที่นี้ได้ดั้งเดิม

พิพิธภัณฑ์ตั้งอยู่บริเวณชาน

เมืองคารูลามัน ห่างจากใจกลางเมืองคาบูลออกไปราว 8 กม. พื้นที่นี้เผชิญความเสียหายอย่างหนักในช่วงสงคราม ในปัจจุบัน รัฐบาลกรีซได้ให้การสนับสนุนในการซ่อมแซมตัวอาคารของพิพิธภัณฑ์ ที่เร่งด่วนคืองานหลังคาและหน้าต่าง องค์กรพัฒนาเอกชนของฝรั่งเศสชื่อว่า CEREDAF ได้จัดหาโบราณวัตถุต่าง ๆ กลับมาจัดแสดงที่นี้อีกครั้ง ส่วนพิพิธภัณฑ์กุยเมของฝรั่งเศส พิพิธภัณฑ์บริติชมิวเซียมแห่งสหราชอาณาจักร และสมาคมเพื่อการอนุรักษ์และคุ้มครองมรดกวัฒนธรรมของอัฟกานิสถาน (SPACH ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชน) ได้จัดมอบวัตถุภัณฑ์และช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

“เราต้องทำงานอย่างเร่งด่วน เพราะที่โบราณวัตถุเหล่านี้ไม่ได้รับการดูแลเป็นเวลากว่า 15 ปี หลายชิ้นมีสภาพชำรุดมาก” ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์กล่าวขึ้นในขณะที่นำอาคันตุกะคนหนึ่งชมพื้นที่ หลังจากทีคณะดาบสนล้มสลายไปแล้วถึงหกเดือน พิพิธภัณฑ์ยังคงสภาพด้ามีดีมีฝุ่นเกรอะ เพราะยังไม่มีน้ำประปาและไฟฟ้า

พิพิธภัณฑ์แห่งแรกในอัฟกานิสถานตั้งขึ้นในปี 1919 ที่ราชวังบาด-อี-บาลา ซึ่งมองออกมาเห็นกรุงคาบูลอยู่เบื้องล่าง เป็นที่เก็บรักษาเอกสารคัมภีร์ รูปเสมือนขนาดจิ๋ว อาวุธสงคราม และศิลปวัตถุ อันเป็นสมบัติของราชวงศ์ใน

อดีต หลังจากนั้นไม่กี่ปี โบราณวัตถุเหล่านี้ถูกนำไปเก็บไว้ที่พระราชวังกลางใจกรุงคาบูล เมื่อถึงปี 1931 ก็ถูกย้ายมาเก็บรักษาไว้ในอาคารพิพิธภัณฑ์ปัจจุบันอย่างเป็นทางการ อาคารนี้เป็นอาคารที่กษัตริย์อามานุลลาห์ทรงตั้งพระทัยไว้ว่าจะใช้เป็นศาลาเทศบาลนครหลวงแห่งใหม่ ซึ่งอยู่บริเวณชานกรุงคาบูล

โบราณวัตถุและศิลปวัตถุในพิพิธภัณฑ์มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมากนับแต่ปี 1922 เพราะมีการขุดค้นทางโบราณคดีขึ้นครั้งแรกโดยคณะโบราณคดีฝรั่งเศสและอัฟกานิสถาน (DAFA) จากนั้นมีการขุดค้นทางโบราณคดีขึ้นอีกหลายครั้ง ทำให้วัตถุในพิพิธภัณฑ์มีเพิ่มขึ้นอีก โบราณวัตถุเหล่านี้มาจากยุคต่าง ๆ ซึ่งคาบช่วงประวัติศาสตร์ถึง 6,000 ปี รวมไปถึงยุคก่อนประวัติศาสตร์ ยุคคลาสสิก ยุคพุทธศาสนา ยุคฮินดู และยุคอิสลาม

จากบนลงล่าง : เครื่องแก้วและงาช้างเบครัม ; ความว่างเปล่า, พิพิธภัณฑ์ คาบูล ที่ไร้หลังคาปกคลุม

© Ravany/Reunion des Musées Nationaux, Paris

© Ravany/Reunion des Musées Nationaux, Paris

© Andrea Bruno Turin

ที่สามารถผนวกอัฟกานิสถานเข้าเป็นส่วนหนึ่งของราชอาณาจักรได้สำเร็จ วัตถุประสงค์ต่างๆ จากยุคนี้มีเพียงเหรียญกษาปณ์เท่านั้นที่หลงเหลืออยู่ เหรียญเหล่านี้ถูกค้นพบที่เซิงเขาเตเปมารันจัน ในใจกลางกรุงคาบูล ทว่าในปัจจุบันถูกขโมยไปหมดแล้ว

หลังจากที่กษัตริย์อเล็กซานเดอร์มหาราชปราบราชวงศ์อาคีเมนิดจนหมดอำนาจ ก็เริ่มเข้ารุกรานอัฟกานิสถานเมื่อ 328 ปีก่อนคริสตกาล กษัตริย์อเล็กซานเดอร์เป็นชาวมาซิโดเนียแต่กำเนิด ทว่าหลังจากที่เข้ายึดครองกรีซสำเร็จ ได้ศึกษาวัฒนธรรมกรีกจนมีความรู้ลึกซึ้ง ทั้งยังหันมาสนใจอุดมคติแบบตะวันออก นับได้ว่าพระองค์ทรงเป็นตัวแทนของการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมที่แท้จริง

ทว่ากษัตริย์อเล็กซานเดอร์ไม่สามารถพิชิต

© UNESCO/Cart

ประติมากรรมปูนปั้นเขียว พระพุทธเจ้าราวคริสต์ศตวรรษที่ 1 หรือ 2

เอเชียกลางได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากมีกระแสน้ำรุนแรง จึงทรงเปลี่ยนพระทัยใช้ยุทธวิธีแบบอานานิคมแทนการผนวกดินแดนแบบเดิม พระองค์สถาปนานครแห่งใหม่หลายแห่ง สนับสนุนให้ขุนนางและทหารแต่งงานกับคนพื้นเมือง ทั้งยังนำอารยธรรมกรีกเข้ามาเผยแพร่ ในขณะที่เดียวกับที่รับเอาอารยธรรมเอเชียและใช้ชีวิตอยู่ประหนึ่งคนท้องถิ่น การผสมผสานของวัฒนธรรมเช่นนี้ทำให้เกิดอาณาจักรหลากหลายชาติพันธุ์ขึ้น และเชื่อมโยงผู้คนจากวัฒนธรรมอินเดีย อิหร่าน กรีก และจีนที่เคยแยกเป็นเอกเทศเข้าด้วยกัน อาณาจักรนี้มีชื่อว่าบัคเตรีย นครแห่งหนึ่งของอาณาจักรนี้คือเฮคาทานุม ซึ่งตั้งอยู่บนสมม่น้ำโกกซาและแม่น้ำอามูดาร์ยา (หรือแม่น้ำออกซัสโบราณ) ทางตอนเหนือของอัฟกานิสถาน นครเฮคาทานุมเป็นนครกรีกที่อยู่ทางตะวันออกสุดเท่าที่เคยขุดค้นพบในทวีปเอเชีย ก่อนที่สหภาพโซเวียตบุกอัฟกานิสถาน

ในปี 1979 นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสขุดค้นพบนครโบราณ ซึ่งมีผังเป็นรูปสามเหลี่ยม มีด้านแต่ละด้านยาว 1.6 กิโลเมตร ภายในเมืองโบราณนี้มีสิ่งก่อสร้างแบบกรีกจำนวนมาก รวมถึงสนามกีฬา โรงละคร 6,000 ที่นั่ง โรงอาบน้ำสาธารณะ และวิหารต่างๆ สถาปัตยกรรมกรีกในเมืองนี้ปรากฏมีสามรูปแบบด้วยกันคือแบบไอออนิก ดอริก และคอร์ินเธียน ทว่าหิ้งบูชาที่พบที่นี่แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลเปอร์เซียมากกว่าอิทธิพลกรีก

ห้าปีที่ผ่านมา นับได้ว่าเป็นปีแห่งความหายนะสำหรับนครเฮคาทานุม “เมืองโบราณแห่งนี้ถูกทำลายไปมากจากการลอบขุด” เซมารยาไล ตาร์ซี นักโบราณคดีชาวอัฟกานิสถานให้ความเห็นในเรื่องนี้ “แล้วส่วนต่างๆ ที่หลงเหลือในเมืองโบราณ ไม่ว่าจะเป็เสาหลักที่งัดตาม คาน ฐานราก ล้วนแต่ถูกนำเอาไปใช้ต่อเติมซ่อมแซมบ้านเรือนตามหมู่บ้านแถวนี้หมดแล้ว”

การพิชิตอาณาจักรในแถบนี้ของกษัตริย์อเล็กซานเดอร์เกิดขึ้นในยุคที่ศิลปะและแนวคิดกรีกเจริญถึงขีดสุดยอด ผู้คนในเอเชียจึงยอมรับรูปแบบความงามแบบกรีกแต่โดยง่าย และนำมาดัดแปลงให้เข้ากับอุดมคติของตน รูปสลักหลายรูปที่เตเปโชตอร์ใกล้เมืองจาลาลาบัตทางตอนใต้ของอัฟกานิสถานเป็นตัวอย่างหนึ่ง รูปสลักนี้เป็นรูปเสมือนเห็นกษัตริย์อเล็กซานเดอร์ เทพเฮอคิวริส และเทพไดโอนิซุส ในฐานะพระสาวกของพระพุทธองค์ ในอดีตเตเปโชตอร์คือหนึ่งเพชรน้ำงามทางโบราณคดีของชาวอัฟกานิสถานได้กลายเป็นพิพธิภยันต์กลางแจ้งในยุคหนึ่ง ทว่าในปัจจุบันก็ถูกทำลายจนสิ้นไปแล้วเช่นกัน

การรุกรานของกลุ่มชนเร่ร่อนจากเอเชียกลาง

ยังไม่มีใครอธิบายได้ว่า การเพิ่มขึ้นของประชากรกลุ่มชนเร่ร่อนจากเอเชียกลางในอัฟกานิสถานเกิดขึ้นได้อย่างไร แต่สิ่งหนึ่งที่ปรากฏแน่ชัดคือ ประชากรที่ตั้งหลักแหล่งแน่นอนอยู่ในภูมิภาคนี้ถูกกลุ่มชนเร่ร่อนแทรกแซงเข้าแล้วเข้าเล่า เมืองต่างๆ ในอัฟกานิสถานถูกทำลายราบคาบและต้องสร้างใหม่ขึ้นทุกครั้งที่ถูกรุกราน ชนเร่ร่อนเหล่านี้ใช้ม้าเป็นพาหนะเมื่อตีเมืองได้สำเร็จ ก็สร้างกระโจม ตั้งที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ทั้งยังรับเอาวัฒนธรรมที่มีอารยธรรมมากกว่าของคนพื้นถิ่น ผู้บุกรุกเลิกลี้ชีวิตที่ร่อนเร่รุกราน แต่กลับต้องเผชิญคลื่นการ

คลังสมบัติของชาวอัฟกัน ถูกปล้นสะดมและถูกทำลาย

© Beza/Wahban, Paris

รุกรานจากนักรบกลุ่มใหม่เข้ามาอีก เป็นอย่างนี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่า

เมื่อถึงศตวรรษที่ 1 ก่อนคริสตกาล อาณาจักรกรีกแห่งบัคเตรียถูกชาวซินเธียนปราบแล้วครอบครอง จากนั้นอีกหนึ่งร้อยปี ชาวซินเธียนกลับถูกชาวพาร์เธียนสยบลง ชาวคุชานเป็นกลุ่มชนเร่ร่อนมีต้นกำเนิดจากเอเชียกลาง เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในเขตเทือกเขาฮินดูกูชในช่วงต้นของสมัยคริสตกาล แล้วขยายพรมแดนของตนจากตอนกลางของอัฟกานิสถานออกไป จนถึงพื้นที่ซึ่งในปัจจุบันคือ ปากีสถาน อุซเบกิสถาน ทาจิกิสถาน อินเดียเหนือ และจีนตะวันตกเฉียงเหนือ

ชาวคุชานไม่มีวัฒนธรรมการใช้ชีวิตเป็นหลักแหล่ง จึงรับเอาวัฒนธรรมที่มีอยู่แต่เดิมมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับวิถีชีวิตของพวกเขาตน วัฒนธรรมใหม่นี้เป็นวัฒนธรรมพื้นเมืองที่น่าสนใจมาก เพราะเกิดจากการผสมผสานวัฒนธรรมกรีก-บัคเตรีย ซึ่งมีลักษณะของโลกตะวันตกเข้ากับวัฒนธรรมอินเดียของโลกตะวันออก และวัฒนธรรมเร่ร่อนของชาวเอเชียกลาง

วัฒนธรรมใหม่นี้มีหลักฐานหลงเหลือให้เห็นที่คลังสมบัติแห่งบัคเตรีย ซึ่งเป็นแหล่งศิลปะคุชาน ค้นพบที่ติลลียาเตเป ใกล้ๆ กับเมืองชิบาร์ฆานในเขตที่ราบอัฟกันตอนเหนือ การขุดค้นของนักโบราณคดีเริ่มขึ้นในปี 1978 พบสุสานหกแห่งจากคริสต์ศตวรรษที่ 1 ซึ่งเป็นยุคที่อาณาจักรคุชานเจริญถึงขีดสุดในภูมิภาคนี้ สุสานห้าแห่งเป็นสุสานของสตรี นักโบราณคดีคาดว่า สุสานเหล่านี้น่าจะเป็นของเหล่าขุนนางหรือผู้ปกครองจากนครโบราณเฮมซี ซึ่งอยู่ใกล้ๆ

ศิลป์หัตถกรรม และงานวิจิตรศิลป์

ศิลปินที่เชี่ยวชาญทางด้านการสร้างสรรค์ภาพเสมือนและประติมากรรม เริ่มหวนกลับมาทำงานที่ตนถนัดอีกครั้ง ฤดูร้อนปีที่สถาบันวิจิตรศิลป์ แห่งกรุงคาบูล ได้มีการแกะสลักไม้รูปสตรี ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ไม่มีใครกล้า แม้แต่จะคิดในยุครัฐบาลตาลิบัน ในเวลาเดียวกันนี้ ก็มีการจัดนิทรรศการศิลปะ ขึ้นที่หอวิจิตรศิลป์และหัตถกรรมพื้นบ้านอัฟกันขึ้น นิทรรศการนี้จัดแสดงผลงาน ภาพเสมือนโดยศิลปินอัฟกันที่มีชื่อเสียงกว่า 20 คน และศิลปินหน้าใหม่อีก จำนวนมาก

ในยุครัฐบาลตาลิบัน มีการตีความ คัมภีร์ศาสนาอิสลามอย่างตายตัว และ ห้ามการสร้างสรรคงานภาพเสมือนและรูป ประติมากรรมอย่างเด็ดขาด แม้แต่ในปัจจุบัน ก็ยังมีกลุ่มอนุรักษ์นิยมไม่เห็น ด้วยกับงานแนวนี้ คณะประสานงานความช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรม (CHA) กล่าวไว้ว่า “ภาวะสงครามอันยาวนาน โดยเฉพาะในช่วงห้าปีที่ผ่านมานี้ เป็นยุคที่ ศิลปินอัฟกันต้องเผชิญความยากลำบาก ยิ่ง” ในยุครัฐบาลตาลิบัน องค์กรดังกล่าว ต้องอพยพย้ายที่ตั้งไปอยู่ในปากีสถานถึง สามปี ก่อนที่จะกลับมายังกรุงคาบูลและ เปิดหอศิลป์ขึ้น

แม้ว่าในปัจจุบันงานเครื่องเคลือบดินเผาได้หมดยุครุ่งเรืองไปจากนครเฮรัตแล้ว

แต่ช่างศิลป์แห่งเมืองนี้ก็ยังคงทำงานเผา เคลือบอิฐและแผ่นกระเบื้องอยู่ เพื่อใช้ในการบูรณะโบราณสถานที่สำคัญของศาสนาอิสลาม ภายใต้การสนับสนุนของยูเนสโก การเตรียมผลิตอิฐเคลือบเป็น กระบวนการที่ไม่ซับซ้อน คือนำอิฐที่เผา แล้วมาจุ่มหรือระบายสีเคลือบ สีเคลือบนี้มีส่วนประกอบ 7 อย่าง (องค์ประกอบหนึ่งคือผงสี) จากนั้นจึงนำไปเผาเป็นเวลาอย่างน้อย 1 วัน ที่อุณหภูมิ 1000 องศาเซลเซียส ระยะเวลาเผาขึ้นอยู่กับว่าเป็นสีอะไร กรรมวิธีการผลิตนี้ทำกันมานับศตวรรษ โดยแทบมิได้เปลี่ยนแปลงอะไรเลย

ชาวเมโสโปเตเมียเป็นคนกลุ่มแรกที่ใช้ อิฐเคลือบเป็นวัสดุก่อสร้าง แต่ไม่ได้ใช้ เพื่อการตกแต่งประดับประดา หากใช้ ทำให้กำแพงดินกั้นน้ำทนฝน ทว่าการเคลือบนั้นนำมาซึ่งสีสันทัน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของลวดลายต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นลายเรขาคณิต ลายดอกไม้ ลายแถบแบบอาหรับ และลายอักษรวิจิตร และในที่สุดก็กลายมาเป็นองค์ประกอบสำคัญของสถาปัตยกรรมของศาสนาอิสลาม นำสนใจตรงที่ว่า จุดกำเนิดเดียวกันนี้พัฒนาไปเป็นงานจิตรกรรมปูนเปียกและประติมากรรมในโลกดวงวันตกของชาวคริสต์

ตลาด “โตตานิก” ในกรุงคาบูล (ภาพบน) ศิลปะเครื่องเคลือบดินเผา รุ่งเรืองสูงสุดในคริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 16 ในนครเฮรัต

ศพได้รับการพันกายด้วยผ้าตกแต่งด้วยแผ่นเงินและแผ่นทองทรงกลมแบน ซึ่งเป็นลักษณะศิลปะพื้นเมืองของชาวเอเชียกลาง ลวดลายแบบกรีก อินเดีย อิหร่าน และจีน มีปรากฏทั่วไป แต่ลวดลายที่น่าสนใจที่สุดน่าจะเป็นศิลปะแสดงภาพสัตว์ ซึ่งเป็นอิทธิพลของวัฒนธรรมกลุ่มชนเร่ร่อนในทุ่งหญ้า การผสมผสานศิลปะของกลุ่มชนเร่ร่อนเข้ากับศิลปะอื่นๆ ที่กำลังจะหยุดอยู่กับที่ ทำให้เกิดธรรมเนียมวัฒนธรรมใหม่ที่ช่วยกู้แรงให้ศิลปะนี้ไม่ตายไป

ตัวอย่างหลักฐานอีกชิ้นหนึ่งของการเผชิญหน้าและผสานกันของวัฒนธรรมต่างๆ บนแผ่นดินอัฟกันคือ คลังสมบัติแห่งเบครัม ซึ่งขุดค้นพบในซากเมืองโบราณคาปิซา ซึ่งเป็นราชธานีฤดูร้อนของชาวคุชาน นครโบราณคาปิซาตั้งอยู่บนที่ราบเบครัมอันอุดมสมบูรณ์ และอยู่ห่างจากกรุงคาบูลไปราว 60 กิโลเมตรทางตะวันออกเฉียงเหนือ นักโบราณคดีชาวฝรั่งเศสทำการขุดซากเมืองโบราณนี้ก่อนสงครามโลกครั้งที่ 2 จะได้เริ่มขึ้น และค้นพบคลังสมบัติเต็มไปด้วยวัตถุมีค่าจากแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออก อินเดีย และจีน ที่ห้องหนึ่งภายในตัวราชวัง พบแบบปูนสำหรับหล่อเหรียญกรีก-โรมัน เครื่องแก้วสีจากอเล็กซานเดรียในอียิปต์ และเครื่องเรือนเงินทำจากเครื่องเงินที่ใช้งานข้างอินเดียลงลาย งาช้างที่ค้นพบในครั้งนี้ถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน ส่วนหนึ่งให้กับพิพิธภัณฑ์กุยเมในฝรั่งเศส อีกส่วนให้กับพิพิธภัณฑ์คาบูล งาช้างส่วนหลังนี้หายสาบสูญไปนานแล้ว

พุทธศิลป์และศิลปะคันธระ

เป็นการยากที่จะคาดเดาว่า พุทธศาสนา เข้ามาถึงอัฟกานิสถานครั้งแรกในยุคใด ตามตำนานเชื่อกันว่า พ่อค่านามตราปูสาและ ภัลลิกา ซึ่งเป็นพระราชาผู้เลื่อมใสในพระพุทธ- องค์ ได้นำพุทธศาสนาจากอินเดียมาเผยแพร่ ตำนานนี้มีพื้นฐานมาจากนิรุกติศาสตร์แบบชาว บ้าน ซึ่งเทียบชื่อพ่อค่านามตราปูสาว่าตรงกับชื่อ เมืองบารห์ลิกา (บาล์ม) ทางตอนเหนือของ ประเทศ แต่ที่น่าจะเป็นไปได้มากกว่า คาดกัน ว่าในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 2 ในยุคกษัตริย์ กานีซาที่ 1 แห่งราชวงศ์คุซาน น่าจะเป็นยุคที่ พุทธศาสนาได้รับการเผยแพร่เข้ามาจากอินเดีย ตะวันตกเฉียงเหนือ และผ่านอัฟกานิสถานไปยัง พื้นที่ทางเหนือและตะวันออก

ในสมัยเดียวกันนี้ ศิลปะแนวพุทธก็ข้าม เขตแดนมาเช่นกัน ศิลปะรูปแบบใหม่เกิดขึ้น จากการผสมผสานกันระหว่างศิลปะคลาสสิก แบบตะวันตกและศิลปะเอเชียใต้และเอเชีย กลาง และได้ชื่อว่าศิลปะคันธระ คันธระเป็น พื้นที่ที่มีอาณาบริเวณครอบคลุมหุบเขาคาบูลและ พื้นที่ใกล้เคียง พื้นที่นี้เป็นแหล่งช่างศิลป์ที่ พัฒนาศิลปะคันธระจนเฟื่องฟู

ศิลปะคันธระไม่ได้สะท้อนให้เห็นถึงการ ผสมผสานอย่างกลมกลืน ทว่าสะท้อนให้เห็นถึง การอยู่ร่วมกันอย่างชัด ๆ ของอิทธิพลต่าง ๆ คือ กรีก-โรมัน อินเดีย และพาร์เธียน ความ แตกต่างขัดแย้งกันของอารยธรรมเหล่านี้ทำให้ งานปฏิมากรรมมีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก

อารยธรรมคันธระเป็นยุคที่แนวคิดมนุษย- นิยมแบบกรีกถูกนำมาผนวกเป็นหนึ่งในแนวคิดทางศาสนาของอินเดีย จนกลายเป็นจุด เปลี่ยนทิศทางการพุทธศิลป์ ก่อนยุคนี้ไม่มี หลักฐานปรากฏว่ามีการสร้างพระพุทธรูปเป็น สัญลักษณ์แทนพระพุทธรูป สัญลักษณ์แทน พุทธองค์นั้นปรากฏแต่ในรูปของบัลลังก์ เปล่าๆ มาที่ปราศจากผู้ก้มบังเหียน ฉัตร ต้นโพธิ์ และรอยพระบาทเท่านั้น การสร้าง พระพุทธรูปปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกที่คันธระ

นี่เป็นยุคเดียวกับที่มีการสลักพระพุทธรูป องค์ใหญ่ที่บามิยัน (ดูหน้า 48) ในใจกลางเทือก เขาฮินดูกูช พระพุทธรูปทั้งสององค์นี้ถูกระเบิด ทำลายในปี 2001 ด้วยคำสั่งของมุลลาห์ โอมาร์ ผู้นำทางจิตวิญญาณของรัฐบาลตาลีบัน ที่สั่งให้ ทำลาย “รูปบูชาและสุสานที่มีชื่อของศาสนา อิสลาม”

© Aga Khan Trust for Culture

ในคริสต์ศตวรรษที่ 6 กลุ่มชนเชื้อสายเติร์ก เริ่มเคลื่อนตัวจากมาตุภูมิในมองโกเลีย มาทาง ทิศตะวันตกเป็นคลื่นกระแสน้ำใหญ่ และกลายเป็น กลุ่มชาติพันธุ์ที่สำคัญในเอเชียกลาง พอถึง คริสต์ศตวรรษที่ 8 ชาวอาหรับมุสลิมขยาย อำนาจมาทางตะวันออก ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทางชาติพันธุ์และศาสนาอีกครั้ง

พัฒนาการสองประการที่กล่าวมานี้มี อิทธิพลต่ออัฟกานิสถานเป็นอย่างมาก ในปี 644 พระถังซำจั๋งเดินทางมาถึงคาบูลและบันทึกไว้ว่า “กษัตริย์เป็นชาวเติร์ก ซึ่งเป็นกลุ่มชนที่เลือดร้อน และโหดร้าย”

การขยายตัวของศาสนาอิสลาม

ชาวเติร์กในเอเชียกลางมิได้เพียงแต่หันมา ศรัทธาศาสนาอิสลามเท่านั้น แต่ยังกลายเป็น ผู้ผู้นำอารยธรรมอิสลาม เมื่อถึงปลายคริสต์- ศตวรรษที่หนึ่ง ทักษะการต่อสู้และจำนวน กองทัพที่ยอดเยี่ยมหาทำให้กลุ่มชนเร่ร่อนเชื้อสาย เติร์ก กลายมามีบทบาทสำคัญในการขยายตัว ของศาสนาอิสลามครั้งใหญ่ การขยายตัวครั้ง ใหญ่ครั้งแรกของศาสนาอิสลามเกิดจากกลุ่มชน เบดอูอินที่เร่ร่อนในทะเลทราย (ซึ่งเผยแพร่ศาสนา อิสลามไปทั่วภูมิภาคตะวันออกใกล้) แต่ครั้งที่ สองนี้เป็นผลจากอำนาจของชาวเติร์ก

ในช่วงปลายของคริสต์ศตวรรษที่ 10 ไป จนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 12 อัฟกานิสถานคือ ภูมิภาคของอาณาจักรมุสลิมที่ใหญ่ เริ่มจาก ราชวงศ์คาสานาวิด ตามด้วยราชวงศ์โคริด ใน

ยุคนี้ ศาสนาอิสลามได้กลายเป็นเสาหลักทาง ศาสนาของอัฟกานิสถาน และเป็นยุคที่เริ่มเกิด การเผยแพร่ศาสนาอิสลามไปยังอินเดียเหนือ

ในปี 1008 ราชวงศ์คาสานาวิดมีชัยเหนือ สมพันธมิตรรัฐของกษัตริย์ฮินดูที่เปชวาร์ และ ผนวกแคว้นปัญจาบเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร ทั้งยังเผยแพร่ศาสนาอิสลามลงใต้ไปไกลถึงเมือง ลาลออร์ จากนั้นไม่นานราชวงศ์โคริดขึ้นมากุม อำนาจแทนราชวงศ์คาสานาวิด และเมื่อถึงปลาย คริสต์ศตวรรษที่ 11 ราชวงศ์โคริดสามารถ ผนวกแคว้นอินเดียเหนือได้เกือบทั้งหมด ใน ปี 1192 อาณาจักรมุสลิมแห่งนี้ผนวกกรุงเดลี และอาฆเมอร์ อีกสองปีต่อมาก็ผนวกพิหารและ เบงกอลเข้าเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักร

การขยายตัวของศาสนาอิสลามนำความ เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่มาสู่ศิลปะและวัฒนธรรม เอเชียกลาง ศาสนาวัดถูกภาพเสมีอนบนปูนเปียก และประติมากรรมซึ่งขัดต่อศาสนาอิสลาม เริ่ม สูญสิ้นไประหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 9 ถึง 13 และถูกแทนที่ด้วยงานศิลปะซึ่งไม่มีรูปเสมีอน มนุษย์ รูปแบบการตกแต่งที่สำคัญในยุคนี้มี สี่แบบคือ ลายดอกไม้ ลายอักษรประดิษฐ์ ลาย เรขาคณิต และลายแบบอาหรับ

แม้ว่าค่านิยมของศาสนาอิสลามจะเป็น ค่านิยมกระแสหลัก แต่ท้องถื่นต่างๆ ยังรักษา รูปแบบงานศิลปะวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของตนไว้ได้ หนึ่งในศิลปะแบบดั้งเดิมที่หลงเหลือให้เห็นคือ จิตรกรรมภาพวาดขนาดจิ๋วตามแบบฉบับของ สำนักศิลปะเบรห์ซาดในเมืองเฮรัต ซึ่งยังคง

อุทยานกษัตริย์บาบัวร์ จักรพรรดิโมกุลพระองค์แรก ปัจจุบันอุทยานนี้ตั้งอยู่ในเขตเมืองที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว (ภาพบน)

บูรณะอุทยานกษัตริย์บาบัวร์ จากราชวงศ์โมกุล

หากเทียบกับสุสานของกษัตริย์ราชวงศ์โมกุลองค์ต่อ ๆ มา ซึ่งปกครองอาณาจักรในอินเดีย สุสานกษัตริย์บาบัวร์นั้นเรียกได้ว่าเป็นสิ่งก่อสร้างที่แสนเรียบง่าย สุสานนี้มีชื่อว่าบาค-เอ-บาบัวร์ ซึ่งในอดีตมีอุทยานงดงามรายรอบ

ทว่าหลายทศวรรษที่ไม่มีใครเหลียวแล ภาวะสงครามที่ยืดเยื้อกว่า 23 ปี และภาวะฝนแล้งในช่วงสี่ปีหลังนี้ เป็นเหตุให้อุทยานสูญเสียความเขียวชอุ่มไปสิ้น โบราณสถานในอุทยานก็กลายเป็นซากปรักหักพังไม่ต่างไปจากตัวอุทยานเลย อุทยานนี้อยู่ห่างจากศูนย์กลางของเมืองออกไปเพียงเดินเท้าถึง ตั้งอยู่ข้าง ๆ เนินเขาทางด้านนอกของเมือง แต่ในปัจจุบันคอกอยู่ในวงล้อมของเขตเมืองที่มีแต่จะขยายอาณาบริเวณออกไปเรื่อย ๆ กษัตริย์บาบัวร์สืบเชื้อสายมาจากเจงกิสข่านและติมูร์ ทรงขึ้นครองบัลลังก์แห่งนครคาบูล หลังจากที่ถูกขับเป็ให้ออกจากอาณาจักรในหุบเขาเฟร์คานา ซึ่งตนเคยครองบัลลังก์อยู่ก่อน กษัตริย์บาบัวร์ใช้คาบูลเป็นฐานที่มั่นในการบุกโจมตีอินเดียในปี 1525 และกลายมาเป็นจักรพรรดิโมกุลพระองค์แรกแห่งราชสำนักในนครอัคราในอินเดีย ทว่ากษัตริย์บาบัวร์ไม่เคยลิ้ม

กรุงคาบูล เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์ในปี 1539 พระศพได้รับการบรรจุในอุทยานบาค-เอ-บาบัวร์ตามพระประสงค์ อีกหนึ่งศตวรรษต่อมา กษัตริย์ชาห์ จาฮันผู้มีพระประสงค์ให้สร้างทัชมาฮาล ได้ทรงสร้างสุเหร่าหินอ่อนขนาดเล็กขึ้นที่อุทยานกษัตริย์บาบัวร์ ใกล้ ๆ กับสุสานของกษัตริย์บาบัวร์ผู้เป็นบรรพบุรุษ ในตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 อามิร อับดุลราห์มัน ทรงสร้างศาลาอันโอ้อวดขึ้น ให้มีเสารายรอบ มีเฉลียงหันออกไปทางอุทยานที่ลดหลั่นเป็นขั้นบันได มีน้ำพุประดับเป็นระยะ มีต้นจินาร์ (ต้นเฟลม) เป็นร่มเงาอยู่เรียงราย ทั้งยังอบอวลไปด้วยกลิ่นหอมหวานของกุหลาบป่าและมะลิ นักวิจัยเชื่อกันว่า อุทยานบาค-เอ-บาบัวร์ได้รับการวางผังและสร้างขึ้นระหว่างปี 1504 - 1528 แผ่นดินไหวในปี 1842 สร้างความเสียหายแก่อุทยานนี้เช่นเดียวกับที่สร้างความเสียหายในกรุงคาบูล อุทยานได้รับการบูรณะในรัชสมัยกษัตริย์

อัฟกันพระนามว่าอามิร อับดุลราห์มันในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 18 และอีกครั้งหนึ่งในรัชสมัยกษัตริย์นาดีร์ ชาห์ในทศวรรษ 1930 กษัตริย์ทั้งสองพระองค์ได้รับอิทธิพลความคิดเรื่องการออกแบบอุทยานสไตล์ตะวันตก จึงมิได้ใส่พระพักตร์รูปแบบอุทยานตามธรรมเนียมอิสลาม ต่อมาอุทยานนี้กลับกลายเป็นสวนเด็กเล่นสาธารณะ และมีการก่อสร้างสระว่ายน้ำขึ้น ในยุครัฐบาลคอมมิวนิสต์ โครงการบูรณะตัวสุสานและสุเหร่าให้คืนเป็นแบบดั้งเดิมจะกินเวลาหลายปี และหากเป็นไปได้ ก็จะมีการบูรณะปะรำพิธีที่ทรุดโทรมให้มีสภาพดีขึ้น บ้านเรือนของผู้คนในละแวกเดียวกันก็จะได้รับการปรับปรุงให้อยู่ในสภาพดี จะมีการปลูกต้นไม้ดอกไม้ในพื้นที่อุทยานตามแบบโมกุล ทั้งยังจะมีการสร้างทางเดินและม้านั่งเพื่อว่าสาธารณชนชาวคาบูลจะได้เข้ามาพักผ่อนหย่อนใจในอุทยานนี้อีกครั้ง

© Aga Khan Trust for Culture

ในช่วงปลายของ
คริสต์ศตวรรษที่ 10
ประเทศชาติได้กลายเป็น
ภูมิภาคของอาณาจักรมุสลิม
น้อยใหญ่

ใช้ภาพเสมือนมนุษย์เป็นองค์ประกอบในงานศิลปะ

ในงานสถาปัตยกรรม ชาวมุสลิมได้ผสมผสานธรรมเนียมสถาปัตยกรรมจากอดีต เข้ากับความรูทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ทั้งยังพัฒนาสิ่งก่อสร้างและการตกแต่งรูปแบบใหม่ ส่งผลให้เกิดงานชิ้นเอกทางสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมมากมาย รวมถึงหอคอยกษัตริย์มาซูดที่ 3 จากต้นคริสต์ศตวรรษที่ 12 ในเมืองคาลันทางตอนกลางของอัฟกานิสถาน แผนผังของหอคอยนี้เป็นรูปดาวแปดเหลี่ยม ตกแต่งด้วยอิฐลวดลายวิจิตร บัวทำจากดินเผา เสาตกแต่งด้วยลวดลายปูนปั้น หอคอยสุเหร่าแห่งจามจากปลายคริสต์ศตวรรษที่ 12 เป็นงานจากยุคนี้เช่นกัน หอสอง 65 เมตรนี้ตั้งตระหง่านอยู่บนที่ราบอัฟกันตะวันตก (ดูหน้า 43)

การฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมในยุคติมูริด

การรุกรานโดยกองทัพของเจงกิสข่าน ทำให้ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรมที่กำลังเฟื่องฟูหยุดชะงัก และกลับฟื้นฟูขึ้นอีกครั้งในยุคราชวงศ์ติมูริดในคริสต์ศตวรรษที่ 14 และ 15 กษัตริย์ติมูริด ที่ชาวตะวันตกรู้จักกันในนามว่า **ตามอร์เลน** เคลื่อนทัพทำการต่อสู้ถึง 15 ครั้งใน 23 ประเทศ สงครามนี้กินเวลาราว 50 ปี อาณาจักรแผ่ไพศาลกินอาณาบริเวณจากแม่น้ำสินธุไปถึงทะเลดำ ในปี 1370 นักรบเชื้อสายเติร์ก-มองโกลผู้นี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำของทุ่งหญ้าสเตปป์แห่งเอเชียกลางอย่างไม่มีใครกังขา พอถึงปี 1380 ติมูริดมีชัยเหนือราชวงศ์ข่าน และขึ้นคุมอำนาจในเปอร์เซีย ในปี 1398 ติมูริดนำทัพผ่านช่องเขาโคเคอร์ เข้ารบทำลายแคว้นสินธุและปัญจาบ ทั้งยังบุกสะตมกรุงเตลี ในปี 1399 ติมูริดบุกโจมตีจอร์เจีย ในปี 1401 นำทัพเข้าโจมตีแบกแดดและดามัสกัส ในปี 1402 พิชิตราชวงศ์ออตโตมันแห่งอังการาสำเร็จ หากติมูริดมิได้ทรงสิ้นชีพด้วยโรคปอดบวมขณะนำทัพเข้าโจมตีจีนในปี 1405 ก็อาจจะมียุคฟื้นฟูจีนเช่นกัน

ศิลปะยุคติมูริดสร้างรูปแบบความงามใหม่ โดยผสมผสานธรรมเนียมเติร์กอันเป็นรากเหง้าของตน เข้ากับวัฒนธรรมของดินแดนต่างๆ ที่เข้าครอบครอง ติมูริดนำช่างศิลป์และคลังสมบัติจากดินแดนใหม่ ไม่ว่าจะเป็นในเปอร์เซีย อินเดีย หรือตะวันออกกลางก็ตาม กลับมายังนครต่างๆ

ในเอเชียกลาง งานศิลปะที่สร้างสรรค์ขึ้นหลังจากนั้นสะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสามอารยธรรมนี้ แต่ไม่ได้แสดงรูปแบบเปอร์เซียอินเดีย หรืออาหรับเสียทีเดียว ยิ่งไปกว่านั้น ศิลปะในยุคนี้ไม่ย่ออยู่กับรูปแบบเดิมของเอเชียกลาง สถาปนิกที่เป็นเชลยจากดินแดนใหม่ร่วมใจสรรค์สร้างสิ่งก่อสร้างด้วยแนวคิดใหม่ในอาณาจักรติมูริด

กษัตริย์ซาร์ฮุกเป็นพระโอรสของติมูริด เป็นศาสนิกชนชาวมุสลิมที่เคร่งครัด และฝึกฝนสันติภาพ ตลอดช่วง 40 ปีของรัชสมัยพระองค์ อาณาจักรชนเร่ร่อนที่ก้าวร้าวได้แปรเปลี่ยนเป็นอาณาจักรมุสลิมนิกายซุนนีที่เคร่งศาสนา โดยมีนครเฮรัตทางตะวันตกของอัฟกานิสถานเป็นราชธานี งานสถาปัตยกรรมในเฮรัตจากยุคก่อนๆเป็นงานชิ้นเอกที่ผู้คนล่ำลือกัน อย่างเช่นสุเหร่าหลวงแห่งราชวงศ์โคริดจากคริสต์ศตวรรษที่ 12 (ซึ่งได้รับการบูรณะซ่อมแซมในคริสต์ศตวรรษที่ 14 และตกแต่งอย่างวิจิตรด้วยกระเบื้องสีน้ำเงินและสีฟ้าน้ำทะเล) ทว่างานศิลปะที่ล้ำค่าที่สุดของนครนี้คืองานสถาปัตยกรรมจากคริสต์ศตวรรษที่ 15 และ 16 ในยุคนี ศิลปะการใช้กระเบื้องเคลือบแก้วตกแต่งด้านหน้าสิ่งก่อสร้างเจริญถึงขีดสุด แม้ในยุคหลังจากที่อาณาจักรติมูริดนี้ล่มสลายไปแล้ว ศิลปะกระเบื้องเคลือบแก้วจากยุคนี้ ก็ยังมีอิทธิพลต่องานศิลปะในอิหร่านและตุรกี ราชสำนักของกษัตริย์ซาร์ฮุกและกษัตริย์ซุเซน เป็นศูนย์กลางของศิลปวิทยาการที่ก้าวหน้ามาก กษัตริย์ทั้งสองมีภูมิปัญญาลึกซึ้ง จึงทะนุบำรุงเลี้ยงดูศิลปินเป็นอย่างดี อย่างเช่น กวีนามตะจามีหรือช่างเขียนภาพขนาดจิ๋วนามเบห์ซาด ในสองรัชสมัยนี้ เฮรัตได้ขึ้นชื่อว่าเป็นศูนย์กลางงานวรรณกรรม ศิลปะ และวัฒนธรรมที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของทวีปเอเชีย

ศิลปินสำคัญคนหนึ่งของเฮรัตในคริสต์ศตวรรษที่ 15 คือ มีร์ อาลี ชีร์ นาวาอี กวีผู้นี้ได้รับการขนานนามว่าเป็น “ซอร์เซอร์ของชาวเติร์ก” เพราะปฏิรูปการใช้ภาษาในวรรณกรรมเติร์ก ไม่ต่างจากที่ซอร์เซอร์สร้างความเปลี่ยนแปลงในอังกฤษในยุคกลาง นาวาอีเป็นกวีคนแรกที่ใช้ภาษาชาวบ้านในการสร้างสรรค์งานวรรณกรรม นักวรรณกรรมในยุคนั้นเห็นว่าภาษาเติร์กเป็นภาษาไพร่ไม่มีความสละสลวย ทว่านาวาอีกลับใช้ภาษานี้ในงานวรรณกรรมได้อย่างงดงาม ทำให้คนชั้นสูงยอมรับภาษาเติร์กมาเป็นสื่อในงานร้อยแก้วและร้อยกรอง

© Reza Vekhat, Print

ในยุคกลาง เฮรัตได้ชื่อว่าเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมของทวีปเอเชีย

ด้านหน้าของมัสยิด
ที่มาซาร์-อิ-ชาร์ฟ (ซ้าย)
ลานกว้างบริเวณมัสยิด
แห่งเดียวกัน (ล่าง)

© Reza/ Webman, Paris

นาวาอีเกิดในนครเฮรัตในปี 1441 และคือ
ผู้ที่ทำให้ภาษาเติร์กขึ้นบัญชีรายชื่อภาษา
วรรณกรรมสำคัญของโลก บทกวีที่ขึ้นชื่อบท
หนึ่งของนาวาอีคือ

**แม้แต่ผู้ที่เลิศเลอที่สุดในหมู่มนุษย์ยังต้อง
ผ่านประตูแห่งความตาย
ผู้ที่จกมีสุขแท้คือผู้ที่มิมาอันเป็นอมตะ**

มนุษย์ผู้หนึ่งที่มีนามอมตะคือ บาบัวร์ ผู้สืบ
เชื้อสายต่อจากษัตริย์ติมูร์ห้าชั่วคน บาบัวร์เข้า
ยึดกรุงคาบูล และสร้างอาณาจักรใหม่ในอัฟกา-
นิสถาน และจากจุดนี้จึงเริ่มโจมตีรุกรานอินเดีย
เมื่อโจมตีอินเดียได้สำเร็จ บาบัวร์สถาปนาตน
เป็นกษัตริย์พระองค์แรกแห่งราชวงศ์โมกุล

ในกรุงคาบูล บาบัวร์ได้สร้างอุทยานอัน
งดงามตระการตา (ดูหน้า 55) ซึ่งเป็นต้นแบบ
ของราชอุทยานที่มีชื่อหลายแห่งในอนุทวีป
อินเดียได้ นำเสียดายที่อุทยานของกษัตริย์
بابัวร์ถูกทำลายเสียหายในช่วงสงครามกลางเมือง
ระหว่างปี 1992-1995 เช่นเดียวกับงานศิลปะ
วัฒนธรรมอื่นๆ ของกรุงคาบูล ทั้งนี้รวมไปถึง
พิพิธภัณฑสถานด้วย (ดูหน้า 51)

ยูเนสโกและองค์กรอื่นๆ หลายองค์กร เช่น
มูลนิธิอิกาช่านเพื่องานวัฒนธรรม และหน่วยงาน
เพื่อการพัฒนาและมนุษยธรรมแห่งอัฟกานิสถาน
มีบทบาทสำคัญในการบูรณะโบราณสถานเหล่านี้
การประชุมระหว่างเจ้าหน้าที่ของอัฟกานิสถาน
และองค์กรนานาชาติ ที่มีขึ้นเมื่อเดือนพฤษภาคม
ในกรุงคาบูล ซึ่งมุ่งหาแนวทางบูรณะและกอบกู้
มรดกทางวัฒนธรรมของอัฟกานิสถาน ได้มีมติ
ให้ยูเนสโกเป็นผู้จัดตั้งคณะกรรมการสากลขึ้น
เพื่อดำเนินการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม
ของอัฟกานิสถาน การดำเนินการในครั้งนี
ไม่ต่างจากการดำเนินการในกัมพูชาหลังจาก
สภาวะสงครามสิ้นสุดลง ซึ่งเป็นโครงการที่
ประสบผลสำเร็จมาก

การศึกษา

หวนคืนสู่การศึกษาหาความรู้

พิศวาส ปญฺญ์ดรงค์ิ เมลา

โฟกัส 58

ความกระหายใฝ่รู้ในเรื่องการศึกษาในอัฟกานิสถานหลังยุคตาลีบัน เป็นไปอย่างคึกคักยิ่งหลังจากถูกตัดขาดจากโลกภายนอกมานานหลายปี ชาวอัฟกันก็อ้าแขนรับแนวคิดใหม่ๆ พร้อมทั้งเทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญในด้านต่างๆ ขณะนี้อาคารเรียนกำลังแออัดไปด้วยเด็กๆ ที่กระตือรือร้น จะรับความรู้จากครูอาจารย์จำนวนหยิบมือผู้มุ่งมั่นกับงานสอน

ประเทศชาติ
ต้องการ
ชาวอัฟกัน
ที่มีการศึกษา
และคุณวุฒิ

คำว่า “ซาบัก” ในภาษาถิ่นของชาวอัฟกันที่ใช้เรียกขานการเปิดภาคเรียนของปีการศึกษาใหม่มีความหมายว่า “หวนคืนสู่การศึกษา” “ซาบัก” ในปีนี้มีความสำคัญเป็นพิเศษเพราะเด็กชายหญิงมากมายจากจำนวน 1.5 ล้านคนที่มารายงานตัวที่โรงเรียนได้เข้าชั้นเรียนเป็นครั้งแรก หลังจากที่ไม่ได้เข้าเรียนเลยเป็นเวลาหลายปี

กองทุนฉุกเฉินเพื่อเด็ก (UNICEF) ได้ให้การสนับสนุนการศึกษาครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ขององค์กรโดยจัดหาวัสดุอุปกรณ์การเรียนมากกว่า 7,000 ตัน เพื่อแจกจ่ายให้แก่โรงเรียนประถมได้เกือบทุกแห่งทั่วทั้งประเทศ อาทิ ตำราเรียน กระดาษคำ สมุด ดินสอ สื่อช่วยสอน เต็นท์เพื่อใช้ทำเป็นชั้นเรียนชั่วคราว และวัสดุการเรียนการสอนประเภทอื่นๆ อีกมาก

นี่เป็นเพียงองค์ประกอบเดียวของโครงการรณรงค์ให้ชาวอัฟกันหวนคืนสู่สถานศึกษาภายใต้การนำของคณะผู้บริหารประเทศชุดใหม่ ซึ่งได้ระดมครู ลงทะเบียนรับนักเรียน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ให้พร้อมสำหรับโรงเรียนประถม

ตลอดจนจัดร่างหลักสูตรใหม่หมด

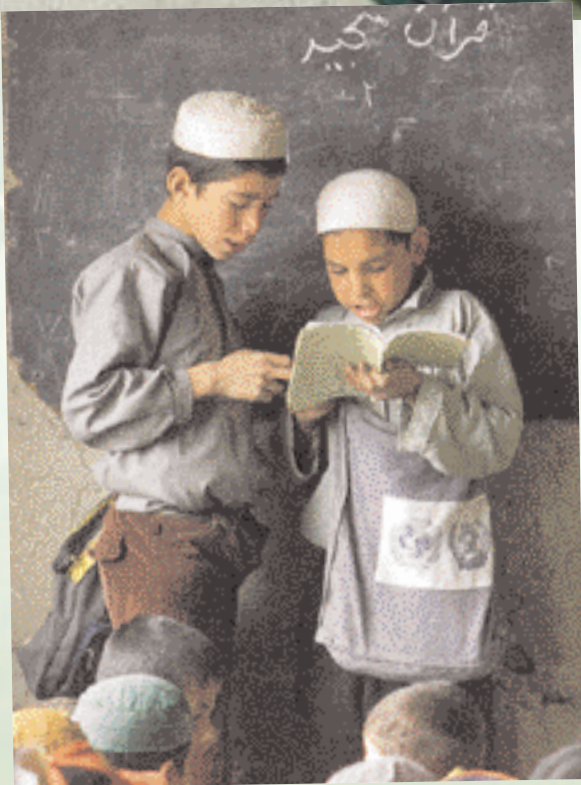
ส่วนยูเนสโกก็เน้นที่การช่วยจัดตั้งกระทรวงศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ปรับปรุงการฝึกอบรมครูและการพัฒนาหลักสูตรกับตำราเรียนทั้งในระดับประถม มัธยม อาชีวและอุดมศึกษา เมื่อต้นปีที่ผ่านมา ยูเนสโกให้เงินทุนจัดสอบเอนทรานซ์เข้ามหาวิทยาลัยทั่วประเทศโดยออกค่าใช้จ่ายให้อาจารย์เดินทางไปคุมสอบที่ต่างจังหวัด รวมทั้งค่าจัดพิมพ์ข้อสอบและกระดาษคำตอบด้วย การสอบครั้งนี้ประสบความสำเร็จงดงามเนื่องจากมีผู้เข้าสอบถึง 20,000 คนและสอบเข้าได้ 16,400 คน ในจำนวนนี้มีผู้หญิงมากเช่นกัน

ผลักดันอุดมศึกษา

งานริเริ่มอีกโครงการหนึ่งที่ยูเนสโกให้เงินทุนคือ งานที่กระทรวงศึกษาได้จัดการประชุมปฏิบัติการโดยนำนักการศึกษาอัฟกันมากกว่า 91 คนจาก 26 จังหวัดมาพูดคุยในประเด็นการศึกษา นี่นับเป็นการประชุมครั้งแรกในรอบ 20 กว่าปีที่นำหัวหน้าสำนักงานการศึกษาทั่วประเทศมาแลกเปลี่ยนวิสัยทัศน์ด้านระบบการศึกษาของอัฟกานิสถาน

ภายหลังจากถูกกีดกันภายใต้การปกครองของพวกตาลีบันมานานหลายปี บัดนี้เด็กผู้หญิงก็ได้กลับคืนสู่ชั้นเรียน (บน) ทว่าจำต้องรื้อระบบการศึกษาเก่าทั้งหมดและตัดสินใจในเรื่องสลับบทบาทของศาสนาในโรงเรียน (ขวา) เด็กผู้ชายกำลังร่ำเรียนเรื่องศาสนา

© UNESCO

© UNESCO

นายโคอิชิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ ยูเนสโก กล่าวว่า “ภายใน 2-3 เดือนที่ผ่านมา เราได้เห็นความอดสาหะอย่างยั้งยวด (...) ในการนำเด็กหวนคืนกลับสู่ชั้นเรียน หลังจากผ่านขั้นตอนแรกนี้แล้ว ช่วงนี้เราจะต้องจัดกิจกรรมฟื้นฟูระบบการศึกษาในระยะยาว”

ในเรื่องนี้ ทางการอัฟกานิสถานและยูเนสโก ได้ช่วยกันร่างโครงการขึ้นมาชุดหนึ่ง เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์การศึกษาระดับชาติ ทั้งนี้ ยูเนสโกกำลังแสวงหาเงินทุนจำนวน 27 ล้านดอลลาร์จากผู้บริจาคเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางการศึกษาที่เร่งด่วนที่สุด โดยเฉพาะการเร่งผลักดันการอุดมศึกษาผ่านการฟื้นฟูมหาวิทยาลัยคาบูล การฝึกอบรมครูและผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนการพัฒนาการเรียนนอกโรงเรียนและการศึกษาทางไกล ซึ่งมีจุดมุ่งหมายอยู่ที่การแก้ปัญหาการไม่รู้หนังสือในประเทศที่มีอัตราการไม่รู้หนังสือสูงที่สุดในโลกประเทศหนึ่ง

การบูรณะประเทศต้องอาศัยชาวอัฟกันที่มี การศึกษาและมีคุณวุฒิ ทว่ากว่า 2 ทศวรรษที่ ผ่านมา สงครามทำให้อัฟกานิสถานสูญเสียครู อาจารย์และนักวิชาการราว 200,000 คน รวมทั้ง สถาบันการศึกษาและมหาวิทยาลัยอีก 17 แห่ง

ศาสตราจารย์ ลัดฟูลา ซาฟี ผู้ประสานงาน ด้านการศึกษาในคาบูลของยูเนสโกอธิบาย ว่า “ความสำคัญเร่งด่วน คือ การเพิ่มพูนทักษะ และจ่ายเงินเดือนให้กับครูในปัจจุบัน ซึ่งจำนวน หนึ่งในห้าไม่ได้รับค่าตอบแทนมาหลายเดือน แล้ว ยัง ถูกตัดขาดจากพัฒนาการของโลกภายนอกมา หลายปีอีกด้วย จากนั้น เราก็คงต้องจ้างและฝึก อบรมครูใหม่ ควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลง หลักสูตรและตำราเรียนที่ล้าสมัย

ซาฟีกล่าวต่อไปว่า ปัญหาสำคัญๆ ที่ต้อง แก้ไขในระยะยาวได้แก่ การพิจารณาภาษา ต่างๆที่จะใช้สื่อการสอน การกำหนดเนื้อหา สาระในหลักสูตรและหนังสือเรียน การสอน แบบสหศึกษาและจุดยืนของศาสนาในระบบการ ศึกษา โซฟีเตือนว่า ในเรื่องพวกนี้ “เราต้อง ดำเนินการอย่างรอบคอบถี่ถ้วน”

ศาสตราจารย์ เอ็ด เบิร์ก ที่ปรึกษา ด้าน การศึกษาในคาบูลของยูเนสโกมีความเห็นว่า “ส่วนสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนรู้สำหรับชาว อัฟกันจำนวนมาก อยู่ที่การเก็บเกี่ยวทักษะ ด้านภาษาต่างประเทศและทักษะการใช้ เทคโนโลยีใหม่ๆ เช่น คอมพิวเตอร์” ฉะนั้นจึงมี การเสนอให้ยูเนสโกและ UNDP พร้อมกับ องค์กรระหว่างชาติอื่นๆ ร่วมกันจัดตั้งศูนย์ภาษา และการเรียนรู้ขึ้นในกรุงคาบูล

ปัจจุบันยูเนสโกกำลังวางแผนเปิดตัว รายการวิทยุชุมชนเพื่อให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน แก่ผู้คนที่ถูกกีดกันออกนอกระบบการศึกษาใน ทุกรูปแบบมาเกือบ 25 ปี โดยเฉพาะผู้หญิง

สตรีขอทวงสิทธิดำรงชีวิต เที่ยงบุดูชน

สตรีในอัฟกานิสถานต้องเผชิญกับสายใยปัญหา ทำให้อ่อนแอซับซ้อนในการฟื้นฟูบทบาทของพวกเธอใน สังคม ถึงแม้พวกเธอกลับจะสิ้นอำนาจ แต่ค่านิยม เชิงอนุรักษ์ในเรื่องเพศก็ยังคงฝังรากลึกอยู่ใน โครงสร้างสังคมอัฟกานิสถาน ฉะนั้นจึงมีผู้หญิงเพียงไม่กี่คนเท่านั้นที่มั่นใจพอที่จะไม่ใส่ชุดคลุมร่างกาย ออกมาเดินในที่สาธารณะ

ดร.โนลิน เฮย์เซอร์ ผู้อำนวยการบริหารกองทุน พัฒนาสตรีของสหประชาชาติ (UNIFEM) กล่าวว่า ผู้หญิงอัฟกันที่มีจำนวนถึงร้อยละ 60 ของประชากร ทั้งหมด คือ “ผู้มีเดิมนับสูงสุดในเรื่องสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนา พวกเธออาจจะได้รับผล ประโยชน์สูงสุดจากการเปิดโอกาสใหม่ๆ หรืออาจจะ เป็นผู้ต้องเสียผลประโยชน์มากที่สุดก็ได้ หากชุมชนที่ เปรียบางของพวกเธอล่มสลายลง”

ปัญหาสำคัญที่สตรีต้องเผชิญ อาทิ ความสำเร็จ เสถียรภาพอย่างหนักด้านอาหาร ทั้งนี้เพราะการที่ พวกเธอกลับกันสตรีออกจากภาคเศรษฐกิจส่งผลให้ หญิงจำนวนมากที่ไม่มีชายเป็นผู้หาเลี้ยงต้องกลาย สภาพเป็นขอทาน นอกจากนี้ยังต้องเผชิญกับระบบ สาธารณสุขที่สภาพแย่ที่สุดในโลกแห่งหนึ่ง ความ หวาดวิตกเกี่ยวกับความรุนแรง ตลอดจนโอกาส ทางการศึกษาที่ขาดหายไปหลายปี

ดร.ซึมา ซามาร์ ประธานคณะกรรมการสิทธิ มนุษยชนกล่าวว่า “เสถียรภาพมิได้จำกัดเฉพาะเรื่อง การหยุดยั้งสงครามและการใช้อาวุธเท่านั้น หากยัง รวมถึงการประกันว่าสตรีและเด็กผู้หญิงจะสามารถมี ชีวิตอยู่อย่างปลอดภัยและมีศักดิ์ศรีด้วย” เธอเน้นให้ เห็นความสำคัญของการมีบัตรประชาชนซึ่งจะช่วย ประกันสิทธิในการสมัครรับเลือกตั้งและสิทธิในการลง คะแนนเสียงให้กับสตรี ปัจจุบันผู้หญิงอัฟกันเพียง ร้อยละ 1-2 เท่านั้นที่มีบัตรประชาชน หมายความว่า ผู้หญิงเกือบร้อยละ 98 มิได้มีสถานภาพเป็นพลเมือง ทางกฎหมาย ดังนั้นจึงอาจถูกกีดกันมิให้มีส่วนร่วม ในการเลือกตั้งที่จะมีขึ้นในปี 2004

มาตรการจัดตั้งกระทรวงกิจการสตรีขึ้นเป็นครั้ง แรกในประวัติศาสตร์ของอัฟกานิสถาน คือก้าวแรกใน

การแก้ไขสถานการณ์อันวิกฤตของสตรีและช่องว่าง ระหว่างเพศที่ห่างไกลยิ่งขึ้นภายใต้การปกครองของ พวกเธอกลับ ทว่า ความก้าวหน้าในเรื่องนี้จะต้องใช้ เวลายาวนานภายในบริบทที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากต้องมีการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่ทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

กระทรวงกิจการสตรีจึงต้องดำเนินงานอย่าง ระมัดระวังยิ่งนักเพื่อรักษาคุณภาพระหว่างค่านิยม ดั้งเดิมในเรื่องเพศกับมิติใหม่ๆ ที่เร่งผลักดันให้เกิด ความเสมอภาคทางเพศดังนั้นกระทรวงกิจการสตรีจะ ดำเนินงานให้แบบละมุนละม่อมค่อยเป็นค่อยไปโดย ไม่มุ่งเน้นแนวปฏิบัติที่โจ่งแจ้งและเร่งรัด

ผู้หญิงชาวอัฟกานิสถาน เพียงร้อยละ 1-2 เท่านั้น ที่มีบัตรประชาชน

เผยความรู้สึก

มีการจัดตั้งสมาคมวิชาชีพนักสื่อสารมวลชนสตรีขึ้นในกรุงคาบูลภายใต้การสนับสนุนของยูเนสโก สมาชิกสตรีออฟกันจำนวน 60 คนนี้จะสามารถสื่อสารกับเพื่อนร่วมอาชีพได้ทั่วโลก มาร์ติน แอสโคโลว์ ผู้อำนวยการสำนักงานยูเนสโกในกรุงคาบูล กล่าวว่า “พวกเธอมีพลังใจที่ยิ่งใหญ่ที่ออกมาจากที่ต่างๆ ที่ต้องเผชิญชะตากรรมที่ยากลำบาก และบัดนี้ถึงเวลาที่พวกเธอจะเอ่ยความในใจออกมาบ้างแล้ว”

บน : งานประจำวันในชนบทของอัฟกานิสถาน
บน : ภาพวาดหญิงชาวอัฟกันที่ถูกทำให้ตามืดบอดและเป็นใบ้
ซ้าย : ภาพท้องถนนในกรุงคาบูล มีสตรีไม่กี่คนเท่านั้นที่เลิกสวมชุดคลุมร่างกายตั้งแต่หัวจรดเท้า

การสื่อสาร

ประเด็นประเด็นสื่อสิ่งพิมพ์อิสระ: ในอัฟกานิสถาน

อรรถกร นาเวศกุล แปล

© Webistan/Manoosher/UNESCO

© UNESCO

© Webistan/Manoosher/UNESCO

© Webistan/Manoosher/UNESCO

ในสำนักงานของ AINA ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่ง คณะทำงานของ Kabul Weekly ตรวจสอบหนังสือพิมพ์เป็นครั้งสุดท้าย ก่อนออกวางจำหน่ายตามท้องถนนในเขตเมืองหลวง

แม่ หนังสือพิมพ์สำคัญ 5 ฉบับจะอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาล ทว่ายังมีสิ่งพิมพ์อิสระมากกว่า 85 ฉบับ ในอัฟกานิสถาน องค์กรยูเนสโกซึ่งเล็งเห็นความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์ในการช่วยเสริมสร้างรัฐธรรมนูญและการปกครองระบอบประชาธิปไตยในดินแดนที่เคยเกิดความขัดแย้งมาก่อน จึงพยายามมีบทบาทช่วยเหลือระดับประเทศสื่อสิ่งพิมพ์ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงเริ่มต้นก้าวเดินใหม่เหล่านี้

ยูเนสโกสนับสนุนให้จัดทำหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ *Kabul Weekly* ขึ้นอีกครั้ง โดยเป็นหนังสือพิมพ์อิสระฉบับแรกภายหลังสิ้นสุดยุคการปกครองของรัฐบาลตาลีบัน และวางแผนเมื่อวันที่ 24 มกราคม หลังจากที่ต้องปิดทำการนับตั้งแต่กลุ่มตาลีบันเข้าครองอำนาจเป็นเวลานานถึง 5 ปี

ยูเนสโกยังให้การสนับสนุนด้านการเงินแก่สิ่งพิมพ์อิสระอื่นๆ อีกหลายฉบับที่พิมพ์เผยแพร่ในกรุงคาบูลด้วย รวมทั้ง *ARIA Press, Malalai*

นิตยสารสำหรับผู้หญิง *Seerat* หนังสือพิมพ์สำหรับสตรี และ *Zambil Eran* นิตยสารการ์ตูนเสียดสีล้อเลียน นอกจากนี้ยังจัดสรรเงินสนับสนุนให้แก่ AINA องค์กรพัฒนาเอกชนฝรั่งเศสเพื่อสนับสนุนการพัฒนาสื่ออิสระ ช่วยเหลือหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่างๆ เหล่านี้ให้สามารถพิมพ์เผยแพร่สู่สาธารณชน

นอกจากนี้ยูเนสโกยังให้ความช่วยเหลือด้านการเงินแก่ศูนย์ข้อมูลสื่ออิสระ ที่ดำเนินการโดย AINA มาตั้งแต่แรก ศูนย์แห่งนี้จะได้รับการสนับสนุนเครื่องใช้ไม้สอยเกี่ยวกับการฝึกอบรมทั้งด้านวิทยุโทรทัศน์ และการพิมพ์ รวมทั้งยังช่วยฝึกอบรมบุคลากรของสถานีโทรทัศน์แห่งชาติประจำกรุงคาบูล และจัดหากล้องถ่ายภาพแบบดิจิทัล ตลอดจนอุปกรณ์การตัดต่อเพื่อใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของห้องข่าวอีกด้วย

ยูเนสโกยังช่วยให้สำนักข่าวประจำชาติอัฟกานิสถานชื่อ *Bakhtar* ทนสมัยยิ่งขึ้น ด้วยการใช้

© Kera/Wohuan, Paris

อัฟกานิสถานบนเว็บไซต์

รายชื่อเว็บไซต์ต่อไปนี้ เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่ให้ข้อมูลความรู้ และเชื่อมโยงเข้ากับเว็บไซต์อื่นที่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมือง วัฒนธรรม มนุษยธรรม และสถาบันต่าง ๆ จำนวนมาก สำหรับการค้นหากิจกรรมของยูเนสโกในอัฟกานิสถาน และบทบาทการมีส่วนร่วมฟื้นฟูอัฟกานิสถานขององค์การสหประชาชาติที่เป็นภาษาอังกฤษอาจดูได้จาก

http://portal.unesco.org/ev.php?URL_ID=1259&URL_DG=46
[TOPIC&URL_SECTION=201](http://portal.unesco.org/ev.php?URL_ID=1259&URL_DG=46)

Afghan Portal (ประตูสู่อัฟกานิสถาน) มีบทความสารคดีและเรื่องราวเกี่ยวกับข่าวสารกว้างขวางมากมาย เช่นเดียวกับที่มีที่อยู่เชื่อมโยงไปสู่เว็บไซต์ขององค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่ปฏิบัติงานอยู่ในอัฟกานิสถาน

<http://www.afghaninfo.org/>
เผยแพร่ข่าวสารด้านต่าง ๆ ทั้งข่าวจากอัฟกานิสถาน รวมทั้งข่าวที่เกี่ยวข้องกับอัฟกานิสถานอื่น ๆ โดย เครือข่าย World News
<http://www.afghadaily.com/>
เจ้าของเว็บไซต์ (<http://www.wn.com/>) เสนอบทความและแหล่งข้อมูลบางด้านเกี่ยวกับชาวอัฟกัน ในภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาฝรั่งเศส และสเปน

<http://www.afgha.com/> เป็นเว็บไซต์ที่เต็มไปด้วยข้อมูลเกี่ยวกับอัฟกานิสถาน โดยกลุ่มนักศึกษาจัดทำขึ้นโดยไม่หวังกำไร เมื่อปี 1998

สำหรับข้อมูลทางด้านวัฒนธรรมเกี่ยวกับอัฟกานิสถาน ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่และเมืองต่าง ๆ ข้อมูลชีวประวัติของบุคคลที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรม และข้อมูลและรูปภาพเกี่ยวกับประเด็นอื่น ๆ มากมายหลากหลาย แม้กระทั่งกีฬา Buzkashi (กีฬาขี่ม้าเตะ) ที่มีตั้งแต่ยุคโบราณหาดูได้ที่ <http://www.afghan-network.net/Culture/>

ใน World-newspaper.com มีที่อยู่เชื่อมโยงที่น่าสนใจไปยังเว็บไซต์เกี่ยวกับชาวอัฟกัน และประเทศอัฟกานิสถานจำนวนหนึ่ง ซึ่งรวมถึงเว็บไซต์ของสื่อมวลชนและองค์กรทางการเมืองของอัฟกานิสถานด้วย โดยดูได้จาก <http://www.world-newspaper.com/afghanistan.html>

ส่วน บทกวี การทำอาหาร และดนตรี เป็นประเด็นหนึ่งในหลาย ๆ ประเด็นที่จัดเก็บไว้อย่างกว้างขวางใน <http://www.Afghan-web.com> ซึ่งรวมเนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ทั้งยังสามารถเชื่อมต่อไปยังเว็บไซต์ของกลุ่มการเมืองทั้งหมดที่ดำเนินงานในอัฟกานิสถานในปัจจุบันอีกด้วย

ติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ซึ่งเชื่อมโยงระบบอินเทอร์เน็ตเพื่อสร้างเครือข่ายของสำนักข่าวให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รวมถึงการจัดเก็บข้อมูลจำนวนมากหาศาลไว้ในระบบคอมพิวเตอร์

นอกจากนั้น ยังได้จัดตั้งศูนย์คอมพิวเตอร์ขึ้นที่คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยคาบูล โดยติดตั้งคอมพิวเตอร์ 10 เครื่องพร้อมระบบอินเทอร์เน็ตผ่านดาวเทียม ศูนย์แห่งนี้ได้รับเงินสนับสนุนทั้งหมดจากยูเนสโกเพื่ออำนวยความสะดวกด้านข้อมูลข่าวสารพื้นฐานและอุปกรณ์การติดต่อสื่อสาร รวมถึงการติดต่อสื่อสารด้วยระบบอินเทอร์เน็ต รวมทั้งการฝึกอบรมทักษะด้านการติดต่อสื่อสารให้แก่นักศึกษา โดยเฉพาะกลุ่มสตรี

นอกจากนี้ยังมีโครงการสร้างศูนย์สื่อหลายมิติชุมชนขึ้น เพื่อเปิดโอกาสการเข้าถึงข่าวสารข้อมูลต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับโครงการพัฒนา ทั้งยังจัดหาอุปกรณ์สำหรับการศึกษาเล่าเรียนแบบทางไกลให้อีกด้วย ศูนย์เหล่านี้ของยูเนสโกได้เชื่อมโยงวิทยุชุมชนที่ดำเนินการโดยคนในท้องถิ่นด้วยภาษาถิ่นเข้ากับอุปกรณ์ของศูนย์โทรคมนาคมชุมชน อันประกอบด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์พร้อมอินเทอร์เน็ต และจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ โทรศัพท์ โทรสาร และเครื่องถ่ายเอกสาร ซึ่งทำให้หมู่บ้านที่ห่างไกลที่สุดก็ยังสามารถติดต่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารต่างๆ กับโลกภายนอกได้ ประชาชนในท้องถิ่นสามารถสร้างฐานข้อมูลชุมชนขึ้นเองได้ โดยเก็บข้อมูลข่าวสารต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการทางการศึกษาและการพัฒนา แม้กระทั่งคนไม่รู้หนังสือก็สามารถจะมีส่วนร่วมได้ โดยระบุข้อมูลที่ต้องการ และฟังคำตอบทางรายการ "ค้นหาคำตอบทางวิทยุ" โดยมีผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชนเป็นผู้ค้นหาคำตอบทางอินเทอร์เน็ตให้แก่ผู้ฟัง

ในกรุงคาบูล
ช่างภาพกำลังรอ
ถ่ายภาพพิธีแต่งงาน

ชวนอ่าน

Eternal Afghanistan
(อัฟกานิสถานอันเป็นนิรันดร์)

หนังสือรวบรวมภาพถ่ายที่เยี่ยมยอดโดย เรซา พรหมกับบทบรรยายโดย โอลิเวียร์ เวเบอร์ Editions du Chêne/ สำนักพิมพ์ยูเนสโก 2002

History of Civilization of Central Asia
(ประวัติศาสตร์อารยธรรมของเอเชียกลาง)

หนังสือชุดนี้มุ่งเน้นที่ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ ศาสนา ของดินแดนอันกว้างใหญ่ไพศาลที่กินอาณาเขตตั้งแต่ อิหร่านไปจนถึงจีน และจากกลุ่มสาธารณรัฐในเอเชียกลางไปจนถึงภาคเหนือของอินเดีย ในเล่มที่ 5 : Development in Contrast : from the sixteenth to the mid-nineteenth century (พัฒนาการในความแตกต่าง : จากศตวรรษที่สิบหก ถึงกลางศตวรรษที่สิบเก้า) จะวางจำหน่ายในช่วงต้นปี 2003 โดย สำนักพิมพ์ยูเนสโก

ยูเนสโกกับอัฟกานิสถาน

อรรถกร ภาวสุภะ ulla

อัฟกานิสถานเข้าเป็นสมาชิกขององค์การยูเนสโกเมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม ปี 1948 ในเดือนธันวาคมปีเดียวกันนั้นเอง มีการลงนามในข้อตกลงระหว่างรัฐบาลอัฟกานิสถานกับองค์การยูเนสโก ระบุว่ายูเนสโกมีภาระผูกพันในการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีความรู้ความสามารถไปยังอัฟกานิสถาน เพื่อศึกษาปัญหาทางการศึกษาของประเทศ และจัดทำรายงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ คณะผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวเริ่มปฏิบัติงานในอัฟกานิสถานตั้งแต่วันที่ 20 สิงหาคม จนถึงวันที่ 28 ตุลาคม 1949 โดยในระหว่างปฏิบัติการ พวกเขาได้เยี่ยมชมโรงเรียนต่างๆ ในภูมิภาคส่วนใหญ่ของประเทศ ในปี 1952 มีการตีพิมพ์รายงานชิ้นสุดท้ายเป็นภาษาอังกฤษและฝรั่งเศส โดยเน้นที่การศึกษาของเด็กหญิงและสตรีเป็นพิเศษ

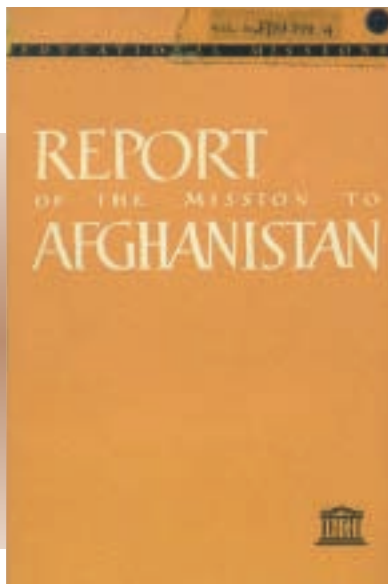
ในช่วงระยะเวลาหลายปีนับจากการตีพิมพ์รายงานฉบับนี้ ความร่วมมือระหว่างยูเนสโกกับอัฟกานิสถานเกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง ทั้ง

ในด้านการศึกษา รวมไปถึงด้านวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม ในปี 1962 คณะผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก 5 ท่านได้เขียนหนังสือ "A Survey of Education" (การสำรวจด้านการศึกษา) ในอัฟกานิสถาน ซึ่งเป็นการสรุปยอดพัฒนาการและความก้าวหน้าในด้านการศึกษาดังแต่ปี 1949 เป็นต้นมา

ปี 1962 นักศึกษาแพทย์กำลังคร่ำเคร่งอยู่ในห้องสมุดมหาวิทยาลัยคาบูล

© UNESCO/John Ling

“คณะทำงาน (ปี 1949) ใครที่จะแสดงทัศนะเกี่ยวกับปัญหาที่มีความสำคัญยิ่งเป็นที่เชื่อกันว่า การศึกษาของสตรีเป็นเรื่องที่จำต้องพิจารณาเป็นอันดับแรก ในอันที่จะจัดสร้างระบบโรงเรียนที่ทันสมัยอย่างแท้จริงในอัฟกานิสถาน คณะทำงานขอกล่าวอย่างตรงไปตรงมาว่า หน้าที่นี้ควรเป็นภาระหน้าที่ของรัฐบาลอัฟกานิสถาน ประเทศนี้ต้องให้การศึกษาศึกเด็กหญิงในโรงเรียนทุกระดับประถมและมัธยม ต้องฝึกอบรมครูสตรี

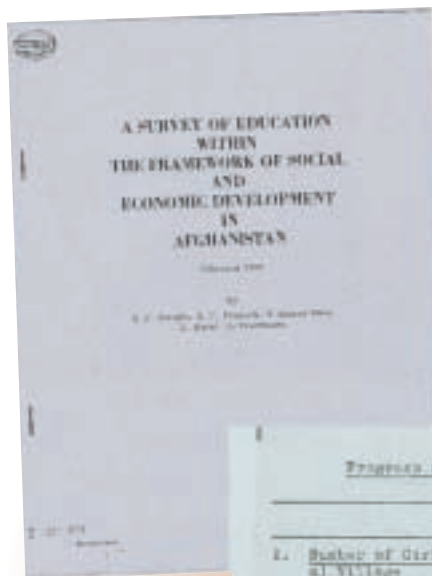
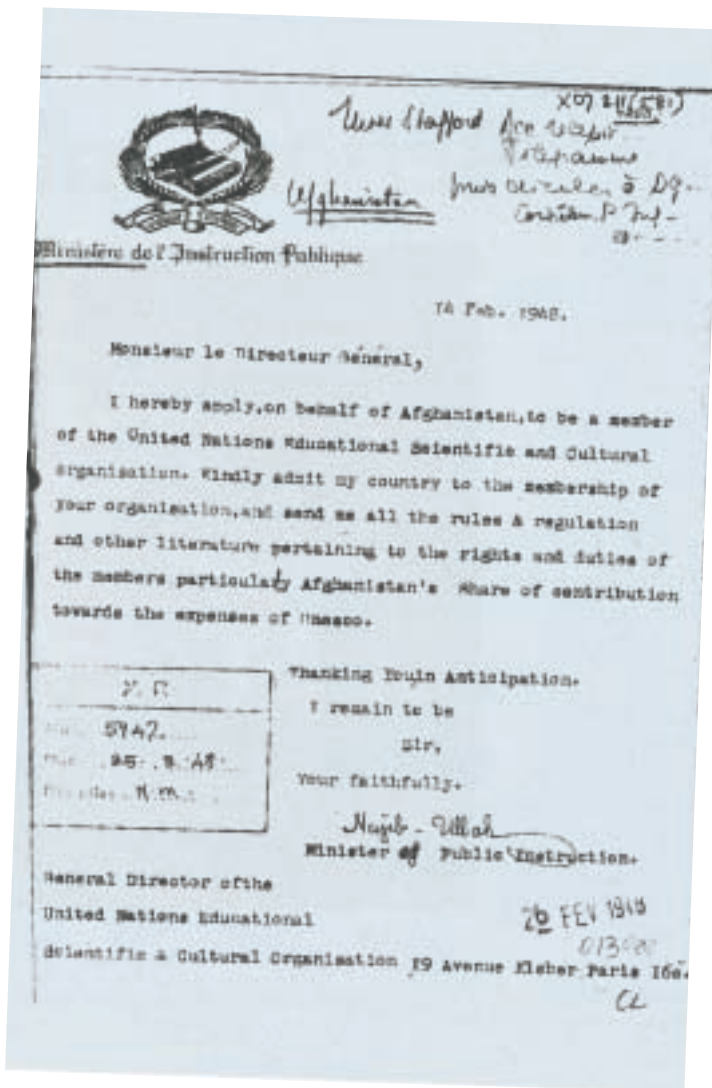
- จัดการศึกษาผู้ใหญ่และให้การศึกษาทักษะเทคนิคความรู้เฉพาะอย่างสำหรับสตรี และต้องให้โอกาสสตรีที่เรียนดีเด่นได้ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ไม่ว่าจะ เป็นภายในประเทศหรือต่างประเทศ เพราะมีเช่นนั้น ประเทศนี้ก็จะมียุทธศาสตร์ที่ถดถอยทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน หรือประเทศในโลกอิสลามอื่น ๆ รวมทั้งรัฐสมัยใหม่ทุกแห่ง ทั้งนี้ โดยไม่มีทางออกอื่นใด”

ห้องเรียน
ชั้นประถม
ที่กรุงคาบูล
ในปี 1955

© UNESCO/Marc Ribaud

ในรายงานของคณะทำงานปี 1962 (ซ้าย) คณะผู้เขียนรายงานบันทึกว่า “นับตั้งแต่ปี ค.ศ.1949 นับว่ามีความก้าวหน้า

Table 1
Progress of Girls' Education (1949-1961)

	1949	1953	1961
1. Number of Girls' Schools			
a) Village	0	0	95
b) Primary	4	11	52
c) Middle	0	0	1
d) Secondary	0	0	4
2. Enrollment			
a) Village			4,700
b) Primary	3,000	7,000	24,000
c) Middle		100	7,431
d) Secondary		124	600
3. Enrollment as % of Age Group			
a) Primary	0.26		1.65
b) Secondary			
4. Female Teachers	311	311	311
5. University Students	311	46	236
6. Proportion of Girls to Total Enrollment			
a) Primary		96	148
b) Middle		148	301
c) Secondary		175	226
d) University		65	128

อย่างเห็นได้ชัด” (ดูตารางข้างล่าง) รายงานยังกล่าวต่อไปว่า “บางทีสิ่งที่น่ายินดีและเป็นกำลังใจที่สุดนั้นไม่ได้อยู่ที่การเห็นสถิติตัวเลข หากแต่อยู่ที่คุณภาพผลงานที่ปรากฏในโรงเรียนหญิง แม้กระทั่งในเขตจังหวัดที่ห่างไกล มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ มีความภาคภูมิใจในผลงานที่ได้ทำ อาทิ การอ่าน การเขียน เลขคณิต และการเย็บปักถักร้อย การมีจิตสำนึกและตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงความสะอาดและความ เป็นระเบียบเรียบร้อย สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นได้จากความรักที่เด็กหญิงมีต่อโรงเรียน และความกระตือรือร้นในการมาเล่าเรียนอย่างสม่ำเสมอ ครูหญิงที่อ่อนวัย แม้ไม่ได้รับการฝึกฝน ก็สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ และเป็นความสามารถที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ซึ่งหากได้รับการพัฒนาและเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสม ก็อาจก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไม่แต่เฉพาะการเล่าเรียนของเด็กหญิงเท่านั้น หากแต่ยังรวมไปถึงการศึกษาระดับประถมทั้งหมด และยังคงเกิดขึ้นได้ภายในช่วงชีวิตของคนรุ่นนี้อีกด้วย”

เริ่มแสดง! เติบโต! !

อรรถกร เทวายุทธ ผลิต

“ผมจำได้ว่า พวกเรา ออกมาจากเซนต์ปีเตอร์สเบิร์ก (สหพันธรัฐรัสเซีย) ในช่วงฤดูหนาว ผมรู้สึกหวั่นกลัวสิ่งที่ผมกำลังจะเผชิญในประเทศที่จะกลายเป็นบ้านแห่งใหม่ สิ่งแรกที่ทำให้ผมรู้สึกแปลกใจก็คืออากาศร้อนในอิสราเอล และเด็ก ๆ ที่พูดกันด้วยภาษาที่ผมไม่เข้าใจ หลังจากนั้นผมได้เรียนภาษาที่นี่ แล้วก็ได้อ่านใหม่ ๆ”

อิลิยาอายุเก้าขวบ เขาก็เช่นเดียวกับเด็กคนอื่นอีกหลายพันคนที่มียุทธระหว่างแก๊สลิบห่าปี ที่เข้าร่วมประกวดงานเขียนสำหรับผู้สร้างภาพยนตร์ขนาดสั้น (10-15 นาที) และการ์ตูน โดยได้รับการสนับสนุนจากสถานีโทรทัศน์ทั่วโลก นับตั้งแต่ซีดี เบลเยียม ฮังการี ไอร์แลนด์ อิสราเอล อิตาลี ไปจนถึงประเทศจีน

ผู้ชนะการประกวดได้รวมตัวกันที่เมืองเดรวิโซ ประเทศอิตาลีระหว่างวันที่ 27 พ.ค. ถึง 2 มิ.ย. เพื่อเสนอผลงานในงานเทศกาลภาพยนตร์เยาวชนนานาชาติ CIAK ซึ่งดำเนินงานโดยอัลคูนีกรูป ซึ่งเป็นสมาคมด้านวัฒนธรรมที่ผลิตรายการสำหรับเด็ก งานนี้ได้รับการสนับสนุนจากยูเนสโกและสภานานาชาติ เพื่อการสื่อสารด้วย

ภาพยนตร์ โทรทัศน์ และ ใต้ทัศนูปกรณ์

ผลงานของเด็ก ๆ ด้รับการตัดสินจากคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการสร้างภาพยนตร์ นักจิตวิทยา และครู มีผู้ส่งผลงานเขียนบทภาพยนตร์ประมาณ 6,000 ชิ้นจากอิตาลี ในขณะที่จากจีน มีผู้ส่งผลงานราว 20,000 ชิ้น ส่วนในอิสราเอล ภาพยนตร์ขนาดสั้น “Moving” ของอิลิยาได้รับการคัดเลือกให้ได้รับรางวัลกลุ่มนักแสดงที่ดีที่สุด และได้รับเหรียญรางวัลเฟลลินีจากยูเนสโก

แต่ผลงานของนักเรียนสองชั้น เรียนจากเมือง Bruges (เบลเยียม) ได้รับรางวัลภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากเรื่อง “Shadows” ซึ่งเล่าเรื่องของฮันน์ เด็กวัยรุ่นที่ต้องกลายเป็นคนตาพิการ เนื้อหาของประเด็นที่เด็ก ๆ นำเสนอค่อนข้างเป็นเรื่อง

จริงจัง แต่สารที่พวกเขาสื่อยังเป็นไปในเชิงสร้างสรรค์ และมองโลกในแง่บวก นั่นคือ การสร้างสันติภาพ และพิทักษ์สภาพแวดล้อม...

เทศกาลนี้ทำให้เด็ก ๆ กลายเป็นผู้สร้าง นักแสดง และผู้ชมในเวลาเดียวกัน เป็นการแสดงให้เห็นถึงบทบาทของโทรทัศน์ในด้านให้การศึกษาสำหรับเด็ก ชีวิตในวัยเด็ก สำหรับคามิรียาโกวิก เจ้าหน้าที่ของยูเนสโกประจำเวนิสแล้ว เขาเห็นว่างานเทศกาลภาพยนตร์ CIAK ได้กลายเป็น “สถานที่สำหรับคนที่ต้องการให้โทรทัศน์เป็นสื่อสร้างสรรค์มาระดมความคิดร่วมกัน”

คริสติน่า ลอมน์

*Ciak เป็นคำในภาษาอิตาลี มีความหมายว่า “เริ่มแสดง เติบโต” ในการถ่ายทำภาพยนตร์

วิทยุขามิยันออกอากาศ

ปัจจุบัน ขาว ขามิ ยัน ทางภาคเหนือของอัฟกานิสถานมีสถานีวิทยุของตัวเองแล้ว สถานีวิทยุซึ่งตั้งอยู่ในบ้านพักรับรองของรัฐบาลยังไม่มียุทธแบบห้องกระจายเสียงวิทยุที่แท้จริง การกระจายเสียงทำงานง่าย ๆ แต่ต่อเครื่องบันทึกเทปเข้ากับอุปกรณ์ส่งสัญญาณกระจายเสียงโดยตรง

กองกำลังผสมของอเมริกาในขามิยันสนับสนุนเครื่องส่งสัญญาณวิทยุ และองค์กรยูเนสโกซึ่งทำงานอย่างใกล้ชิดกับ “เสียงจากสตรีชาวอัฟกัน” ในโลกแห่งการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนแห่งหนึ่งสนับสนุนให้สตรีชาวอัฟกันจัดทำรายการวิทยุ ออกอากาศทุกวันระหว่างเวลา 18.00 น. ถึง 19.30 น.

โครงการ CUBES กับวัฒนธรรม

สถาบัน ปรูฟี่ (The Earth Institute) แห่งมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย สหรัฐอเมริกา ร่วมกับยูเนสโก ได้จัดตั้งคณะทำงานให้กับโครงการใหม่เพื่อช่วยเหลือชุมชนในท้องถิ่นทั่วโลกให้สามารถปรับตัวเข้ากับ การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทาง ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม โครงการปรูฟี่โคลัมเบีย หรือ CUBES (เป็นชื่อย่อของ Columbia Earth Institute / UNESCO Joint Programme on Biosphere and Society) เน้นให้ความสำคัญใน ประเด็นหลัก 5 ประการ อันได้แก่ น้ำ พลังงาน สุขภาพ การเกษตร และความหลากหลายทางชีวภาพ

โครงการหนึ่งของ CUBES ได้แก่การเปรียบเทียบวิถีชีวิตแบบเลี้ยงสัตว์เร่ร่อนของชนเผ่ามาไซ ในบริเวณทุ่งหญ้าของเคนยา กับคนเลี้ยงสัตว์ใน ฟาร์มปศุสัตว์บริเวณชายแดนระหว่างมลรัฐออริโซนา กับนิวเม็กซิโกในสหรัฐอเมริกา ชนเผ่ามาไซก็เช่นเดียวกับชาวอเมริกัน คือ พวกเขากำลังทิ้งวิถีชีวิต เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนและการเกษตรในทุ่งหญ้า เปลี่ยน เป็นการเลี้ยงสัตว์อยู่กับที่อย่างถาวร แต่มีหลักฐานที่ บ่งชี้ว่า เมื่อพวกเขาปรับตัวเปลี่ยนวิถีชีวิตแล้ว ทุ่ง หญ้าในบริเวณนั้นไม่อาจทนรับปริมาณการกินหญ้าที่ เพิ่มมากขึ้นได้ พร้อมๆ กับที่เกษตรกรชาวนาพาگان ละทิ้งวัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมแล้วโยกย้ายไปอยู่ใน เมือง ขณะเดียวกัน คนอีกส่วนหนึ่งก็กล่าวหาว่าการ เลี้ยงสัตว์เร่ร่อนในทุ่งหญ้าเป็นสาเหตุของการทำลาย ป่าและป่าละเมาะ ซึ่งส่งผลให้ต้องแปรสภาพกลายเป็นทะเลทรายในที่สุด

CUBES กำลังริเริ่มดำเนินงานอื่นๆ อีก 5 โครงการ โครงการแรกตั้งขึ้นในคองโก โดยทำงาน ร่วมกับ โครงการบัณฑิตศึกษาภูมิภาคว่าด้วยการป่า ไม้เขตร้อนแห่งมหาวิทยาลัยคินชาซา โดยได้รับเงิน ทุนสนับสนุนจากยูเนสโกเพื่อริเริ่ม “เสริมสร้างเครือข่ายความรู้” ในการป้องกันไข้มาลาเรีย การอนุรักษ์ สภาพแวดล้อม และการลดปัญหาความยากจน อีก โครงการหนึ่งที่บริเวณทะเลสาบทอนเล (กัมพูชา) ซึ่งเป็นเขตสงวนชีวมณฑลแห่งหนึ่งของยูเนสโก โดยเน้นให้ความสำคัญกับการแสวงหาวิธีการที่จะลด ข้อพิพาทและกรณีความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับการใช้ ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โครงการอื่นๆ ได้แก่ โครงการแถบพื้นที่น้ำท่วมถึงของกลุ่มแม่น้ำ อะเมซอนในเปรู ระบบนิเวศในเขตเมืองที่ เคป ฟลอร์ด คิงดอม ในเมืองเคปทาวน์ (ประเทศ แอฟริกาใต้) และโครงการที่นิวยอร์ก ซึ่งยังเป็นถกเถียงกันในเรื่องการพัฒนารูปแบบนี้ให้เป็นเสมือน ต้นแบบของเขตสงวนชีวมณฑลในเขตเมืองทั่วโลก (ดู คูเรียโลใหม่ 4 พฤษภาคม 2002)

มหาวิทยาลัยโคลัมเบียก่อตั้งสถาบันปรูฟี่ขึ้นใน ปี 1996 พร้อมจัดทำโครงการต่างๆ อันมุ่งสู่

© Ben Lamy/Cuba, New York

เป้าหมายเพื่อความยั่งยืนของโลก โดยมีวัตถุประสงค์ จะแสวงหาวิธีการใหม่ๆ เพื่อนำวิทยาศาสตร์ไปใช้ให้ เกิดประโยชน์แก่ทั้งคนมีเงินและผู้ยากไร้ โดยนำ ความรู้เชิงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาปรับมือกับ ปัญหาที่หลากหลาย ดังเช่นผลกระทบอันเกิดจาก ปรากฏการณ์ เอล นินโญ ที่มีต่อชาวประมงจับปลา อันโชวีที่เปรู และกรณีสารหนูปนเปื้อนในแหล่งน้ำใช้ ที่บังกลาเทศ เป็นต้น

ในเดือนพฤษภาคม 2001 มหาวิทยาลัย โคลัมเบีย และยูเนสโก ได้ร่วมกันจัดการประชุมนานาชาติว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพกับ สังคม ซึ่งเป็นการปูพื้นฐานสำหรับการทำงานของ

CUBES ในปีถัดมา กรณีศึกษา 9 กรณีที่ถูกนำ เสนอในที่ประชุม มุ่งแสวงหารูปแบบการมีส่วนร่วม แนวใหม่ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งด้านผล ประโยชน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับสภาพนิเวศที่แสน ปร่าบาง ดังเช่น บริเวณทุ่งหญ้าในมลรัฐ ชิวาว่า (เม็กซิโก) และบริเวณเทือกเขาเขตร้อนในมลฑล ยูนนาน (จีน) เป็นต้น นอกจากนี้ ที่ประชุมยังนำเสนอ แนวความคิดที่จะประกาศให้กรุงนิวยอร์กเป็นเขต สงวนชีวมณฑลในเขตเมือง ซึ่งเป็นที่ถกเถียงกัน อย่างกว้างขวาง

ปีเตอร์ โคลล์

แตงตั้ง อลิเซีย ลียงโซ เป็นทูตสันถวไมตรีขององค์การยูเนสโก

เมื่อ เดือน มิ.ย. อลิเซีย ลียงโซ นักบัลเลตและ นักร้องแบบท่าเต้นระบำบัล เล็ต ชาวคิวบา ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นทูตสันถวไมตรีของ ยูเนสโก สำหรับการ “มีส่วน ช่วยในการพัฒนา อนุรักษ์ และทำให้การเดินรำนวดคลาสสิกได้รับความนิยมในวงกว้าง” และสำหรับ “การอุทิศตนให้กับการแสดงออกของศิลปะ ซึ่งนับเป็นการเผยแพร่อุดมการณ์ ของยูเนสโก และส่งเสริมมิตร ภาพของมวลมนุษยชาติทั่วโลก ไม่ว่า เชื้อชาติหรือวัฒนธรรมใด ๆ”

ลียงโซ กล่าวในโอกาสที่ เธอได้รับการแต่งตั้งครั้งนี้ว่า “ถือเป็นเกียรติอย่างสูง แต่ ขณะเดียวกันก็เป็นความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่” เธอสัญญาว่า จะทำงานอย่างต่อเนื่องเพื่อ เผยแพร่สิ่งที่ยูเนสโกต้องการ จะสื่อสาร โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เรื่องของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการปกป้องมรดกทาง วัฒนธรรมทั้งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม

© UNESCO/Namih Burke

คนหนุ่มสาวเดินขบวนสู้โรคเอดส์

เมื่อ วันที่ 13 ก.ย. ยูเนสโกได้ลงนามในข้อตกลงที่จะรณรงค์สร้างสรรค์สันติภาพ ความเข้าใจ และความหลากหลายทางวัฒนธรรมร่วมกับสมาพันธ์ที่พักเยาวชนนานาชาติ (International Youth Hostels Federation) ซึ่งมีสมาชิกประมาณ 3.2 ล้านคน สมาพันธ์ฯ นับเป็นเครือข่ายซึ่งประกอบด้วยองค์กรเยาวชนขนาดใหญ่ประมาณ 60 องค์กรที่ทำงานร่วมกับฝ่ายประสานงานกับเยาวชน ของยูเนสโก สมาพันธ์ที่พักเยาวชนนานาชาติ ประกอบด้วยสมาพันธ์นักศึกษา องค์กรวิชาชีพ ศาสนา และสมาคมในชนบท ทั้งระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ หลายแห่ง รวมทั้ง “องค์กรรุ่นใหญ่” เช่น สภากาชาด สมาคมเรดครอส-เซนท์ และ กลุ่มเยาวชนคริสเตียนต่างๆ เช่น YMCA และ YWCA เป็นต้น องค์กรต่างๆ เหล่านี้มีสมาชิกร่วมกันทั้งหมดหลายร้อยล้านคน ซึ่งล้วนแล้วแต่มีศักยภาพที่จะเป็นผู้สื่อสารเผยแพร่สาริตะและข่าวสารของยูเนสโกได้

© Poom Kumpahon

สมาคมที่พักเยาวชนไทย (TYHA) ซึ่งเป็นหนึ่งในเครือข่ายได้เข้าร่วมการรณรงค์เรื่องเอดส์ทั่วโลกในช่วงปี 2002-03 โดยได้รับความร่วมมือจากยูเนสโก เช่นเดียวกับทุก ๆ ปี ประชาชนเดินขบวนแห่ไปตามท้องถนนของเมืองต่างๆ ในประเทศไทยเพื่อการเฉลิมฉลองวันเฉลิมพระชนมพรรษาของพระบาทสมเด็จพระราชินีในวันที่ 12 ส.ค. ซึ่งในช่วงเวลาสามปีที่ผ่านมา ถูกกำหนดเป็นวันเยาวชนโลกด้วย ในโอกาสนี้

สมาชิกของ TYHA ได้เดินขบวนไปตามถนนในกรุงเทพฯ และแจกจ่ายใบปลิวแก่ผู้คนที่ผ่านไปมา “เราจัดให้มีการเดินขบวนสองหน ผมคิดว่าประชาชนอย่างน้อย 40,000 คนได้รับรู้สิ่งที่เรากำลังสื่อออกไป” พร้อมวิทยุ คล้ามไพบูลย์ ผู้ช่วยผู้อำนวยการสมาคม และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของกลุ่มกิจกรรมที่พักเยาวชนในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก กล่าว

“เว็บ Infopills”

วันเดียวกันที่บังกลาเทศ ผู้นำสมาคมเยาวชนต่างๆ หลายสิบคนเข้าร่วมการประชุมว่าด้วยบทบาทของคนหนุ่มสาวในการวางแผนป้องกันเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ซึ่งจัดขึ้นโดยความร่วมมือกันของรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาและเยาวชน ในไนจีเรีย Eziukwu 2 Community Partners for Health ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งมีที่ทำการในกรุงอับบา ได้จัดการฝึกอบรมป้องกันโรคเอดส์แก่คนหนุ่มสาวจำนวน 150 คน ซึ่งพวกเขาจะทำหน้าที่ฝึกอบรมคนอื่นๆ ต่อไป ส่วนในคองโก TOMISA ซึ่งเป็นศูนย์ข้อมูลและให้ความช่วยเหลือแก่เยาวชนได้จัดบริการให้คำปรึกษาเพื่อกระตุ้นและให้กำลังใจแก่ประชาชนทั่วไปเข้ารับการตรวจโรค

คาดว่าเยาวชนคนหนุ่มสาวในช่วงอายุ 15-24 ปีมีโอกาสติดเชื้อมารครั้งหนึ่งของผู้แรกคิดเชื้อ เอชไอวีทั้งหมด หรือประมาณ 6,500 คนใน

แต่ละวัน ความไม่รู้ และเจตคติที่ไม่ถูกต้องต่อโรคดังกล่าวนับเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการรักษาและการป้องกันโรค ซึ่งเป็นเหตุผลที่ว่าเหตุใดข้อมูลความรู้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

เว็บไซต์ของฝ่ายประสานงานเยาวชนของยูเนสโก* เป็นช่องทางหนึ่งที่นำเสนอโครงการและกิจกรรมที่นำไปปฏิบัติได้จริง บนพื้นฐานของแนวทางด้านวัฒนธรรมและความเคารพต่อสิทธิมนุษยชนในการต่อสู้กับโรคนี้ เว็บไซต์ “infopills” นี้ยังเป็นเสมือนแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารสำหรับองค์กรต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเครือข่ายเยาวชน โดยมีข่าวสารข้อมูลล่าสุดที่สรุปเผยแพร่อย่างทันต่อเหตุการณ์

ความผูกพันระหว่างองค์การยูเนสโกกับองค์กรเยาวชนไม่ใช่เรื่องใหม่ ในปี 1993 ยูเนสโกได้ลงนามในข้อตกลงประสานความร่วมมือกับสมาพันธ์การเดินทางสำหรับนักเรียนนานาชาติ (ISTC) จัดทำบัตรประจำตัวสำหรับนักเรียนนานาชาติซึ่งได้รับการยอมรับกว่า 100 ประเทศทั่วโลก โดยผู้ถือบัตรดังกล่าวซึ่งมีตราเครื่องหมายของยูเนสโกประทับรับรองอยู่ด้วย มีจำนวนราว 4.5 ล้านคนทั่วโลก ทั้งนี้ นายโคอิชิโร มัตซึอูระ ผู้อำนวยการใหญ่ของยูเนสโก ร่วมกับองค์กรพัฒนาเอกชนหลักอีกแห่งหนึ่ง จะเข้าร่วมพิธีเปิดหมู่บ้านพัฒนาโลก เนื่องในงานชุมนุมลูกเสือโลกประจำปี ซึ่งจะจัดขึ้นในประเทศไทย ในวันที่ 28 ธ.ค.นี้ด้วย

*www.unesco.org/youth
E-mail : ucj@unesco.org
Tel : (+33) (0) 1 45 68 16 53/54.
Fax : (+33) (0) 1 45 68 57 90.

ศิลปินเพื่อสันติภาพ

ผู้ อำนวยการใหญ่ของยูเนสโกประกาศให้ ชายง คามาร่า นักร้อง และนักเล่นีทานพื้นบ้านชาวกินี เป็นศิลปินเพื่อสันติภาพเมื่อวันที่ 21 มิ.ย.

ชายง คามาร่า ผู้ได้รับยกย่องให้เป็นนักเล่นีทานพื้นบ้านผู้ยิ่งใหญ่

ท่านหนึ่งของอารยธรรมมาดิงโกแห่งแอฟริกาตะวันตก นับเป็นสตรีแอฟริกันท่านแรกที่นายมัตซึอูระประกาศให้เป็นศิลปินเพื่อสันติภาพ เธอจะมุ่งมั่นทำงานให้กับยูเนสโกด้วยการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ

© UNESCO/Niamh Burke

การพิทักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ

© UNESCO/Alamy

สหประชาชาติ (UNF) ร่วมกับศูนย์มรดกโลก ของยูเนสโก ดำเนินการจัดสรรเงินมากกว่าหกล้านเหรียญเพื่อใช้พิทักษ์รักษาความหลากหลายทางชีวภาพในโลก เงินทุนจำนวนนี้จะสมทบกับเงินอีก 5.41 ล้านเหรียญจากองค์กรพัฒนาเอกชนหลายแห่ง เพื่ออนุรักษ์แหล่งมรดกทางธรรมชาติของโลกในบราซิลและแอฟริกากลาง

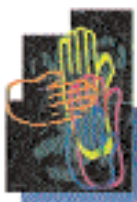
โครงการพัฒนามรดกโลกในบราซิล ซึ่งมีระยะเวลาดำเนินงาน 10 ปี มีจุดประสงค์จะอนุรักษ์ระบบนิเวศอันอุดมสมบูรณ์อย่างยิ่งในเขตอนุรักษ์ 38 แห่งทั่วประเทศ โดยจะเริ่มดำเนินการในราวต้นปี 2003

รัฐบาลบราซิลได้ลงทุนในโครงการนี้ไปแล้วเป็นจำนวนหนึ่งล้านเหรียญ การริเริ่มดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อแหล่งมรดกโลกที่อยู่ในรายการมรดกโลกทั้งหมด 5 แห่ง อันได้แก่ อุทยานแห่งชาติอิแก้วซู (ภาพบน) เขตป่าสงวนชายฝั่งแอตแลนติกคิสต์ฟเวอริ์ เขตป่าสงวนแอตแลนติกด้านตะวันออกเฉียงใต้ เขตอนุรักษ์แพนทานัล และอุทยานแห่งชาติ Jau องค์การพัฒนาเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแผนงานนี้คือ Nature Conservancy, Conservation International (CI) และ World Wildlife Fund (WWF)

การริเริ่มโครงการสำหรับป่าไม้ในเขตตอนกลางของทวีปแอฟริกา มีจุดมุ่งหมายที่จะปรับปรุงการจัดการของอุทยานแห่งชาติ 3 แห่งในเขตลุ่มแม่น้ำคองโก ฝืนป่าที่อยู่ภายใต้การอนุรักษ์ดังกล่าวถือเป็นแหล่งระบบนิเวศที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์จำพวกลิงเป็นจำนวนมาก ตั้งอยู่ในเขตคาบอง แอฟริกากลางแคเมอรูน และคองโก โดยมีเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการในเขตอุทยานและการใช้มาตรการที่เด็ดขาดกับผู้ลักลอบล่าสัตว์ป่า ในขณะที่เดียวกันก็พยายามให้คนในท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่า

ภายในปี 2030 ผนึกอุดมร้อยละ 90 จะถูกทำลาย

จากผลการศึกษาของโครงการสิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติ (UNEP) เมื่อเร็วๆ นี้ระบุว่า ถิ่นที่อยู่ตามธรรมชาติของสัตว์จำพวกลิงขนาดใหญ่กว่าร้อยละ 90 จะหมดไปภายในปี 2030 ถ้าหากระบบถนนหนทาง เครื่องจักรอุตสาหกรรมในการทำเหมืองแร่ และการลักลอบล่าสัตว์ยังคงเพิ่มขึ้นในอัตราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ขณะนี้องค์กรพัฒนาเอกชน 5 แห่ง องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ รัฐบาลหลายประเทศในทวีปแอฟริกา และศูนย์มรดกโลกขององค์การยูเนสโกกำลังร่วมกันริเริ่มโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ไมเคิล ชุมักเกอร์ แชมเปียนแห่งองค์การยูเนสโก

© UNESCO/Niamh Burke

เมื่อ วันที่ 15 เม.ย. ไมเคิล ชุมักเกอร์ นักแข่งรถสูตรหนึ่งชาวเยอรมัน ได้รับการยกย่องให้เป็นแชมเปียนด้านกีฬาแห่งองค์การยูเนสโก ทั้งนี้ นายโคอิชิโร มัทซึอูระ ผู้อำนวยการ

ใหญ่ยูเนสโก กล่าวสรรเสริญว่าเขาเป็นผู้หนึ่งที่มีบทบาท “ส่งเสริมการกีฬา ให้ความช่วยเหลือแก่ยูเนสโกเรื่องกิจกรรมด้านการศึกษาเพื่อเยาวชนทั่วโลก รวมทั้งการอุทิศตัวเพื่ออุดมการณ์ของ

องค์การยูเนสโก” ชุมักเกอร์ เป็นแชมเปียนโลกห้าสมัย (1994, 1995, 2000, 2001, 2002) เป็นหัวหน้าทีมเฟอร์รารี มาตั้งแต่ปี 1996 และนับแต่ปี 1995 เป็นต้นมา เขานำการกีฬาไปยังประโยชน์แก่เด็กที่ทุกข์ยาก โดยบริจาคเงินจำนวน 127,822 ยูโรให้แก่ยูเนสโก เพื่อช่วยชังกาเด็ก ๆ “ให้ก้าวเดินบนหนทางที่ถูกต้อง” เพราะ “ถ้าพวกเขาเดินทางผิด โดยไม่มีโอกาสหรือทางเลือกอื่น ๆ แล้วชีวิตพวกเขา ก็จะประสบปัญหา สร้างความเดือดร้อน

ให้แก่ผู้ใกล้ชิด” ทางออก? แนนอน กีฬาคือช่องทางหนึ่ง “เด็ก ๆ ชอบเล่น - ฟุตบอล หรืออะไรก็ได้ กีฬาทำให้พวกเขาสนุกสนาน ทำให้เขามีจุดมุ่งหมาย มีโอกาสตอบสนองต่อสิ่งที่ทำ ความสำเร็จอะไรสักอย่าง” แชมเปียนท่านนี้บริจาคเงินช่วยเหลือจำนวน 1.5 ล้านยูโรให้แก่โครงการของยูเนสโกหลายโครงการ อาทิ การสร้างโรงเรียนแห่งหนึ่ง ที่กรุงดาการ์ (เซเนกัล) การปรับปรุงชุมชนแออัด

“บาราคา” ในเมืองเดียวกันให้ดีขึ้น โดยเมืองกรพัฒนาเอกชน Enda Third World เป็นผู้ดำเนินการนั้นยังให้การสนับสนุนแก่สถานพยาบาลแห่งหนึ่งในกรุงซาราเยโวเพื่อช่วยเหลือเด็กที่ตกเป็นเหยื่อของสงคราม และสนับสนุน “วังสำหรับคนจน” ในกรุงลิมา (เปรู) “ปัจจุบัน มีหลายโครงการซึ่งมีผู้สนับสนุนและบริจาคเงินหลายรายแล้ว” เขากล่าว “แต่ก็ยังมีโครงการที่คุณไม่เคยได้ยินชื่อเลย โครงการพวกนี้แหละที่ผมสนใจให้การสนับสนุน”

ต้นฉบับและงานศิลปะมากมาย
หลายชิ้นที่เก็บไว้ในชั้นใต้ดิน
ของโรงละครโอเปร่าเซมเปอร์โน
เมืองเดรสเดน (เยอรมนี) ถูกน้ำ
ทำลายจนเสียหายอย่างหนัก

ความเสียหาย

ใจกลางย่านเมืองเก่า
ที่กรุงปรากซึ่งได้รับ
การขึ้นทะเบียนเป็นมรดก
โลกในปี 1992 กระแสน้ำ
อันเชี่ยวกรากจากอุทกภัย
ทำให้อาคารหลายหลัง
พังทลายลง

จากอุทกภัย

© UNESCO/Niam Burke

อนุสรณ์สถานหลายแห่ง เช่น โบสถ์ที่
ใจกลางย่านเมืองเก่าในกรุงปราก
ในภาพเสียหายอย่างหนัก

งานบูรณะพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติที่ปราก
เริ่มขึ้นทันทีที่ระดับน้ำลดลง

“ที่เมืองเดสซา (ที่ตั้งของสถาบันเบาเฮาส์) ซึ่งเป็นสถานที่ที่แม่น้ำมัลเดและแม่น้ำเอลเบมาบรรจบกัน พวกเราคุ่นชินกับสถานะน้ำท่วมดี แต่ในปีนี้อยู่ในสถานะวิกฤตเลย” คริสติน แลมเบรคต์อุปนายกสมาคมแหล่งมรดกโลกของเยอรมนีกล่าว

ความช่วยเหลือมีมาอย่างฉับพลันทันใด “ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันนั้นเหลือเชื่อ” เจ้าหน้าที่ดับเพลิงและประชาชนหลายพันคนในทุกวัยและทุกอาชีพต่างทำงานเคียงบ่าเคียงไหล่ เพื่อขนย้ายสิ่งของออกจากชั้นใต้ดินของอนุสรณ์สถานหลายแห่งในเมือง และตั้งกระสอบทรายเป็นแนวกันกระแสน้ำอันเชี่ยวกราก

การรวมตัวจากความสมัครใจเช่นนี้ได้ช่วยเมืองเดสซาให้ผ่านพ้นวิกฤตการณ์มาได้ ทว่าเมืองอื่นๆ ในยุโรปที่เผชิญกับอุทกภัยเมื่อเดือนสิงหาคมที่ผ่านมาไม่โชคดีเท่าเดสซาถึงแม้ว่าชาวเมืองจะช่วยกันอย่างแข็งขัน แต่สถานที่หลายแห่งโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาธารณรัฐเช็กก็ได้รับความเสียหายอย่างหนัก

เริ่มแรก ยูเนสโกได้วิงวอนชุมชนนานาชาติให้ช่วยบูรณะและฟื้นฟูห้องสมุด หอจดหมายเหตุ รวมทั้งทรัพย์สินทางวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ ที่เสียหาย ในกรณีนี้มีการเปิดเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ตเพื่อให้ข้อมูลผู้ที่ปรารถนาจะช่วยบรรดาสถาบันวัฒนธรรมที่เสียหายมากที่สุด :

<http://www.unesco.org/webworld/index.shtml>

2-3 วันหลังจากที่ระดับน้ำขึ้นถึงจุดสูงสุด ศูนย์ภาพของยูเนสโกได้ส่งช่างภาพเนียมห์ เบิร์ก ออกไปบันทึกภาพความเสียหายของแหล่งมรดกโลก รวมทั้งแหล่งที่ต้องการขึ้นทะเบียนบางแห่งด้วย

ภาพทั้งหมดไม่สงวนลิขสิทธิ์ หากมีได้นำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ทั้งนี้ขอให้ระบุชื่อช่างภาพและยูเนสโกไว้ด้วย ติดต่อขอภาพได้ที่ [Ariane Bailey : a. bailey @ unesco.org](mailto:Ariane.Bailey@unesco.org) หรือ [Niamh Burke : n. burke @ unesco.org](mailto:Niamh.Burke@unesco.org)

อาโรลด์ มาร์กซ์ ผู้อำนวยการหอแสดงภาพวาดปรมาจารย์ที่พิพิธภัณฑ์เดรสเดนกำลังแสดงให้เห็นระดับน้ำที่ท่วมถึง

ฟเลอร์ บัดชมันท์ ผู้อำนวยการด้านเทคนิคของโรงละครโอเปร่าเซมเปอร์ กำลังประเมินความเสียหาย

ระดับที่น้ำท่วมถึงยังเห็นเป็นรอยบนผนังบ้านเรือนในซอยเล็กๆ แห่งนี้ของกรุงปราก ที่อยู่ใกล้ๆ สะพานชาร์ลส์

มิกซ์วัฒนธรรมวาเซนาในสมัยกลางของออสเตรียได้รับการขึ้นบัญชีมรดกโลกในปี 2002

74

© UNESCO/Namh Banke

เปียโนที่ชั้นใต้ดินของโรงละครโอเปร่าเซมเปอริโน เทรสเดนได้รับความเสียหายจากอุทกภัยในแม่น้ำเอลเบ

องุ่นที่เสียหายในบริเวณวาเซนาของออสเตรียซึ่งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำดานูบ

เว็บไซต์ศูนย์กลางของยูเนสโก:
www.unesco.org/publications/photobank.asp

ผลงานศิลปะมากมายของพิพิธภัณฑ์เดรสเดนได้รับการช่วยให้พ้นภัยจากสายน้ำที่ท่วมท้นทั้งที โดยการขนย้ายไปชั้นบนของตัวอาคาร

ผลงานชิ้นนี้พบห่างจากสถานที่จัดตั้ง คือ พิพิธภัณฑ์ศิลปะสมัยใหม่คัมปาในกรุงปราก ถึง 30 กม. พิพิธภัณฑ์ซึ่งตั้งอยู่ริมแม่น้ำวอลทาวานี้เสียหายอย่างมาก

ความกลมกลืนท่ามกลาง อุทยานงานศิลป์

© UNESCO/Nina Levinthal

พิศวาส ปกฤษณ์ธวัชย์ ฝน

อุทยาน สันติภาพตั้งอยู่ติดกับตัวอาคารที่อุทิศเพื่อสันติภาพ เจกเช่นกัน ประติมากรอิชามู โนงุชิ (1904-88) กล่าวว่าเขาสร้างสรรค์สวนนี้โดยการสอดแทรกตัวตนเข้าไปในหลักเกณฑ์การจัดสวนญี่ปุ่น เพราะว่า “จนบประเพณีญี่ปุ่นมีช่องว่างสำหรับแนวคิดที่เยี่ยมยอด”

โนงุชิกล่าวว่า “นี่คือ อุทยานเหยียวยา คุณต้องเดินให้รอบเพื่อชื่นชมมันอย่างแท้จริง” หากเดินทอดน่องให้ทั่วเนื้อที่ 1,700 ตารางเมตรแล้ว คุณจะพบกับสัญลักษณ์หลากหลายรูปแบบ สระน้ำกลางอุทยานในรูปตัวอักษรที่สื่อความหมาย “จิตพิสุทธิ์” สระพานข้ามสระซึ่งรายล้อมด้วยบุปผามาถิดูเหมือนฉากที่เห็นในละครคาบูกิ ลานกว้างสำหรับจัดพิธีชงชากลางแจ้ง หินกรวดแกรนิต พร้อมธารน้ำและโคมไฟที่เป็นเสมือนสัญลักษณ์ซึ่งคอย

ปกป้องและชำระล้างความชั่วร้าย

โนงุชิเดินทางไปยังเกาะชิโกกุของญี่ปุ่นเพื่อเลือกสรรก้อนหินมาประดับสวน และได้ทดลองจัดสวนตามแบบที่เขาสร้างไว้ ณ ที่นั่นด้วย - หินข้างๆ ทะเลสาบ สระพาน และโคมไฟ จากนั้นจึงขนหินหนัก 88 ตันลงเรือมายังปารีส นักจัดสวนชาวญี่ปุ่น 3 คน ถูกส่งตัวไปช่วยที่ยูเนสโก โนงุชิ บอกว่า “คนสวนทุกคนจะบอกคุณว่า ความงามของสวนอยู่ที่ก้อนหิน พวกเขาเรียกมันว่า “กระดุก” ต้นไม้ที่เลือกมาปลูก ได้แก่ เซอร์รี่ ต้นไผ่ คามิเลีย และสนเมเปิ้ลประดับ

บนหินก้อนที่สูงที่สุดและมีรูปทรงสวยงามซึ่ง

ทำเป็นน้ำพุ มีตัวอักษรญี่ปุ่นที่มีความหมายว่า “สันติภาพ” (ไอวะ) จารึกอยู่ ทว่าเขียนกลับหลังให้ดูเหมือนภาพที่สะท้อนบนผืนน้ำ เทพแห่งเมืองนางาซากิ - ประติมากรรมจากโบสถ์อุรากามิซึ่งรอดพ้นหายนภัยปริมาณที่นางาซากิ ทำหน้าที่ปกป้องพองภัยให้กับอุทยานมัทสึจิมะแห่งนี้

เยี่ยมชมออนไลน์ได้ที่ : www.unesco.org/visit/jardin/

© UNESCO/Nina Levinthal

© UNESCO/Dominique Roger

© UNESCO/Nina Levinthal

- ▲ อิชามู โนงุชิ
- ▲ กระบวนการรังสรรค์อุทยาน
- ▶ สะพาน
- ▶ น้ำพุสันติภาพ
- ▶ อ่างชำระล้างตามพิธีกรรม
ก่อนเข้าร่วมพิธีชงน้ำชา

การพัฒนาที่ยั่งยืน จาก A ถึง Z

อรรถพร เกวาศกุล ulla

“จนกว่าไม้ต้นสุดท้ายจะถูกโค่นลง,
จนกว่าปลาดำสุดท้ายจะถูกจับกิน,
จนกว่าแม่น้ำสายสุดท้ายจะเน่าเสีย,
เมื่อนั้นแหละที่ท่านจักสำนึกได้ว่าเงินตราไม่อาจกินได้”

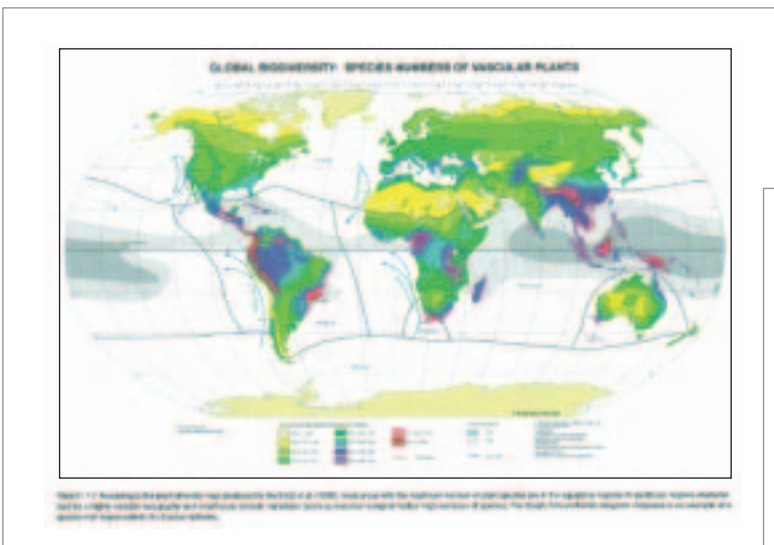

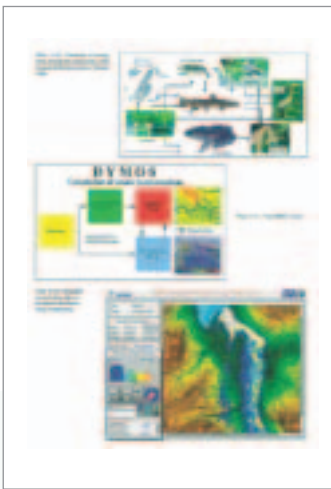
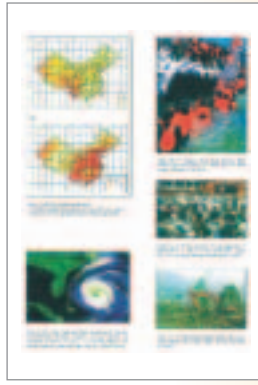
78

คำพยากรณ์ของอินเดียนแดงเผ่าครี เป็นคำอารัมภบทของหนังสือชุด (สามเล่ม) ชื่อ Knowledge for Sustainable Development (ความรู้สู่การพัฒนาที่ยั่งยืน) ซึ่งตีพิมพ์พร้อมกับหน้าเว็บไซต์ของ Encyclopedia of Life Support System : EOLSS (สารานุกรมว่าด้วยระบบที่เกื้อหนุนการดำรงชีวิต) ซึ่งเป็นสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ครอบคลุมเนื้อหากว้างขวางที่สุดในปัจจุบัน

ด้วยการวางแผนการจัดทำเป็นเวลาสิบปี สารานุกรมออนไลน์จึงกลายเป็นชุดความรู้เพียงแหล่งเดียวที่ทำการสำรวจแหล่งที่มาของภัยต่างๆ ที่กำลังคุกคามระบบที่เกื้อหนุนต่อการดำรงชีวิตในโลกไว้อย่างกว้างขวาง นับตั้งแต่สภาพภูมิอากาศของโลกไปจนถึงมหาสมุทร ป่าไม้ การหมุนเวียนของน้ำ และสภาพบรรยากาศที่ห่อหุ้มโลก ด้วยความร่วมมือของนักวิทยาศาสตร์จำนวน 5,000 คนจาก 100 กว่าประเทศทั่วโลก ได้ให้คำอธิบายอย่างเป็นขั้นตอนถึงวิธีการนำเอาวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์หรือนามธรรม อาทิ แบบจำลองทางคณิตศาสตร์มาประยุกต์ใช้สำหรับประเมินสภาพมลภาวะของสิ่งแวดล้อม หรือสำหรับการคาดการณ์แบบแผนการบริโภคอาหาร เป็นต้น อย่างไรก็ตาม วิธีการแก้ปัญหาทางเทคนิคเพียงอย่างเดียวไม่อาจแก้ไขวิกฤตการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมในปัจจุบันได้ ดังนั้น สารานุกรมเล่มนี้จึงรวบรวมความรู้ด้านสังคมศาสตร์อันหลากหลายไว้ด้วย นับตั้งแต่กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ การขจัดปัญหาความยากจนไปจนถึงจิตวิทยาศาสนา

สัมพันธ์ของประเด็นหลักๆ แต่ละหัวข้ออย่างรอบด้านแล้ว ในแต่ละบทความยังจัดทำรายการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมแต่ละประเด็นซึ่งลงลึกในรายละเอียดเฉพาะด้านไว้ในระบบออนไลน์อีกด้วย

การใช้บริการสารานุกรมออนไลน์นั้น ทำได้โดยการสมัครเป็นสมาชิกทางเว็บไซต์ [http:// www.eolss.net](http://www.eolss.net) อัตราค่าสมาชิกแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับผู้สมัครแต่ละราย อาทิ มหาวิทยาลัยในประเทศที่อยู่ในรายชื่อประเทศด้อยพัฒนาที่สุดของสหประชาชาติ สามารถใช้บริการฟรีเป็นเวลาหนึ่งปี การต่อสมาชิกภาพขึ้นอยู่กับการยื่นเสนอรายงานเกี่ยวกับกิจกรรมด้านการศึกษาและการวิจัยในแต่ละปี

มหาวิทยาลัยกับห้องสมุดสาธารณะ สมัครเป็นสมาชิกรายสองปีได้ในอัตรา 3,000 เหรียญสหรัฐ ส่วนบุคคลทั่วไปจ่ายค่าสมาชิกราย 2 ปีในอัตราเพียง 300 เหรียญฯ หน่วยงานรัฐบาลและองค์กรธุรกิจ เสียค่าสมาชิกในอัตราที่สูงกว่านี้แต่ก็ยังคงสิ่งตีพิมพ์เพื่อการค้า

สนใจข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ EOLSS website, [http:// www.eolss.net](http://www.eolss.net)

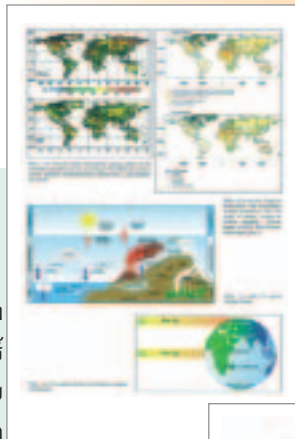
Knowledge for Sustainable Development

20.5 X 29.7 ซม. 3,562 หน้า

560 ยูโร (ไม่แยกจำหน่ายเป็นเล่ม)

สำนักพิมพ์ยูเนสโก / EOLSS, 2002

<http://www.unesco.org/publishing>

เป้าหมายของสารานุกรมเล่มนี้อยู่ที่การนำเสนอแนวทางและข้อมูลอ้างอิงสำหรับผู้ใช้งานที่หลากหลาย นับตั้งแต่ นักวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ นักสังคมศาสตร์ วิศวกร นักเศรษฐศาสตร์ นักการศึกษา นักศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัย นักอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ผู้ประกอบการ ไปจนถึงผู้ตรากฎหมายและผู้กำหนดนโยบาย สารานุกรมเล่มนี้ จึงเป็นมากกว่าข้อมูลและสถิติตัวเลขเบื้องต้นนั้นคือ เป็นเสมือนผู้เชี่ยวชาญที่ปรึกษา บทต่างๆ ถูกแบ่งออกเป็นการศึกษาเฉพาะด้านในระดับที่แตกต่างกันเพื่อสนองผู้อ่านที่หลากหลาย ตัวอย่างเช่น ผู้อ่านทั่วไปอาจอ่านเพื่อหาข้อสรุปเร็วๆ เกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ นักศึกษามหาวิทยาลัยอาจมุ่งสนใจคำอธิบายเกี่ยวกับหลักการหลายๆ ด้านที่มีความสัมพันธ์กัน ในขณะที่ผู้กำหนดนโยบายอาจสนใจแง่มุมต่างๆ และข้อเสนอแนะสำหรับอนาคต เป็นต้น

ยูเนสโกจัดทำโครงการนี้กับผู้จัดพิมพ์สารานุกรมฯ ซึ่งมีสำนักงานอยู่ที่เมืองอ็อกซ์ฟอร์ด (สหราชอาณาจักร) หนังสือชุดนี้บรรจุคำศัพท์ประมาณ 25 ล้านคำหรือเท่ากับกระดาษขนาดมาตรฐานประมาณ 50,000 หน้า รวมทั้ง ตาราง ภาพกราฟิก ภาพถ่าย และข้อความในล้อมกรอบจำนวนนับพัน ในช่วงเวลาสองปีต่อจากนี้ สารานุกรมชุดนี้จะเพิ่มเป็นขนาดสมบูรณ์ พร้อมคำศัพท์ประมาณ 70 ล้านคำ (ราว 150 เล่ม) โดยมีการปรับปรุงข้อมูลเพิ่มเติมทุกๆ สามเดือน

หนังสือ Knowledge for Sustainable Development ทั้งสามเล่ม นำออกเผยแพร่พร้อมๆ กับสารานุกรมฉบับออนไลน์ เป็นการนำเสนอบทความที่เขียนขึ้นสำหรับผู้อ่านในวงกว้าง พร้อมกับกล่าวถึงเนื้อหาหลักๆ ที่บรรจุอยู่ในสารานุกรม นอกเหนือจากการให้ความเข้าใจในเบื้องต้นอย่างถ่องแท้ ซึ่งเป็นเรื่องจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการทำความเข้าใจและเชื่อมโยงความเกี่ยวข้อง

History of Civilizations of Central Asia

ประวัติศาสตร์อารยธรรมเอเชียกลาง

หนังสือชุด จำนวนหกเล่มเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่เคยรุ่งเรืองและเสื่อมสลายไป นับตั้งแต่อารยธรรมยุคแรกจวบจนยุคปัจจุบัน ในบริเวณพื้นที่ใจกลางยูเรเชีย ซึ่งครอบคลุมอาณาบริเวณตั้งแต่ทะเลสาบแคสเปียนไปจนถึงพรมแดนจีน

หนังสือที่ออกจำหน่ายแล้ว

เล่ม 1 : The Dawn of Civilization: Earliest Times to 700 B.C. (รุ่งอรุณแห่งอารยธรรม ยุคเริ่มแรกจนถึงช่วง 700 ปีก่อนคริสตกาล)

เล่ม 2 : The Development of Sedentary and Nomadic Civilizations: 700 B.C. to A.D.250 (พัฒนาการอารยธรรมของผู้ที่ตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งแน่นอน กับอารยธรรมชนเผ่าเร่ร่อน ช่วง 700 ปีก่อนคริสตกาล จนถึง ค.ศ. 250)

เล่ม 3 : The Crossroads of Civilization: A.D. 250 to 750 (การแลกเปลี่ยนทางอารยธรรม ช่วง ค.ศ. 250 ถึง ค.ศ.750)

เล่ม 4 : The Age of Achievement A.D. 750 to the End of the Fifteenth Century (ยุคแห่งความสำเร็จ ปี ค.ศ. 750 ถึงช่วงสิ้นสุดศตวรรษที่สิบห้า) แบ่งออกเป็นสองตอน

หนังสือที่จะออกในต้นปี 2003

เล่ม 5 : Development in contrast : from the Sixteenth to the mid-Nineteenth Century (พัฒนาการบนความแตกต่างตั้งแต่ศตวรรษที่สิบหกจนถึงช่วงกลางศตวรรษที่สิบเก้า) ช่วงเวลาที่กล่าวถึงในหนังสือเล่มนี้แสดงให้เห็นถึงความเสื่อมถอยของอารยธรรมแบบชนเผ่าเร่ร่อน กับ การเพิ่มขึ้นของสังคมการปกครองที่มีการตั้งถิ่นฐานแน่นอน อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในเทคโนโลยีด้านการทหาร

ยิ่งกว่านั้น ในยุคนี้สามารถเห็นได้ชัดว่าระบบเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของยุโรปกับเอเชียกลางมีระดับความก้าวหน้าที่แตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจภายในกลุ่มประเทศยุโรปและการทะลักเข้ามาของแร่เงินจากโลกใหม่ ยิ่งส่งผลให้ประเทศในทวีปยุโรปตามแนวชายฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกดำรงสถานะสำคัญเพิ่มขึ้นในระบบการค้าโลก ในขณะที่การค้าในภาคพื้นทวีปเอเชียเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ดังนั้น 1850 จึงเป็นปีที่บ่งชี้ให้เห็นถึงการสิ้นสุดของอำนาจครอบงำทางวัฒนธรรมยุคก่อนสมัยใหม่พร้อม ๆ กับการขยายตัวของลัทธิอาณานิคมและแนวความคิดใหม่ๆ ที่เกิดขึ้น และหลังไหลอย่างรวดเร็

...และในปี 2004

เล่ม 6 : Towards Contemporary Civilization: mid-Nineteenth Century to the Present Time (อารยธรรมร่วมสมัย ช่วงตั้งแต่กลางศตวรรษที่สิบเก้าถึงยุคปัจจุบัน)

ราคาเล่มละ 45.73 ยูโร

ขนาด 24 x 17 ซม.

สำนักพิมพ์ยูเนสโก

Lacquerware in Asia, Today and Yesterday เครื่องเขียนในเอเชีย...วันนี้และวันวาน

ย้อนประวัติศาสตร์จีนไปนานหลายพันปี อาจกล่าวได้ว่าการทำเครื่องเขียนเป็นศิลปะการแสดงออกที่เก่าแก่และเปราะบางที่สุดอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมในทวีปเอเชีย ทว่าความรู้ที่สืบทอดกันมาแต่โบราณซึ่งหยั่งรากอยู่ในวิถีชีวิตของผู้คนอย่างแน่นแฟ้นนี้กำลังตกอยู่ในภาวะอันตราย ในช่วงเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมาผู้ที่ทำงานในโรงงานเครื่องเขียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนหนุ่มสาว ลดจำนวนลงอย่างมากทั่วทั้งทวีปเอเชีย หนังสือเล่มนี้ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องเขียนทั้งในแง่ที่เป็นศิลปะการสร้างสรรค์และงานฝีมือ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถเปรียบเทียบวิถีการและวัสดุที่นำมาประดิษฐ์ซึ่งแตกต่างกันไป กัมพูชา จีน อินเดีย เกาหลี ญี่ปุ่น พม่า ไทย และเวียดนาม โดยเน้นให้ความสำคัญในการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนการผลิตทั้งในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับวัตถุดิบและเทคนิควิธีการผลิต

โมนิกา คอปป์ อิน บรรณาธิการ

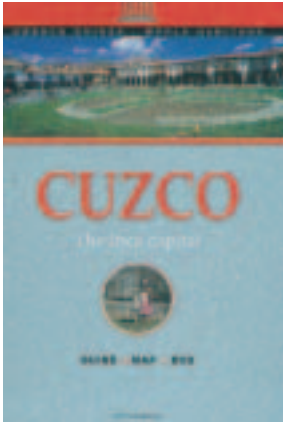
ราคา 38 ยูโร

ความหนา 240 หน้า

ขนาด 27 x 21 ซม.

สำนักพิมพ์ยูเนสโก 2002

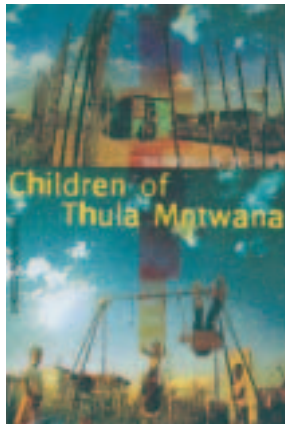

Cuzco-
The Inca capital
คุซโก
นครหลวงของอินคา
(หนังสือแนะนำ + แผนที่ + ตัวต่อ)
หนังสือแนะนำของยูเนสโก ชุด อนุสรณ์

หนังสือชุดใหม่ที่จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่แหล่งมรดกโลก หนังสือแนะนำเกี่ยวกับข้อมูล ที่ให้ความกระจ่างและความสนุก เพลิดเพลิน ซึ่งเขียนโดยมืออาชีพของ แหล่งนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อนำเสนอสิ่งที่จำเป็นแก่ ผู้มาเยือนเพื่อที่นักท่องเที่ยวจะเกิดความ ชื่นชมและประทับใจในสถานที่ท่องเที่ยว แต่ละแหล่งอย่างเต็มที่ นอกจากนี้จะนำเสนอเส้นทางเดินทางแล้ว ยังรวบรวม ข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของผู้คนที่เคยอาศัยอยู่หรือยังคงอาศัยในสถานที่เหล่านั้นอยู่จนกระทั่ง ปัจจุบันไว้ด้วย นอกจากนี้ ยังมีดีวีดี คุณภาพสูงประกอบการชม เมือง “Qosqo” เคยเป็นเมืองหลวงของ Twantinsuyu หรือที่เรียกกันว่า “จักรวรรดิ” ซึ่งแผ่อาณาเขตครอบคลุม พื้นที่มากกว่าเก้าในสิบของภาคตะวันตก ของทวีปอเมริกาใต้ ในปี 1533 ชาว สเปนเดินทางมาถึงดินแดนแห่งนี้ และได้พบกับ “มหานครคุซโก (Cuzco) ที่ แสนสง่างามและยิ่งใหญ่ที่สุด”แห่งนี้

โดย มานูเอล เฮซุส อาปาริซิโอ เวกา
ราคา 30 ยูโร
สำนักพิมพ์ยูเนสโก /
Ediciones San Marcos /
Planeta De Agostini, 2002

Children of
Thula Mntwana
เด็กแห่งธูล่า มันทวานา :
เติบโตใหญ่ในเขตเมือง

เด็กหญิงสุกีสวา วัยสิบสามปีก็เช่นเดียวกับครอบครัวอีกร้อยละ 13 ในประเทศแอฟริกาใต้ที่อาศัยอยู่ในกระท่อมโครโรโกส เธออธิบายว่าทำไมครอบครัวเธอถึงได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานใกล้เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ถึงแม้ว่าในแต่ละวันจะต้องต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ต้องเผชิญกับความรุนแรงต่าง ๆ นานา แต่เธอกับเด็กคนอื่นก็พยายามจะมีชีวิตอยู่เช่นเดียวกับเด็กอื่น ๆ ทั้งหลายในโลก เธอบอกให้รู้ว่าเธอกับเด็กคนอื่นเรียนรู้ได้อย่างไรจากโครงการ “เติบโตขึ้นในเมือง” ของ UNESCO-MOST เพื่อที่จะได้จำแนกลักษณะปัญหาสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว และเล่าถึงคำเชิญของนายกเทศมนตรีที่ให้พวกเขา ๆ เสนอภาพความรู้ความเข้าใจของพวกเขาให้แก่บรรดาเจ้าหน้าที่ของรัฐ

วิดีโอเรื่องนี้เป็นส่วนประกอบของหนังสือสองเล่ม คือ Growing Up in An Urbanizing World (เติบโตขึ้นในโลกของเมืองใหญ่) กับ Creating Better Cities with Children and Youth (สร้างเมืองให้ดีขึ้นกับเด็กและเยาวชน) (สำนักพิมพ์ยูเนสโก)

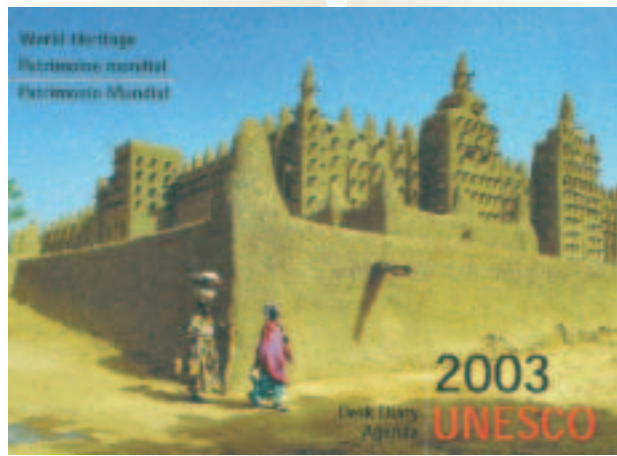
ผู้อำนวยการ : ฌอน คามรอน
ราคา 11.43 ยูโร
วิดีโอระบบ PAL ความยาว 26 นาที
สำนักพิมพ์ยูเนสโก / Jill Kruger
Research CC, 2002

World Heritage
Desk Diary 2003

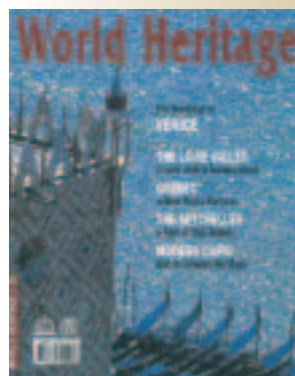
สมุดบันทึกมรดกโลก
ฉบับตั้งโต๊ะ ประจำปี 2003

เช่นเดียวกับสมุดบันทึกฉบับตั้งโต๊ะที่ยูเนสโกเคยทำมาก่อนหน้านี้ ภาพในหน้าซ้ายเป็นภาพแหล่งมรดกโลกพร้อมคำอธิบายประกอบสั้น ๆ และหน้าขวาใช้สำหรับบันทึกข้อความการนัดหมายเป็นรายสัปดาห์เป็นสมุดบันทึกสำหรับโต๊ะทำงานที่อำนวยความสะดวกและงดงาม

ความหนา 140 หน้า ขนาด 26 X 19 ซม.
คำบรรยายภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส สเปน
ราคา 18.29 ยูโร
สำนักพิมพ์ยูเนสโก /
Ediciones San Marcos, 2002

World Heritage
Review
วารสารมรดกโลก

วารสารที่มุ่งเผยแพร่มรดกอันเป็นนิรันดร์ของมนุษยชาติทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นมรดกทางธรรมชาติ หรือวัฒนธรรม และความพยายามที่จะพิทักษ์รักษามรดกเหล่านี้ไว้ จัดพิมพ์รายสองเดือน แต่ละฉบับประกอบด้วยสารคดีเกี่ยวกับแหล่งมรดกโลก เฉพาะแหล่งราวสี่ถึงหกเรื่อง เขียนโดยผู้เชี่ยวชาญพิเศษด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และประกอบด้วยภาพสีคุณภาพเยี่ยม เผยแพร่สามภาษา คือ ภาษาอังกฤษ ฝรั่งเศส และสเปน
รับวารสารนี้ได้ด้วยการสมัครเป็นสมาชิกจำนวนหกฉบับต่อปี ในราคา 40 ยูโร
ความหนา 80 หน้า
ขนาด 27 X 21 ซม.
สำนักพิมพ์ยูเนสโก /
Ediciones San Marcos

พบกับสิ่งตีพิมพ์ของยูเนสโกได้ที่ :
www.unesco.org/publishing

United Nations
Educational, Scientific
and Cultural
Organization

7, place de Fontenoy
75352 Paris 07 SP
France

Tel. +33 1 45 68 10 00
internet:

www.unesco.org

82

Documentation Centres

Archives (BSS/AM)

☎ (33-1) 45 68 19 50/55
Fax : (33-1) 45 68 56 17
E-mail : archives@unesco.org

External Relations and Cooperation

☎ (33-1) 45 68 18 27
Fax : (33-1) 45 68 55 41
E-mail : rxdoc@unesco.org

Coastal Areas and Small Islands

☎ (33-1) 45 68 39 34
Fax : (33-1) 45 68 58 08
E-mail : c.nollet@unesco.org

Communication

☎ (33-1) 45 68 42 67
Fax : (33-1) 45 68 55 84
E-mail : n.nguyen-van@unesco.org

Culture

☎ (33-1) 45 68 43 42/43
Fax : (33-1) 45 68 55 74
E-mail : ccdoc@unesco.org

Education

☎ (33-1) 45 68 10 29
Fax : (33-1) 45 68 56 24
E-mail : oai@unesco.org

Information et Informatics

☎ (33-1) 45 68 43 99
Fax : (33-1) 45 68 55 82
E-mail : g.mensah@unesco.org

Information about UNESCO

☎ (33-1) 01 45 68 16 81
Fax : (33-1) 45 68 56 54
E-mail : opt.opdoc@unesco.org

Library

☎ (33-1) 45 68 03 56
Fax : (33-1) 45 68 56 98
E-mail : Library@unesco.org

MAB-Man and the Biosphere

☎ (33-1) 45 68 40 59
Fax : (33-1) 45 68 58 04
E-mail : mab@unesco.org

Natural Sciences

☎ (33-1) 45 68 40 17
Fax : (33-1) 45 68 58 23
E-mail : p.murugaiyan@unesco.org

Oceanography

☎ (33-1) 45 68 39 82
Fax : (33-1) 45 68 58 12
E-mail : p.boned@unesco.org

Photo Library

☎ (33-1) 45 68 16 91
Fax : (33-1) 45 68 56 55
E-mail : photobank@unesco.org

Studio Radio-TV. Archives, Audiovisual

☎ (33-1) 45 68 00 68
Fax : (33-1) 45 68 56 56
E-mail : studio@unesco.org

Social and Human Sciences

☎ (33-1) 45 68 39 06, 45 68 38 07
Fax : (33-1) 45 68 56 77
E-mail : c.bauer@unesco.org

Statistics

☎ (33-1) 45 68 23 10
Fax : (33-1) 45 68 55 20
E-mail : stelb@unesco.org

Hydrology

☎ (33-1) 45 68 40 04
Fax : (33-1) 45 68 58 11
E-mail : ihp@unesco.org

World Heritage

☎ (33-1) 45 68 18 76
Fax : (33-1) 45 68 55 70
E-mail : wh-info@unesco.org

Youth Coordination

☎ (33-1) 45 68 16 54
Fax : (33-1) 45 68 57 90
E-mail : ucj@unesco.org

UNESCO Offices

1. Bangladesh

G.P.O. Box 57, Dacca
☎ (880-2) 912 34 69
Fax : (880-2) 912 34 68
E-mail : dhaka@unesco.org

2. Bolivia

Casilla 5112, La Paz
☎ (591-2) 20 40 29
Fax : (591-2) 20 40 29
E-mail : unesco.la-paz@unesco.org

3. Bosnia and Herzegovina

UN House
Aleja Bosna Srebrenice BB, 71000
Sarajevo
☎ (387-33) 497 314
Fax : (387-71 33) 497 312
E-mail : colin.kaiser@unmibh.org

4. Brazil

SAS Quadra 5 Bloco H Lote 6
Edifício CNPQ/IBICT/UNESCO
9º andar, 70070-914 Brasília D.F.
☎ (55-61) 321 35 25
Fax : (55-61) 322 42 61
E-mail : brasilia@unesco.org

5. Burkina Faso

C/o PNUD B.P. 575
Ouagadougou 01
☎ (226) 30 67 63, 30 67 62
(PNUD)
Fax : (226) 30 60 59
E-mail : ouagadougou@unesco.org

6. Burundi

B.P. 1490, Bujumbura
☎ (257) 21 92 13, 21 53 82
Fax : (257) 21 53 83
E-mail : bujumbura@unesco.org

7. Cambodia

B.P. 29, Phnom Penh
☎ (855-23) 42 62 99, 42 67 26
Fax : (855-23) 42 61 63, 42 69 45
E-mail : phnompenh@unesco.org

8. Cameroon

B.P. 12909, Yaounde
☎ (237) 22 57 63
Fax : (237) 22 63 89
E-mail : yaounde@unesco.org

9. Canada

UNESCO Institute for Statistics
(UIS/ISU)
C.P. 6128, Succusale Centre-ville
Montreal, QC, H3C 3J7
☎ + (514) 343 6880
Fax : + (514) 343 6882

10. Chile

Calle Enrique Delpiano, 2058
Providencia, 3187 Santiago
☎ (56-2) 655 10 50
Fax : (56-2) 655 10 46, 655 10 47
E-mail : santiago@unesco.org

11. China

Jiangmenwai 5-15-3
Waijiao Gongyu, Beijing 100600
☎ (86-10) 65 32 84 69,
65 32 28 28
Fax : (86-10) 65 32 48 54
E-mail : beijing@unesco.org

12. Congo

B.P. 90, Brazzaville
☎ (242) 81 18 29
Fax : (242) 81 17 80
E-mail : uhbrv@congonet.org

13. Costa Rica

Apartado 220-2120
San Francisco de Guadalupe,
San Jose
☎ (506) 220 44 00
Fax : (506) 231 22 02
E-mail : san-jose@unesco.org

14. Cuba

Calzada 551-Esq. a D
Vedado, La Havane
☎ (53-7) 33 34 38, 32 77 41
Fax : (53-7) 33 31 44
E-mail : habana@unesco.org

15. Democratic Republic of the Congo

P.O. Box 7248, Kinshasa
☎ (243) 33 424, 33 425
Fax : (243) 884 36 75
E-mail : kinshasa@unesco.org

16. Dominican Republic

Apartado Postal 25350
(Hotel El Embajador),
☎ (1-809) 221-4575, 221-4577
Fax : (1-809) 221-4581
E-mail :
santo-domingo@unesco.org

17. Ecuador

Foch * 265
Apartado 17-07-8998, Quito
☎ (593-2) 52 90 85, 56 13 27
Fax : (593-2) 50 44 35
E-mail : quito@unesco.org

18. Egypt

8 Abdul-Rahman
Fahmy Street, Garden City,
Le Caire 11511
☎ (202) 79 45 599, 79 43 0369
Fax : (202) 79 45 296
E-mail : cairo@unesco.org

19. Ethiopia

P.O. Box 1177, Addis Abeba
☎ (251-1) 51 72 00
Fax : (251-1) 51 14 14
UNESCO International Institute
for Capacity Building in Africa
(IICBA/IIRCA)
P.O. Box 2305, Addis Abeba

20. France

International Institute for
educational Planning (IIEP/IIPE),
7-9, rue Eugene-Delacroix,
75116 Paris
☎ (33-1) 45037700
Fax : (33-1) 40728366
E-mail :
information@iiep.unesco.org

21. Gabon

B.P. 2183, Libreville
☎ (241) 76 28 79
Fax : (241) 76 28 14

22. Germany

International Centre for
Technical and Vocational Training
(UNESCO-UNEVOC)
Hermann-Ehlers-Strasse 10
D-53113 Bonn
☎ + (49 2) (228) 2 43 37 00
Fax : + (49 2) (228) 2 43 37 77
E-mail : info@unevoc.de
UNESCO Institute of Education
(UIE/UIE)
Feldbrunnenstrasse 58
D-20148 Hamburg
☎ (49-40) 4480410
Fax : (49-40) 4107723
E-mail :
doc.centre@uie.unesco.org

23. Ghana

P.O. Box CT4949
Cantonments Post Office, Accra
☎ (233-21) 765 497, 765 499
Fax : (233-21) 21 765 498
E-mail : accra@unesco.org

24. Guatemala

Edificio Etisa, Ofic. 7 "A"
Plaza Espana, Zona 9,
Guatemala City
☎ (502) 360 87 17.
360 87 27
Fax : (502) 360 87 19
E-mail :
guatemala@unesco.org

25. Guinea

BP 5692, Conakry
☎ (224) 45 19 09
Fax : (224) 45 19 33
E-mail :
conakry@unesco.org

26. Haiti

19, Delmas 60, Musseau par
Bourdon, Petion Ville
☎ (509) 511 04 60, 511 04
61, 511 04 62
Fax : (509) 511 04 68
E-mail :
unescohaiti@hainet.net

30. Italy

Piazza San Marco 63
I-30124 Venise
☎ (39-041) 520 99 89
Fax : (39-041) 520 99 88
E-mail : vo.culture@ntt.it
► UNESCO Regional Bureau
for Science in Europe
1262/A Dorsoduro
I-30123 Venise
☎ (39-041) 522 55 35
Fax : (39-041) 528 99 95
E-mail : venezia@unesco.org

31. Jamaica

The Towers, 25 Dominica
Drive, 3rd Floor, Kingston 5
☎ (1-816) 929 70 87,
929 70 89
Fax : (1-816) 929 84 68
E-mail : kingston@unesco.org

36. Mali

Badalabougou Est
B.P.E 1763, Bamako
☎ (223) 23 34 92, 23 34 93
Fax : (223) 23 34 94
E-mail : bamako@unesco.org

37. Morocco

B.P. 1777 RP, Rabat
☎ (212-37) 67 03 72.
67 03 74
Fax : (212-37) 67 03 75
E-mail : rabat@unesco.org

38. Mexico

Pte Masaryk n.º 526, 3er piso
Colonia Polanco, 11560
Mexico, D.F.
☎ (52-5) 230 76 00
Fax : (52-5) 230 76 02
E-mail : mexico@unesco.org

43. Pakistan

P.O. Box 2034.
Islamabad 44000
☎ (92-51) 28 73 308/ 29 452
Fax : (92-5) 28 25 341
E-mail : islamabad@unesco.org

44. Palestine

P.O. Box 2154, Ramallah
West Bank via Israel
☎ (972-2) 995 97 40
Fax : (972-2) 995 97 41
E-mail : unesco@palnet.com

45. Peru

Apartado Postal 41-0192,
Lima 41
☎ (51-1) 476 98 71
Fax : (51-1) 476 98 72
E-mail : lima@unesco.org

46. Qatar

P.O. Box 3945, Doha
☎ (974) 86 77 07, 86 77 08
Fax : (974) 86 76 44
E-mail : doha@unesco.org

47. Romania

► European Centre for Higher
Education, 39, Stirbei Voda
Str. Bucharest
☎ (40-1) 315 99 56, 312 04 69
Fax : (40-1) 312 35 67
E-mail : bucarest@unesco.org

48. Russian Federation

Bolshoi Levshinsky per. 15/28.
blg. 2, 119034 Moscow
☎ (7-095) 202 80 97
Satellite : (7-503) 220 23 01
Fax : (7-095) 202 05 68
Satellite : (7-503) 956 36 66
E-mail : moscow@unesco.org
► UNESCO Institute for
Information Technologies in
Education (IITE/ITIE)
8 Kedrova St. (Blg. 3)
117292 Moscow
☎ + (7-095) 129 29 90
Fax : + (7-095) 129 12 25
E-mail : info@iite.ru

49. Rwanda

B.P. 2502, Kigali
☎ (250) 788 47, 788 48
Fax : (250) 767 72
E-mail : kigali@unesco.org

50. Samoa

P.O. Box 5766
Matautu-uta Post Office, Apia
☎ (685) 242 76
Fax : (685) 222 53
E-mail : apia@unesco.org

51. Senegal

B.P. 3311, Dakar
☎ (221) 823 61 75
Fax : (221) 823 83 93
E-mail : dakar@unesco.org

52. South Africa

P.O. Box 11667
The Tramshed, Pretoria 0126
☎ (271-2) 338 53 02
Fax : (271-2) 320 77 38
E-mail : pretoria@unesco.org

53. Switzerland

Villa « Les Feuillantines »
CH-1211 Geneve 10
☎ (41-22) 917 33 81
Fax : (41-22) 917 00 64
► International Bureau of
Education - IBE, Case
Postale 199
CH-1211 Geneve 20
☎ (41-22) 917 78 00
Fax : (41-22) 917 78 01

54. Tanzania (United Republic of)

P.O. Box 31473, Dar-es-Salaam
☎ (255-22) 277 57 06
Fax : (255-22) 277 57 05
E-mail :
dar-es-salaam@unesco.org

55. Thailand

P.O. Box 967, Prakanong
Post Office, Bangkok 10110
☎ (662) 391 05 77
Fax : (662) 391 08 66
E-mail : bangkok@unesco.org

56. United States of America

2, United Nations Plaza,
Suite 900
New York, N.Y. 10017
☎ (1-212) 963 59 95.
963 59 78
Fax : (1-212) 963 80 14
E-mail : newyork@unesco.org

57. Uruguay

P.O. Box 859, Montevideo.
11300
☎ (598-2) 707 20 23
Fax : (598-2) 707 21 29,
E-mail : montevideo@unesco.org

58. Uzbekistan

95, Amir Temur Str.
Tashkent
☎ (998-71) 12 07 116
Fax : (998-71) 13 21 382
E-mail : tashkent@unesco.org

59. Venezuela

► International Institute for
Higher Education in Latin
America and the Caribbean
(IESALC)
Av. Los Chorros con Calle
Acueducto, Edif. Asovincar,
Altos de Sebuca, Caracas
☎ + (58-2) 283 14 11
Fax : + (58-2) 283 14 54

60. Viet Nam

23 Cao Ba Quat, Hanoi
☎ (84-4) 747 0275/6
Fax : (84-4) 747 0274
E-mail : r.durand@netnam.vn

61. Zimbabwe

P.O. Box HG 435, Highlands,
Harare
☎ (263-4) 74 62 31
Fax : (263-4) 77 60 55
E-mail : harare@unesco.org

27. India

8 Poorvi Marg, Vasant Vihar,
New Delhi 110057
☎ (91-11) 614 00 38/9
Fax : (91-11) 614 33 51
E-mail :
newdelhi@unesco.org

28. Indonesia

JL. M.M. Thamrin 14
Tromolpos 1273 /JKT,
Jakarta 10002
☎ (62-21) 314 13 08
Fax : (62-21) 315 03 82
E-mail : jakarta@unesco.org

29. Iran (Islamic Republic of)

No. 1076 Enghelab Avenue
Teheran - 11338
☎ (98-21) 67 28 242
Fax : (98-21) 67 28 244
E-mail : teheran@unesco.org

32. Jordan

B.P. 2270, Amman 11181
☎ (962-6) 551 65 59/42 34
Fax (962-6) 553 21 83
E-mail : amman@unesco.org

33. Kazakhstan

67, Tole Bi Street, 480091
Almaty
☎ (7-3272) 58 26 37/38
Fax : (7-3272) 69 58 63
E-mail : almaty@unesco.org

34. Kenya

P.O. Box 30592, Nairobi
☎ (254-2) 62 12 34
Fax : (254-2) 21 59 91
E-mail : nairobi@unesco.org

35. Lebanon

B.P. 5244, Beyrouth
☎ (961-1) 85 00 13 85 00 15
Fax : (961-1) 82 48 54
E-mail : beirut@unesco.org

39. Mozambique

C.P. 1937, Maputo
☎ (258-1) 49 44 50, 49 34 34
Fax : (258-1) 49 34 31
E-mail : maputo@unesco.org

40. Namibia

P.O. Box 24519, Windhoek
☎ (264-61) 22 09 81
Fax : (264-61) 22 36 51
E-mail : windhoek@unesco.org

41. Nepal

Rayamajhi House, Ring Road-
Bansbari
P.O. Box 14391, Katmandu
☎ (977-1) 37 40 09, 37 40 10
Fax : (977-1) 37 30 04
E-mail : kathmandu@unesco.org

42. Nigeria

PMB 424, Garki, Abuja
☎ (234-9) 52 37 088
Fax : (234-9) 52 38 094
E-mail : abuja@unesco.org

LET'S KEEP IN TOUCH

www.unesco.org